

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

Tilinpäätös 2018

TOIMINTAKERTOMUS.....	3
OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	3
KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	3
YLEINEN JA KUNTASEKTORIN TALOUDELLINEN KEHITYS	5
LAPPEENRANNAN TOIMINNAN JA TALOUDEN KEHITYS JA OLENNAISET MUUTOKSET	6
ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ.....	8
LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN HENKILÖSTÖ	10
ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖISTÄ SEKÄ MUISTA TOIMINNAN KEHITTYMISEEN VAIKUTTAVISTA SEIKOISTA	16
YMPÄRISTÖ	20
MUUT EI-TALOUDELLISET ASIAT	21
SELONTEKO KAUPUNGIN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	23
TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	26
TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	29
RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	30
TASE JA SEN TUNNUSLUVUT	31
KUNTALAIN MUKAINEN TULOKSEN KÄSITTELY	34
LAPPEENRANNAN KAUPUNKIORGANISAATIO.....	35
LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN LUOTTAMUSELINORGANISAATIO 2017-2021.....	36
LAPPEENRANTA –KONSERNI	37
SELONTEKO KONSERNIVALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	38
OLENNAISET KONSERNIA KOSKEVAT TAPAHTUMAT JA ARVIO KONSERNIN TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ	41
KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	42
KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	43
KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT	44
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	46
KÄYTTÖTALOUSOSA	48
LAPPEENRANTA 2033 -STRATEGIA	51
TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	67
YHTEISET PALVELUT	67
HYVINVOINTI- JA SIVISTYSPALVELUT	75
ELINVOIMA JA KAUPUNKIKEHITYS	90
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	101
MAAKUNNALLINEN PALVELUTOIMINTA	103
MAAKUNNALLISEN PALVELUTOIMINNAN MAKSUOSUUS	106
TULOSLASKELMAOSA	107
RAHOITUSOSA	108
INVESTOINTIOSA	109
YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA.....	111
TULOSLASKELMA	112
RAHOITUSLASKELMA.....	113

TASE.....	114
KONSERNITULOSLASKELMA	116
KONSERNIRAHOITUSLASKELMA	117
KONSERNITASE	118
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	120
KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	120
KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	120
KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	121
TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	122
TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	126
VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	137
HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOTA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	141
TASEYKSIKÖIDEN TILINPÄÄTÖKSET.....	143
Etelä-Karjalan Pelastuslaitos.....	143
Lappeenrannan Seudun Ympäristötoimi	146
Tilakeskus.....	149
LUETTELOT JA SELVITYKSET	152
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	153
LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN KONSERNIYHTEISÖT	154
HENKILÖSTÖMÄÄRIEN KEHITYS	155
TYTÄRYHTEISÖT	157
Lappeenrannan Asuntopalvelu Oy – konserni	157
Lappeenrannan Energia Oy – konserni	162
Lappeenrannan Toimitilat Oy – konserni.....	167
Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy	177
Kiinteistö Oy Seniori-Saimaa.....	182
Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy	187
Saimaan Tukipalvelut Oy	191
Lappeen Rakennuttaja Oy.....	197
Saimaan Lentosema Säätiö Sr – konserni	201
Wirma Lappeenranta Oy	205
OSAKKUUSYHTEISÖT	209
Saimaan Talous ja Tieto Oy.....	209
KUNTAYHTYMÄT	214
Etelä-Karjalan Sosiaali- ja Terveydenhuollon Kuntayhtymä	214
Etelä-Karjalan KoulutusKuntayhtymä.....	220
Etelä-Karjalan Liitto.....	226

TOIMINTAKERTOMUS

OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Vuoteen 2018 lähdettiin positiivisin odotuksin. Alla oli vahva tilinpäätös vuodelta 2017, talous oli tasapainossa, strategia vahvistettu ja sote-uudistuksen valmistelu eteni niin valtakunnallisesti kuin maakunnassamme. Työllisyys oli kasvussa ja verotulojenkin odotettiin kääntyvän jälleen kasvuun.

Kevään kuluessa saatiin ensimmäiset huolestuttavat tiedot Eksoten talouden odotettua heikommasta kehityksestä. Edellisen vuoden verotuksen alkaessa valmistua tuli tieto, että veronpalautukset tulisivat olemaan ennätyksellisen suuret. Kesällä sote-uudistuksen voimaantuloa lykättiin jälleen vuodelle. Muutamassa kuukaudessa positiivinen tunnelma oli muuttunut jännitteisemmäksi.

Nyt tilinpäätöksessä joudumme toteamaan, että verotulot vähenivät edelleen vuonna 2018. Samaan aikaan sote-palvelujen menot kasvoivat liki 4 %. Tästä yhtälöstä seurasi väistämättä, että tilinpäätöksemme on alijäämäinen. Viimeksi alijäämää kirjattiin vuonna 2012.

Emme ole talouden käänteen kanssa yksin. Viime vuonna kaksi kuntaa kolmesta teki alijäämäisen tilinpäätöksen. Myös keskeiset selittävät tekijät ovat samoja läpi kuntakentän ja ne liittyvät juuri verorahoituksen heikkoon kehitykseen ja kasvaviin sote-menoihin.

Tätä kirjoitettaessa saatiin juuri tieto, että sote-uudistus ei etene päättävällä vaalikaudella. Vaikka seuraava maan hallitus jatkaisi valmistelua jo tehdyn työn pohjalta, viivästyy sote-uudistuksen voimaantulo väistämättä ainakin parilla vuodelle. Nämä vuodet merkinnevät kunnille isoja haasteita talouden tasapainon kanssa. Selvää on, että sote-uudistus tarvitaan. Nykyinen kuntarahoitteinen malli ei ole enää kestäväällä pohjalla.

Vielä yksi lisä huonojen uutisten sarjaan tulee väestökehityksestä. Kaupungin väkiluku väheni parilla sadalla. Viime vuonna uusia lappeenrantalaisia syntyi vain 520, mikä on historiallisen pieni määrä. Ainoastaan maahanmuutto tuo kasvua asukasluukuumme.

Kaikesta edellä mainitusta huolimatta meidän ei pidä lannistua. Kaupungin strategian kärkitavoitteena on ja pysyy kaupungissa asuvien työssäkäyvien määrän kasvattaminen. Kaupungin panostukset tutkimukseen ja kehitykseen tuottavat tulosta. Moni yliopisto-osaamiseen perustuva yritys on kaupungissamme vahvassa kasvussa. Myös kaupungin omistamalla lentokentällä on vahva kasvuvaihe menossa. Erityisesti uudet lennot Berliiniin antavat mahdollisuuden alueemme matkailutulon merkittävälle kasvattamiselle.

Ilonaiheita löytyy työllisyyden hyvästä kehityksestä. Lappeenrannassa oli viime vuoden lopussa yli 800 työttöntä vähemmän kuin vuosi sitten ja myös nuorten työttömyys väheni selvästi.

Kaupungin keskustan kehittäminen jatkui. Citykorttelin ja Marianaukion isojen työmaiden valmistuminen uudistivat ydinkeskustaa aiempaa vetovoimaisemmaksi. Edustatorista tulee kehittymään elävä tapahtumapaikka kokonaisuuden valmistuttua. Pormestarin korttelin ja Weeran korttelin asemakaavat ovat seuraavat merkittävät ydinkeskustan kehittymistä ohjaavat päätökset.

Investoinneissamme painottuu palveluverkkomme uudistaminen. Viime vuonna aloitettiin Hovinpellon uuden päiväkodin rakentaminen. Joutsenon, Lauritsalan ja Sammonlahden isojen koulu- ja päiväkotihankkeiden suunnittelu eteni ja ainakin Joutsenossa rakentaminen alkaa jo tänä vuonna. Urheilutalon peruskorjaus valmistuu tänä vuonna ja monitoimiareenasta tehdään loppuvuodesta päätöksiä.

Vuosi 2018 oli monine käänteineen työntäyteinen. Epävarmuus muutoksen kestäessä jatkui, mutta hyviäkin tuloksia saavutettiin. Kiitän kaikkia luottamushenkilöitä ja kaupungin työntekijöitä sitoutuneesta ja tavoitteellista työstä kaupunkimme menestymisen eteen.

Kimmo Jarva
kaupunginjohtaja

KAUPUNGIN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET

Kaupunginvaltuusto

Toimikautensa 1.6.2017 aloittaneessa valtuustossa on 51 valtuutettua. Valtuuston kokoonpano on ryhmittäin seuraava:

- Kansallinen Kokoomus 15 paikkaa
- Suomen Sosialidemokraattinen puolue 13 paikkaa
- Suomen Keskusta 9 paikkaa
- Perussuomalaiset 6 paikkaa
- Vihreä liitto 6 paikkaa
- Suomen Kristillisdemokraatit 2 paikkaa.

Vuoden 2018 aikana kaksi valtuutettua siirtyi Keskustan valtuustoryhmästä Kokoomuksen valtuustoryhmään.

Valtuuston puheenjohtajisto oli vuonna 2018

- Puheenjohtaja Ari Torniainen
- I varapuheenjohtaja Joonas Grönlund
- II varapuheenjohtaja Hanna Holopainen

Valtuusto kokoontui vuonna 2018 yhteensä 9 kertaa.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallituksen kokoonpano ryhmittäin on seuraava:

- Suomen Sosialidemokraattinen puolue 3 paikkaa
- Kansallinen Kokoomus 3 paikkaa
- Suomen Keskusta 2 paikkaa
- Perussuomalaiset 2 paikkaa
- Vihreä liitto 1 paikka

Hallituksen puheenjohtajisto oli vuonna 2018

- Puheenjohtaja Risto Kakkola
- I varapuheenjohtaja Jyri Hänninen
- II varapuheenjohtaja Jani Mäkelä
- III varapuheenjohtaja Tapio Arola

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Risto Kakkola alkoi toimia osa-aikaisena puheenjohtajana 50 %:n työajalla 1.9.2018 lukien. Kaupunginhallitus vahvisti osa-aikaisen puheenjohtajan tehtävää koskevan toimintäsäännön.

Kaupunginhallitus kokoontui vuonna 2018 yhteensä 44 kertaa.

Henkilöstöorganisaatio

Kaupungin oma toiminta on organisoitu konsernihallintoon ja sen lisäksi kahteen toimialaan. Hyvinvointi- ja sivistyspalvelujen toimialajohtajana toimii Tuija Willberg ja elinvoiman ja kaupunkikehityksen toimialajohtajan tehtävää on määrätty hoitamaan kaupungininsinööri Pasi Leimi.

Strategia- ja rahoitusjohtaja Olli Naukkariselle myönnettiin ero 30.4.2018 lukien. Hänen tehtävänsä järjesteltiin siten, että johtava asiantuntija Markus Lankisen vastuulle annettiin kaupunkistrategiaan, työllisyyden hoitoon sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen kytkeytyvät tehtävät. Lankisen nimikkeeksi tuli strategiajohtaja. Talouteen ja rahoitukseen, tietohallintoon ja Eksoten omistajaohjaukseen liittyvät tehtävät siirtyivät rahoituspäällikkö Jari Iskaniukselle, jonka nimike muutui rahoitusjohtajaksi.

Tilivelvolliset viranhaltijat ovat

- kaupunginjohtaja
- kaupunginsihteeri
- II kaupunginsihteeri
- strategia- ja rahoitusjohtaja (30.4.2018 saakka)
- rahoitusjohtaja (1.5.2018 alkaen)
- tarkastuspäällikkö
- toimialajohtaja, hyvinvointi- ja sivistyspalvelut
- varhaiskasvatusjohtaja
- opetustoimenjohtaja
- nuorisotoimenjohtaja
- kulttuuritoimenjohtaja
- liikuntajohtaja
- toimialajohtaja, elinvoima- ja kaupunkikehitys
- kaupungingeodeetti
- kaupunginarkkitehti
- kaupungininsinööri
- johtaja, yrityspalvelut (30.9.2018 saakka)
- rakennustarkastaja
- maaseututoimenjohtaja
- ympäristöjohtaja
- pelastusjohtaja
- pelastuspäällikkö
- riskienhallintapäällikkö

YLEINEN JA KUNTASEKTORIN TALOUDELLINEN KEHITYS

Korkeasuhdanne maailmantaloudessa jatkui USA:n johdolla. Yhdysvaltojen kasvu pohjautuu pitkälti yksityiseen kulutukseen, finanssipoliittiseen elvytykseen ja ennätysellisen hyvään työllisyyskehitykseen. Samalla maa on kuitenkin velkaantunut ja vaihtotaseen vaje kasvanut. Investoinnit ovat kehittyneet Yhdysvalloissa suotuisesti verouudistuksen ja raakaöljyn hinnan nousun myötä.

Talous on kasvanut reippaasti myös Kiinassa ja muissa kehittyvissä maissa. Myös euroalueen talouden vire on jatkunut vahvana maailmantalouden imun, kevyen rahapolitiikan ja hyvän työllisyyskehityksen myötä. Investoinnit kasvavatkin yhä lähes kaikissa euroalueen maissa, minkä lisäksi kotimaisen kulutuksen odotetaan jatkavan vakaata kasvuaan työllisyyden ja ansioiden kasvun myötä. Euroalueen kokonaistuotannon kasvu on tällä hetkellä kuitenkin hidastumassa viime vuoden poikkeuksellisen vahvalta tasoltaan. Kehitystä Euroopassa varjostavat muun muassa Italian talouspolitiikkaan, Brexit-sopimuksen kohtaloon sekä yleiseen kaupapolitiikkaan liittyvät epävarmuudet. Myös kuluttajien luottamusindikaattorit ovat heikentyneet viime vuoden lopun huippulukemista.

Euroalueen vaihtotaseen ylijäämä oli vuoden 2018 alkupuolella noin 4 % suhteessa BKT:hen. Viime vuosien talouskriiseistä pahiten kärsineiden maiden vaihtotaseet olivat noin 3 % ylijäämäisiä. Vaihtotaseen ylijäämä vakauttaa talouskehitystä, mutta samalla suuri vaihtotaseen ylijäämä merkitsee sitä, että säästäminen ylittää investoinnit.

Maailmantalouden kasvun odotetaan hidastuvan asteittain tulevina vuosina. Epävarmuuksien ohella kasvun hidastuminen kertoo maailmantalouden dynamiikan murroksesta ja siihen liittyvästä tuottavuuden kasvun hidastumisesta. Ulkomaankaupan rooli kasvun moottorina on pienentynyt, ja monet maat tulevat kotimaisesta kysynnästä entistä riippuvaisemmiksi. Esimerkiksi Kiinan talouskasvun rakenne on muuttunut nopeasti vienti- ja investointivetoisesta kasvusta kotimaiseen kulutukseen ja palveluihin tukeutuvaan malliin.

Viime vuonna Suomen BKT:n kasvoi vahvasti, bruttokansantuotteen määrän noustessa 2,2 prosenttia. Talouskasvu jakautui tasaisesti teollisuuden, rakentamisen ja palveluiden toimialoille. Arvonlisäyksen volyyymi pieneni vain metsäteollisuudessa, jossa hintojen nousun myötä käypähintainen arvonlisäys kuitenkin kasvoi, sekä rahoitus- ja vakuutusaloilla.

Vuoden 2018 talouskehitystä leimasi positiivisilla tiedoillaan myös nopeasti kohentunut työllisyyskehitys. Työttömien määrä laski viime vuonna peräti 39 000:lla, viime vuoden työttömyysaste oli 9,7 prosenttia. Oikeasuuntaisesta kehityksestä huolimatta taso on korkealla verrattuna esimerkiksi kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen, jolloin työttömyysaste oli niinkin alhaalla kuin 6,4 prosentissa.

Suhdanne-ennusteet odottavat yleisen talouskehityksen kuitenkin hidastuvan kahden prosentin tuntumaan ensi vuonna ja vuonna 2020. Merkittävin yksittäinen talouskasvua hidastava tekijä on rakennusinvestointien supistuminen. Tilastokeskuksen tilastotiedot marraskuulta kertovatkin, että vuoden 2018 heinä-syyskuussa myönnettyjen rakennuslupien määrä väheni peräti 25 prosenttia vuodentakaisesta. Kokonaisuudessaan yksityisten investointien kasvun odotetaan kuitenkin jatkuvan, vaikka aiempaa hitaampana.

Maailmankaupan kasvu antaa hyvät edellytykset Suomen viennin lisääntymiselle vuosina 2019 ja 2020. Vientiä tukevat myös eräät metsäteollisuuden isot investointihankkeet. Lisäksi kokonaistuotantoa kasvattaa pirteä yksityinen kulutus, joka nojaa erityisesti hyvään työllisyyskehityksen ja ansiotason nousuun.

Yksityisen kulutuksen kasvua erityisesti vuonna 2020 syö kuluttajahintojen nousu, mikä pienentää kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen reaalista ostovoimaa. Viime vuonna hintojen nousu on toteutunut jo elintarvikkeissa ja alkoholittomissa juomissa. Tästä huolimatta yksityisen kulutuksen kasvun odotetaan säilyvän vuonna 2020 yhä varsin tyypillisellä tasollaan, eli vajaan kahden prosentin kasvussa.

(Lähde: Suomen Kuntaliitto, pääekonomisti Minna Punakallio)

LAPPEENRANNAN TOIMINNAN JA TALOUDEN KEHITYS JA OLENNAISET MUUTOKSET

Lappeenrannan kaupungin väkiluku on vuosittain kasvanut keskimäärin 150 asukkaalla/vuosi. Vuonna 2018 väestö väheni 204 asukkaalla väestömäärän ollessa vuoden lopulla 72 705 asukasta. Luonnollinen väestönlisäys on kääntynyt negatiiviseksi väestön ikääntymisen ja alhaisen syntyvyyden seurauksena.

Yleinen talouskehitys on parantunut edellisistä vuosista. Työttömyysaste on kääntynyt paranevaan suuntaan, mutta kokonaistilanteessa on jääty asetetuista tavoitteista. Lappeenrannan keskimääräinen työttömyysaste oli vuonna 2018 11,4 %, kun se oli vuosina 2017 13,7 % ja 2016 15,2 %. Pitkäaikaistyöttömien määrä on supistunut 774 työttömään, jossa on vähennystä edellisvuodesta 561 työtöntä. Nuorisotyöttömien määrä väheni 68:lla ollen joulukuussa 622 (12/2015: 980).

Yritysten liikevaihto kasvoi vuoden 2018 ensimmäisellä vuosipuoliskolla 7 % edellisvuoteen verrattuna. Ilahduttavaa oli, että kasvu oli voimakkainta teollisuuden toimialalla. Työpaikkojen kokonaismäärä kasvoi 500 työpaikalla.

Majoitusliikkeissä yöpymisten määrä pysyi vuoden 2017 ennätystasolla. Kaikkiaan yöpymisiä kirjattiin 443 000 vuorokautta. Nuijamaalla rajanylitysten määrä vuonna 2018 kasvoi 0,7 % edellisvuodesta, yhteensä oli 1 140 000 rajanylitystä. Nuijamaa on edelleen itärajan vilkkain raja-asema.

Ydinkeskustan rakentaminen on työllistänyt rakennusala ja parantanut keskustan vetovoimaa. Keskustan yleiskaavan hyväksymisen myötä on tunnistettu alueet, joissa asumisen, kaupan ja liiketilan rakentamista voidaan ydinkeskustassa sekä aluekeskuksissa edelleen lisätä.

Lappeenrantaan perustettiin vuonna 2018 yhteensä 314 yritystä, mikä on 11 % vähemmän kuin 2017. Wirman tuella perustettiin 94 uutta yritystä (+19 % edellisvuoteen). Kaikista alueelle perustetuista yrityksistä 30 % käytti Wirman palveluita. Uusien yritysten työllisyysvaikutuksen arvioidaan olevan vuonna 2018 noin 140 uutta työpaikkaa. Suomen Uusyrityskeskuksen tekemän selvityksen perusteella Wirman uusyrityisasiakkaista yli 90 % oli toiminnassa 3 vuoden jälkeenkin. Sijoittumistoiminta tuotti 4 uutta yritystä Lappeenrantaan.

Metsäteollisuuden tuloskehitys on positiivinen ja mahdollistanut uusia investointeja. Työntekijöiden ikääntymisen seurauksena uuden henkilöstön rekrytoinnin tarve on kasvanut myös teollisuuden alalla.

Kaupunki on osallistunut maakuntahallinnon valmisteluun. Vuoden 2017 kuntavaalien jälkeen kaupungissa siirryttiin kahden toimialan malliin, mikä on osoittautunut onnistuneeksi uudistukseksi.

Kaupungin talous saatiin tasapainoon onnistuneen vuodelt 2014–2016 kattaneen tasapainotusohjelman myötä. Vuosille 2017 ja 2018 tehtiin uusi ohjelma, jolla vuosikatetta pyritään nostamaan kasvavat investoinnit pitkällä aikavälillä kattavalle tasolle. Vuoden 2017 vuosikatteen muodostui ennätykselliset 33,2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2018 tapahtui käänne heikompaan suuntaan. Verotulot vähenivät edelleen. Keskeisesti verotulojen heikkoon kehitykseen vaikuttivat vuodelta 2017 maksetut ennätyksellisen suuret veronpalautukset ja vuodelle 2017 osunut yhteisöveropotissa ollut kertaerä, joka jako-osuuksien kautta palautuu vuosina 2018 ja 2019. Kilpailukykysovimuksella on ollut merkittävästi kuntien verotuloja alentava vaikutus, eikä tätä ole valtion toimesta kompensoitu täysimääräisesti. Ongelma koskettaa koko kuntakenttää, ei vain Lappeenranta.

Lappeenrannan kaupungin omat toimialat pysyivät vuonna 2018 pääsääntöisesti hyvin talousarviokehityksissään. Ainoastaan kaupunkikehitys ylitti budjettinsa joukkoliikenteen ja katujen kunnossapidon osalta. Menokehitys kuitenkin kiihtyi parin maltillisen vuoden jälkeen. Henkilöstömenoja kasvattivat sopimuskorotukset ja joulukuussa 2018 maksettu kertaerä.

Eksoten alijäämän vuoksi kirjattu 8,6 miljoonan euron pakollinen varaus painoi vuosikatteen 19,0 miljoonaan euroon. Vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja ja tulos painui 3,3 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Edellisen kerran Lappeenrannan tilinpäätös on ollut alijäämäinen vuonna 2012. Investoinnit pystyttiin kuitenkin rahoittamaan tulorahoituksella ja lainakanta supistui 13,4 miljoonalla eurolla. Kahden rakennusinvestoinnin viivästyminen tosin piti investointien tason budjetoitua alempana.

Vuosien 2017–2018 talouden tasapainotusohjelma ei kaikilta osin toteutunut alkuperäisen tavoitteen mukaisena. Lasten ja nuorten palveluissa päiväkotien käytön tehostamista on maltillistettu talousarviokehityksen sisällä lähinnä edellisiltä vuosilta säästyneillä määrärahoilla. Kaupunkikehityksessä liikennejärjestelmän tehostamisella tavoiteltua säästöä ei ole saavutettu. Digitalisaatio on edellyttänyt panostamista tietojärjestelmiin. Uusia järjestelmiä on pystytty ottamaan käyttöön ilman kulutason nousemista, mutta IT-kulujen taso ei ole kokonaisuutena alentunut. Maakunnalliset yksiköt, etenkin pelastuslaitos, kattoivat säästövelvoitteen käyttämällä taseeseen kertynyttä ylijäämää. Toisaalta osa toimenpiteistä tuotti tavoiteltua enemmän säästöä.

Tasapainotusohjelman mukaisen vuosikatteen tuli olla vähintään 25 miljoonaa euroa. Vuoden 2017 osalta tämä toteutui, mutta vuonna 2018 vuosikate painui 19 miljoonaan. Kahden vuoden keskiarvona vuosikatetavoite täyttyi ja ilman Eksoten alijäämän vuoksi kirjattua pakollista varausta vuoden 2018 vuosikatekin olisi ollut yli 27 miljoonaa euroa.

Konsernin tulos heikkeni 3,2 miljoonalla eurolla. Tulosta painoi osuus Eksoten alijäämästä, mutta Energia-konsernin tulos puolestaan parani.

ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaan paikallishallinto pysyy alijäämäisenä vuosina 2019–2021, joskin alijäämä pienenee hiljalleen. Vuonna 2019 paikallishallinnon menoja kasvattavat sote-palvelujen tarpeen lisääntyminen, sopimusten mukaiset palkankorotukset sekä lomarahaleikkauksen päätyminen, jonka vaikutus näkyy suurimmaksi osaksi jo vuonna 2019. Paikallishallinnon tulojen ennakoitaan kasvavan menoja nopeammin verotulojen kasvun piristyessä. Vuodelle 2020 ennakoitaan valtionosuuksien lisääntymän huomattavasti, kun osa kilpailukykysovimuksen mukaisista valtionosuusleikkauksista päättyy ja valtionosuuksiin tehdään jälleen indeksikorotus.

Koska sote- ja maakuntauudistus kaatui päättyvällä vaalikaudella, kuntien rahoitusvastuu näistä palveluista jatkuu toistaiseksi. Negatiivinen väestökehitys ja huoltosuhteen heikkeneminen vaikeuttavat merkittäväällä tavalla kaikkien Etelä-Karjalan kuntien mahdollisuutta lisätä sote-palvelujen rahoitusta. Verorahoitus ei kasva ainakaan palvelutarpeen muutosta vastaavaa vauhtia. Tämä luo paineita kohdistaa leikkauksia kuntien muihin palveluihin. Lasten määrän vähentyessä varhaiskasvatuksen ja koulutuspalveluiden asiakasmäärä kääntyy laskuun, mutta lyhyellä aikavälillä näistä ei ole saatavissa saman mittaluokan säästöjä kuin sote-menojen viimeaikainen kasvu on ollut. Verojen korotusvara on lähes olematon.

Työllisyyden parantuminen ei ole näkynyt kunnallisverotulojen kasvuna. Osin kunnallisveron heikko kehitys johtuu valtion päättämistä veronkevennyksistä. Työn verotus on etuustuloa kevyempää palkkatuloista tehtävien vähennysten vuoksi ja myös siksi ansiotulojen kasvu ei vaikuta samassa suhteessa verotuloihin.

Yritysten parantunut tuloskehitys kasvattaa yhteisöveron tuottoa kokonaisuutena. Lappeenrannan kunta-kohtainen jako-osuus yhteisöveron tuotosta on pienentynyt, mikä leikkaa yhteisöveron kasvua. Vuoden 2017 kertaerän pienentävä vaikutus jako-osuuteen poistuu vuodelle 2020. Vuodesta 2018 ennakoitaan tuotannon suhdannehuippuvuotta, minkä jälkeen kasvu hidastuu.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 31.3.2020 saakka. Sopimuskorotusten kustannusvaikutus vuodelle 2019 on noin 2,4 %, mikä on huomattavasti viime vuosien tasoa korkeampi. Seuraavalle neuvotte-

lukierrokselle on asetettu paineita muun muassa työajan pidennyksen osalta. Palkkaratkaisun voi olettaa sisältävän viime vuosien tason ylittäviä palkankorotuksia.

Valtuusto hyväksyi vuosille 2018–2021 uuden talousohjelman. Talousohjelma ei enää sisältänyt menoleikkauksia eikä verojen ja maksujen korotuksia, vaan lähtötaso pohjautui vuosina 2014–2016 toimeenpannun tasapainotusohjelman avulla saavutettuun tasapainoon, jota vielä vahvistettiin investointien rahoittamiseksi vuosille 2017 ja 2018 tehdyllä ohjelmalla. Verotulojen odotettua heikompi kehitys ja sote-menojen kasvupaineet johtavat siihen, että vielä tällä valtuustokaudella talousohjelmaa joudutaan tarkastelemaan.

Viime vuodet on ollut esillä odotettavissa rakennusinvestointien suma. Kohteiden aloitus on osin viivästynyt, mutta mikään merkittävä kohde ei ole poistunut investointiohjelmasta. Vuonna 2019 käynnistyy Joutsenon koulukeskuksen korvaaminen uudisrakennuksella. Lauritsalan koulun toteutusta elinkaarimallilla valmistellaan ja Sammontalon arkkitehtikilpailu ratkeaa kevään 2019 aikana. Monitoimiareenan osalta selvitetään ulkopuolisten tahojen kiinnostusta hankkeen toteuttamiseen. Vaikka osa investoinneista ei tulisikaan suoraan kaupungin taseeseen, kasvavat kaupungin vastuut ja sitoumukset yhtä lailla.

Jätevesiratkaisu tulee olemaan koko konsernin lähivuosien suurinvestointi. On hyvin todennäköistä, että Energia-konsernin tuloutustasoa joudutaan tarkistamaan alaspäin.

Digitalisaatio tulee vaikuttamaan sekä kaupungin omiin että yksityisten palvelujen tuottamistapoihin ja elinkeinon kehitykseen. Kampusalueen sekä koko kaupungin kansainvälistymiskehityksen ennakoitaan jatkuvan voimakkaana. Entistä suuremmalle osalle opiskelijoita luodaan edellytykset jäädä työskentelemään Etelä-Karjalaan. Alkavan yritystoiminnan tukitoimilla ja markkina-uoropuhelulla edistetään yrittäjyyden vahvistumista.

Kaupun ja matkailun kehityksellä tulee olemaan tärkeä rooli positiivisen talouskehityksen vauhdittamisessa. Lentoyhteyksien käynnistymisellä maakunnan ja Saimaan kansainvälinen tavoitettavuus paranee.

Lappeenrannan talousalueella rakentaminen näyttää jatkuvan vilkkaana. Muutaman yksityisinventointivetoisen vuoden jälkeen lähivuosina yksityisten investointien rinnalle ja osittain sen tilalle tulevat merkittävät julkisrahoitteiset työt, merkittävimpana Luumäki–Imatra kaksoisraide.

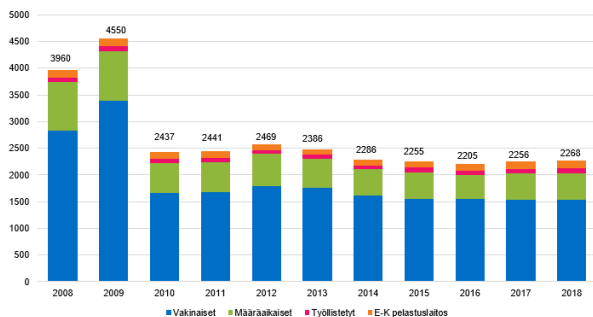
Lappeenranta on nimetty maailman johtavien ilmasto-kaupunkien joukkoon. Tavoitteena on, että vuonna 2050 Lappeenranta on hiilineutraali ja jätteetön. Kaupunki on kyennyt viimeisten vuosien aikana vähentämään hiilidioksidipäästöjä asetettuja tavoitteitakin nopeammassa tahdissa. Ympäristöliiketoiminnan odotetaan tuovan jatkossakin alueelle uutta liiketoimintaa.

LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN HENKILÖSTÖ

HENKILÖSTÖRESURSSIT

Henkilöstön kokonaismäärä

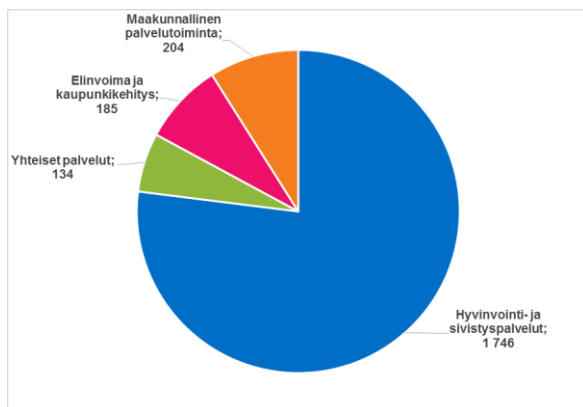
Lappeenrannan kaupungin palveluksessa oli 31.12.2018 yhteensä 2 268 henkilöä. Heistä 1 660 oli vakinaisessa ja 608 määräaikaisessa palvelussuhteessa kaupunkiin. Palkkatuella työllistettyjä oli kaupungin palveluksessa kertomusvuoden lopussa 90.

Henkilöstön kokonaismäärän kehitys 2008–2018

Lappeenrannan kaupungin henkilöstön kokonaismäärä lisääntyi 12:lla edellisen vuoden loppuun nähden. Henkilöstömäärissä on mukana kaikki palvelussuhteet.

Määräaikaisten osuus henkilöstöstä oli vuoden 2018 lopussa 24 %. Vuokratyövoimaa ei vuoden 2018 aikana käytetty.

Henkilöstö toimialoittain 31.12.2018.

Henkilötyövuodet

Todellisen työpanoksen kuvaamiseksi tehdään laskelma henkilötyövuosista. Lappeenranta käyttää henkilötyövuosien laskemisessa mallia, jossa henkilötyövuosi määritellään yhden täyden työaikaa tekevän henkilön

vuoden työpanokseksi, josta on vähennetty vuosilomat ja muut poissaolot.

Henkilötyövuosien määrä vuodenvaiheessa 2018 – 2019 oli 1 815 henkilötyövuotta eli yhden henkilötyövuoden vähemmän edelliseen tarkastelu-aikaan nähden.

Henkilöstön hankinta

Henkilöstön rekrytointi operoidaan Lappeenrannassa sähköisen Kuntarekry-palvelun avulla. Vuoden 2018 aikana Lappeenrannan kaupungilla oli Kuntarekryssä avoinna kaikkiaan 417 vakinaista ja määräaikaista työpaikkaa. Suurin osa paikoista oli opetustoimen ja varhaiskasvatuksen vakinaisia palvelussuhteita ja sijaisuuksia.

Kuntarekryn kautta vastaanotettiin kertomusvuonna 4105 hakemusta. Myös kesätyöpaikat täytettiin Kuntarekryn kautta.

Lappeenrannan kaupungin rekrytointitilanne on hyvä: kaikkiin avoinna oleviin tehtäviin on ollut hakijoita.

Osa-aikaeläkkeet ja vuorotteluvapaat

Osa-aikaeläkkeellä oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 9 henkilöä, mikä on 0,5 % kaupungin vakinaisen henkilöstön määrästä.

Mahdollisuutta vuorotteluvapaaseen käytti vuonna 2018 yhteensä 26 henkilöä, joka on 4 vähemmän kuin vuonna 2017.

Henkilöstön keski-ikä entisenlainen

Lappeenrannan kaupungin henkilöstön kokonaiskeski-ikä oli vuoden 2018 lopussa 44 vuotta eli käytännössä sama kuin vuotta aikaisemmin. Vakituisten henkilöstön keski-ikä on 48 vuotta ja määräaikaisen 38 vuotta.

Vakituisessa palvelussuhteessa olevat ovat palvelleet kaupunkia keskimäärin 16 vuotta. Määräaikaisen henkilöstön keskimääräinen palvelusaika on 2,8 vuotta.

Eläkkeelle siirrytään aikaisempaa myöhemmin

Kertomusvuonna Lappeenrannan kaupungin palveluksesta jäi kokoaikaiselle eläkkeelle kaikkiaan 45 henkilöä, yksi enemmän edellisvuoteen verrattuna.

län perusteella eli vanhuuseläkkeelle siirtyi 41 henkilöä. Heidän keskimääräinen eläkkeellesiirtymiskänsä oli 63,8 vuotta. Vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 63,1.

Kevan asiakkaana olevien julkisten organisaatioiden työntekijät siirtyivät vanhuuseläkkeelle vuonna 2018 keskimäärin 63,9-vuotiaana. Lappeenrannan tilanne on näin ollen lähellä valtakunnallista keskiarvoa.

Terveydellistä syistä eli työkyvyttömyyseläkkeelle jäi 4 henkilöä. Heidän keski-ikänsä oli 61,2 vuotta. Vuotta aikaisemmin työkyvyttömyyseläkkeelle jäettiin keskimäärin 57,7-vuotiaana. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on ollut vuosina 2016 - 2018 poikkeuksellisen alhainen.

HENKILÖSTÖMENOT

Henkilöstömenoja ovat palkat, työnantajan sosiaaliturvamaksu sekä eläke- ja muut vakuutusmaksut.

Kertomusvuonna henkilöstömenoja kertyi yhteensä 99,8 miljoonaa euroa. Edellä mainittu summa käsittää kaikki Lappeenrannan kaupungin maksamat henkilöstömenot eli mukana ovat käyttötalouden, investointien, työllisyyden ja maakunnallisen palvelutoiminnan menot.

Palkkamenojen osuus henkilöstömenoista oli 80,5 miljoonaa euroa.

Henkilöstökulut kasvoivat 2,2 %. Palkkamenoiissa ilman sivukuluja oli 3,6 %:n kasvu. Tästä yleiskorotuksen ja joulukuussa maksetun kertaerän osuus on noin 1,6 %.

Varhe-maksut alimmillaan 2000-luvulla

Varhaiseläkemenoperusteinen maksu aiheutuu työnantajalle kustakin työntekijästä, joka jää ensimmäistä kertaa työkyvyttömyyseläkkeelle, yksilölliselle varhaiseläkkeelle tai alkaa saada määräaikaista työkyvyttömyyseläkettä eli kuntoutustukea.

Maksujärjestelmästä hyötyvät ne työnantajat, jotka panostavat työhyvinvointiin ja työntekijöiden työkyvyn ylläpitoon esimerkiksi työjärjestelyin tai ammatillisen kuntoutuksen avulla.

Varhe-maksuja kertyi vuonna 2018 yhteensä 0,50 miljoonaa euroa. Määrä on pienin koko 2000-luvulla. Tähän on vaikuttanut organisaatorakenteen muutokset, työterveyshuollon painopisteen siirtyminen aikaisempaa enemmän ennaltaehkäisevään suuntaan sekä työurien pidentämiseen tähtäävät monipuoliset toimenpiteet. Myös tietoisuuden lisääminen maksujärjestelmästä on vaikuttanut asiaan.

HENKILÖSTÖN HYVINVOINTI

Panostuksia terveyden edistämiseen ja omaehtoiseen liikkumiseen

Lappeenrannan kaupungilla oli vuonna 2018 käytössä sähköinen liikunta- ja kulttuuriseteli, ePassi. Etuuden arvo oli kertomusvuonna 150 euroa henkilöä kohden. Työnantaja palkitsi henkilöstöä hyvin tehdystä työstä korottamalla passin arvoa 50 eurolla. Liikunta- ja kulttuuriseteli on saanut henkilöstöltä erinomaisen palautteen. Henkilöstö käytti etuutta vuonna 2018 kaikkiaan 245 542 euron arvosta.

Kaupungin toimialojen omana työhyvinvointitoimintana toteutettiin ensisijaisesti työyhteisöjen kehittämispäiviä ja työnohjausta.

Työhyvinvointitoimintaan panostettiin kertomusvuonna kaikkiaan 268 561 euroa.

Töissä edelleen hyvällä fiiliksellä

Vuodenvaihteessa 2018 – 2019 toteutettiin koko henkilöstölle suunnattu henkilöstökysely. Henkilöstökysely pohjautui vuonna 2016 käyttöön otettuun formaattiin. Kaupungin käytössä on siis tällä hetkellä neljän samansisältöisen kyselyn aikasarja.

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 1 350 henkilöä. Vastaajien määrä kasvoi edellisestä vuodesta peräti 320:lla. Otosta voidaan pitää edustavana koko organisaatioon nähden. Joissakin työyksiköissä vastaajia oli kuitenkin niin vähän, ettei henkilöstökyselyn perusteella voi tehdä kovin kattavia johtopäätöksiä.

Kokonaisuutena kyselyn tulokset olivat numeerisesti lähes samanlaisia suhteessa aikaisempiin kyselyihin.

Vuotta 2017 mittaavan henkilöstökyselyn kokonaiskeskiarvo oli 3,61 ja vuotta 2018 mittavan kyselyn 3,63. Lappeenrannan kaupungin työtyytyväisyyden kokonaistilanne on siis edelleen varsin hyvää tasoa. Tuloksissa on kuitenkin merkittäviä työyksikkökohtaisia eroja.

Kysely osoitti, että työyhteisöjen ilmapiiri koetaan yleisesti ottaen kannustavaksi, oikeudenmukaiseksi ja tasa-arvoiseksi. Vastaajien kokemus oli, että työntekijöiden välillä vallitsee luottamus ja hyvä yhteishenki. Työn organisointi sai pääsääntöisesti hyvät arvostukset. Työaikoihin kaivataan kuitenkin lisää joustoa. Enemmän varmuutta halutaan myös muutos- ja kriisitilanteiden hallintaan.

Työpaikkoja pidettiin pääsääntöisesti viihtyisinä ja turvallisinä. Vastaajien mukaan työpaikoilla oli huomioitu myös ergonomia. Merkittävimmäksi negatiiviseksi seikaksi nousi tässäkin kyselyssä sisäilman laatu.

Oman ja työyhteisön osaamisen koettiin olevan ajan tasalla. Tarjolla ollutta koulutusta ja perehdyttämismintaa pidettiin pääsääntöisesti riittävänä. Myös työvälineet ja niihin annettu käyttökoulutus koettiin asianmukaiseksi. Eniten tyytymättömyyttä aiheuttaa tällä osa-alueella se, ettei kaupungilla ole juurikaan mahdollisuutta urakehitykseen eikä työkiertoon. Myös osaamisen kehittämisen halutaan olevan nykyistä suunnitelmallisempaa.

Suurin osa vastaajista kertoi viihtyvänsä työssään ja koki, että työ ja muu elämä on tasapainossa. Työhön liittyvä henkinen ja fyysinen kuormitus arvioitiin yleisesti ottaen sopivaksi. Oma työ koettiin vastauksissa tärkeäksi. Työtä tehdään sitoutuneesti, vastuuntuntoisesti ja hyvällä fiiliksellä. Tyytymättömyys palkkaukseen näkyy kyselyn tuloksissa edelleen, vaikka vuonna 2018 kunta-alan palkkoja korotettiin useamman nollalinjaisen vuoden jälkeen. Tähän vaikuttaa muun muassa valtakunnalliset sopimukset lomarahen leikkaamisesta sekä se, ettei kaupungilla itsellään ole juurikaan ollut taloudellisia mahdollisuuksia palkkausjärjestelmien laajempaan kehittämiseen.

Esimiestyö sai kyselyssä erittäin hyvät arvostukset. Kyselyn mukaan työlle on asetettu selkeät tavoitteet ja esimiehet luottavat alaistensa kykyihin toimia itsenäisesti.

Vastaajien mukaan myös kehityskeskustelut käydään työyhteisöissä säännöllisesti.

Muutosjohtaminen ja arviot kaupungin johtamisesta yleensä jäivät tässäkin kyselyssä varsin vaatimattomalle tasolle. Vastaajat kokivat, ettei heitä eikä heidän huolenaiheitaan ole riittävästi otettu muutostilanteissa huomioon. Tietoa ja tiedottamista halutaan muutoksissa lisätä. Kaupungin ylimmän johdon toivotaan niin ikään olevan aktiivisemmin mukana työyhteisöjen kehittämisessä. Näitä seikkoja analysoidessa on toki otettava huomioon, että julkisten organisaatioiden viranhaltijajohtoon liittyy tunnetusti aina tyytymättömyyttä.

Viime vuosina on tapahtunut merkittäviä muutoksia sekä koko yhteiskunnassa että Lappeenrannan kaupungilla. Tähän nähden voidaan sanoa, että monista myllerryksistä huolimatta kaupungin henkilöstö voi edelleen hyvin, joskin selviä kehittämiskohteita löytyy. Tästä on hyvänä esimerkkinä se, että suurin osa vastaajista koki palvelussuhteensa edelleen turvalliseksi ja oli valmis suosittelemaan kaupunkia työnantajana muillekin. Kyselyn mukaan tyytyväisyys työnantajana oli jopa lisääntynyt hieman.

Numeeristen vastausten ohella saatiin henkilöstökyselystä runsaasti sanallista palautetta, jota voidaan hyödyntää tulevaisuuden suuntaviivoja piirrettäessä.

Tyytyväisyys työnantajaan	2016	2017	2018	2019
Kuinka tyytyväinen olet Lappeenrannan kaupunkiin työnantajana yleisesti ottaen?	3,91	3,88	3,84	3,88
Suosittelisitko kuntaasi työpaikaksi ystävälle tai tuttavalle?	3,74	3,68	3,66	3,69
YHTEENSÄ	3,82	3,78	3,75	3,79

MITEN ARVIOIT TYÖYMPÄRISTÖÄSI	2016	2017	2018	2019
Käytössäni olevat työvälineet ovat asianmukaiset	4,04	4,13	4,08	4,03
Ergonomia on huomioitu työympäristössäni	3,64	3,80	3,80	3,72
Työympäristöni on viihtyisä	3,72	3,75	3,71	3,68
Työturvallisuus on huomioitu työssäni	3,99	4,01	3,93	3,89
Työtilojen sisäilman laatu (mm. lämpö- ja kosteusolot) on hyvät	2,98	3,06	3,00	2,93
En ole kokenut työssäni minuun kohdistuvaa väkivaltaa, syrjintää tai häirintää tai näiden uhkaa viimeisen vuoden aikana	4,28	4,31	4,08	4,07
En ole havainnut työssäni muihin kohdistuvaa väkivaltaa, häirintää, syrjintää tai näiden uhkaa viimeisen vuoden aikana	4,00	4,04	3,71	3,72
YHTEENSÄ	3,81	3,87	3,76	3,72

MITEN ARVIOIT TYÖYHTEISÖSI TOIMINTATAPAJA JA ORGANISOINTI	2016	2017	2018	2019
Työyhteisöni työilmapiiri on kannustava	3,93	4,02	3,88	3,91
Saan työhöni liittyvistä asioista tietoa riittävästi ja oikea-aikaisesti	3,74	3,79	3,61	3,64
Työnantajani kohtelee kaikkia työntekijöitä tai työntekijäryhmiä tasapuolisesti	3,64	3,77	3,64	3,67
Työajolissa on mahdollista joustaa riittävästi (esim. lukuva työaika)	3,44	3,33	3,26	3,20
Työyhteisössä koskevat muutokset ja kriisit hallitaan hyvin	3,47	3,48	3,34	3,41
Tehtävät ja vastualueet on määritelty selkeästi	3,78	3,84	3,70	3,73
Työyhteisöni toiminta on suunnitelmallista ja hallittua	3,67	3,79	3,56	3,67
Työntekijöiden välillä vallitsee luottamus ja hyvä yhteishenki	3,91	4,01	3,86	3,88
Työntekijöitä kohdellaan oikeudenmukaisesti	3,86	3,98	3,84	3,87
Työyhteisön monimuotoisuus (=eri-ikäiset, työkykyvyytään, ammattiryhmittään tai osaamiseltaan erilaiset) ovat meillä voimavara	4,07	4,08	4,06	4,08
YHTEENSÄ	3,75	3,81	3,67	3,71

ARVIO SEURAAVIA VÄITTÄMIÄ	2016	2017	2018	2019
Olen tyytyväinen siihen fiilikseen, joka minulla nyt on?	3,81	3,86	3,71	3,83
tämänhetkinen työni on tyypillinen, kun ajattelen muutamaa viime kuukautta	4,03	4,03	3,99	3,95
YHTEENSÄ	3,92	3,94	3,85	3,89

MITEN ARVIOIT OSAAMISEN KEHITTÄMISTÄ LAPPEENRANNAN KA	2016	2017	2018	2019
Olen saanut riittävästi ammattitaitoa parantavaa koulutusta	3,89	3,85	3,79	3,70
Olen saanut riittävästi työvälineiden käyttökoulutusta	3,59	3,70	3,59	3,60
Olen saanut riittävästi vuorovaikutustaitoja kehittävää koulutusta	3,68	3,68	3,53	3,57
Työssäni on mahdollisuus työnkiertoon	3,06	3,09	2,99	2,98
Osaamisen kehittäminen työpaikallani on suunnitelmallista ja systemaattista	3,34	3,46	3,30	3,31
Minulla on mahdollisuus urakehitykseen nykyisen työnantajan palveluksessa	2,57	2,52	2,46	2,43
Työpaikalleni tulevat uudet työntekijät perehdytetään hyvin työtehtäviinsä	3,48	3,58	3,42	3,42
työpaikallani uusiin tehtäviin siirtyvä henkilö perehdytetään hyvin	3,44	3,56	3,41	3,37
Työyhteisömme toiminnan kehittämisessä olemme avoimia uusille ideoille ja toimintatavoille	3,78	3,92	3,81	3,77
Työyhteisömme osaaminen on ajan tasalla	3,94	4,00	3,93	3,95
YHTEENSÄ	3,48	3,54	3,42	3,41

MITEN ARVIOIT SEURAAVIA TYÖHYVINVOINTIASI KUVAAVIA VÄITTE	2016	2017	2018	2019
Koen, että työni ja muu elämäni on riittävästi hyvin tasapainossa	4,06	4,08	3,91	3,98
Viihdyn työssäni	4,24	4,24	4,09	4,17
Tunnen tekeväni tärkeää työtä	4,51	4,46	4,43	4,42
Koen työni henkisen kuormituksen minulle sopivaksi	3,92	3,86	3,70	3,78
Koen työni ruumiillisen kuormituksen minulle sopivaksi	4,30	4,24	4,20	4,22
Olen tyytyväinen palkkaukseeni	2,73	2,61	2,42	2,46
Koen, että työkykyäni on hyvä	4,22	4,25	4,17	4,18
Voin vaikuttaa omaa työtäni koskeviin asioihin	3,77	3,82	3,65	3,71
Henkilöstölle on riittävästi mahdollisuuksia käyttää erilaisia tuettuja vapaa-ajan harrastamahdollisuuksia	3,48	3,48	3,44	3,46
Tiedän, miten voin saada apua tai tukea työssä jaksamiseen	4,15	4,14	4,11	4,12
YHTEENSÄ	3,94	3,92	3,81	3,85

ARVIO, MITEN SEURAAVAT TUNNETILAT KUVAAVAT OMAA TYÖ	2016	2017	2018	2019
Energisyys	3,82	3,82	3,74	3,77
Tarmokkuus	3,91	3,89	3,80	3,86
Innostus	3,87	3,87	3,78	3,82
Inspiraatio	3,72	3,71	3,61	3,66
Ilo	3,95	3,92	3,83	3,92
väsymys	3,05	3,38	3,31	3,32
tylisistyminen	4,09	4,16	4,17	4,19
Turhautuminen	3,64	3,66	3,51	3,57
Välinpitämättömyys	4,32	4,37	4,39	4,44
Stressaantuneisuus	3,27	3,43	3,37	3,38
YHTEENSÄ	3,76	3,82	3,75	3,79

ARVIO TYYTYVÄISYYTTÄ LÄHIMPÄÄN ESIMIEHEESI	2016	2017	2018	2019
Saan lähiesimiehtäni kannustavaa ja positiivista palautetta	3,84	3,91	3,83	3,83
Lähiesimieheni luottaa kykyäni toimia itsenäisesti	4,40	4,46	4,45	4,45
Työlläni on selkeät tavoitteet	4,27	4,28	4,22	4,25
Työlleni asetettuja tavoitteita seurataan	3,92	3,95	3,87	3,90
Työntekijöiden mielipiteitä kuunnellaan toiminnan kehittämisessä	3,79	3,86	3,74	3,81
Olen tyytyväinen lähiesimieheni tapaan johtaa	3,86	3,95	3,83	3,88
Työyksikössäni käydään tulos/kehittämiskeskustelut säännöllisesti	4,32	4,43	4,34	4,33
YHTEENSÄ	4,06	4,12	4,04	4,06

ARVIO MUUTOSJOHTAMISTA LAPPEENRANNAN KAUPUNGILLA	2016	2017	2018	2019
Organisaatiomuutoksen tavoitteista on selkeästi tiedotettu	3,14	3,01	3,04	3,10
Muutoksista tiedotetaan yleensä riittävästi	3,15	3,01	2,98	3,05
Työyhteisön muutokset ovat hyvin johdettuja	3,13	3,00	2,94	3,06
Työntekijät otetaan huomioon muutostilanteissa	3,01	2,87	2,77	2,93
Henkilöstön työhön liittyviä huolenaiheita muutosten yhteydessä osataan käsitellä rakentavasti	3,02	2,92	2,78	2,96
Käytössämme olevat tietojärjestelmät tukevat muutosta	3,33	3,28	3,25	3,27
Kunnallisen päätöksenteon toimet edistävät työntekijän työhyvinvointia	2,87	2,77	2,68	2,83
Koen palvelussuhteeni turvallisiksi	3,95	3,84	3,87	3,90
YHTEENSÄ	3,20	3,09	3,04	3,14

ARVIO VIELÄ KUNNAN JOHTAMISTA YLEISESTI	2016	2017	2018	2019
Tunnen Lappeenrannan kaupungin tavoitteet, päämäärät ja kehityssuunnan riittävän hyvin	3,53	3,48	3,53	3,53
Lappeenrannan kaupungin ylin viranhaltijajohto on aktiivisesti mukana työyhteisön kehittämisessä	2,93	2,86	2,84	2,84
Ylin viranhaltijajohto informoi henkilöstöä asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta	3,02	2,99	2,95	2,95
Lappeenrannan kaupungin toimintaa työntekijänä kehitetään	3,35	3,29	3,32	3,33
Lappeenrannan kaupungin ylimmän viranhaltijajohdon päätöksenteon on selkeää ja johdonmukaista	2,97	2,77	2,74	2,86
YHTEENSÄ	3,16	3,08	3,08	3,10

KAIKKI VASTAUKSET	2016	2017	2018	2019
	3,68	3,69	3,61	3,63

Terveysperusteisia sairauspoissaoloja vertailukaupungeja vähemmän

Sairauspoissaolojen määrä nousi edelliseen vuoteen nähden. Vuonna 2018 kertyi terveysperusteisia sairauspoissaoloja kaikkiaan 29 001 päivää eli keskimäärin 12,97 kalenteripäivää henkilöä kohden. Vuonna 2017 vastaava luku oli 11,79. Tarkastelussa ovat mukana sekä vakinaiset että määräaikaiset henkilöt. Sairauspoissaolopäiviksi on edellä luettu kaikki sairauden vuoksi poissaoloksi merkityt palkalliset ja palkattomat kalenteripäivät.

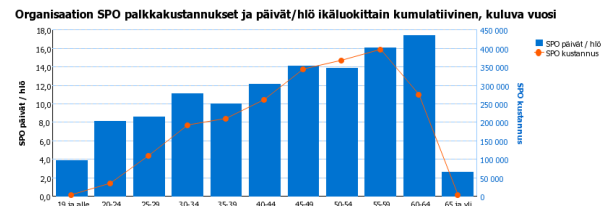
Kevan tilastojen mukaan sairauspoissaolot henkilöä kohden ovat kunta-alalla 16 kalenteripäivän luokkaa. Suhteessa vertailutietoihin Lappeenrannan tilanne on edelleen hyvä. Tätä seikkaa tarkasteltaessa on kuitenkin muistettava, että Lappeenrannassa asiaan vaikuttaa merkittävästi muista kunnista poikkeava organisaattiorakenne. Monet ammattiryhmät, joilla on runsaasti sairauspoissaoloja, ovat siirtyneet Eksoten ja yhtiöiden palvelukseen.

Työtapaturmien ja työmatkatapaturmien prosentuaalinen osuus sairauspoissaoloista oli 3,5 % eli 1 011 päivää.

Yleisimmät syyt sairauspoissaoloihin olivat tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudosten vaivat ja erilaiset vammat, hengityselinten sairaudet ja mielenterveydelliset syyt. Näiden diagnoosiryhmien prosentuaalinen osuus sairauspoissaoloista on kaikkinsa noin 64 %.

Sairauspoissaoloista aiheutuvat välittömät kustannukset olivat kertomusvuonna 2 204 560 euroa. Tämä luku ei sisällä henkilösivukuluja, mahdollisia sijaisten palkkauskustannuksia eikä asiaan liittyviä sählyskustannuksia. Vaikka tilanne Lappeenrannassa on pääsääntöisesti hyvä, on työkyvyttömyyskustannusten hallinnassa yhä tekemistä.

Alla olevassa kuvassa on esitetty sairauspoissaolopäivät- ja kustannukset henkilöä kohden ikäluokittain. Suhteellisesti eniten sairastivat 60 – 64-vuotiaat. Suurimmat sairauspoissaolokustannukset aiheuttivat 55 - 59 vuotiaat.

Työterveyshuollon palvelut

Kaupungin henkilöstön työterveyshuolto on järjestetty Etelä-Karjalan työkunto Oy:ssä. Lappeenrannan kaupungilla on kokonaisvaltainen työterveyshuoltosopimus eli palvelu kattaa ennaltaehkäisevän eli lakisääteisen työterveyshuollon (= Kelan korvausluokka I) ja perusterveydenhuoltotasaisen sairausvastaanoton (= Kelan korvausluokka II).

Lakisääteisestä työterveyshuollosta Kela korvaa 60 % kustannuksista. Sairausvastaanoton kustannuksista Kela korvaa 50 %. Kummassakin korvausluokassa on olemassa työntekijäkohtaiset korvauskatot.

Työterveyshuollon kokonaiskustannukset olivat vuonna 2018 yhteensä 991 894 euroa. Kustannuksista Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen osuutta oli 121 464 euroa.

Lakisääteisen työterveyshuollon osuus kustannuksista oli 480 490 euroa ja sairaanhoidon osuus 492 877 euroa.

Työterveyshuollon painopistettä on onnistuttu viime vuosien aikana siirtämään aikaisempaan enemmän ennaltaehkäisevään toimintaan. I-korvausluokan osuus oli vuonna 2018 noin 48 %.

Työterveyshuollon kustannukset henkilöä kohden ovat suurten työnantajien keskitasoa.

OSAAMISEN VARMISTAMINEN

Henkilöstökoulutuksen painopiste oli kertomusvuonna eri alojen täydennyskoulutuksessa.

Kaikkien toimialojen koulutustiedot ja koulutuksia koskevat päätökset tehdään sähköisen Personec ESS-järjestelmän kautta. Järjestelmään kirjattiin kertomusvuonna kaikkiaan 2 903 koulutuspäivää. Määrä on noin 1,3 päivää jokaista työntekijää kohden.

Henkilöstökoulutuksen kokonaiskustannukset olivat kertomusvuonna yhteensä 485 910 euroa, josta 18 377 euroa käytettiin keskitetysti. Kustannukset eivät sisällä koulutettavan henkilön palkkakustannuksia, mahdollisia oman koulutushenkilöstön palkkakustannuksia eivätkä omien koulutustilojen kustannuksia. Henkilöstön koulutusmäärärahoja on viime vuosina leikattu osana talouden tasapainotusohjelmaa.

Lappeenrannan kaupungille on laadittu koko organisaation kattava henkilöstö- ja koulutussuunnitelma. Suunnitelma perustuu lakiin taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä. Suunnitelman mukaisesta koulutuksesta työnantajalla on mahdollisuus saada korvausta Työttömyysvakuutusrahastolta. Koulutuskorvausta maksetaan enintään kolmelta koulutuspäivältä työntekijää kohden. Korvaukseen oikeuttavan koulutuspäivän pituus on vähintään kuusi tuntia. Koulutuskorvaus on 10 % koulutuspäivän keskimääräisistä palkkakustannuksista.

Vuonna 2018 kertyi korvaukseen oikeuttavia koulutuspäiviä kaikkiaan 1 966.

HENKILÖSTÖN HUOMIOIMINEN

Henkilöstöjuhlassa 7. elokuuta 2018 palkittiin pitkästä palveluajasta kaikkiaan 91 kaupungin työntekijää.

40 vuotta kaupunkia palvelleita oli 2 henkilöä. 46 henkilöä oli palvelut kaupunkia 30 vuotta ja 43 henkilöä 20 vuotta.

Huomionosoitusten kokonaiskustannus Lappeenrannan kaupungille oli 32 494 euroa.

Kertomusvuonna 3 työntekijää sai Suomen Leijonan ansioristin, 2 työntekijää Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitalin kultaristein ja 3 työntekijää Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitalin.

Merkipäivälahjat ja eläkkeelle siirtyminen

Lappeenrannan kaupungilla on yhtenäiset ohjeet henkilöstön huomioimisesta merkipäivinä ja eläkkeelle siirryttäessä. Merkipäivistä huomioidaan 50-vuotispäivä ja kaupungin lahjana annetaan suomalaista muotoilua. Huomioimisen euromääräinen arvo on noin 100 euroa.

Eläkkeelle siirtymisen yhteydessä henkilöstöä muistetaan lahjalla, jonka arvo on 175 euroa. Eläkelahja on viime vuosina ollut Pentikin tuotepaketti.

Henkilöstön huomioimisen kokonaisuutta ollaan parhailaan uudistamassa osana Lappeenrannan kaupungin strategiatyötä.

ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖISTÄ SEKÄ MUISTA TOIMINNAN KEHITTÄMISEEN VAIKUTTAVISTA SEIKOISTA

Lappeenrannan kaupungin riskienhallintaohjelman mukaan riskienhallinnan päämääränä on kaupunkikonsernin omaisuuden ja tavoitteellisen toiminnan turvaaminen tapahtumilta, joissa niitä voisi kohdata huomattava menetys tai tavoitteiden taikka lakisääteisten velvoitteiden saavuttamisen estyminen kuitenkin niin, että vahinkojen haittavaikutusten torjunnasta ja riskienhallinnasta aiheutuvien kustannusten summa minimoituu.

Toimialat tarkastelevat osaltaan riskikartoitusta, joka on hyväksytty kaupungin johtoryhmässä keväällä 2016. Merkittävimpinä epävarmuustekijöinä riskikartoituksessa nostettiin esiin vireillä oleva sote- ja maakuntauudistus, työllisyyden kehitys ja sisäilmaongelmat.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista esitetään kaupungin riskiluokituksen mukaisesti:

Taloudelliset riskit

Merkittävimpinä taloudellisina riskeinä ja epävarmuustekijöinä ovat usean viime vuoden aikana olleet muun muassa taloudellinen taantuma Suomessa, työllisyystilanne sekä Venäjän taloudellisen tilanteen kehitys. Vuoden 2018 aikana työllisyystilanne on parantunut merkittävästi. Työllisyystilanteen parantuminen ei kuitenkaan ole vielä näkynyt kaupungin verotulojen kasvuna. Siitä, kuinka pitkään myönteinen kehitys taloudessa jatkuu, on epävarmuutta. Yleinen käsitys tällä hetkellä on, että kasvu ainakin hidastuu jo kuluvana vuonna. Syntyvyyden lasku yhdistettynä väestön ikääntymiseen on jo lähivuosina merkittävä taloudellinen riski koko Suomelle ja erityisesti Etelä-Karjalan kaltaisille maakunnille. Venäjän matkailu on kehittynyt suotuisasti, mutta ennustettu ruplan heikkeneminen voi toteutuessaan vaikuttaa negatiivisesti Lappeenrantaan tuleviin matkailijoiden määrään ja heidän ostokäyttämiseensä.

Valmistelussa oleva sote- ja maakuntauudistus muuttaa toteutuessaan merkittävästi kuntien vero- ja valtionosuusrahoitusta. Valtionosuuksiin tullaan lakiesitysten mukaan kytkemään vahvat tasauselementit ja alustavien laskelmien mukaan kaupungin vuosikatteen ei pitäisi uudistuksen vuoksi heiketä merkittävästi. Laskelmat päivitetään kuitenkin tilinpäätösten valmistuttua ja

näyttää valtakunnallisesti siltä, että suunniteltu osuus kunnallisverosta ei riitä kattamaan sote-menoja. Tästä ja uudistuksen mittaluokasta johtuen tulevaan tasapainoon liittyy merkittäviä riskejä.

Kaupungin pitkän tähtäimen investointiohjelman toteuttaminen tulee kasvattamaan merkittävästi kaupunkikonsernin lainakantaa. Mikäli suhdannekehitys kääntyy uudelleen heikommaksi ja verorahoitus pienenee, se aiheuttaa riskin tasapainoiselle taloudelle. Taloudellisia riskejä pyritään hallitsemaan pitkäjänteisellä taloussuunnittelulla, kuten valtuustokauden kattavalla talousohjelmalla. Investointisuunnitelma ulottuu 2030-luvulle saakka.

Rahoitusriskit

Kaupungin rahoitusriskit jakautuvat likviditeettiriskiin, luottoriskiin ja markkinariskiin. Rahoitusriskien hallinnalla tähdätään ennen kaikkea oleellisten riskien tunnistamiseen, riskirajojen määrittelyyn sekä ennakoitavuuden parantamiseen. Tavoitteena on taloudellisen tuloksen heilahtelujen vähentäminen sekä pitkällä aikavälillä kaupungin rahoituksellisen tuloksen optimointi.

Likviditeettiriski

Maksuvalmiusriskiä hallitaan perusteellisella maksuvalmiussuunnittelulla ja kassan optimoinnilla. Lyhytaikaiseen rahoitukseen kaupungilla on käytössään konsernitalien luottolimiitit sekä kuntatodistusohjelma. Kuntatodistusmarkkinoiden sulkeutumiseen on varauduttu laatimalla erillinen toimintasuunnitelma. Jälleenrahoitusriskiä hallitaan hajauttamalla kaupungin lainojen maturiteetteja sekä hyödyntämällä monipuolisesti eri rahoituslähteitä.

Luottoriski

Suurimmat luottoriskit kohdistuvat lähinnä kaupungin myöntämiin takauksiin ja antolainasaamisiin, joista lähes kaikki ovat omilta tytäryhtiöiltä. Nämä harjoittavat liiketoimintaa ja ovat alttiina normaaleille markkinatalouden riskeille. Tuleva sote- ja maakuntauudistus voi toteutuessaan kasvattaa saamisiin ja takauksiin liittyviä riskejä huomattavasti.

Markkinariski

Kaupunki suojautuu korkovirtariskiltä hajuttamalla lainasalkkua eri maturiteetteihin sekä säätelemällä kiinteä- ja vaihtuvakorkoisten lainojen suhdetta salkussa. Lainasalkkua suojataan myös koronvaihtosopimuksilla muuttamalla vaihtuvaa korkoa kiinteäksi koroksi. Johdannaisia käytetään ainoastaan suojaamiseen ja korkovirtariskin hallintaan.

Kassavaroja ei sijoiteta osakkeisiin tai osakerahastoihin. Kaupungin kassanhallinta on järjestetty niin, ettei toimintoihin sitoudu tarpeettomasti pääomaa.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskit liittyvät muun muassa henkilöihin kohdistuviin riskeihin, omaisuusvahinkoihin, keskeytyksiin, vastuisiin sekä ympäristövahinkoihin ja onnettomuuksiin. Näihin riskeihin on varauduttu vahinko- ja vastuuvakuutuksin. Vapaaehtoisten vahinkovakuutusten osalta kaupungin sopimuskumppani on IF Vahinkovakuutusyhtiö Oy ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osalta LähiTapiola. Vuonna 2018 ei toteutunut merkittäviä korvattavia vahinkoja. Vakuutusten kilpailutus on käynnistetty v. 2018.

Toimitilan epäkelvopoisuudesta aiheutuva riski käyttäjälle

Merkittävä yksittäinen ongelma on lukuisten koulu- ja päiväkotikiinteistöjen huono sisäilma ja kunto. Näin siitä huolimatta, että kaupunki on jo usean vuoden ajan erityisesti investoinut koulujen ja päiväkotien uudisrakentamiseen ja peruskorjauksiin.

Sisäilmaongelmat aiheuttavat riskejä henkilökunnan terveydelle sekä merkittävällä tavalla kaupungin taloudelliselle kantokyvylle. Kaupunki jatkaa selkeää panostamista sisäilmasta johtuvien ongelmien ratkaisuihin. Uudisrakentamisen ja peruskorjausten sekä muiden välittömien toimenpiteiden johdosta sisäilmaongelmat on saatu aikaisempaa paremmin hallintaan.

Skinnarilan koulu muutti vuoden 2018 alussa Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n tiloihin Skinnarilan kampukselle. Muuten sisäilmatyöryhmän käsittelyssä oli vähemmän kohteita kuin aikaisempina vuosina.

Muut henkilöstöön kohdistuvat riskit

Työturvallisuusriskejä ehkäistään työpaikkojen sekä työsuojeluhenkilöstön kiinteällä yhteistoiminnalla. Vuonna 2018 järjestettiin yhteistyössä LähiTapiolan kanssa useita työturvallisuuskoulutuksia. Sisäilmaongelmien lisäksi ei ole havaittu muita merkittäviä työturvallisuusriskejä.

Kaupungin henkilöstöä eläköityy jatkuvasti huomattavan paljon. Vaihtuvuus sinänsä on riski. Osaamista häviää ja toisaalta henkilökunnan määrää pyritään samalla vähentämään. Uusien henkilöiden rekrytoinneissa on onnistuttu, mutta myös epäonnistumisen riski on olemassa. Osaamisvajae olisi merkittävä henkilöstöriski, mikäli avainpaikkoja ei saataisi täytettyä. Lähes kaikkiin avoinna oleviin tehtäviin on kuitenkin ollut sopivasti hakijoita eikä työvoimapulaa ole ollut. Ainoa ammattiryhmä, jossa on ollut jonkunlaisia rekrytointivaikeuksia, ovat olleet lastentarhanopettajat.

Henkilöstön hyvinvointia seurataan säännöllisesti työhyvinvointikyselyillä, joiden tuloksissa ei ole ollut nähtävissä merkittäviä muutoksia ja työhyvinvointi on säilynyt hyvällä tasolla. Sairauspoissaolot ovat alhaisia verrattuna kunta-alan yleensä. Sairauspoissaolojen määrä kuitenkin nousi vuonna 2018.

Omaisuuksiriskit

Rakentamiseen liittyviä teknisiä riskejä ja toiminnan keskeytysriskejä pienennetään rakentamisen ja suunnittelun ohjauksella sekä suunnitelmallisella rakennusten ylläpidolla ja erilaisilla turva- ja automaattikärjestyksillä. Esimerkiksi vesivuotoja ehkäistään asentamalla vesivuotovahteja. Toiminnan keskeytysriskien minimoimiseksi asennetaan paloilmoinjärjestelmiä myös rakennuksiin, joihin viranomaisvaatimukset eivät niitä edellytä. Myös keskitetyllä kiinteistövalvonnalla, radon tutkimuksilla, rakenteellisilla kuntotutkimuksilla vähennetään riskejä tai ainakin niiden toteutumista pystytään ennakoimaan.

Sisäilmaongelmien lisäksi kaupungin omaisuuteen ei ole kohdistunut merkittäviä vahinkoja.

Sote- ja maakuntauudistus aiheuttaa kaupungille erittäin suuren kiinteistörisikin, sillä lakiluonnoksen mukaan maakunta on velvollinen vuokraamaan kaupungilta (toimitilakonsernilta) rakennuksia vain vuoden 2021 loppuun. Kaupungilla on maakunnallisille toimintoille vuokrattuna tasearvoltaan erittäin merkittävä

kiinteistömässä ja etenkin sote-rakennuksiin liittyy tyhjäksi jäämisen riski. Näiden rakennusten tasearvo vuoden 2021 lopussa on noin 60 miljoonaa.

Toiminnalliset riskit

Palveluiden tuottaminen

Sosiaali- ja terveysalalla Etelä-Karjalassa on jo tehty merkittävä uudistus, kun aikanaan on muodostettu Eksote. Jo pitkään vireillä ollut valtakunnallinen maakunta- ja sote-uudistus on hidastanut Eksoten palveluverkkouudistusta vastaamaan kuntien kantokykyä. Jos maakunta- ja sote-uudistus siirtyy edelleen, on riskinä, että kuntien kantokyky ei riitä vastaamaan sote-palveluiden kasvavaa palvelutarvetta. Etelä-Karjalan väestön on ennakoitu laskevan lähitulevaisuudessa dramaattisesti mutta saman aikaan ikääntymisen myötä etenkin sote-palvelujen tarve kasvaa.

Palveluiden tarjontaan ja laatuun vaikuttavat toiminnan sisällön lisäksi myös toimitilat. Kun toimintaa joudutaan siirtämään ennakoimattomasti väistötiloihin, heikkenee myös palvelujen laatu. Riskejä voidaan pienentää varhaisella ennakoinnilla. Palveluiden tuottamiseen liittyy myös maineriski. Väärät tai puutteelliset tiedot sosiaalisessa tai muussa mediassa luovat virheellistä mielikuvaa; yksittäinen virhe voi leimata toimintaa laajasti. Riskiä voidaan vähentää lisäämällä ennakoivaa tiedottamista ja myöntämällä virheet. Virheellistä mielikuvaa voi yrittää korjata oikean viestinnän lisäämisellä.

Tietohallinnon toimivuus

ICT-palveluiden riskit voidaan jakaa karkeasti kahteen pääluokkaan, hallinnollisiin ja teknisiin riskeihin. Hallinnollisten riskien joukkoon voidaan katsoa kuuluvaksi esim. tietojärjestelmien toimimattomuudesta johtuvat toiminnan keskeytykset, tietojen kalasteluun liittyvät tietoturvarikkomukset sekä henkilötietojen käsittelyyn liittyvät toimet. Teknisiä ICT-palveluihin kohdistuvia riskejä ovat mm. ulkoiset uhkat kuten verkkohyökkäykset ja haittaohjelmat. Tietoturvan osalta toimitaan tietoturvapoliitikassa määritellyn vuosikellon mukaisella rytmityksellä ja vuosikellon mukaiset asiat käsitellään konsernipalveluiden ohjausryhmässä. EU tietosuojaa-asetuksen soveltaminen alkoi toukokuussa 2018 ja siihen varauduttiin mm. käymällä läpi ICT-sopimuksia sekä teettämällä tietosuojaan liittyvät sähköinen testi henkilöstölle.

Tietohallinnon henkilöstön osalta on tunnistettu osaamisen henkilöitymiseen liittyviä riskejä ja näiden osalta on käynnistetty toimenpiteitä riskien minimoimiseksi ja tietohallinnon toimivuuden varmistamiseksi. Lappeenrannan kaupungin tietotekniikan peruspalvelut on tuottanut Saimaan Talous ja Tieto Oy (Saita). Saitalla on velvollisuus seurata tietoturvan tilaa ja raportoida tietoturvan toteutumisesta puolivuositain kaupungin tietohallinnolle.

Sopimukset

Sopimushallinnan osalta esiintyy vielä kehitettävää. Vuoden 2018 alussa on otettu käyttöön M-Files –sovelluksen sopimushallinta. Sopimusrekisteri ei ole vielä ajantasainen.

Konsernihallinnossa on valmistelussa sopimusohje, joka tuodaan toimielinkäsittelyyn vuoden 2019 aikana. Sopimusohjeessa määritellään sopimusprosessien kulua sekä annetaan toimintaohjeita muun muassa sopimusten riskiarvion tekemisestä, valmistelusta, valvonnasta, reklamoinnista, tiedonkulusta, raportoinnista, vastuuhenkilöistä sekä sopimusten hyväksymistä ja allekirjoittamista koskevasta toimivallasta. Sopimusohjeessa ohjeistetaan myös M-Files -sovelluksen sopimushallinnan käyttö.

Muut riskit

Tieto keskeisistä oikeudenkäynneistä sekä muista mahdollisista oikeudellisista tai viranomaisen toimenpiteisiin liittyvistä riskeistä

Lappeenrannan Toimitilat Oy –konserniin kuuluvan Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n toiminnan luonne tuloverotuksen näkökulmasta on korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltävänä valituslupa- ja valitusasiana (menopuoli) sekä Itä-Suomen hallinto-oikeuden käsiteltävänä (tuottopuoli). Muutoksenhaussa esillä oleva asia liittyy tietyiltä osin myös Lappeenrannan Yritystila Oy:n toiminnan tuloverotukseen. Suunnitelmattomien veroseuraamusten minimoimiseksi ja muutoksenhaun ajaksi Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n toimintaa ja osin myös Lappeenrannan Yritystila Oy:n toimintaa on muutettu siten, että kaupungin oman palvelutuotannon käyttöön tulevat uudisrakennukset ja omassa käytössä olevien rakennusten peruskorjaus- ja pieninvestointihankkeet tehdään kaupungin omaan taseeseen. Käyttötalouteen kirjattavat vuosi-

korjaustoimenpiteet tehdään niin ikään kaupungin lukuun. Myös rakennusten ylläpito- ja kunnossapitotehtävien järjestämisestä vastaaminen on siirretty Lappeenrannan kaupungin tilakeskuksen tehtäväksi siltä osin kuin kohteet ovat kaupungin oman palvelutuotannon käytössä. Järjestely toteutettiin 1.1.2018 lukien. Tilakeskuksen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet tilakeskus hankkii ostopalveluna Lappeenrannan Toimitilat Oy –konsernin yhtiöiltä, Lappeenranta-konsernin muilta yhtiöiltä ja toimijoilta tai ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Lappeenrannan Toimitilat Oy:n ja Lappeenrannan kaupungin tilakeskuksen välillä on voimassa palvelusopimus kiinteistöomaisuuden hallinta-, hankejohtamis-, rakennuttamis-, kiinteistöjohtamis- ja ylläpitopalveluista.

Itä-Suomen hovioikeudessa on vireillä riita-asia, jossa 26 Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen sivutoimista sammutusmiestä vaatii Lappeenrannan kaupungilta yhteensä noin 2,2, miljoonan euron palkkasaatavia. Tämän lisäksi Lappeenrannan kaupunkia vaaditaan korvaamaan kantajien oikeudenkäyntikulut. Kanteen perusteena on se, että sammutusmiesten tekemä varallaolo tulisi katsoa jälkikäteen työajaksi. Lappeenrannan kaupunki on kiistänyt kaikki asiaa koskevat vaatimukset. Etelä-Karjalan kärjäoikeus on 19.2.2018 antamallaan tuomiolla hylännyt kantajien vaatimukset. Kärjäoikeuden tuomion mukaan kantajat ja vastaaja vastaavat kumpikin omista oikeudenkäyntikuluistaan. Kantajien oikeudenkäyntikulut kärjäoikeudessa ovat olleet noin 30 000 euroa ja Lappeenrannan kaupungin noin 20 000 euroa. Kantajat ovat valittaneet kärjäoikeuden päätöksestä hovioikeuteen. Lappeenrannan kaupunki on vastavalituksessaan vaatinut, että kantajien tulee korvata kaupungin oikeudenkäyntikulut. Itä-Suomen hovioikeus järjestää asiassa pääkäsittelyn 5. – 6.3.2019. Tuomio asiassa annetaan todennäköisesti kesän 2019 aikana.

Työtuomioistuimessa on vireillä kante, jossa Lappeenrannan kaupungin palveluksessa oleva ylivalomies vaatii kaupungilta noin 70 000 euron palkkasaatavia. Kanteen perusteena on se, että kantajan suorittama varallaolo tulisi katsoa jälkikäteen työajaksi. Prosessiosapuo-

lina työtuomioistuimessa ovat Kunnallinen työmarkkinalaitos ja Julkisan Unioni JAU. Lappeenrannan kaupunki ja Kunnallinen työmarkkinalaitos ovat kiistäneet kantajan vaatimukset. Suomessa on ollut vireillä useampi paloalan varallaoloon liittyvä palkkariita-asia. Työtuomioistuimen käsittelyaikataulusta ei ole tietoa. KT:n ilmoituksen mukaan asiassa järjestetään yhteinen valmisteluistunto, jossa ovat osallisena kaikki vastaavia kanteita nostaneet ammattijärjestöt sekä Kunnallinen työmarkkinalaitos. Pääkäsittelyt asiassa järjestetään kunkin kantajan kanssa erikseen.

Itä-Suomen hallinto-oikeudessa on vireillä hallintoriita-asia, jossa Lappeenrannan kaupungin palveluksessa työskennellyt luokanopettaja vaatii Lappeenrannan kaupunkia suorittamaan hänelle korvausta virkasuhteiden perusteettomasta ketjuttamisesta. Luokanopettaja ei ole enää kaupungin palveluksessa. Korvauksena luokanopettaja vaatii 24 kuukauden palkkaa vastaavaa määrää. Tämän lisäksi kaupunkia on vaadittu korvaamaan opettajan oikeudenkäyntikulut 2000 eurolla. Kaupunki on kiistänyt kaikki vaatimukset asiassa. Hallinto-oikeus on arvioinut, että päätös asiassa annetaan joulukuussa 2019.

Maankäyttö

Kaupungin maankäytön suunnitteluun liittyvät olennaisena kaavariskit. Yleis- ja asemakaavojen etenemiseen suunnitellussa aikataulussa vaikuttavat merkittävästi mahdolliset valitukset.

Hyväristönmäen osayleiskaavasta valitettiin ja kaava kumottiin Itä-Suomen Hallinto-oikeudessa. Kaupunki valitti päätöksestä KHO:een. Hyväristönmäen asema-kaava odottaa yleiskaavapäätöstä.

Tietoisuus kohteista, joissa on pilaantuneita maa-aineksiä, on lisääntynyt viime vuosina johtuen osin parantuneista tutkimusmenetelmistä. Pilaantuneiden maiden aiheuttamaan riskiin varaudutaan tarkoilla ennakkotutkimuksilla, joiden perusteella tehdään puhdistamisen kustannusarvio. Kaupungin taseessa on varaus pilaantuneen maaperän puhdistamiseen.

YMPÄRISTÖ

Lappeenranta-strategia, ilmasto-ohjelma ja resurssi- viisauden tiekartta

Lappeenranta-strategian toteuttaminen käynnistyi. Keskeisinä toimenpiteinä on ”resurssiviisuus ja kierto-talous”, ”puhdas vesi” sekä ”energia ja ilmasto”. Ilmasto-ohjelman ja SITRA:n resurssiviisuusohjelman to-
teuttaminen on jatkunut vuoden 2018 aikana.

Uutta joukkoliikennepoliittista ohjelmaa valmisteltiin vuoden 2018 aikana.

Vuoden 2018 aikana elinvoiman ja kaupunkikehityksen toimialalle perustettiin Greenreality palvelut -yksikkö, johon yhdistyi yrityspalveluiden Green Team ja ympäristötoimen hanketoiminnan henkilöstö. Viestintä tehostui vuoden 2018 aikana ja some-tilien kävijämäärät kasvoivat voimakkaasti.

Pilaantuneet maa-alueet

Vuoden 2018 aikana pilaantuneiden maiden kohteita on kunnostettu Pallon entisen Rikkihappotehtaan alueella, Mustolan satamassa ja Lauritsalan vanhalla yhdyskuntajätteiden kaatopaikalla 1,0 miljoonalla eurolla. Tetrakloorieteenillä pilaantuneen pohjaveden kunnostus jatkui yhdessä valtion kanssa vuonna 2018. Hankkeen kustannusarvio on miljoona euroa, josta Lappeenrannan kaupungin osuus on 400.000 euroa.

Vesistöjen kunnostus

Vesistöjen kunnostusta on toteutettu kaupungin investointirahoituksella sekä hankerahoituksella. Pien-Saimaan kunnostustoimenpiteiden lisäksi kosteikkorakentamista on tehty Haapajärven valuma-alueella. Lisäksi jatkettiin Pien-Saimaan alueen kosteikkojen rakentamista, hoitokalastusta ja haja-asutuksen jätevesineuvontaa.

Lappeenrannan Energia -konserni jatkoi lisäveden johtamista Haapajärven.

Jätehuolto

Jätehuollon käytännön toimenpiteitä toteuttaa Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy (EKJH Oy). Vuoden 2018 aikana EKJH kampanjoi muovin erilliskeräystä. EKJH Oy palkittiin Suomen Kuntatekniikan palkinnolla aktiivisesta

muovinkeräyksestä kesäkuussa 2018. EKJH Oy päätti rakentaa Kukkuroinmäkeen biokaasulaitoksen. Kerättyjen jätteiden materiaalihyödyntämisaste oli vuonna 2018 61 % ja ylitti vuodelle 2021 asetetun tavoitteen etuajassa. Valtioneuvoston esittämä muutos jätelaissa voi läpi mennessään vähentää materiaalihyödyntämisastetta sekä uhata myös EKJH OY:n taloutta tulevina vuosina.

Luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuus

Rantaraitin luontopolku avattiin vuoden 2018 aikana. Polku sai suuren suosion asukkaiden parissa. Jättipalsamin torjuntaa tehostettiin asukastoimintana. Päätettiin osallistua vieraslaji LIFE projektiin, mikä kestää 6 vuotta.

Luonnon virkistyskäytön edistämiseksi jatkettiin ”luonnon virkistyskäyttöryhmän” toimintaa.

Lappeenrannan kaupungin jätevesiratkaisu

Jätevesiratkaisu on käsittelyssä hallinto-oikeuksissa. Puhdistamon kustannusarvio on tällä hetkellä 70 miljoonaa euroa.

Diplomit, palkinnot ja kunniakirjat

EKJH Oy palkittiin aktiivisesta muovinkeräyksestä ja Pien-Saimaan kunnostajat saivat valtakunnallisen vesistö-kunnostusverkoston palkinnon.

Lappeenrannan kaupunki päätti hakea European Green Leaf 2020 palkintoa ja pääsi jatkokon kilpailussa.

Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutosta hillitsevä Lappeenrannan kaupungin ilmasto-ohjelma on loppuvaiheissaan. Vuoden loppupuolella käynnistettiin uuden ohjelman valmistelu. Päästölaskentaa ei toteutettu määrärahojen puutteen vuoksi vuonna 2018.

Hankkeet

Lappeenrannan kaupungin toimialoilla on käynnistynyt vuoden 2018 aikana edelleen uusia hankkeita edistämään strategisia tavoitteita.

MUUT EI-TALOUDELLISET ASIAT

Korruption ja lahjonnan torjunta

Kaupunginhallituksen hallinto- ja henkilöstöjaosto on hyväksynyt 30.6.2014 etuuksien vastaanottamista koskevan ohjeen. Ohjetta sovelletaan koko kaupunkikonsernissa. Ohje käsittelee etuuksien kuten vieraanvaraisuuden, lahjojen ja matkojen vastaanottamista siten, että luottamus kaupungin puolueettomuuteen, avoimuuteen ja asianmukaisuuteen säilyisi kaikissa tilanteissa. Ohjeen noudattamista seurataan osana jatkuvaa sisäistä valvontaa ja tarkkailua.

Kuntalaki velvoittaa kuntia ilmoittamaan luottamushenkilöiden ja johtavien viranhaltijoiden sidonnaisuuksista julkisessa tietoverkossa. Lappeenrannan www-sivuilla on julkistettu tässä tarkoitettu sidonnaisuusrekisteri.

Sosiaalisista asioista ja ihmisoikeuksista huolehtiminen

Lappeenrannan kaupunki noudattaa omassa toiminnassaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kestävä kehityksen periaatteita. Kaupunki on valittu Suomen ilmastopääkaupungiksi ja on maailmanlaajuisestikin avannut kaupunkien merkitystä ympäristönäkökulman huomioimisessa ja ilmastomuutoksen torjunnassa.

Lappeenrannan kaupunki on tehnyt pitkäjänteistä työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi. Lappeenranta on ollut Unicefin Lapsiystävällinen kunta vuodesta 2016 lähtien ja toiminut Unicefin kanssa yhteistyössä lasten oikeuksien ja lapsivaikutusten ennakkoarvioinnin juurruttamisessa kuntasektorille. Lapsiystävällinen kunta -malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja UNICEFin kansainväliseen Child Friendly Cities -malliin. Sen tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeuksien toteutumista kunnan päätöksenteossa ja palvelujen järjestämisessä. Lappeenrannan kaupunki on edelleen kehittänyt lapsiystävällistä toimintakulttuuria ja hallintomallia osana omaa toimintaa ja osana sosiaali- ja terveysministeriön Lapsi- ja perhepalveluiden muutos-ohjelmaa (LAPE).

Kaupunginjohtaja on antanut ohjeen 2012 päätöksenteon ennakkovaikutusten arvioinnista. Päätöksillä, joilla on merkittäviä vaikutuksia ihmisiin tai heidän terveyteen ja elinympäristöön, tulee ennakkoon arvioida niin

ihmisiin, ympäristöön kuin yritysmaailmaankin kohdistuvat merkittävät vaikutukset. Ennakkovaikutusten arvioinnilla, osallistamisella ja kuulemisella on myötävaikutettu siihen, että kaupungin päätöksistä valitetaan vain harvoin. Ennakkovaikutusarvioinnin ohjeistusta ollaan täsmentämässä ja kokoamassa toimintaohjetta. Ohjeistuksessa tullaan huomioimaan erityisesti lapsiin, yrityksiin ja myös kuntalaisten liikkumiseen kohdistuvien vaikutusten arviointi.

Lappeenrannan kaupunki pyrkii osallistamaan asukkaat laajasti niin asioiden valmisteluun kuin kaupungin kehittämiseenkin. Kaupungissa on toiminut jo pitkään vanhus- ja vammaisneuvosto sekä näiden alainen esteettömyystyöryhmä, nuorisovaltuusto ja lasten parlamentti. Alueellisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toimii asukas- ja alueneuvosto sekä aktiivinen alue- ja asukasraativerkosto sekä oma maahanmuuttajien asukasraati. Neuvostoja osallistetaan päätöksenteon valmisteluun pyytämällä lausuntoja ja neuvostot voivat tehdä myös aloitteita palvelujen kehittämiseksi. Lappeenrannan Asukkaiden Lappeenranta –toiminta sai vuonna 2014 Kuntaliiton demokratiapalkinnon.

Kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä alueen yritysten ja järjestöjen kanssa heikoimmassa työmarkkina-alueissa olevien aseman parantamiseksi. Kaupungilla on käytössä tukimuotoja niin pitkäaikaistyöttömien kuin nuorisotyöttömien työllistämiseen. Myös osatyökykyisten työmarkkina-asemaa on nostettu esille. Kaupunki on mukana Etelä-Karjalan alueen toimijoiden yhteisessä julkilausumassa osatyökykyisten työllistämisen edistämiseksi. Kaupunki työllistää vuosittain pitkäaikaistyöttömiä ja yhdessä työllisyystoimijoiden kanssa pyrkii löytämään mahdollisuuksia siirtymiin avoimille työmarkkinoille.

Lasten- ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi valmistellaan harrastustakuuta. Koulujen toimintakulttuuria on muutettu systemaattisesti ratkaisukeskeiseksi ja koulujen välitunti- ja iltapäivätoimintaa on laajennettu niin, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus harrastaa. Kaupunki on vuodesta 2013 jakanut avustuksia myös vähävaraisten lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukemiseen. Maksuttomia lipputuotteita on suunnattu eri käyttäjäryhmille. Kulttuuripalveluiden yhdenvertaisen

saavutettavuuden turvaamiseksi kaupunki on mukana valtakunnallisessa Kaikukortti verkostossa.

Alueellisen segregaaation välttämiseksi on kiinnitetty erityisesti huomiota alueisiin, joissa on sosioekonomisia haasteita. Muun muassa opetustoimessa resursseja kohdennetaan alueelliset erityispiirteet huomioiden (tasa-arvohanke). Kehittämällä alueiden palveluverkkoa pystytään vastaamaan ennakkoon alueen asukkaiden palvelutarpeisiin.

Kaupunki toteuttaa vastuullista markkinointia, joka on lain ja hyvän tavan mukaista, rehellistä ja totuudenmukaista. Kaupungin markkinoinnissa kunnioitetaan ihmisarvoa eikä yllytetä syrjintään. Kaupungin brändi ja sen markkinointi perustuu todennettaviin asioihin. Viestinnässä ja markkinoinnissa huomioidaan myös eri kohderyhmien saavutettavuus.

SELONTEKO KAUPUNGIN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Sisäisen valvonnan ja siihen sisältyvän riskienhallinnan järjestäminen on osa kuntakonsernin johtamista. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan, että toiminta on taloudellista, tuloksellista ja lainmukaista ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan. Lappeenrannan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ohjaavat hallintosääntö, riskienhallinnan ohjelma ja kaupungin kokonaisvaltainen riskikartoitus sekä muut johdon antamat toimintaohjeet.

Kaupunginhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginjohtaja sekä tehtäväalueiden muut johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta vastuualueellaan. Henkilöstön velvollisuutena on riskien huomioonottaminen, välttäminen ja ehkäiseminen kaikessa toiminnassaan. Konsernijohdon velvollisuutena on ohjata konserniyhteisöjä sekä valvoa niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä.

Kaupunginhallituksen selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä perustuu toimialojen antamiin selontekoihin sekä sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen arviointi- ja tarkastustietoihin. Sisäisen valvonnan selonteon sisältö on ohjeistettu tilinpäätösohjeessa. Toimialoja pyydettiin arvioimaan omaa sisäisen valvonnan tasoaan asteikolla: hyvä/tydyttävä /ei hyväksyttävä. Lisäksi toimialoja pyydettiin ilmoittamaan onko merkittäviä sisäisen valvonnan puutteita todettu sekä parantamista ja kehittämistä vaativat keskeiset asiat.

Selonteissa sisäisen valvonnan todettiin olevan pääosin hyvällä tasolla ja merkittäviä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteita ei ole todettu. Toimialojen selonteissa esitetyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeiset kehittämiskohteet koskivat mm. talouden haasteita, sopimustenhallinnan ja -valvonnan täytäntöönpanon varmistamista uudessa M-Files asianhallintajärjestelmässä, kuormittuneisuuden hallintaa muutostilanteissa, tietojärjestelmien tuottaman tiedon

hyödyntämistä toiminnan kehittämisessä, palkitsemisjärjestelmää, asiakaslähtöisyyttä ja hankintaosaamista sekä osaamisen kehittämistä muuttuvaa toimintaympäristöä vastaavalla tavalla.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole lakisäateisten tehtävien laiminlyöntejä tai muutoin lakien ja säännösten tai hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvausvastuu, kanne tms. vaatimus tai oikeusseuraamus.

Tieto keskeisistä oikeudenkäynneistä sekä muista mahdollisista oikeudellisista tai viranomaisen toimenpiteisiin liittyvistä riskeistä on esitetty toimintakertomuksen kohdassa "Arvio toiminnan merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista".

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Tavoitteiden, varojen käytön ja toiminnan tuloksellisuuden toteutumisen seuranta on esitetty toimialakohtaisena tarkasteluna jäljempänä toimintakertomuksessa. Kuntalain 121 §:n mukaan valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa arvioi myös tarkastuslautakunta antamassaan arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida myös onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tavoitteiden ja Lappeenranta 2033 strategian toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallitukselle/valtuustolle puolivuotiskatsauksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Kaupunginvaltuusto on 20.6.2016 hyväksynyt käyttötalouden tasapainotusohjelman vuosille 2017 - 2018. Investointiohjelma ulottuu 2030-luvulle saakka. Kaupungin investointitaso tulee nousemaan merkittävästi. Kaupungin pitkän tähtäimen investointiohjelman toteuttaminen tulee kasvattamaan merkittävästi kaupungin velkamäärää, liki 100 miljoonaa euroa kolmessa vuodessa. Investointien määrä ei ole kestävällä tasolla tulo-rahoitukseen nähden. Eksoten vuoden 2018 tilinpäätös on noin 16 miljoonaa euroa alijäämäinen, joten Eksoten taloudessa on suuria haasteita. Toiminnan ja

talouden seuranta- ja raportointijärjestelmien kehittämistyötä Eksoten kanssa jatketaan.

Valtuustoon nähden sitovista eristä ylittyi elinvoima- ja kaupunkikehitys 0,4 miljoonaa euroa. Eksoten vuoden 2018 alijäämän vuoksi kirjatun 8,6 miljoonan euron pakollisen varauksen vuoksi myös sosiaali- ja terveystoimen kehys ylittyi 8,4 miljoonalla eurolla.

Selonteko kaupungin konsernivalvonnan järjestämisestä on esitetty muualla toimintakertomuksessa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Arvio toiminnan merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on esitetty muualla toimintakertomuksessa.

Riskienhallinta ja sen seuranta on vastuutettu. Riskienhallinnan periaatteet ja menettelytavat on määritelty yleisellä tasolla kaupunginvaltuuston 3.6.2013 hyväksymässä riskienhallintaohjelmassa. Kaupunginvaltuuston 15.5.2017 hyväksymässä ja 28.1.2019 päivitetystä hallintosäännössä on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja vastuut. Kaupunginjohtaja on asettanut vuonna 2015 riskienhallinnan ohjausryhmän kehittämään kaupungin riskienhallintaa konsernitasolla. Riskienhallinnan ohjausryhmän valmisteleman esityksen pohjalta kaupungin johtoryhmä on hyväksynyt kaupungin kokonaisvaltaisen riskikartoituksen strategisella tasolla keväällä 2016. Arviota toiminnan merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on päivitetty/ajantasaistettu riskienhallinnan ohjausryhmässä vuosittain ennen talousarvion laadintaohjeiden antamista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut sekä tehtävät on määritelty konsernitasolla vastaamaan kuntalain vaatimuksia.

Kaupungin vakuutusten kilpailutus on käynnistetty v. 2018. Kilpailutus tehdään yhdessä yhtiöiden kanssa. Tietoturvallisuudessa toimitaan kaupunginhallituksen hyväksymän tietoturvapolitiikan mukaisesti. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen ja palvelujärjestelmään liittyvien riskien osalta vastuu on 1.1.2010 lukien siirtynyt Eksotelle ja Eksoten tulee omalta osaltaan toteuttaa oma riskienhallintaohjelmansa. Riskien hallinta tulee toteuttaa palvelusopimuksessa ja sen seurannassa ja arvioinnissa. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kattavat kaupunkikonsernin oman toiminnan sekä toiminnan, josta kaupunkikonserni vastaa lainsäädännön,

omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden tai sopimusten nojalla.

Kaupunkikonsernin riskienhallinnan säännöllisyydessä, systemaattisuudessa ja raportoinnissa on tapahtunut merkittävää kehitystä. Kokonaisvaltaisen riskienhallinnan menettelytavat ja niiden jalkauttaminen käytännön toimintaan ovat olleet riskienhallinnan kehittämiskohteita. Riskienhallinta on otettu osaksi talousarvio-, tilinpäätös- ja strategiaprosessia. Talousarviossa toimialojen on esitettävä arvio toiminnan merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä ja vastattava talousarviotekstissä mitä toimiala osaltaan voi tehdä ao. riskien toteutumisen todennäköisyyden minimoimiseksi ja mitä vaikutuksia toimialalle on, mikäli ao. riskit toteutuvat. Riskien ja epävarmuustekijöiden mahdollisesta toteutumisesta toimialat raportoivat tilinpäätöksen yhteydessä.

Lappeenrannan kaupungin tietoturvan ja -suojaan tarkastus on tehty vuonna 2017. Tarkastuksessa ei havaittu merkittäviä tietoturva- tai tietosuojariskejä.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Tilikauden aikana omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa toteutuneet mahdolliset menetykset on ilmoitettu toimintakertomuksessa kunkin toimialan tai toimintayksikön kohdalla.

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole omaisuuden hankinnan, luovutuksen tai hoidon valvonnan osalta laininlyöntiä tai muuta virheellistä menettelyä, josta saattaisi aiheutua kaupungille merkittävä korvausvastuu tai muu oikeudellinen vastuu.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisessa kaupungilla ei ole muita suoria omaisuusriskejä kuin toimitiloista, jotka kaupunki on vuokrannut Eksotelle. Mahdollinen sote- ja maakuntauudistus voi aiheuttaa kaupungille erittäin suuren taloudellisen kiinteistörisikin. Lainsäädäntö ja neuvottelut kiinteistöjen tulevaisuudesta ovat edelleen kesken.

Sopimustoiminta

Sopimustoiminnan vastuut on määritelty. Kaupungin uudeksi kokonaisvaltaiseksi asian- ja asiakirjahallinnon sekä sähköisen arkistoinnin työkaluksi on valittu M-Fi-

les. Asianhallinta kokonaisuutena sisältää asiankäsitte-
lyn, asiakirjahallinnan, viranhaltijapäätökset, sähköisen
arkiston, kokoushallinnan, sähköiset kokoukset (eKo-
kous), sähköiset allekirjoitukset, yhteystietorekisterin,
sopimustenhallinnan sekä sidonnaisuusrekisterin. M-
Filesin sähköinen sopimustenhallintajärjestelmä on
otettu käyttöön vuoden 2018 aikana, mutta sopimusre-
kisteri ei ole vielä ajantasainen. M-Filesin käyttöönotto
viivästy merkittävästi ja saadun palautteen perusteella
käyttöönotossa on ollut ongelmia. Jatkossa tulee var-
mistaa järjestelmän toimivuus ja käyttäjien riittävä pe-
rehtyys.

Voimassaolevien sopimusten rekisteröinti uuteen jär-
jestelmään on syytä varmistaa ja että menettelyt sopi-
musten viemiseksi rekisteriin ovat riittävän selkeät ja
ohjeistatut. Kaupunkikonsernille ollaan laatimassa so-
pimushallinnan ohjeistusta, joka tuodaan toimitielin-
käsittelyyn vuoden 2019 aikana. Yhä suurempi osa kau-
pungin toiminnasta on kytköksissä sopimuksiin, joten
sopimusten hallinta on yhä merkittävämpi osa kaupun-
gin toiminnan ja kaupungin toimialojen johtamista. So-
pimusehdoissa tulee huomioida strategisten tavoittei-
den lisäksi riskit ja valvonnan kannalta merkittävät eh-
dot. Kaupungin henkilöstöltä edellytetään yhä enem-
män sopimusosaamista, joten osaamisen varmistamiseksi
henkilöstölle tulisi järjestää koulutusta aiheen
tiimoilta. Tehokas sopimusmuotoilu ja sopimustenhal-
linta on koko organisaation etu.

Sosiaali- ja terveystalvelujen vastuu Lappeenrannan
kaupungin sopimus- ja omistajaohjauksesta on vuoden
2017 kesäkuuhun asti kuulunut kaupunginhallituksen
alaiselle sosiaali- ja terveystoimikunnalle ja vastuuvir-
ranhaltijana rahoitusjohtajalle sekä hyvinvointipalvelui-
den kehittämispäällikölle. Kesäkuun lopussa 2017 sosi-
aali- ja terveystoimikunta lakkautettiin organisaatiouu-
distuksen myötä ja vastuu on siirtynyt suoraan kaupun-
ginhallitukselle.

Tilakeskus sulautettiin kaupunkiorganisaatioon
1.6.2018 alkaen elinvoima ja kaupunkikehityksen toimi-
alalle. Haasteena on rakennusten hallinnon väliai-
kaiset järjestelyt veroasioiden muutoksenhaun ajaksi.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa, jota kau-
punginhallitus ja kaupunginjohtaja käyttävät toteutta-
essaan valvontavelvollisuuttaan. Sisäinen tarkastus ar-

vioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvon-
nan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestä-
mistä ja tuloksellisuutta ja raportoi arvioinnin tuloksista
kaupunginjohtajan hyväksymän työsuunnitelman mu-
kaisesti. Lappeenrannan kaupungin sisäisen tarkastuk-
sen toiminnon tarkoitus, toimivalta ja vastuu on määri-
telty kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tar-
kastuksen toimintasäännössä.

Sisäinen tarkastus on toteuttanut kaupunginjohtajan
vahvistaman työsuunnitelman mukaiset tarkastukset
sekä yksittäisinä toimeksiantoina pyydetty tarkastukset
ja selvitykset. Sisäinen tarkastus on hoitanut tarkastus-
lautakunnan valmistelu- ja sihteeritehtävät. Sisäisessä
tarkastuksessa työskentelee sisäinen tarkastaja ja tar-
kastuspäällikkö. Heidän työpanoksestaan 1,25 htv:ta
on kohdennettu sisäiseen tarkastukseen ja 0,75 htv ul-
koisen tarkastuksen tehtäviin eli tarkastuslautakunnan
tehtäviin ja tilintarkastajan avustamiseen. Lappeenran-
nan kaupungissa sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen hen-
kilöstö on yhteistä.

Sisäinen tarkastus on osallistunut tehtävälueensa ke-
hittämistyöhön mm. antamalla lausuntoja ja osallistu-
malla kaupunkiorganisaation ja -konsernin sääntöjen ja
ohjeiden valmistelutyöhön sekä kaupungin riskienhal-
linnan ohjausryhmän työskentelyyn. Sisäinen tarkastus
valmisteli yhdessä toimialojen kanssa kaupungin sisäi-
sen valvonnan selonteko-osion toimintakertomukseen.
Maakunnallista yhteistyötä on tehty Eksoten ja Imatran
kaupungin tarkastustoimen kanssa. Tarkastustoimi on
hoitanut uuden kuntalain 84 §:n edellyttämän sidonnai-
suusilmoitusten käsittelyn ja sidonnaisuusilmoitusten
ylläpidon.

Vuonna 2018 tarkastukset kohdistuivat muun muassa
hankintoihin, ostopalveluihin, sopimushallintaan, kir-
janpidon aineistotarkastukseen, saatavien poistoihin,
kaupunkikonsernin ostolaskuihin, kassatoimintoihin,
avustuksiin sekä matkalaskujen tarkastuksiin. Tarkas-
tuksissa havaitut puutteet on raportoitu vastuullisille
henkilöille/tarkastuskohteille.

Sisäinen tarkastus antoi raporteissaan tarkastuskoh-
teille suosituksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan
kehittämiseksi. Tarkastuksissa ei havaittu merkittäviä
puutteita sisäisessä valvonnassa. Säännöllinen rapor-
tointi tapahtuu kaupunginjohtajalle. Tarkastuslauta-
kunnalle tehdään vuosittain kirjallinen yhteenvetora-
portti sisäisen tarkastuksen työsuunnitelman toteutu-
misesta.

TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Kaupungin tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista ja sitä, riittääkö kertynyt tulo-rahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Laskelmassa ovat mukana kaupungin ja taseyksiköiden ulkoiset tuotot ja kulut. Kaupungin sisäiset tulo- ja menoerät eivät sisälly tilinpäätöksen tuloslaskelmaan.

Toimintatuotot vähenivät 11,9 %. Keskeisimmin tähän vaikutti omaisuuden myyntituottojen edellistä vuotta pienempi kertymä, mikä tuotti 5,2 miljoonaa euroa vuotta 2017 vähemmän. Vuonna 2017 toteutui sekä poikkeuksellisen paljon tonttikauppoja että myytiin omistusosuus Etelä-Karjalan Työkunnosta. Ilman omaisuuden myyntituottoja ulkoiset tulot laskivat 0,5 miljoonaa euroa. Päivähoidon asiakasmaksutuotot alenivat 0,8 miljoonalla eurolla asiakasmaksulain muutoksen mukaisten maksualennusten vuoksi. Puunmyyntituotot vähenivät 0,3 miljoonalla eurolla. Maankäyttökorvauksia tuloutui 0,4 miljoonaa euroa enemmän.

Valmistus omaan käyttöön on tuloslaskelmassa kuluja oikaiseva erä, joka esitetään toimintatuottojen jälkeen ennen toimintakuluja. Tällä erällä aktivoidaan taseeseen kuluissa olevat investointimenot. Investointien kirjaamistapa muuttui vuodelle 2018 siten, että urakasuoritukset merkittiin suoraan taseeseen. Sen vuoksi valmistus omaan käyttöön väheni 1,1 miljoonaa euroon, kun se vielä vuonna 2017 oli 30,0 miljoonaa euroa.

Toimintakulut laskivat 3,2 %. Kun huomioidaan vain käyttötalouteen jäävät menot, eli ilman valmistus omaan käyttöön erällä katettavia investointimenoja, on kulujen kasvu 1,9 %. Vuoden 2018 toimintakuluihin sisältyy 9,74 miljoonaa euroa pakollisten varausten lisäystä, kun vuoden 2017 toimintakuluissa niitä on 6,0 miljoonan euron edestä. Ilman investointimenoja ja pakollisia varauksia todelliseksi käyttötalousmenojen kasvuksi jää 1,0 %.

Henkilöstökulut kasvoivat 2,2 %. Palkkamenoissa ilman sivukuluja oli 3,6 %:n kasvu. Tästä yleiskorotuksen ja joulukuussa maksetun kertaerän osuus on noin 1,6 %. Palkkakulujen kasvua oli erityisesti lasten ja nuorten

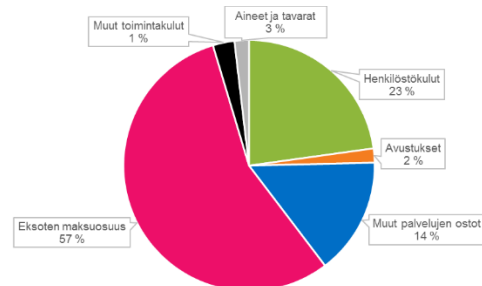
palveluissa, jossa palkkamenot kasvoivat 3,9 %. Perusopetuksen sopimuskorotuksia korkeampi kasvu selittyi pitkälti hankerahoituksella katettujen henkilöstömenojen lisäyksestä. Varhaiskasvatuksessa on panostettu henkilöstön jaksamiseen lisäämällä sijaisten määrää ja erityistyöntekijöitä. KVTES:n epäpätevyysalennusten oikaisuja maksettiin varhaiskasvatuksessa noin 150.000 euroa. Eläkekulut alenivat 0,2 % ja muut henkilösivukulut 16,0 % maksuprosenttien alentumisen myötä.

Palvelujen ostoissa on vähennystä 3,7 %. Vähennys johtuu investointien kirjaamistavan muutoksesta. Ilman investointien osuutta palvelujen ostot lisääntyivät 3,1 %. Ilman pakollisten varausten muutosta kasvu on 1,9 %. Kasvu johtuu lähes yksinomaan toimitilahallinnan muutoksesta. Tilakeskuksen menot olivat jälleen vuonna 2018 kokovuotisesti kaupungin omassa kirjanpidossa. Ilman tilakeskuksen menoja ja pakollisten varausten muutosta palvelujen ostojen kasvu oli 0,2 %.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot ilman tilakeskusta vähenivät 3,0 %.

Muissa toimintakuluissa on poikkeuksellisesti 48,0 %:n lasku, mikä johtuu ulkoisten vuokramenojen vähentymisestä. Kun edellä kuvatusti tilakeskuksen yhtiöittämisen purkaminen nosti palvelujen ja tavaroiden ostoja, poistui Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:lle maksettua ulkoisia vuokria vastaavasti.

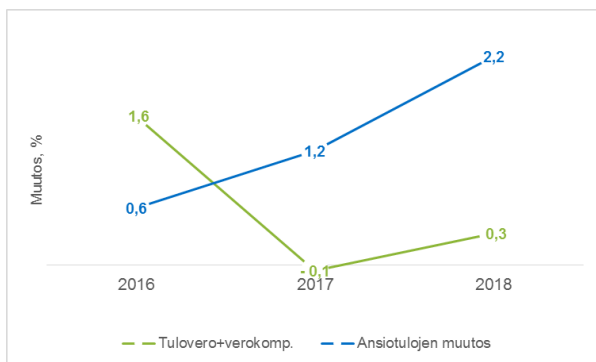
Kaupungin menorakenne painottuu erityisesti Eksoten, mutta myös tukipalvelujen konsernin sisäisen organisoimisen myötä palvelujen ostoihin.

Toimintakate eli tuottojen ja kulujen erotus kasvoi 3,6 %. Ilman pakollisia varauksia kasvu oli 2,7 %.

Verotulojen määrä laski vuoteen 2017 nähden 1,1 %. Kunnallisveron tuotto väheni 0,4 %, kiinteistöverotulot kasvoivat 0,6 % edellisvuodesta, mutta yhteisövero tuotti 9,8 % edellisvuotta vähemmän.

Ansiotulojen kasvusta huolimatta verotulot eivät ole kasvaneet. Verotulojen heikko kehitys johtuu etenkin valtion päätöksistä. Kunnallisverotuksessa korotettiin osana kilpailukykyopimusta tuntuvasti verovähennyksiä, mikä osin kompensoitiin valtionosuuksissa. Työntekijöiden sosiaaliturvamaksujen korotus alensi osaltaan verotettavaa tuloa. Työllisyyden parantuminen ei nosta kunnallisveron tuottoa tulotason nousua vastaavasti, koska palkkatulosta tehdään etuustuloja enemmän verovähennyksiä. Lisäksi vuonna 2018 maksettiin ennätysellisen paljon veronpalautuksia.

Kiinteistöveron tuotto on kasvanut vaatimattomasti. Tuottoa on kaventanut aiempia vuosia koskevat palautukset, joita on maksettu muutoksenhakujen menestymisen johdosta.

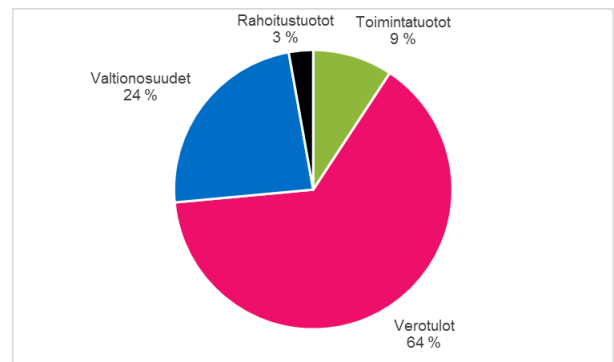
Yhteisöverokertymän liki 10 %:n lasku johtuu vuodelle 2017 kohdentuneesta 3 miljoonan euron kertaerästä. Kertaerä alentaa Lappeenrannan jako-osuutta vuosina 2018–2019. Ilman kertaerän vaikutusta yhteisöveron tuotto olisi kasvanut liki 10 %.

Valtionosuudet lisääntyivät 1,8 %. Peruspalvelujen valtionosuuden laskennallisiin määrätymistekijöihin perustuva osuus oli suunnilleen edellisvuoden tasolla. Valtionosuuksia kasvatti verotuloihin perustuvan tasauksen lisääntyminen 2,7 miljoonalla eurolla ja veromenestysten kompensatioiden lisääntyminen 1,8 miljoonalla eurolla. Kikyn perusteella tehdyt valtionosuuden leikkaukset kasvoivat 1,6 miljoonalla eurolla ja olivat yhteensä 6,2 miljoonaa euroa.

Yhteensä verorahoitus eli verotulojen ja valtionosuuksien summa väheni 0,3 %. Verotulot ja valtionosuudet kattoivat tulo-rahoinnista 90,5 %.

Miljoonaa euroa	2016	2017	2018
Kunnallisvero	250,1	244,6	243,6
Kiinteistövero	24,8	24,6	24,8
Yhteisövero	21,5	24,7	22,3
Verotulot yhteensä	296,4	293,9	290,7
Muutos, %	-0,2	-0,8	-1,1
Valtionosuudet	108,1	105,0	106,9
Muutos, %	8,1	-2,8	1,8
Verorahoitus yhteensä	404,5	398,9	397,6
Muutos, %	1,9	-1,4	-0,3

Korkotaso pysyi edelleen erittäin matalalla tasolla koko vuoden 2018. Uusien lainojen korkotaso oli selvästi takaisinmaksettuja lainoja alempi ja korkokulut olivatkin pienemmät kuin vuonna 2017. Korkosuojauskuusiin kului jonkin verran vähemmän kuin edellisena vuonna. Muihin rahoituskuluihin sisältyy Joutsenon Vanhustentaloyhdistyksen lainan luottotappio 0,4 miljoonaa euroa. Rahoituksen kokonaiskustannukset pienenevät luottotappiosta huolimatta noin 0,7 miljoonaa euroa. Muissa rahoitustuotoissa on Lappeenrannan Energian kaupungille maksamaa osinkoa 3,7 miljoonaa euroa.

Kaupungin vuosikate oli 19,0 miljoonaa euroa, mikä on 85,3 % poistoista. Vuosikate ei siten riittänyt kattamaan poistoja ja arvonalentumisia, joita kirjattiin 22,3 miljoonaa euroa. Poistoihin sisältyi 0,3 miljoonan euron edestä lisäpoistoja ja alaskirjauksia Hovinpellon päiväkodista ja Hovinpellon liikerakennuksesta.

Tilikauden alijäämäksi muodostui poistoeron muutoksen ja vapaaehtoisten varausten muutosten jälkeen 3,3 miljoonaa euroa.

Toiminnan rahoitus ja kaupungin rahoitusasema

Vuosikatetta kertyi 19,0 miljoonaa euroa. Kaupungin investointien omahankintameno oli 21,7 miljoonaa euroa. Investointien tulo-rahoinnista prosentti oli siten 87,5, joten vuosikatella ei pystytty täysin rahoittamaan investointeja. Tosin vuosikatetta heikentää 9,7 miljoonan

euron pakolliset varaukset, joita tunnusluvun laskenta-kaava ei huomioi. Omaisuuden luovutustulot olivat 3,0 miljoonaa euroa. Omaisuuden luovutustulot huomioiden toiminnan ja investointien raportoitu rahavirta oli 6,2 miljoonaa euroa positiivinen.

Merkittävin talonrakennusinvestointi oli urheilutalon peruskorjaus, johon käytettiin 4,6 miljoonaa euroa. Hovinpellon päiväkodin uudisrakennukseen investoitiin 2,4 miljoonaa euroa. Yhteensä talonrakennusinvestointeihin käytettiin 10,5 miljoonaa euroa, josta uudisrakentamiseen 3,7 miljoonaa euroa ja korjausinvestointeihin 6,8 miljoonaa euroa. Yhdyskuntatekniikan rakentamiseen 8,0 miljoonaa euroa, josta uudisrakentamiseen 1,6 miljoonaa euroa ja korjausinvestointeihin 6,4 miljoonaa euroa.

Lainakanta väheni 13,4 miljoonaa euroa. Kaupungin lainamäärä ilman konsernitiliä laski 174,1 miljoonaan euroon. Lainamäärä asukasta kohden oli 2.395 euroa. Kaupunkikonsernin yhteinen kassa, konsernitili, nostaa tilastoituvaa lainamäärää 30,5 miljoonalla eurolla. Käytännössä kyse on konserniyhteisöiden kassavaroista. Konsernitilin sisältävä lainakanta oli 204,6 miljoonaa euroa, mikä tekee 2.815 euroa asukasta kohden. Lappeenrannan velkamäärä on kuntien keskiarvoa matalampi keskiarvon ollessa ennakkotietojen mukaan 3.052 euroa asukasta kohden.

Omavaraisuusaste heikkeni 0,5 %-yksikköä 49,4 %:iin lainakannan alentumisesta huolimatta. Alijäämäinen tilinpäätös ja pakollisten varausten kasvu selittävät muutosta. Suhteellinen velkaantuneisuus aleni 61,0 %:iin. Tunnuslukujen arvot eivät ole kovin vahvoja, sillä omavaraisuusasteen ollessa alle 50 % katsotaan velkarasitteen olevan merkittävän suuri. Taseessa on kertynyttä ylijäämää 59,2 miljoonaa euroa.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018 milj.€	2017 milj.€
Toimintatuotot	41,9	47,4
Valmistus omaan käyttöön	1,1	23,0
Toimintakulut	-431,5	-445,4
Toimintakate	-388,5	-375,0
Verotulot	290,7	293,9
Valtionosuudet	106,9	105,0
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	8,3	8,3
Muut rahoitustuotot	4,5	4,5
Korkokulut	-1,5	-2,4
Muut rahoituskulut	-1,3	-1,2
Vuosikate	19,0	33,2
Poistot ja arvonalentumiset	-22,3	-30,8
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-3,3	2,4
Poistoeron muutos	-0,4	-0,2
Varausten muutos	0,3	0,0
Rahastojen muutos	0,0	0,0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-3,3	2,2

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Toimintatuotot/toimintakulut, %	9,7	11,2
Vuosikate/poistot, %	85,3	107,7
Vuosikate, euroa/asukas	261,2	455,4
Asukasmäärä	72 705	72 922

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018 milj. €	2017 milj. €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	19,0	33,2
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjaukset	6,0	-2,2
Toiminta yhteensä	<u>25,0</u>	<u>31,0</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-23,6	-26,6
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1,9	1,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3,0	19,1
	<u>-18,8</u>	<u>-6,4</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	6,2	24,5
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		-10,8
Antolainasaamisten vähennykset	0,6	0,0
	<u>0,6</u>	<u>-10,8</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	20,0	30,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-32,6	-32,4
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-0,8	-6,6
	<u>-13,4</u>	<u>-8,9</u>
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0,0	0,0
Vaihto-omaisuuden muutos	0,0	0,0
Saamisten muutos	6,4	-3,4
Korottomien velkojen muutos	7,3	-2,1
	<u>13,6</u>	<u>-5,5</u>
Rahoituksen rahavirta	0,8	-25,3
Rahavarojen muutos	7,0	-0,7
Rahavarat 31.12.	38,0	30,9
Rahavarat 1.1.	30,9	31,6
	7,0	-0,7

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2018 ilman kon- sernitiliä	2017	2017 ilman kon- sernitiliä
Toiminnan ja investointien rahavirta/kertymä 5 v	39,8		19,3	
Investointien tulorahoitus, %	87,5		130	
Lainanhoitokate	0,8		1,2	
Kassan riittävyys, pv	28	0,0	23	0
Asukasmäärä 31.12.	72705		72922	

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2018 milj.€	2017 milj.€
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	0,9	2,0
Aineettomat oikeudet	0,0	0,0
Muut pitkävaikutteiset menot	0,9	2,0
Aineelliset hyödykkeet	288,3	288,3
Maa- ja vesialueet	54,9	54,5
Rakennukset	149,1	159,0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	71,6	71,3
Koneet ja kalusto	3,4	3,3
Muut aineelliset hyödykkeet	0,1	0,1
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9,1	0,0
Sijoitukset	228,4	228,7
Osakkeet ja osuudet	98,4	98,1
Muut lainasaamiset	129,8	130,3
Muut saamiset	0,3	0,2
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,2	0,2
Valtion toimeksiannot		0,0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,2	0,2
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	0,1	0,1
Aineet ja tarvikkeet	0,1	0,1
Saamiset	9,9	16,2
Pitkäaikaiset saamiset	2,7	2,9
Lainasaamiset	2,7	2,8
Muut saamiset	0,0	0,1
Lyhytaikaiset saamiset	7,2	13,3
Myyntisaamiset	2,9	8,8
Lainasaamiset	0,1	0,1
Muut saamiset	4,0	4,2
Siirtosaamiset	0,1	0,2
Rahat ja pankkisaamiset	38,0	30,9
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>565,7</u>	<u>566,4</u>

VASTATTAVAA	2018 milj.€	2017 milj.€
OMA PÄÄOMA	276,5	279,8
Peruspääoma	217,3	217,3
Muut omat rahastot	0,0	0,0
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	62,5	60,3
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3,3	2,2
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	2,7	2,7
Poistoero	2,4	2,1
Vapaaehtoiset varaukset	0,3	0,6
PAKOLLISET VARAUKSET	17,2	8,5
Eläkevaraukset	1,5	1,7
Muut pakolliset varaukset	15,7	6,8
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	0,4	0,4
Valtion toimeksiannot	0,0	0,0
Lahjoitusrahastojen pääomat	0,4	0,4
VIERAS PÄÄOMA	268,8	275,0
Pitkäaikainen	122,7	165,4
Joukkovelkakirjalainat	45,0	75,0
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	46,4	59,1
Muut pitkäaikaiset velat	31,3	31,3
Lyhytaikainen	146,2	109,6
Joukkovelkakirjalainat	70,0	20,0
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	12,7	33,3
Lainat julkisyhteisöiltä	0,0	0,0
Lainat muilta luotonantajilta	30,5	30,7
Saadut ennakot	0,7	0,6
Ostovelat	8,8	6,3
Muut lyhytaikaiset velat	4,7	4,6
Siirtovelat	18,6	14,1
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	565,7	566,4

TASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2018	2017	2017
		ilman kon- sernitiliä		ilman kon- sernitiliä
Omavaraisuusaste, %	49,4	52,2	49,9	52,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	61,0	54,1	61,5	54,6
Velat ja vastuut prosentteina käyttötuloista	62,5	55,5	62,9	56,0
Kertynyt yli-/alijäämä, milj.€	59,2		62,5	
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	814		857	
Lainakanta 31.12., milj.€	204,0	174,1	218,0	187,4
Lainat, euroa/asukas	2 815	2 395	2 990	2 569
Lainasaamiset 31.12., milj.€	129,8		130,3	
Asukasmäärä 31.12.	72 705		72 922	

KAUPUNGIN KOKONAISTULOT JA –MENOT

TULOT		%
Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	41 865 818,21	8,8
Verotulot	290 688 634,05	61,2
Valtionosuudet	106 908 360,00	22,5
Korkotuotot	8 317 789,89	1,8
Muut rahoitustuotot	4 479 103,02	0,9
Satunnaiset tuotot		
Tulorahoituksen korjauserät		
- Pysyvien vastaavien luovutusvoitot	-2 692 995,50	-0,6
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 912 523,62	0,4
Pysyvien vastaavien myyntitulot	2 962 244,67	0,6
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	576 947,79	0,1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	20 000 000,00	4,2
Lyhytaikaisten lainojen muutos		0,0
Oman pääoman lisäys		0,0
Kokonaistulot yhteensä	475 018 425,75	100,0

MENOT		%
Varsinainen toiminta		
Toimintakulut	431 460 631,91	89,6
- Valmistus omaan käyttöön	-1 083 022,21	-0,2
Korkokulut	1 543 113,79	0,3
Muut rahoituskulut	1 344 265,30	0,3
Satunnaiset kulut		0,0
Tulorahoituksen korjauserät		
- Pakollisten varausten muutos	-8 685 593,28	-1,8
- Pysyvien vastaavien luovutustappiot	-121,97	0,0
Investoinnit		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	23 631 376,84	4,9
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten lisäykset	24 525,00	0,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	32 585 660,78	6,8
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	808 688,02	0,2
Kokonaismenot yhteensä	481 629 524,18	100,0

KUNTALAIN MUKAINEN TULOKSEN KÄSITTELY

Kuntalain 115 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

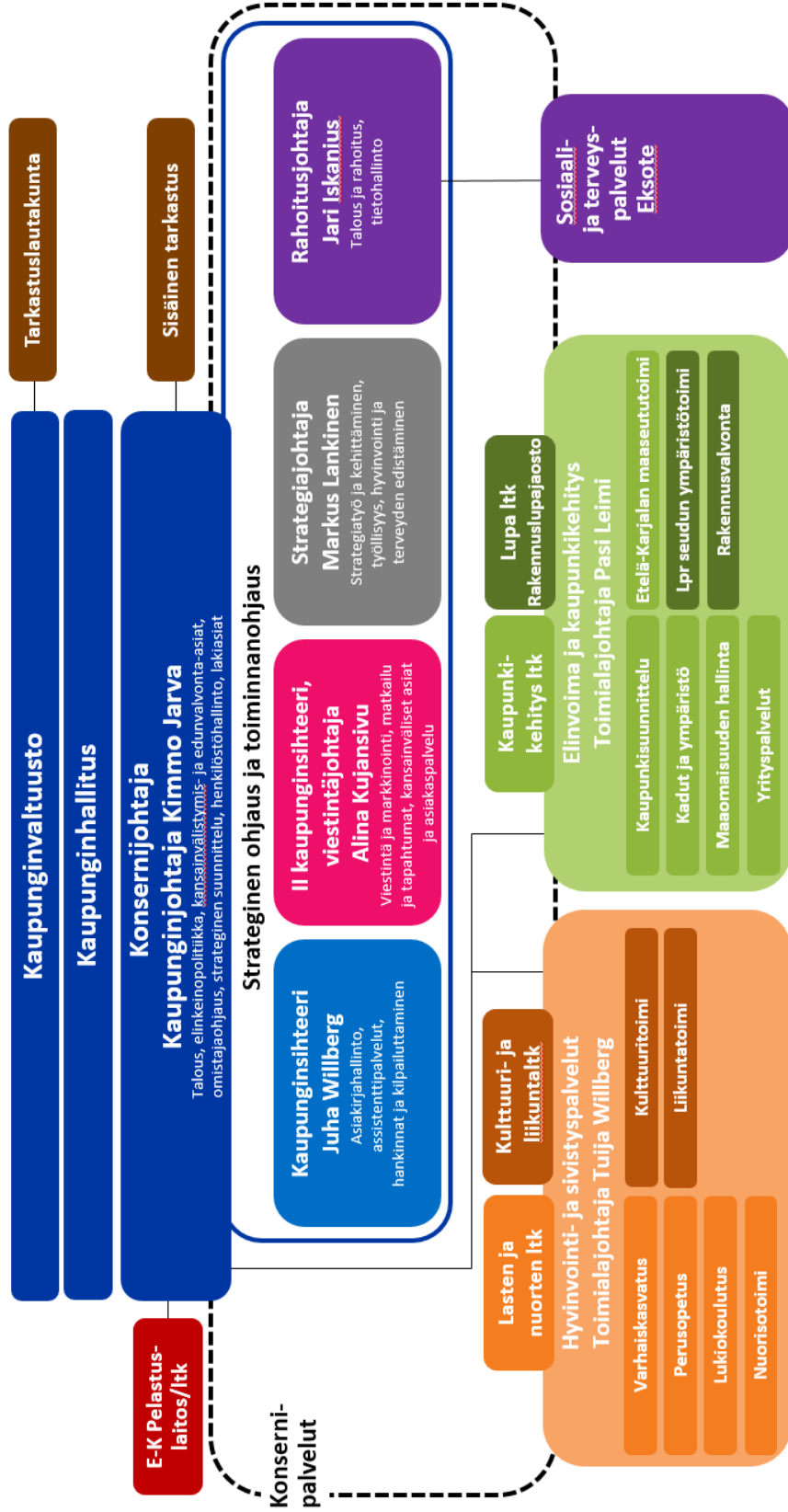
Hyväksyttäväksi esitetystä tilinpäätöksessä tilikauden tulos on 3.273.109,97 euroa alijäämäinen.

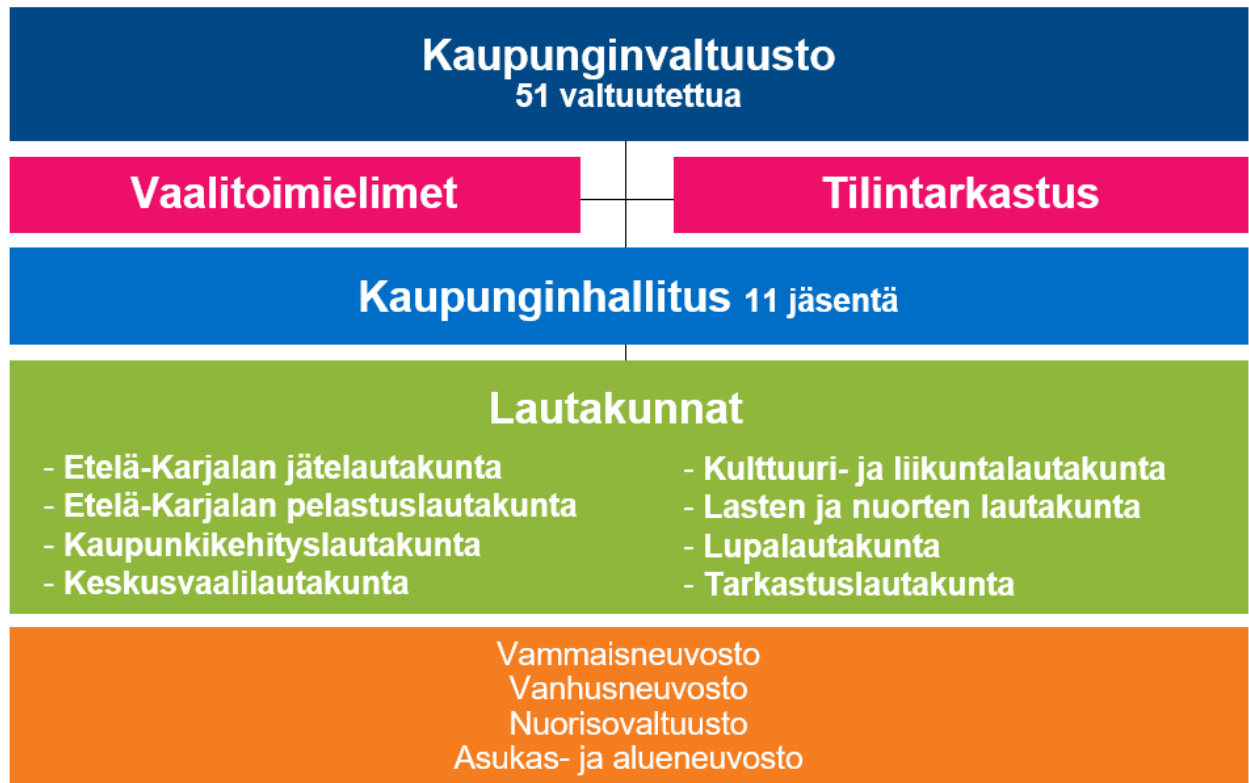
Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelyksi seuraavaa:

- Kirjataan investointeihin liittyvää poistoeron lisäystä 351.821,29 euroa
- Kirjataan varausten vähennystä 292.510,00 euroa
- Kirjataan rahastojen vähennystä 48.262,38 euroa
- Lappeenrannan kaupungin tilikauden alijäämäksi vuodelta 2018 jää edellä mainittujen kirjausten jälkeen 3.284.158,88 euroa, joka siirretään edellisten vuosien ylijäämään.

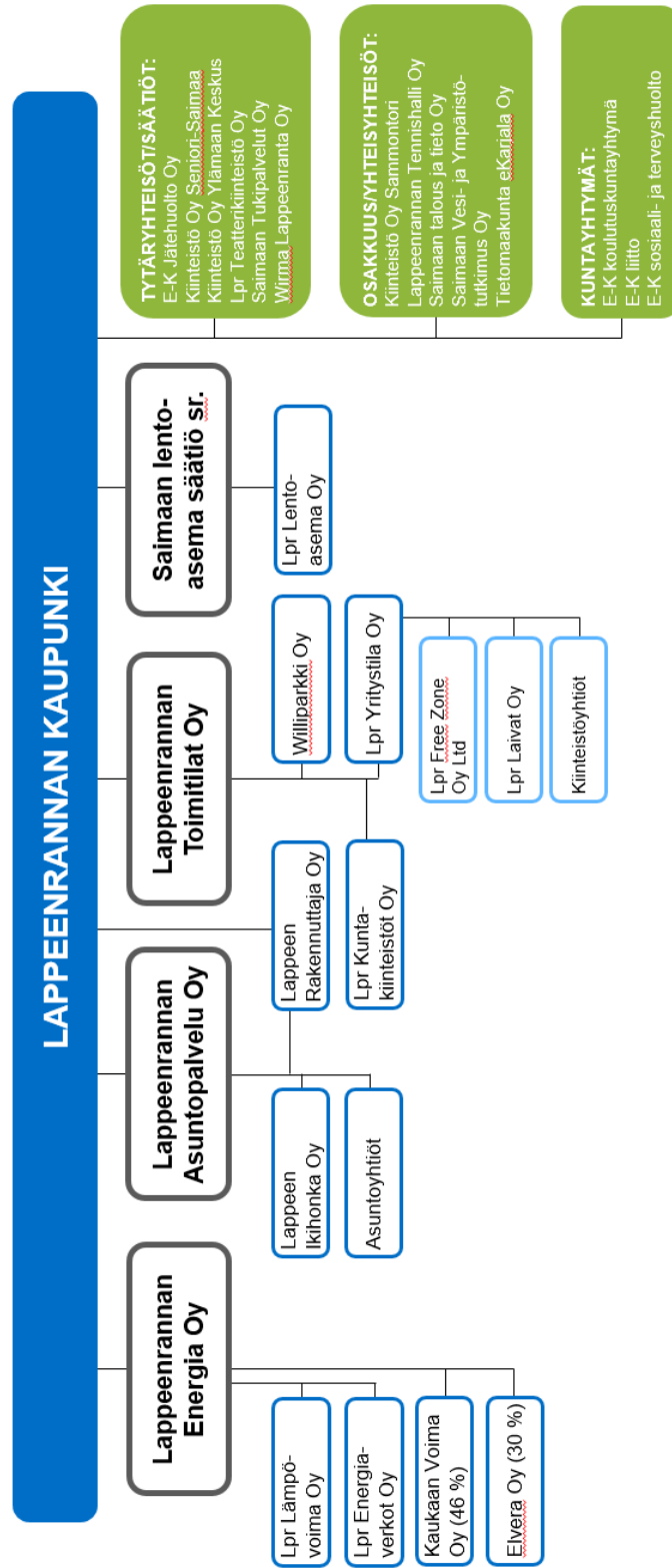
Kaupungin taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

LAPPEENRANNAN KAUPUNKIORGANISAATIO

LAPPEENRANTA –KONSERNI

KONSERNITILINPÄÄTÖS JA SEN TUNNUSLUVUT

SELONTEKO KONSERNIVALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Yleistä

Konserniohjaus jaetaan omistajaohjaukseen ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamiseen. Kuntalain 46 §:n mukaan omistajaohjaus tarkoittaa toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Toimenpiteet voivat liittyä ainakin perustamissopimuksiin, yhtiöjärjestysmääräyksiin, muihin sopimuksiin, henkilövalintoihin, ohjeiden antamiseen kuntaa eri yhteisöissä edustaville henkilöille sekä muuhun kunnan määräysvallan käyttöön. Tytäryhtiöiden valvontaa koskevia ohjeita taas annetaan kunnan omille toimielimille ja viranhaltijoille. Lisäksi kaupunki antaa teknisuolonteista ohjeistusta tytäryhteisöille sovitussa konsernin toiminnoissa kuten tilinpäätösraportoinnissa tai rahoituksen taikka hankintojen järjestämisessä.

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan konsernijohton vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia. Konsernivalvonnalla tarkoitetaan myös konserniohjeen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen seuranta. Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Lisäksi olosuhteiden muuttuessa on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytään riittävässä määrin.

Toimivallan- ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kaupunginvaltuusto päättää kuntalain 14 §:n perusteella muun muassa seuraavasta:

1. hyväksyy Lappeenranta-strategian, johon sisältyy myös konserniyhteisöjen strategiat
2. päättää kaupunkikonsernille ja sen konserniyhteisöille asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista kaupungin talousarvion käsittelyn yhteydessä

3. arvioi toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen vuosittain tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä
4. päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta

Konsernijohtoon kuuluvat hallintosäännön (5 luku 1 §) mukaan kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja sekä kaupunginhallituksen erikseen määräämät viranhaltijat. Hallintosäännössä (5 luku 2 §) määrätään konsernijohton tehtävistä ja toimivallan jaosta. Kuntalain 48 §:n mukaan konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä.

Kaupunginhallituksen tehtävänä on kuntalain 39 §:n mukaan muun muassa vastata kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja kaupungin toiminnan omistajaohjauksesta sekä huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Lappeenrannan kaupungin hallintosääntö (5 luku 2 §) määrittää konsernijohton tehtävät ja toimivallanjaon konserniohjauksessa seuraavasti:

Kaupunginhallitus

1. vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle
2. vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan
3. määrää konsernijohtoon kuuluvien viranhaltijoiden tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisökohtaisesta työnjaosta
4. antaa valtuustolle raportin yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehityksestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä puolivuositain
5. arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta eli onnistumista kuntakonsernin kokonaise-

dun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa

6. käsittelee arvioinnin tulokset ja johtopäätökset valtuuston puheenjohtajiston kanssa
7. seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutusta ja taloudellisen aseman kehitystä ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä yhtiöille
8. antaa kaupungin ennakkokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa
9. vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista
10. nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen ja muiden yhteisöjen hallitukseen ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet
11. nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet
12. hoitaa kaupungin omaisuutta

Kaupunginjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa hänen ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

Kaupunginhallituksen erikseen määräämien viranhaltijoiden tehtävänä on aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa heidän ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden tai yhteisöjen hallintoon ja toimintaan.

Kaupunginhallitus on päätöksillään 21.8.2017 § 412 ja 9.4.2018 § 159 määrännyt omistajaohjauksesta vastaavat viranhaltijat seuraavasti:

Yhtiö/yhteisö	omistajaohjaaja
Lappeenrannan Energia Oy - konserni	Kimmo Jarva
Lappeenrannan Asuntopalvelu Oy - konserni	Jari Iskanius
Lappeenrannan Toimitilat Oy - konserni	Juha Willberg
Saimaan lentoasemasäätiö sr.	Kimmo Jarva
Lappeenrannan lentoasema Oy	Markus Lankinen
Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy	Pasi Leimi
Saimaan Tukipalvelut Oy	Juha Willberg
Etelä-Karjalan työkuunto Oy	Päivi Savilampi
Saimaan talous- ja tieto Oy	Juha Willberg

Saimaan vesi- ja ympäristötutkimus Oy	Ilkka Räsänen
Eksote	Jari Iskanius
Etelä-Karjalan liitto	Kimmo Jarva
Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	Tuija Willberg

Kaupunki on lokakuussa 2017 myynyt omistamansa Etelä-Karjalan Työkuunto Oy:n osakkeet, eikä kyseinen yhtiö ole enää kaupungin osakkuusyhtiö.

Omistajaohjausryhmä on muodostettu kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamista koskevalla kaupunginjohtajan päätöksellä 8.6.2017 § 29. Omistajaohjausryhmän tehtävänä on valmistella asioita, joissa konserniyhtiö tarvitsee kaupunginhallituksen omistajaohjauspäätöksen sekä yhtiöiden yhteisiä kehitysasioita.

Konsernijohtajan läsnäolo- ja puheoikeus

Lappeenrannan kaupungin konserniohjeessa (kohta 13) on määritelty konsernijohtajan läsnäolo- ja puheoikeus tytäri- ja osakkuusyhteisöjen hallituksissa seuraavasti:

Kaupunginhallituksen puheenjohtajalla ja kaupunginjohtajalla on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa konserniyhteisöjen hallitusten kokouksissa.

Eräiden yhtiöiden omistajaohjauksesta vastaamaan kaupunginhallituksen erikseen määräämillä viranhaltijoilla (kaupunginsihteeri, rahoitusjohtaja, elinvoima ja kaupunkikehitys -toimialan johtaja, hyvinvointi- ja sivistyspalvelut -toimialan johtaja sekä ympäristöjohtaja) on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa heidän ohjattavakseen määrättyjen konserni- ja osakkuusyhteisöjen hallitusten kokouksissa. Kaupunginhallituksen käsitellessä omistajaohjaukseen liittyviä asioita, on ao. yhtiön tai yhteisön omistajaohjauksesta vastaavalla viranhaltijalla kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus.

Konserniohje 2017

Lappeenrannan kaupunginvaltuusto on 16.10.2017 § 114 hyväksynyt kaupungin uuden konserniohjeen, jossa on määräykset muun muassa

- kaupunkikonsernin talouden ja investointien suunnittelusta ja ohjauksesta
- konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

- konserniyhteisön velvollisuudesta hankkia kaupungin kanta asiaan ennen päätöksentekoa
- kuntayhtymän hallituksen jäsenten velvollisuus hankkia kaupungin kanta asiaan ennen päätöksentekoa
- konsernin sisäisistä palveluista
- kaupungin konserniyhteisöjen hallitusten kokoonpanosta ja nimittämisestä
- kaupungin konserniyhteisöjen hyvästä hallinto- ja johtamistavasta
- tiedottamisesta ja
- kaupunkikonsernin tarkastuksesta.

Konserniohjeella ohjataan sekä kaupungin omia toimielimiä ja viranhaltijoita että konserniin kuuluvia yhteisöjä. Konserniohje koskee kaupunkia ja sen tytäryhteisöjä, näiden tytäryhteisöjä sekä kaupungin määräysvallassa olevaa säätiötä. Kuntayhtymissä ja kaupungin osakkuusyhteisöissä sekä yhteisyhteisöissä kaupungin edustajien tulee pyrkiä siihen, että kaupungin konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Ohjeita noudatetaan myös kaupungin määräysvallassa olevassa säätiössä.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tavoitteiden toteutumista sekä yksiköiden taloudellista kehitystä sekä tunnuslukuja seurataan säännöllisesti.

Raportointi kaupunginhallitukselle/ valtuustolle tapahtuu puolivuotiskatsauksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä.

Konserniyhteisöjen tavoiteasetannasta, toiminnan, tuloksen ja rahoitusaseman kehittymisestä sekä toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä on enemmän selvitystä kunkin yhtiön ja yhteisön analyysissä.

Kuntayhtymien toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tavoitteiden toteutumista sekä kuntayhtymien taloudellista kehitystä sekä tunnuslukuja seurataan säännöllisesti. Kuntayhtymät raportoivat kaupunginhallitukselle/valtuustolle taloudestaan ja toiminnastaan puolivuotiskatsauksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntayhtymän ohjauksesta vastaava viranhaltija tuo aina tarvittaessa keskeiset omistajaohjauksymykset kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja konsernipalvelujen käyttö

Konserniohjeessa on ohjeistettu konserniyhteisöjä hyödyntämään ensisijaisesti konsernin sisäisesti tuotettuja tukipalveluja. Ohjeessa on määräykset rahoitus- ja sijoitustoiminnan, maksuliikenteen hoidon, talous- ja tietohallinnon, hankintojen, vakuuttamisen sekä henkilöstöhallinnon osalta. Ongelmallisissa lakiasioissa käytetään kaupungin konsernihallinnon lakimiespalveluita.

OLENNAISET KONSERNIA KOSKEVAT TAPAHTUMAT JA ARVIO KONSERNIN TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Wirma Lappeenranta Oy:n operatiivinen toiminta siirtyi osaksi kaupungin perusorganisaatiota 1.1.2017 lukien. Yhtiötä ei purettu siirron yhteydessä muun muassa eräiden yhtiölle myönnettyjen ulkopuolisten avustusten siirtokelvottomuuden vuoksi. Yhtiö oli edelleen osa Lappeenrannan Toimitilat –konsernia, kunnes sen omistus siirtyi vuoden 2018 alusta suoraan kaupungille.

Lappeenrannan Toimitilat –konsernin tytäryhtiön Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n oli tarkoitus alkaa hallinnoida kaupungin omissa palvelutuotannossa käytettäviä kiinteistöjä. Yhtiön verotuksellinen asema muodostui verottajan odottamattoman ratkaisun vuoksi epätarkoituksenmukaiseksi. Muutoksenhaku yhtiön verotusta koskeviin ratkaisuihin on käynnissä sekä hallinto-oikeudessa että korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Muutoksenhaut koskevat osin myös Lappeenrannan Yritystilat Oy:tä.

Epäedullisten veroseuraamusten välttämiseksi Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n toiminta palautettiin käytännössä kaupungin oman tilakeskuksen toiminnaksi. Sekä ylläpito että investoinnit toteutetaan vuoden 2018 alusta jälleen kaupungin kirjanpidossa.

Kaupunginhallitus päätti, että kaupunki ostaa Lappeenrannan Energiaverkot Oy:ltä sen omistaman hulevesiverkoston. Kaupan yhteydessä kaupungin omistamat vesihuoltoverkoston osat siirtyvät Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n omistukseen. Kauppa tulee voimaan 1.1.2019 alkaen. Kaupunki on tehnyt Energiaverkot Oy:n kanssa palvelusopimuksen hulevesien hallintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta.

Saimaan Talous ja Tieto Oy:n toiminta fuusioitui vuoden 2019 alusta yhdessä Pohjois-Karjalan Tietotekniikka-keskus Oy:n ja Siun Talous Oy:n kanssa Meidän IT ja Talous Oy:ksi.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernirakennetta muuttaisi toteutuessaan lähivuosina eniten maakunta- ja soteuudistus. Mikäli maan uusi hallitus jatkaisi valmistelua maakuntamallin pohjalta, Eksote purkaantuisi ja sote-palvelujen järjestämi-

nen siirtyisi maakuntahallintoon. Pelastustoimi ja ympäristöterveydenhuolto siirtyisivät Lappeenrannan isäntäkunnalta maakunnan toiminnaksi.

Maakuntien talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusten organisointi on toteutumassa siten, että Meidän IT ja Talous Oy voisi nykyisistä lähtökohdistaan tarjota palveluja myös maakunnalle. Maakuntien ICT-palvelukeskuksen (Vimana Oy) rooli tulee mahdollisesti vaikuttamaan Meitan IT-liiketoimintaan.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kysynnän kasvu ja kuntien hyvin rajalliset mahdollisuudet lisätä niiden rahoitusta edellyttävät Eksotelta palveluverkoston tarkastelua maakunnallisesti.

Lappeenrannan Energialla on edessä mittavat investoinnit maakaapelointiin sekä jätevedenpuhdistamoon. Näiden vuoksi kaupungin tuloutusvaadetta on alennettu vuodesta 2017 alkaen 12 miljoonan euron tasolle. Osana hulevesiverkoston omistujärjestelyä kaupungin yhtiölle antamaa pääomalainaa palautetaan 9,9 miljoonaa euroa, mikä pienentää tuloutusta koron osuuden vähetessä 11,2 miljoonaan euroon. Puhdistamoinvestointia uhkaa viivytystä Hyväristönmäen osayleiskaavan kumoutuminen hallinto-oikeudessa.

Lappeenrannan Toimitilat -konsernin rooli kaupungin toimitilahallinnassa hakee vielä muotoaan, koska yhtiön toimintaan liittyvät verotukselliset seikat eivät ole vielä kaikilta osin ratkenneet. Toistaiseksi kaupungin oman palvelutuotannon käyttöön tulevat rakennusinvestoinnit toteutetaan kaupungin omaan taseeseen.

Konsernin tulevien vuosien huomattavan suuren investointiohjelman myötä konsernin lainakanta tulee kasvamaan. Tähän on varauduttu muun muassa kaupungin talouden tasapainotusohjelmalla, Energian tuloutusvaatimuksen alentamisella ja Energian tuotteiden hintojen tarkistuksilla. Verorahoituksen heikko kehitys ja kasvavat sote-menot tuovat paineita tarkastella menorakenteita konsernitason tasoisesti.

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018		2017
	milj.€		milj.€
Toimintatuotot	386,8		365,7
Toimintakulut	- 716,5	-	683,9
Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta/tappiosta	- 0,3	-	0,0
Toimintakate	- 330,0	-	318,3
Verotulot	288,1		291,5
Valtionosuudet	120,6		117,4
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	0,1		0,2
Muut rahoitustuotot	0,3		0,3
Korkokulut	- 4,8	-	6,1
Muut rahoituskulut	- 1,0	-	0,9
Vuosikate	73,4		84,1
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	- 54,9	-	60,4
Omistuksen eliminointierot	- 0,0	-	0,6
Arvonalentumiset	0,4	-	0,8
Satunnaiset erät	0,0		0,0
Tilikauden tulos	18,8		22,3
Tilinpäätössiirrot	0,1		0,8
Tilikauden verot	- 2,8	-	3,4
Laskennalliset verot	- 2,1	-	2,5
Vähemmistöosuudet	- 0,7	-	0,6
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	13,3		16,6

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Toimintatuotot/toimintakulut, %	53,99	53,47
Vuosikate/poistot, %	134,5	137,4
Vuosikate, euroa/asukas	1009,61	1153,31
Asukasmäärä	72 705	72 922

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018 milj. €	2017 milj. €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	73,4	84,1
Tilikauden verot	-2,8	-3,4
Tulorahoituksen korjauserät	-3,6	-0,9
	<u>67,0</u>	<u>79,8</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-62,2	-78,8
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1,9	1,7
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	11,4	20,2
	<u>-48,9</u>	<u>-56,9</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	18,1	23,0
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,0	-10,8
Antolainasaamisten vähennykset	1,1	0,0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	43,7	53,4
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-64,4	-62,2
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4,0	-8,6
	<u>-24,7</u>	<u>-17,4</u>
Oman pääoman muutokset	-0,1	0,0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0,1	0,5
Vaihto-omaisuuden muutos	0,4	-0,1
Saamisten muutos	11,4	1,2
Korottomien velkojen muutos	0,8	2,6
	<u>12,8</u>	<u>4,1</u>
Rahoituksen rahavirta	-10,9	-24,1
Rahavarojen muutos	7,2	-1,1
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	50,0	42,8
Kassavarat 1.1.	42,8	43,9
	<u>7,2</u>	<u>-1,1</u>

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta milj.€	48,4	-5,3
Investointien tulorahoitus, %	121,8	109,1
Lainanhoitokate	1,1	1,3
Kassan riittävyys, pv	22	19

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018 milj. €	2017 milj. €
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	907,1	914,7
Aineettomat hyödykkeet	18,1	20,4
Aineettomat oikeudet	2,8	2,2
Konserniliikearvo	10,3	11,6
Muut pitkävaikutteiset menot	4,2	5,2
Ennakkomaksut	0,8	1,5
Aineelliset hyödykkeet	819,2	825,7
Maa- ja vesialueet	71,1	70,7
Rakennukset	441,8	440,3
Kiinteät rakenteet ja laitteet	251,4	242,6
Koneet ja kalusto	31,9	37,6
Muut aineelliset hyödykkeet	3,4	3,7
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	19,7	30,6
Sijoitukset	69,7	68,6
Tytäryhteisöosakkeet	0,0	0,0
Osakkuusyhteisöosuudet	42,8	42,1
Muut osakkeet ja osuudet	13,4	12,7
Muut lainasaamiset	10,9	11,3
Muut saamiset	2,6	2,5
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5,3	5,9
VAIHTUVAT VASTAAVAT	97,5	101,3
Vaihto-omaisuus	5,6	6,0
Saamiset	41,9	52,5
Pitkäaikaiset saamiset	5,3	5,3
Lyhyaikaiset saamiset	36,6	47,2
Rahoitusomaisuusarvopaperit	1,4	1,4
Rahat ja pankkisaamiset	48,6	41,4
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>1 009,9</u>	<u>1 021,9</u>

VASTATTAVAA	2018 milj. €	2017 milj. €
OMA PÄÄOMA	311,4	301,9
Peruspääoma	217,3	217,3
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma	1,0	1,0
Arvonkorotusrahasto	1,0	1,0
Muut omat rahastot	3,2	2,4
Edellisten tilikausien yli-alijäämä	75,6	63,7
Tilikauden yli-/alijäämä	13,3	16,6
VÄHEMMISTÖSUUDET	8,1	7,9
PAKOLLISET VARAUKSET	16,9	16,5
Eläkevaraukset	1,5	1,7
Muut pakolliset varaukset	15,5	14,8
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	6,6	7,1
KONSERNIRESERVI	0,8	0,9
VIERAS PÄÄOMA	666,0	687,6
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	363,4	412,6
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	90,4	86,9
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	116,5	87,9
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	95,6	100,1
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>1 009,9</u>	<u>1 021,9</u>

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	31,8	30,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	83,3	88,4
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	87,6	90,6
Kertynyt yli-/alijäämä, milj. €	88,9	80,2
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 222,8	1 100,1
Konsernin lainakanta 31.12., milj. €	479,9	500,5
Konsernin lainat 31.12., €/asukas	6 601,1	6 863,8
Konsrnin lainasaamiset, milj. €	10,9	11,3
Kaupungin asukasmäärä	72 705	72 922

TOTEUTUMISVERTAILUT

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Käyttötalouden toteutuminen

Vuonna 2018 jatkettiin aiempien vuosien talousohjelmaissa aloitettua periaatetta, jossa kukin toimiala katkaa tilinpäätöksen osoittaman talousarvioylijätkelyn seuraavina vuosina. Vastaavasti talousarvioalituksen saa lisämäärärahaa tuleville vuosille. Vuoden 2017 tilinpäätöksen perusteella toimialojen vuoden 2018 käyttötalouden raameihin lisättiin nettomääräisesti 1,3 miljoonaa euroa. Lisäksi käyttötalouden talousarviota muutettiin palkankorotusvarausten osalta, kun kunnallisen palkkatarkistuksen kustannusvaikutus täsmentyi alkuvuodesta 2018. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon perusteella lisäksi tammikuussa 2019 maksettava kertaerä tuli kirjata vuoden 2018 kuluksi, mitä vastaava talousarviomuutos tehtiin syyskuun valtuustossa. Lopulta käytännön toteutuksen yksinkertaistamiseksi koko kertaerä myös maksettiin joulukuussa 2018. Investointiosasta tehtiin yhteensä 0,4 miljoonan euron siirto käyttötalouteen, koska kyseisillä määrärahoilla katettavat menot ovat käyttötalouden kuluna käsiteltäviä. Kaikkiaan talousarviomuutoksilla lisättiin käyttötalouden nettomäärärahoja 8,6 miljoonalla eurolla.

Toteutunut toimintakate ylitti alkuperäiseen talousarvion 5,6 miljoonaa euroa. Talousarviomuutosten jälkeiseen käyttösuunnitelmaan nähden talousarvio alittui 2,9 miljoonaa euroa. Valtuustoon nähden sitovista eristä ylittyi kaupunkikehitys 0,4 miljoonalla eurolla. Eksoottien vuoden 2018 alijäämän vuoksi kirjatus 8,6 miljoonan euron pakollisen varauksen vuoksi myös sosiaali- ja terveystoimen kehys ylittyi 8,4 miljoonalla eurolla.

Toimintatuottojen ja toimintakulujen bruttomääräinen toteutuma poikkeaa merkittävästi talousarviosta. Tämä johtuu toimitilahallinnassa muutoksesta. Talousarvio oli laadittu siitä lähtökohdasta, että kaupunki maksaa ulkoista vuokraa Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:lle, jonka kuluihin ylläpito- ja kunnossapito olisi sisällytynyt. Toteutuksessa vuokra on sisäisenä tuottona ja kuluna sekä ylläpito- ja kunnossapitomenot kaupungin ulkoisena kuluna.

Määrärahojen ja tavoitteiden toteutuminen toimialoitain raportoidaan erikseen.

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Verotulojen talousarviota korotettiin päivitettyjen ennusteiden perusteella keväällä 7,6 miljoonalla eurolla. Syksyyn mennessä ennusteet olivat heikentyneet ja verotulobudjettia alennettiin 2,6 miljoonalla eurolla. Valtionosuustuloihin lisättiin talousarviomuutoksella 0,6 miljoonaa euroa. Rahoituskuluista vähennettiin 1,0 miljoonaa euroa. Alkuperäisessä talousarviossa vuosikatteenä ennakoitiin 20,3 miljoonaa euroa ja poistoihin budjetoitiin 22,3 miljoonaa euroa, jolloin budjetoitu tilikauden tulos oli -2,0 miljoonaa euroa. Käyttötalouden tehtyjen talousarviomuutosten jälkeen budjetoitu vuosikate oli 18,3 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos -3,8 miljoonaa euroa.

Kunnallisvero kerättiin 21 % tuloveroprosentin mukaan. Kunnallisveron tuotto alittui 2,3 miljoonaa euroa budjetoidusta. Kiinteistöveroprosentteina on vuonna 2018 ollut yleinen 1,30 %, vakituisten asuinrakennuksen 0,55 %, muiden asuinrakennusten 1,15 %, voimalaitosten 2,85 % ja rakentamattoman rakennuspaikan 3,00 %. Kiinteistöveron tuotto alitti talousarvion 0,2 miljoonalla eurolla, mikä johtui pääosin aiempien vuosien kiinteistöverotusten oikaisusta. Yhteisöveron tuotto oli 0,1 miljoonaa euroa ennakoitua parempi.

1000 euroa	TA 2018	TOT 2018	Ero	Ero %
Kunnan tulovero	245 900	243 607	-2 293	-0,9
Kiinteistövero	25 000	24 771	-229	-0,9
Yhteisövero	22 400	22 310	-90	-0,4
VEROTULOT YHTEENSÄ	293 300	290 689	-2 611	-0,9

Peruspalvelujen valtionosuus, verotulojen tasaus mukaan lukien, tuotti 0,1 miljoonaa euroa budjetoitua enemmän. Opetus- ja kulttuuriministeriön alainen valtionosuus sisältää kuntien rahoitusosuuden toisen asteen ammatilliseen koulutukseen ja on sen vuoksi negatiivinen kaikilla niillä kunnilla, jotka eivät sitä itse järjestä. Tämä negatiivinen erä oli 0,1 miljoonaa euroa ennakoitua pienempi ja näin ollen valtionosuuksia yhteensä kertyi 0,2 miljoonaa euroa budjetoitua enemmän.

1000 euroa	TA 2018	TOT 2018	Ero	Ero %
Kunnan peruspalvelujen vos	112 700	112 841	141	0,1
Opetus- ja kulttuuritoimen vos	-6 000	-5 933	67	-1,1
VALTIONOSUUDET YHTEENSÄ	106 700	106 908	208	0,2

Talousarviomuutosten jälkeinen toimintakate alittui 2,9 miljoonaa euroa. Verotulot jäivät 2,6 miljoonaa euroa budjetoidusta ja valtionosuuskertymä oli 0,2 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Rahoitustuottojen ja –kulujen toteuma oli 0,1 miljoonaa euroa ennakoitua parempi. Vuosikatteeksi muodostui näin ollen 19,0 miljoonaa euroa, mikä on 1,3 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota heikompi ja 0,6 miljoonaa euroa lopullista talousarviota parempi.

Suunnitelman mukaisten poistojen ennakoitiin olevan 22,2 miljoonaa euroa. Poistoja kirjautui 22,3 miljoonaa euroa, mikä sisältää 0,3 miljoonaa euroa lisäpoistoja ja arvonalentumisia Hovinpellon päiväkodista ja liikeraennuksesta.

Tilikaudelta muodostui 3,3 miljoonaa euroa alijäämäinen tulos. Se on 1,3 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota heikompi ja 0,5 miljoonaa euroa lopullista talousarviota parempi.

Investointiosan toteutuminen

Alkuperäisessä talousarviossa investointeihin oli varattu nettomääräisesti 12,7 miljoonaa euroa. Alkuperäinen investointiosa ei sisältänyt talonrakennuksen investointeja, koska ne oli tarkoitus tehdä Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n taseeseen. Talonrakennusinvestoinnit lisättiin kaupungin talousarvioon, kun Kuntakiinteistöjen verotuksellisen aseman epävarmuuteen ei tullut ratkaisua. Investointiosa kasvoi tämän myötä 20,7 miljoonalla eurolla. Muut investointiosan muutokset lisäsivät budjetoituja investointeja 0,1 miljoonalla eurolla. Kaikkiaan talousarviomuutosten jälkeen lopullinen talousarvio oli 33,5 miljoonaa euroa.

Investointimenoja toteutui 23,6 miljoonaa euroa, joihin saatiin rahoitusosuuksia 1,9 miljoonaa euroa. Investointien omahankintamenona toteutui siten 21,7 miljoonaa euroa. Talonrakennusinvestointeihin käytettiin 10,5 miljoonaa euroa, josta uudisrakentamiseen 3,7 miljoonaa euroa ja korjausinvestointeihin 6,8 miljoonaa euroa. Yhdyskuntatekniikan rakentamiseen 8,0 miljoonaa euroa, josta uudisrakentamiseen 1,6 miljoonaa euroa ja korjausinvestointeihin 6,4 miljoonaa euroa.

Pelastuslaitoksen investoinnit toteutuivat 0,3 miljoonaa euroa vuoden 2018 investointibudjettia suurempina. Pelastuslaitos on taseyksikkö. Sen vuoden 2018 avaavassa taseessa oli aiempina vuosina käyttämättä jääneistä investointimäärärahoista kertynyt muiden kuntien investointien maksuosuuksia saatuihin ennakoihin ja Lappeenrannan oman maksuosuuden osalta investointivarauxiin yhteensä 0,8 miljoonaa euroa. Tämä huomioiden pelastuslaitos investoi 0,5 miljoonaa euroa vähemmän käytettävissä olevaan kokonaisrahoitukseen nähden.

Investointibudjetista jäi käyttämättä 11,8 miljoonaa euroa, mikä johtuu etenkin Kesämäenrinteen koulun ja Kourulan päiväkodin hankkeiden siirtymisestä. Käyttöomaisuutta, lähinnä maaomaisuutta, myytiin 3,0 miljoonalla eurolla, mikä käsitellään investointitulona. Käyttöomaisuuden myyntitulot huomioiden investointiosan toteutuma on 12,8 miljoonaa euroa talousarviota pienempi.

Rahoitusosan toteutuminen

Alkuperäisen talousarvion mukainen lainakannan vähennys olisi ollut 8,1 miljoonaa euroa. Alempana toteutuneen nettoinvestointien ansiosta lainakanta aleni 13,4 miljoonalla eurolla. Kassavarojen lisäys tilinpäätöshetkellä oli 7,0 miljoonaa euroa.

KÄYTTÖTALOUSOSA

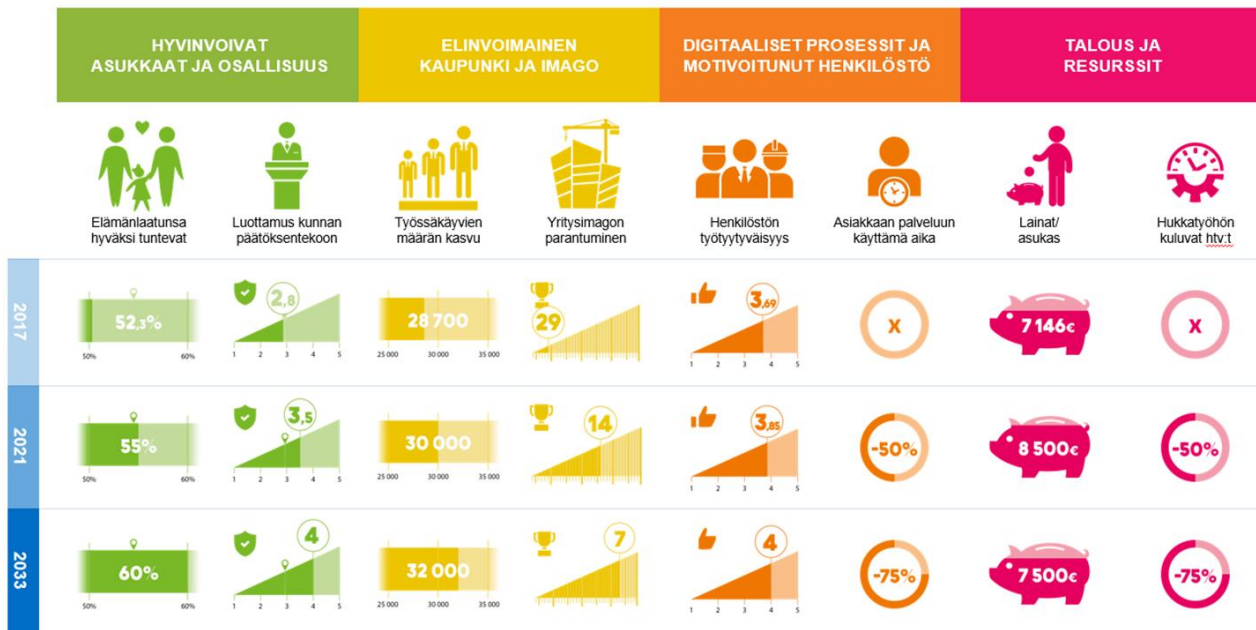
Toimialojen toimintakatteet

1 000 €	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ERO TP-KS 2018
OMA TOIMINTA				
Yhteiset palvelut				
Toimintatuotot	6 887	4 968	5 130	161
Toimintakulut	-25 141	-28 879	-24 348	4 531
Toimintakate	-18 254	-23 911	-19 219	4 692
Poistot		-575	-502	73
Tilikauden tulos		-24 486	-19 721	4 765
Strateginen rahoitus				
Toimintatuotot	0	0	399	399
Toimintakulut	0	-2 750	-1 054	1 696
Toimintakate	0	-2 750	-655	2 095
Poistot	0	0	0	0
Tilikauden tulos	0	-2 750	-655	2 095
Lapset ja nuoret				
Toimintatuotot	8 228	5 035	7 360	2 325
Toimintakulut	-100 113	-100 966	-102 346	-1 381
Toimintakate	-91 885	-95 931	-94 987	944
Poistot		-100	-31	69
Tilikauden tulos		-96 031	-95 018	1 013
Kotikuntakorvaukset				
Toimintatuotot	542	600	662	62
Toimintakulut	-2 871	-2 966	-2 845	121
Toimintakate	-2 329	-2 366	-2 183	183
Poistot		0	0	0
Tilikauden tulos		-2 366	-2 183	183
Kulttuuripalvelut				
Toimintatuotot	1 440	1 242	1 229	-12
Toimintakulut	-10 472	-10 945	-10 591	353
Toimintakate	-9 032	-9 703	-9 362	341
Poistot		-100	-67	33
Tilikauden tulos		-9 803	-9 429	374
Liikuntapalvelut				
Toimintatuotot	1 876	1 756	1 700	-55
Toimintakulut	-9 532	-9 809	-9 723	86
Toimintakate	-7 657	-8 053	-8 022	31
Poistot		-798	-782	16
Tilikauden tulos		-8 851	-8 804	47

Kaupunkikehitys				
Toimintatuotot	13 681	13 129	12 933	-196
Toimintakulut	-23 918	-24 203	-24 605	-402
Toimintakate	-10 237	-11 074	-11 672	-598
Poistot		-8 387	-8 154	233
Tilikauden tulos		-19 461	-19 826	-365
Maaomaisuuden tuotot				
Toimintatuotot	7 225	1 500	3 861	2 361
Toimintakulut	-4	-800	-1 242	-442
Toimintakate	7 221	700	2 619	1 919
Poistot		0	0	0
Tilikauden tulos		700	2 619	1 919
Rakennusvalvonta				
Toimintatuotot	736	935	907	-28
Toimintakulut	-670	-720	-680	40
Toimintakate	66	215	228	13
Poistot		0	0	0
Tilikauden tulos		215	228	13
Tilakeskus				
Toimintatuotot	21 593	10 736	30 917	20 181
Toimintakulut	-11 621	-700	-19 229	-18 529
Toimintakate	9 972	10 036	11 688	1 652
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 318	-1 050	-1 173	-123
Poistot	-12 560	-12 215	-12 371	-156
Tilikauden tulos	-3 907	-3 229	-1 856	1 373
OMA TOIMINTA YHTEENSÄ				
Toimintatuotot	62 207	39 900	65 098	25 198
Toimintakulut	-184 342	-182 737	-196 663	-13 926
Toimintakate	-122 135	-142 837	-131 565	11 272
Poistot		-22 175	-21 908	267
Tilikauden tulos		-165 012	-153 473	11 539

1 000 €	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ERO TP-KS 2018
MAAKUNNALLINEN TOIMINTA				
Sosiaali- ja terveystoimi				
Toimintatuotot	136	0	127	127
Toimintakulut	-237 353	-238 229	-238 134	95
Pakollinen varaus	-6 000		-8 640	
Toimintakate	-243 217	-238 229	-246 647	-8 418
Maakunnallinen palvelutoiminta				
Toimintatuotot	15 288	14 531	15 300	769
Toimintakulut	-14 345	-14 410	-15 091	-681
Toimintakate	943	121	209	88
Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen maksuosuus				
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-6 956	-6 858	-6 920	-62
Toimintakate	-6 956	-6 858	-6 920	-62
Etelä-Karjalan hankintapalvelujen maksuosuus				
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-167	-162	-159	3
Toimintakate	-167	-162	-159	3
Etelä-Karjalan maaseututoimen maksuosuus				
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-227	-253	-236	17
Toimintakate	-227	-253	-236	17
Etelä-Karjalan liiton maksuosuus				
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 266	-1 267	-1 267	0
Toimintakate	-1 266	-1 267	-1 267	0
Lappeenrannan seudun ympäristötoimen maksuosuus				
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 941	-1 967	-1 928	39
Toimintakate	-1 941	-1 967	-1 928	39
MAAKUNNALLINEN TOIMINTA YHTEENSÄ				
Toimintatuotot	15 424	14 531	15 427	896
Toimintakulut	-268 255	-263 146	-272 376	-590
Toimintakate	-252 831	-248 615	-256 948	307
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ				
Toimintatuotot	77 631	54 431	80 525	26 095
Toimintakulut	-452 597	-445 883	-469 039	-23 156
Toimintakate	-374 965	-391 452	-388 512	2 940
Poistot		-22 175	-21 908	267
Tilikauden tulos		-413 627	-410 420	3 207

LAPPEENRANTA 2033 -STRATEGIA

Kuluneena vuonna Lappeenrannan strategian toteutus on päässyt toimialoilla, yhteisissä palveluissa ja kolmessa erillisohjelmassa hyvään vauhtiin. Valmistelussa ja toimeenpanossa on ollut jo vuodesta 2017 lähtien mukana monipuolinen ja runsaslukuinen joukko kaupungin ja sidosryhmien asiantuntijoita. Sama monialaisuus näkyy myös yli sadan toimeenpanossa ja valmistellussa olevan kehitystoimenpiteen sisällöissä.

Strategisen tason päämittareissa heijastuu Suomen hyvä taloudellinen kehitys yleensä, kansalliset demografiset kehitystrendit, kansainvälinen poliittinen tilanne sekä maakuntakeskusten yleinen ja Etelä-Karjalan erityinen kehitystilanne. Työssäkäyvien määrän ja elämänlaatussa hyväksi tuntevien lappeenrantalaisten osuuden reipas kasvu on erityisen merkille pantava.

Kaupungin strategian varsinainen vaikuttavuus punnitaan erillisohjelmien tulostavoitteiden saavuttamisessa sekä toimialojen ja yhteisten palveluiden painopistetyön onnistumisessa. Tämän valtuustokauden alussa tehdyt valinnat ja sen mukainen työ on vasta alussa, joten liian pitkälle menevien johtopäätösten tekeminen on ennen aikaista. Kaupungin omien työprosessien kehittämiseen ja palveluiden käytettävyyteen liittyvät toimenpiteet ovat pitkälti vasta suunnitteluas- teella. Keskeiset ratkaisut greenreality työpaikkojen ja harrastavien määrän kasvattamiseksi on tehty ja huomio siirtyy tehokkaan toimeenpanon tukemiseen.

Matkailijoiden viipymän ja CO₂-päästöjen pienentymiseen liittyvät kärkihankkeet pääsevät kunnolla käyntiin vasta 2019. Erityisen ilahduttavaa tässä vaiheessa on jo, että työ nuorisotyöttömyyden vähenemiseksi on saavuttanut hienoja tuloksia.

Käynnissä ja pitkällä valmistelussa olevien kehitystoimenpiteiden yhteenlaskettu rahoitustarve oli tammi- kuussa 2019 noin 10,5 miljoonaa euroa. Kokonaisrahoitusraami strategisen kehittämiseen on 11 miljoonaa euroa.

Rahoitusnäkömän seurantaan kiinnitetään strategian toimeenpanon jatkokaudella kasvavassa määrin huomiota. Käynnissä olevien hankkeiden osalta tämä tarkoittaa, että positiivisten tulosten nopea monistaminen koko organisaation hyödyksi on erityisen tarpeellista. Strategisella rahoituksella haemme toimenpiteitä, jotka parhaimmillaan jo kuluvan valtuustokauden aikana tuottavat säästöjä tai lisää tuloja siten, että ne siirtyvät osaksi perustoimintaa. Haemme myös varhaisen vaiheen hiljaisia signaaleja, joiden perusteella vaikeuksissa olevia hankkeita voidaan tunnistaa ja poistaa tehokkaan toimeenpanon tiellä olevia esteitä. On myös ensiarvoisen tärkeä tunnustaa, että kokeelliseen kehitystyöhön kuuluu myös epäonnistuminen. Tällöin korjaavien ja resursseja uudestaan suuntaavien toimenpiteiden käynnistyksen kanssa ei pidä viivytellä.

Elloissa, puhtaassa ja turvallisessa Lappeenrannassa on kaikenikäisten hyvä elää.
Lappeenrantalaiset kehittävät aktiivisesti yritysystävällistä yliopisto- ja matkailukaupunkiaan, joka kasvaa ja kansainvälistyy rohkeasti.

Strategian
päämittarien
kuvaukset
1/2

Hyvinoivat asukkaat ja osallisuus

Elämälaatunsa hyväksi tuntevat

2017	2021	2033
52,3 %	55 %	60 %

Luottamus kunnan päätöksentekoon

2017	2021	2033
2,9	3,5	4

Elämälaatunsa hyväksi tuntevien osuus

Indikaattori ilmaisee elämälaatunsa hyväksi tuntevien osuuden (%) 20 vuotta täyttäneistä. Lappeenrannan arvo oli 52,3 (2015) ja koko maan 54,5. Indikaattori on muodostettu kahdeksan kysymyksen pohjalta.

Elämälaadussa on kyse yksilön arviosta elämästään silinä kulttuuri- ja arvoympäristössä, jossa hän elää ja suhteessa hänen omiin päämääriinsä, odotuksiinsa, arvoihinsa ja muihin hänelle merkityksellisiin asioihin.

Tietolähde: Sotkanet

Elinvoimainen kaupunki ja imago

Työssäkävien määrä

2017	2021	2033
28 700	30 000	32 000

Yritysimagon parantuminen

2017	2021	2033
29	14	7

Työssäkävien määrä

Alueella asuvalla työllisellä työvoimalla tarkoitetaan kaikkia tällä alueella asuvia työllisiä riippumatta siitä, missä henkilön työpaikka sijaitsee. Alueella asuva työllinen työvoima muodostaa ns. työllisen työväestön. Lappeenrannassa oli työssäkäviviä 28 615, kun saman kokoluokan Vaasassa oli 28 656 ja Joensuussa 29 014.

Mittaria voi parantaa lisäämällä työpaikkoja, parantamalla työllisyysastetta ja huolehtimalla siitä, että kaupungissa työssäkävivät myös asuvat Lappeenrannassa.

Lähde: Työssäkävintilasto, Tilastokeskus

Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö

Henkilöstötyytyväisyys

2017	2021	2033
3,69	3,85	4

Asiakkaan palveluun käyttämä aika

2017	2021	2033
x	-50 %	-75 %

Henkilöstötyytyväisyys

Indikaattorilla seurataan henkilöstön työtyytyväisyyttä ja hyvinvointia. Kaupunki kohdistaa henkilöstölleen vuosittain kyselyn, jossa asteikolla 1-5 tiedustellaan tähän liittyviä seikkoja. Vuonna 2016 kyselyn keskiarvo oli 3,69.

Työtyytyväisyys ja hyvinvointi koostuvat useista tekijöistä: työilmapiiri, työskentelyolosuhteet, esimiestyö ja johtaminen, palvelusuhteen ehdot sekä kehittämistoimenpiteet.

Henkilöstötyytyväisyyttä on mahdollista parantaa työn organisoimalla, prosesseja ja esimiestyötä kehittämällä sekä oikea-aikaisella ja oikein kohdennetulla henkilöstökoulutuksella.

Lähde: Henkilöstökysely

Talous ja resurssit

Lainat/asukas

2017	2021	2033
7 146	8 500	7 500

Hukkatyöhön kuluvat htv:t

2017	2021	2033
x	-50 %	-75 %

Lainat/asukas

Kaupungin konsernilainamäärä oli vuoden 2015 lopussa 7356€/asukas, kun kansallinen keskiarvo oli 5978€/asukas. Kriisikuntakriteeristön mukainen raja-arvo (ka +50%) oli 8967€/asukas.

Konsernin lainamäärä saadaan pidettyä hallinnassa, kun käyttömien mitoitetaan vastaamaan tuloja ja verorahotusta siten, että investointeihin jää riittävä tulorahoitustaso.

Samanaikaisesti investointeja tulee tehdä oikeisiin kohteisiin ja huolehtia palveluverkon vaatiman infrastruktuurin tehokkaasta käytöstä.

Lähde: Tilinpäätös

Strategian
päämittarien
kuvaukset
2/2

Hyvinoivat asukkaat ja osallisuus

Elämälaatunsa hyväksi tuntevat

2017	2021	2033
52,3 %	55 %	60 %

Luottamus kunnan päätöksentekoon

2017	2021	2033
2,9	3,5	4

Luottamus kunnan päätöksentekoon

Indikaattori ilmaisee 20 vuotta täyttäneiden keskimääräistä luottamusta kunnan päätöksentekoon asteikolla 1-5. Lappeenrannan ka. oli 2,8 (2015) ja koko maan 2,9.

Luottamuksen edellytyksiä ovat avoimuus, julkisuus, kontrollitoivuus, vastuullisuus, uskottavuus, ennakoitavuus ja yleisen edun toteuttaminen, riippumattomuus, hyvän hallinnon takeiden noudattaminen sekä päätöksenteon ja hallinto- ja toimintakulttuurin laatu. Luottamusta vahvistavat asukkaiden aktiivisuus, osallistuminen ja sitoutuminen, palvelujen laatu ja saatavuus.

Tietolähde: Sotkanet

Elinvoimainen kaupunki ja imago

Työssäkävien määrä

2017	2021	2033
28 700	30 000	32 000

Yritysimagon parantuminen

2017	2021	2033
29	14	7

Yritysimagon parantuminen

Taloustutkimus selvittää vuosittain elinkeinoelämän päättäjäsessa olevien henkilöiden näkemykset 36 kaupungin elinkeinopolitiikasta. Vastaaaja pyydetään arvioimaan kouluarvosana-asteikolla (4-10) 11 eri imagotekijää, kuten kunnan yrittäjämönnteisyys ja työvoiman saatavuus.

Kaikki yksitoista imagotekijää laskettaessa yhteen Lappeenranta sijoittui 36 kaupungin joukossa sijalle 29 vuonna 2016.

Tietolähde: Taloustutkimus

Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö

Henkilöstötyytyväisyys

2017	2021	2033
3,69	3,85	4

Asiakkaan palveluun käyttämä aika

2017	2021	2033
x	-50 %	-75 %

Asiakkaan palveluun käyttämä aika

Mittari kuvaa sitä aikaa, joka asukkaalta, yritykseltä, turistilta tai muulta palvelun käyttäjärühmältä menee kaupungin avainprosesseissa asiointiin ensikontaktista asian valmiiksi saattamiseen.

Mittaria voi parantaa ohittamalla automatisoimalla, ennakoimalla tarpeita ja poistamalla työprosesseista niitä vaiheita, jotka eivät luota asiakasarvoa. Yhden luukun periaate ja kerralla oikeaan paikkaan ohjaaminen vaikuttavat mittariin eniten.

Lähde: Mittari rakennetaan 2018 aikana ja tavoitteena on puolittaa aika.

Talous ja resurssit

Lainat/asukas

2017	2021	2033
7 146	8 500	7 500

Hukkatyöhön kuluvat htv:t

2017	2021	2033
x	-50 %	-75 %

Hukkatyöhön kuluvat htv:t

Jokaisessa organisaatiossa on toimintaa, joka tuottaa asiakasarvoa, mahdollistaa asiakasarvon tuottamisen ja ns. hukkaa eli toimintaa joka ei tuota asiakasarvoa.

Kun resurssit optimoidaan tekemään vain asiakasarvoa tuottavaa tai sen mahdollistavaa työtä, saadaan lopputuloksena parempaa laatua nykyisillä resursseilla.

Hukkaa syntyy tyypillisesti toiminnan hajautumisesta ja turhasta odottamisesta, ylituotannosta, varastoinnista, kuljetuksista tai toistoista.

Lähde: Mittaus tehdään 2018 ja tavoitteena on puolittaa hukkatyö.

Strategia päämittarit ja erillis- ja kehittämisohjelmien mittarit	Lähtötaso	Toteuma 2018	Tavoite 2019	Tavoite 2021	Tavoite 2033
Elämälaatussa hyväksi tuntevat	52,3 %	60,5 %	53 %	55 %	60 %
Luottamus kunnan päätöksentekoon	2,9	2,9	3	3,5	4
Työssäkäyvien määrän kasvu	28 700	29 152	29 000	30 000	32 000
Yritysimagon parantuminen	29	20	16	14	7
Henkilöstön tyytyväisyys	3,69	3,63	3,70	3,85	4
Asiakkaan palveluun käyttämä aika	-	-	- 10%	-50 %	-75 %
Lainat/asukas	7 146	6 601	7 090	8 500	7 500
Hukkatyöhön käytettävät htv:t	-	-	- 10%	-50 %	-75 %
Nuorisotyöttömien määrä	700	622	470	450	300
LUT tekniikan hakijat/aloituspaiikat	-	1,56	1,75	2	2,5
CO ₂ -päästöt	-40%	-46 %	-43 %	-50 %	-80 %
Greenreality työpaikat	0 (=2000 työp)	+156	+60	+300	+800
Matkailijoiden viipymä	1,78	1,76	1,8	1,90	1,95
Harrastavien määrä	90 %	90,5 %	92 %	95 %	98 %
Sairaspoissaolojen vähentyminen	10,8	12,9	11,5	10	9
Hankintojen YVA	-	50 %	20 %	75 %	100 %
Koulunkäynnistä pitäminen (8. ja 9. lk)	69,6 %	69,6 %	72 %	+2 %	+8 %
Yksinäiseksi tuntevien osuus (8. ja 9. lk)	8,7 %	8,7 %	8 %	-0,2 %	- 0,5 %
Korjausvelan määrä	95,41 M€	-1,8 %	0	0	-50 %
Yritysassiakkaiden tyytyväisyys	3,67	3,67	3,7	4	4,2

Eloisassa, puhtaassa ja turvallisessa Lappeenrannassa on kaikenikäisten hyvä elää.
Lappeenrantalaiset kehittävät aktiivisesti yritysystävällistä yliopisto- ja matkailukaupunkiaan, joka kasvaa ja kansainvälistyy rohkeasti.

Kasvua ja osaamista	Hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus	Elinvoimainen kaupunki ja imago	Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö	Talous ja resurssit																																																								
<p>Nuorisotyöttömien määrä</p> <table border="1"> <tr> <td>2021</td> <td>2033</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>450</td> <td>300</td> <td>2</td> <td>2,5</td> </tr> </table> <p>LUT:n tekniikan hakijat/aloituspaikat</p>	2021	2033	2021	2033	450	300	2	2,5	<p>Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>52,3 %</td> <td>55 %</td> <td>60 %</td> </tr> </table> <p>Luottamus kunnan päätöksentekoon</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>2,9</td> <td>3,5</td> <td>4</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	52,3 %	55 %	60 %	2017	2021	2033	2,9	3,5	4	<p>Työssäkäyvien määrän kasvu</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>28 700</td> <td>30 000</td> <td>32 000</td> </tr> </table> <p>Yritysimagon parantuminen</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>29</td> <td>14</td> <td>7</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	28 700	30 000	32 000	2017	2021	2033	29	14	7	<p>Henkilöstötyytyväisyys</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>3,69</td> <td>3,85</td> <td>4</td> </tr> </table> <p>Asiakkaan palveluun käyttämä aika</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	3,69	3,85	4	2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %	<p>Lainat/asukas</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>7 146</td> <td>8 500</td> <td>7 500</td> </tr> </table> <p>Hukkatyöhön kuluvat htv:t</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	7 146	8 500	7 500	2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %
2021	2033	2021	2033																																																									
450	300	2	2,5																																																									
2017	2021	2033																																																										
52,3 %	55 %	60 %																																																										
2017	2021	2033																																																										
2,9	3,5	4																																																										
2017	2021	2033																																																										
28 700	30 000	32 000																																																										
2017	2021	2033																																																										
29	14	7																																																										
2017	2021	2033																																																										
3,69	3,85	4																																																										
2017	2021	2033																																																										
x	-50 %	-75 %																																																										
2017	2021	2033																																																										
7 146	8 500	7 500																																																										
2017	2021	2033																																																										
x	-50 %	-75 %																																																										
<p>1. Nuorten työllistymisen edistäminen</p>	<p>Vain peruskoulun tutkinnon suorittaneiden osuus laskee</p> <p>Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 v., % vastaavanikäisestä väestöstä (7 % - 5 % - 3 %)</p>	<p>Alueen oppilaitoksista valmistuvat työllistyvät alueen yrityksiin</p> <p>Nuorisotyöttömät, % 18-24-vuotiaasta työvoimasta (20,6 % - 16,7 % - 10 %)</p>	<p>Ohjaamo tukee nuoria koulutukseen ja työelämään pääsystä</p> <p>Alle 25-vuotiaiden % virta yli 3 kk työttömyyteen (39 % - 25 % - 15 %)</p>	<p>Alle 30-v. työmarkkinatuen sakkomaksut vähenevät</p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-v. % vastaavanikäisestä väestöstä (3,8 % - 3,2 % - 2,7 %)</p>																																																								
<p>2. Työelämä osaksi opiskelua</p>	<p>Nuoria, osin myös kansainvälisiä asukkaita asettuu pysyvästi kaupunkiin</p> <p>LUT:n opiskelijoiden kesätyöllistyminen lisääntyy (12,5/21 % - 25 % - 25 %)</p>	<p>Valmistuvista LUT- ja amk-opiskelijoista maakuntaan jäävien osuus kasvaa vuosittain</p> <p>Vastavalmistuneiden 25-29-vuotiaiden työttömien määrä (80 - 60 - 40)</p>	<p>Uudet yhteistyörakenteet, yritysten ja opiskelijoiden yhteistyö tiivistyy</p> <p>80 Firtatiimi-vierailua yrityksissä/vuosi</p>	<p>Yritysten tulos vahvistuu, asukasperusteinen valtionosuus kasvaa</p> <p>LUT:iin syntyy uusia työpaikkoja (10 - 50 - 100)</p>																																																								
<p>3. Polku yliopistoon - Junior University</p>	<p>Koululaisille kiinnostavia vaihtoehtoja ja innostusta opiskeluun</p> <p>Oppilaiden motivaatio luma-aineiden opiskeluun</p>	<p>Pitkän matematiikan suosio kasvaa</p> <p>Koulutuspalveluja mittaavan imagoindikaattorin muutos</p>	<p>Peruskoulu- ja lukio-opetuksen laatu ja tunnettuus paranee</p> <p>Junior Universityn henkilöstön työtyytyväisyys verrattuna muuhun henkilöstöön</p>	<p>LUT:n kaupungin elinvoimaa vahvistava asema turvataan</p> <p>Investointisäästö</p>																																																								

1. Nuorten työllistymisen edistäminen

Lappeenranta tunnetaan kaupunkina, jossa panostetaan ja kannustetaan lasten ja nuorten koulutukseen ja työelämävalmiuksiin. Lappeenrantalaiset nuoret saavat apua koulutukseen, työelämään ja omaan elämän hallintaan liittyvissä haasteissa Ohjaamon monialaisilta ammattilaisilta. Kaupunki, Eksote, Te-hallinto ja alueen oppilaitokset sopivat yhteistyökäytännöistä. Yritys- ja työnantajayhteistyö on aktiivista. Kaupunki on kehittänyt näkyviä ja kannustavia toimintamalleja peruskoulusta ammatilliseen ja muuhun toisen asteen koulutukseen sekä yliopistoon siirtymisen tukemiseen. Erilaisia koulutusvaihtoehtoja on runsaasti tarjolla kaikenikäisille asukkaille. Koulutuksen, työelämän ja yritysten yhteistyö on näkyvää koko konsernissa. Kaupunki pystyy houkuttelemaan alueen oppilaitoksista valmistuvia työllistymään alueelle ja perustamaan uutta yritystoimintaa.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
1.1. Vain peruskoulun tutkinnon suorittaneiden osuus laskee	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 v., % vastaavanikäisestä väestöstä 7 % > 6,5 % > 5 %	6,4 %	Kaupungin unelmaduunikampanjan kautta työllistettiin 5 nuorta ja kesätyösetelin avulla 170 nuorta. Kaupunki rahoitti 100 seteliä ja Osuuspankki 70. Nuorten työllistymistä edistämiseksi on palkattu yrityskoordinaattori yhdessä Me.-säätöön kanssa. Yrityskoordinaattori on kartoittanut nuorten työllistymisestä kiinnostuneita yrityksiä ja tekee tiivistä yhteistyötä Ohjaamon ja Me.-talon kanssa. Valmisteltu nuorten työllistymisen edistämisen toimenpidekokonaisuutta yhdessä sidosryhmien kanssa. Pilotoinnit toteutetaan vuoden 2019 keväästä alkaen
1.2. Alueen oppilaitoksista valmistuvat (SAMPO) työllistyvät alueen yrityksiin	Nuorisotyöttömät, % 18-24-vuotiaasta työvoimasta 18 % > 17 % > 16,7 %	17,8 %	Ohjaamo tiivistänyt yhteistyötä kaupungin oman työllisyystiimin, alueen oppilaitosten ja Te-palvelujen kanssa. Kartoitettu kaupungin ominen toimialojen työssäoppimis- ja työkokeilupaiikkoja. Valmisteltu nuorten työllistämisen edistämisen toimenpidekokonaisuutta yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa mm. Sampon kisälliseteli/sti-pendi pilotti.
1.3. Ohjaamo tukee nuoria koulutukseen ja työelämään pääsyssä	Alle 25-vuotiaiden % virta yli 3 kk työttömyyteen 34 % > 29 % > 25 %	11,9 %	Asiakkuuden läpimenoajan mittarin kehittäminen, moniammatillisen ohjaamo-toiminnan kehittäminen, ohjaamon palveluprosessin kehittäminen
1.4. Alle 30-v. työmarkkinatuen sakkomaksut vähenevät	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-v. % vastaavanikäisestä väestöstä 3,6 % > 3,4 % > 3,2 %	3,0 %	Toimintamallia on valmisteltu kokemusten myötä, yrityksiä on kontaktoitu yhteistyöverkoston perustamiseksi ja työpaikkojen löytämiseksi nuorisotyöllistämisen. Vuonna 2018 30 yritystä kontaktoitu, 16 nuorta kontaktoitu ja ohjattu polulle. Nuorten työllistyneiden määrä ei ole tiedossa vielä. Hanke käynnistyi lokakuussa 2018.

2. Työelämä osaksi opiskelua

Lappeenranta tunnetaan maan vetovoimaisimpana yliopistokaupunkina ja nuoret kokevat Lappeenrannan kaupungina, jonne halutaan päästä opiskelemaan ja töihin. LUT:n, Saimia:n, korkeakouluopiskelijoiden, yritysten ja kaupungin yhteistyönä toteutetaan toimenpiteitä, jotka lisäävät kaupungin tunnettuutta globaalien haasteiden ratkaisijana ja innovatiivisena opiskelukaupunkina. Opiskelijoille luodaan mahdollisuuksia toimia yritysten ja kaupungin asettamien ongelmien ratkaisijoina. Myös ammatillisen koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä tiivistetään ja yrittäjyys on keskeinen osa opintoja. Eri alojen opiskelijat ja työnantajat saatetaan yhteistyöhön jo opiskeluaikana. Saimian ja LUT:n yrityskiihdyttämö tuottaa kasvavaa yritystoimintaa. Harjoitustyöprojekteja, kesätyöpaikkoja ja start up -toimintaa edistävien organisaatioiden LUT Entrepreneurship Society:n ja Firmatiimin toimintaa kehitetään. Kartoitetaan pk-yritysten osaamis- ja kehittämistarpeita ja luodaan tähän stipendijärjestelmä, jonka kautta opiskelija saa korvauksen ja yritys osaamista. Konkreettisena keinona tavoitteiden edistämiseksi laaditaan kumppanuussopimus kaupungin ja LUT:n ylioppilaskunnan (LTKY) välillä.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
2.1 Nuoria, osin myös kansainvälisiä asukkaita asettuu pysyvästi kaupunkiin	LUT:n opiskelijoiden kesätyöllistyminen lisääntyy 20 % > 22 % > 25 % LUT:n tekniikan hakijat/aloituspaikat 1,5 > 1,8 > 2	1,56	Ei kokeilevia toimenpiteitä vuonna 2018. Yhteistyökeskusteluja toimijoiden ja yritysten kanssa uusista keinoista.
2.2 Valmistuvista LUT- ja amk-opiskelijoista maakuntaan jäävien osuus kasvaa vuosittain	Vastavalmistuneiden 25-29 -vuotiaiden työttömien määrä: Vastavalmistuneiden työllisyysprosentti kasvaa 20 % > 22 % > 25 %	Etenee suunnitellusti	Ei kokeilevia toimenpiteitä vuonna 2018. Yhteistyökeskusteluja toimijoiden ja yritysten kanssa uusista keinoista.
2.3. Uudet yhteistyörakenteet, yritysten ja opiskelijoiden yhteistyö tiivistyy	Hautomotoiminnan tuloksellisuuden arviointi	Etenee suunnitellusti	Toteutetaan 2.4. hautomotoiminnan osana.
2.4. Yritysten tulos vahvistuu asukasperusteinen valtiosuus kasvaa	LUT:iin syntyy uusia työpaikkoja: Yrityshautomo synnyttää 5 yritystä vuosittain 7 > 15 > 23	0	Toiminta käynnistynyt lokakuussa 2018. Asiakkaita hautomossa 31.12.2018 oli 25 kpl. Opiskelijoiden työllistyminen alueen yrityksiin raportoidaan vasta hankkeen päättyessä.

3. Polku yliopistoon - Junior University

Lappeenranta tunnetaan osaamisen kehittämisen innovatiivisena edelläkävijänä ja vetovoimaisena yliopistokaupunkina, joka on ensimmäisenä Suomessa luonut Junior University toimintamallin. Kaupunki ja LUT luovat lappeenrantalaisille lapsille ja nuorille selkeän polun yliopistoon. Koulutusyhteistyötä Lappeenrannan kaupungin ja LUT:n välillä on systemaattista ja jatkuvaa. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden kiinnostusta matemaattisluonnontieteellisiä (luma) opintoja kohtaan sekä ohjata oppilaita koulutuksellisen tasa-arvon näkökulmasta kattavasti hakeutumaan yliopisto-opiskeluun. Kaupungin ja LUT:in yhteistyössä toteutettavat kokonaisuudet kirjataan sekä peruskoulujen että lukioiden opetussuunnitelmiin. Junior University tarjoaa lukiolaisille mahdollisuuden suorittaa yliopisto-opintoja jo lukion aikana. Toiminta edistää myös yrittäjyyskasvatusta yritysvierailujen myötä. Junior yliopisto vahvistaa myös oppilaiden sitoutumista Lappeenrannan ajamien kestävän kehityksen arvojen mukaiseen toimintaan.

Tavoitteet	Mittarit (2019 >2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
3.1. ja 3.5. Koululaisille kiinnostavia vaihtoehtoja ja innostusta opiskeluun	Oppilaiden motivaatio luonnontieteiden ja matematiikan (LUMA-aineiden) opiskeluun (motivaatiokysely). Pitkän matematiikan valinneet ja/tai kirjoittaneet oppilaat (lukio). Suoritettujen kurssien määrä.	Etenee suunnitellusti	3.1. Oppilaita innostavan JU toimintamallin ja sisältöjen luominen: JU kehitystyön toteuttamismallin ja työskentelyn ohjausjärjestelmän luominen yhteistyössä Lappeenrannan kaupungin perusopetuksen opettajien, rehtoreiden ja LUT-yliopiston vastuuhenkilöiden kanssa on käynnissä (tavoiteaika 1.8.2020), on valittu 18 kehittäjäopettajaa JU perusvalmennukseen, sisällölliset painopisteet on valittu ja kehitystyötä fokuoitu painopistealueisiin voimassa olevien opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti (esiopetus ja perusopetus). Lisäksi on käynnistetty valituille kohderyhmille (esiopetus, 3.-luokka, 5.-luokka ja 8.-luokka) suunnattujen toteuttamiskonseptien suunnittelu ja pilotointi yhteistyössä LUT-yliopiston edustajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintamallin laajentaminen koko Lappeenrannan esiopetukseen ja perusopetukseen (käytössä 1.8.2020): On toteutettu perusopetuksen johtoryhmän ja rehtoreiden perehdytys JU toimintamalliin ja syksystä 2019 lukien toimintaan osallistuvien opettajien ennakkoperehdytys JU-toiminnan perusteisiin (22 tilaisuutta/510 opettajaa). Koulujen loma-aikoina toteutettavat toiminnot (opiskeluun innostavat elämykset) alkaen 1.6.2021: On toteutettu toteuttamiseen tarvittavan yhteistyöverkoston ja tukiresurssien peruskartoitus. 3.5. osalta toimenpiteitä on valmisteltu, käynnistetään vasta 1.1.2019.
3.2. Pitkän matematiikan suosio kasvaa	Koulutuspalveluja mittaavan imagoindikaattorin muutos, LUT hakijamäärän muutos (lukio) Kts. Edellinen kohta, samat mittarit	Etenee suunnitellusti	Yläkouluikäisten oppilaiden matematiikan opetuksen monipuolisuuden ja oppilaiden opiskeluinnostuksen vahvistamisesta vastaavan kehittäjäryhmän valitseminen ja kehitystyön perusteiden luominen.

3. Polku yliopistoon - Junior University

Lappeenranta tunnetaan osaamisen kehittämisen innovatiivisena edelläkävijänä ja vetovoimaisena yliopistokaupunkina, joka on ensimmäisenä Suomessa luonut Junior University toimintamallin. Kaupunki ja LUT luovat lappeenrantalaisille lapsille ja nuorille selkeän polun yliopistoon. Koulutusyhteistyötä Lappeenrannan kaupungin ja LUT:n välillä on systemaattista ja jatkuvaa. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden kiinnostusta matemaattisluonnontieteellisiä (luma) opintoja kohtaan sekä ohjata oppilaita koulutuksellisen tasa-arvon näkökulmasta kattavasti hakeutumaan yliopisto-opiskeluun. Kaupungin ja LUT:in yhteistyössä toteutettavat kokonaisuudet kirjataan sekä peruskoulujen että lukioiden opetussuunnitelmiin. Junior University tarjoaa lukiolaisille mahdollisuuden suorittaa yliopisto-opintoja jo lukion aikana. Toiminta edistää myös yrittäjyyskasvatusta yritysvierailujen myötä. Junior yliopisto vahvistaa myös oppilaiden sitoutumista Lappeenrannan ajamien kestävän kehityksen arvojen mukaiseen toimintaan.

Tavoitteet	Mittarit (2019 >2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
3.3. Peruskoulu - ja 3.6. lukio-opetuksen laatu ja tunnettuus paranee	Junior Universityn henkilöstön työtyytyväisyys verrattuna muuhun henkilöstöön: Oppilaiden ja opettajien palaute toimintamalleista. Toteutettujen monialaisten oppimiskokonaisuuksien määrä. Toiminnan esittely kansallisissa ja kansainvälisissä seminaareissa. Toiminnan esittelyjen ja vierailujen määrä (ml. Verkkovierailut)	Etenee suunnitellusti	3.3. Uusien pedagogisten toimintamallien kokeileminen (oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittäminen). Valmiina 1.8.2019. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen (valmiina 1.8.2021 lukien) JU-pääkonseptia on kokeiltu ja kehitetty Sammonlahden, Lappeen ja Kesämäen kouluissa yhteistyössä LUT-yliopiston asiantuntijoiden, Lappeenrannan seudun ympäristötoimen ja Etelä-Karjalan jätehuolto Oy:n asiantuntijoiden kanssa. Tunnettuuden lisääminen: toimintamallia on esitelty sekä Lappeenrannan kaupungin sisäisissä tilaisuuksissa että opetusalan kansallisissa verkostoissa (mm. Majakka-verkosto), Lappeenranta JU ja LUT JU viestintäsuunnitelmia ja -periaatteita on yhteensovitettu. 3.6. osalta toimenpiteitä on valmisteltu, käynnistetään vasta 1.1.2019.
3.4. ja 3.7. LUT:n kaupungin elinvoimaa vahvistava asema turvataan	Investointisäästö: (ml. opettajien osaamisen kehittämiseen liittyvien koulutushankinta-kustannusten säästö). Asennekyselyt oppilaille/opiskelijoille ja lappeenrantalaisten LUT:n hakijamäärien seuranta 104 >108 >110	Etenee suunnitellusti	3.4. Hankkeen toteuttamisessa tarvittavan opettajien osaamisen kehittäminen paikallisesti: On koostettu esiopetuksen opettajien koulutusmateriaaleja ja 34 kpl esiopetusryhmien opetussalkkua, LUT-yliopiston asiantuntijoiden osaamista ja laitteistoja on hyödynnetty JU-toimintamallien pilotoinnissa, on tuettu monipuolisesti LUT-yliopistoa JU kehittämisessä lisäämällä lasten ja nuorten kiinnostusta yliopisto-opintoihin. Käynnistämisvaiheessa toimintaan on osallistunut n. 100 alakouluikäistä oppilaista. 3.7. osalta toimenpiteitä on valmisteltu, käynnistetään vasta 1.1.2019.

Eloisassa, puhtaassa ja turvallisessa Lappeenrannassa on kaikenikäisten hyvä elää.
Lappeenrantalaiset kehittävät aktiivisesti yritysystävällistä yliopisto- ja matkailukaupunkiaan, joka kasvaa ja kansainvälistyy rohkeasti.

	CO ₂ -päästöt	Greenreality työpaikat	Hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus	Elinvoimainen kaupunki ja imago	Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö	Talous ja resurssit
	2021 -50%	2021 +300	Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat 2017 52,3 % 2021 55 % 2033 60 % Luottamus kunnan päätöksentekoon 2017 2,9 2021 3,5 2033 4	Työssäkäyvien määrän kasvu 2017 28 700 2021 30 000 2033 32 000 Yritysimagon parantuminen 2017 29 2021 14 2033 7	Henkilöstötyytyväisyys 2017 3,69 2021 3,85 2033 4 Asiakkaan palveluun käyttämä aika 2017 x 2021 -50 % 2033 -75 %	Lainat/asukas 2017 7 146 2021 8 500 2033 7 500 Hukkatyöhön kuluvat htv:t 2017 x 2021 -50 % 2033 -75 %
4. Resurssiviisaus ja kiertotalous			Jätteitä ei loppusijoiteta vaan kaikki hyödynnetään Erilliskerätyn muovin määrä kaksinkertaistuu 2017-2021	Mahdollistetaan kestävän kehityksen kokeiluja Uudet työpaikat 2021 mennessä: 45	Asukkaiden ja yritysten ympäristövastuu kasvaa Tilojen vuokraus digitalisoitu 2021	Tilojen ulosvuokraus ja tehokkaampi hyödyntäminen lisäävät tuloja Kaupungin vuokratulojen kasvu 75 000 €/v 2021 alkaen
5. Puhdas vesi			Vesistöjen virkistyskäytön parantaminen Ulmaveden käyttökiellot poistuvat pysyvästi 2021 mennessä	Puhtaan veden teknologian ympärille syntyy työpaikkoja Näkösivvyys Pien-Saimaalla paranee 50 cm 2021 mennessä	Reaaliaikainen vedenlaadun seuranta ja tietoisuuden lisääminen Asukkaat voivat seurata reaaliaikaisia veden ja ilman laadun tuloksia 2021 verkosta.	Vesi- ja jätevesiverkoston uusiminen vähentää energiakulua Vesiverkoston energiakulut muuttumattomat 2017-2021 ja laskevat 20 % 2033
6. Energia ja ilmasto			Asukkailla on valmiudet energiamurroksen omaksumiseen CO ₂ päästöt vähenevät v. 2007 x - 50% - 80 %	Ympäristö- ja energia keskittymä vahvistuu ja synnyttää työpaikkoja Uudet työpaikat 2021 mennessä: 215	Kulutuksen mukaan laskuttaminen ja etaluennan hyödyntäminen Kysyntäjoustavat, digitaaliset laitteistot käytössä osassa konsernin kiinteistöjä 2021.	Älykäs ohjaus ja teknologia vähentävät ylläpitokuluja Konsernin kiinteistöjen energiakustannukset kevenevät 60 000 €/v 2021 alkaen

4. Resurssiviisaus ja kiertotalous

Lappeenranta toimii resurssiviisaana kaupunkina, jonka tiekartan yhtenä keskeisenä osa-alueena on kiertotalouden edistäminen. Uusiomateriaalien käytöllä vältetään neitseellisten raaka-aineiden kulutusta ja luodaan menestyvää liiketoimintaa. Uusiomateriaaleja hyödynnetään mm. maanrakennuksessa ja rakentamisessa. Korkeakoulujen tutkimusta ja osaamista siirretään liiketoiminnaksi. Esimerkkinä investoinneista, jotka hyödyntävät jätettä: Biokaasulaitokset 15 GWh(EKJH) suunnittelu ja toteutus + 50 GWh(LRE): Suunnittelu

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
4.1. Jätteitä ei loppusijoiteta vaan kaikki hyödynnetään	Erilliskerätyn muovin määrä kaksinkertaistuu 2017-2021 tn/a 300 > 400 > 500	200	Erilliskeräilypisteiden määrää lisättiin ja muovinkeräykseen liittyneiden kiinteistöjen määrä kasvoi merkittävästi ollen 464 kiinteistöä. Muovin keräilytavoitteessa saavutettiin jo vuodelle 2019 asetettu 200 tn tavoite. Kotitalouksien jätemäärä on 320 kg/as ollen Suomen toiseksi alhaisin ja kierrätysaste hyvä 59 %.
4.2. Mahdollistetaan kestävä kehityksen kokeiluja	Uudet työpaikat 2021 mennessä: 45 10 > 20 > 45	3	Biokaasulaitoksen rakentamisen käynnistyminen, startup yritysten referenssien tukeminen
4.3. Asukkaiden ja yritysten ympäristövastuu kasvaa	Tilojen vuokraus digitalisoitu 2021: Tilojen määrä, jotka digitaalisesti vuokrattavissa x > x > 100 %	14 kiinteistöä	Toimintaa on ohjattu asukastiedotuksen ja viestinnän suuntaan. Greenreality karnevaaliin osallistui 3.000 henkilöä. Kouluyhteistyö vahvaa. Somekanavien tykkääjämäärät ovat kaksinkertaistuneet.
4.4. Tilojen ulosvuokraus ja tehokkaampi hyödyntäminen lisäävät tuloja	Kaupungin vuokratulojen kasvu 75 000 €/v 2021 alkaen 15 000 > 40 000 > 75 000	Toiminta vasta käynnistynyt	Varaamon toiminta teknisesti käynnistynyt, mutta ei vielä ole ehtinyt vaikuttaa tulokertymään

5. Puhdas vesi

Huolehditaan Saimaan veden puhtaudesta ja virkistyskäytöstä. Vesistöjenkunnostusta jatketaan Pien-Saimaalla ja muissa vesistöissä. Menetelminä käytetään ulkoisen kuormituksen vähentämistä, hoitokalastusta, virtausohjauksratkaisujen kehittämistä sekä viestintää ja neuvontaa. Uusia kunnostusmenetelmiä kehitetään yhdessä LUT:n kanssa. Jäteveden puhdistamon yhteydessä kehitetään kokeilualustoja ja uutta liiketoimintaa. Edistetään vesihuollon energiatehokkuutta.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
5.1. Vesistöjen virkistyskäytön parantaminen	Uimaveden käyttökiellot poistuvat pysyvästi 2021 mennessä: 0 > 0 > 100 %	100 %	Kosteikkojen rakentaminen edennyt Pien-Saimaalla. Asukastilaisuuksia, viestintää, verkottumista. Valtakunnallinen vuoden Vesistöjenkunnostusverkoston palkinto saatiin 2018. Testattu myös LUT:in kehittämää autonomista hapetuslaitetta.
5.2. Puhdasta vettä teknologian ympärille syntyy työpaikkoja	Näkösyyvyys (m) Pien-Saimaalla paranee 50 cm 2021 mennessä: 2,1 > 2,3 > 2,5 Uusia työpaikkoja 5 > 10 > 25	Uudet mittaus-tiedot vuoden 2019 aikana	Valmisteltu Toikansuon kokeilu ympäristöä. Valmisteltu myös Shungiitti ja EM teknologiahanketta. Muukon pilaantuneen pohjavesialueen kunnostaminen on käynnissä yhdessä valtion kanssa.
5.3. Reaaliaikainen vedenlaadun seuranta ja tietoisuuden lisääminen	Asukkaat voivat seurata reaaliaikaisia veden ja ilman laadun tuloksia 2021 verkosta.	Etenee suunnitellusti	Valmistelu on käynnistynyt LUT projektikurssin kanssa.
5.4. Vesi- ja jätevesiverkoston uusiminen vähentää energiakuluja	Vesiverkoston energiakulut muuttumattomat 2017-2020 ja laskevat 20 % 2033: muutosvaikutus 0 > 5 000 > 5000	5000 €	Kahdella pumppaamalla toteutettu saneeraustoimet. AIKO-rahoituksella toteutettu vuotovesitarkastelu.

6. Energia ja ilmasto

Lappeenranta toimii globaalina suunnannäyttäjänä kaupunkien energia- ja ilmastopolitiikan edistämässä. Vihreät teot perustuvat LUT:n osaamiseen. Energia- ja ympäristöalan GES-verkosta kasvatetaan ja vahvistetaan ympäristöliiketoiminnan kasvun perustaa. Kaupunki toimii kokeiluympäristönä ja tarjoaa yrityksille referenssejä kv. markkinoille. Kiinteistöjen energiatehokkuutta parannetaan ja lisätään kaupungin kiinteistöissä aurinkovoiman käyttöä. Kaupungin maankäytön suunnittelussa huomioidaan kestävä kehitys. Greenreality on osa päiväkotien ja koulujen kasvatusyhtiötä. Asukkaat ja yritykset ovat aktiivisia toimijoita edistäen ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
6.1. Asukkailla on valmiudet energiamurroksen omaksumiseen	CO ₂ päästöt vähenevät v. 2007 43 % > 46 % > 50 %	40 %	Tietoisuutta on viety asukkaille KHK päästöjen vähentämiskeinoista liikenteessä, asumisessa ja rakennuksissa sekä energiantuotannossa. Some kanavien kävijämäärät ovat kasvaneet Greenreality kanavissa.
6.2. Ympäristö- ja energia keskittymä vahvistuu ja synnyttää työpaikkoja	Uudet työpaikat 2021 mennessä: 215 60 > 120 > 215	80	Aurinkovoimalainvestoinnit vanhoihin rakennuksiin ja suurvoimaloiden sijaintimahdollisuuksia selvitetty. Liikennepalveluiden maksualustan rakentaminen käynnistymässä, lämpöakkuinvestointi valmisteltu.
6.3. Kulutuksen mukaan laskuttaminen ja etäluennan hyödyntäminen.	Kysyntäjoustavat, digitaaliset laitteistot käytössä osassa konsernin kiinteistöjä 2021: Kiinteistöjen osuus, jossa energiankäyttöä ohjataan digitaalisesti x > x > 20 %	Työ alkanut	Digitaalisen kiinteistöalustan kehitystyö. Pienikiinteistöjen kaukolämmön hinnoittelu muuttuu 2019 aikana, kun asiakkaan tuntitasolla mitatun lämmönkulutuksen tulos otetaan käyttöön perusmaksua määritettäessä
6.4. Älykäs ohjaus ja teknologia vähentävät ylläpitokuluja	Konsernin kiinteistöjen energiakustannukset kevenevät 60 000 €/v 2021 alkaen	-	Virtuaalivoimalapalveluiden hankinnan valmistelu, kiinteistöautomaation kehitysalustan rakentaminen käynnissä, kiinteistökannan energiatehokkuuteen kytketty realisointi selvityksessä.

Eloisassa, puhtaassa ja turvallisessa Lappeenrannassa on kaikenikäisten hyvä elää.
Lappeenrantalaiset kehittävät aktiivisesti yritysystävällistä yliopisto- ja matkailukaupunkiaan, joka kasvaa ja kansainvälistyy rohkeasti.

Sykettä ja säpinää	Hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus	Elinvoimainen kaupunki ja imago	Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö	Talous ja resurssit																																																																																				
<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Matkailijoiden viipymä</th> <th colspan="2">Harrastavien määrä</th> </tr> <tr> <td>2021</td> <td>2033</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>1,9</td> <td>1,95</td> <td>95 %</td> <td>98 %</td> </tr> </table>	Matkailijoiden viipymä		Harrastavien määrä		2021	2033	2021	2033	1,9	1,95	95 %	98 %	<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Elämänlaatusa hyväksi tuntevat</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>52,3 %</td> <td>55 %</td> <td>60 %</td> </tr> <tr> <th colspan="3">Luottamus kunnan päätöksentekoon</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>2,9</td> <td>3,5</td> <td>4</td> </tr> </table>	Elämänlaatusa hyväksi tuntevat			2017	2021	2033	52,3 %	55 %	60 %	Luottamus kunnan päätöksentekoon			2017	2021	2033	2,9	3,5	4	<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Työssäkäyvien määrän kasvu</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>28 700</td> <td>30 000</td> <td>32 000</td> </tr> <tr> <th colspan="3">Yritysimagon parantuminen</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>29</td> <td>14</td> <td>7</td> </tr> </table>	Työssäkäyvien määrän kasvu			2017	2021	2033	28 700	30 000	32 000	Yritysimagon parantuminen			2017	2021	2033	29	14	7	<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Henkilöstötyytyväisyys</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>3,69</td> <td>3,85</td> <td>4</td> </tr> <tr> <th colspan="3">Asiakkaan palveluun käyttämä aika</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>	Henkilöstötyytyväisyys			2017	2021	2033	3,69	3,85	4	Asiakkaan palveluun käyttämä aika			2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %	<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Lainat/asukas</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>7 146</td> <td>8 500</td> <td>7 500</td> </tr> <tr> <th colspan="3">Hukkatyöhön kuluvat htv:t</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>	Lainat/asukas			2017	2021	2033	7 146	8 500	7 500	Hukkatyöhön kuluvat htv:t			2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %
Matkailijoiden viipymä		Harrastavien määrä																																																																																						
2021	2033	2021	2033																																																																																					
1,9	1,95	95 %	98 %																																																																																					
Elämänlaatusa hyväksi tuntevat																																																																																								
2017	2021	2033																																																																																						
52,3 %	55 %	60 %																																																																																						
Luottamus kunnan päätöksentekoon																																																																																								
2017	2021	2033																																																																																						
2,9	3,5	4																																																																																						
Työssäkäyvien määrän kasvu																																																																																								
2017	2021	2033																																																																																						
28 700	30 000	32 000																																																																																						
Yritysimagon parantuminen																																																																																								
2017	2021	2033																																																																																						
29	14	7																																																																																						
Henkilöstötyytyväisyys																																																																																								
2017	2021	2033																																																																																						
3,69	3,85	4																																																																																						
Asiakkaan palveluun käyttämä aika																																																																																								
2017	2021	2033																																																																																						
x	-50 %	-75 %																																																																																						
Lainat/asukas																																																																																								
2017	2021	2033																																																																																						
7 146	8 500	7 500																																																																																						
Hukkatyöhön kuluvat htv:t																																																																																								
2017	2021	2033																																																																																						
x	-50 %	-75 %																																																																																						
<p>7. Elävä tapahtumakaupunki</p> 	<p>Elävä ja vireä kaupunkikuva, asukkaiden aktiivointi yhteisöön</p> <p>Tapahtumiin osallistuneiden määrä vuodessa</p>	<p>Monipuolista vapaa-ajan toimintaa ja tapahtumia tarjoava kaupunki</p> <p>Majoitusvuorokaudet</p>	<p>Yhden luukun periaate tapahtumatuottajille ja asukkaille. Tapahtumien ulkoistaminen</p> <p>Tapahtumajärjestäjän prosessin käyttämä ajan vähentäminen</p>	<p>Kansallisten ja kansainvälisten tapahtumien mahdollistaminen</p> <p>Hukkatyön puolittuminen</p>																																																																																				
<p>8. Hiikää ja hupia</p> 	<p>Harrastamismahdollisuudet lisääntyvät, yksinäisyys vähenee</p> <p>Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % (89,3 % - 95 % - 98 %)</p>	<p>Vapaa-ajanvietto- ja harrastusmahdollisuudet ovat helposti saavutettavissa</p> <p>Vapaa-ajan toimialan yritys- ja yhdistystoimijoiden määrä</p>	<p>Lasten ja nuorten harrastustoimintaa tarjolla koulun yhteydessä, tarjonta yhteen sovitettua</p> <p>Harrastusmahdollisuuksien saavutettavuus</p>	<p>Harrastustoimintaan osallistuvien määrä kasvaa</p> <p>Harrastajien määrä/kaupungin vuokraamat neliöt</p>																																																																																				
<p>9. Opiskelijat osaksi kaupunkia</p> 	<p>Asukkaille lisää tapahtumia ja palveluja</p> <p>Opiskelijatapahtumien määrä kaupunkialueella</p>	<p>Palvelut ja tapahtumat työllistävät asukkaita ja opiskelijoita</p> <p>Yritysimagon parantuminen</p>	<p>Tapahtumat ja korkeakoulujen näkyvyys vahvistavat myönteistä kaupunkikuvaa</p> <p>Tapahtumatuottajien asiointi helppoa ja tapahtuu digitaalisesti</p>	<p>Tapahtumat lisäävät taloudellista aktiiviteettia</p> <p>Tapahtumatulojen kasvu</p>																																																																																				

7. Elävä tapahtumakaupunki

Lappeenrannan on monipuolinen matkailukaupunki, joka kiinnostaa kotimaisia ja ulkomaisia matkailijoita ympäri vuoden. GoSaimaan 2017-2020 kansainvälinen hanke ja Saimaan alueen sekä VisitFinlandin Lakeland yhteistyö kuin Pietarin kanssa toteutettava CBC-matkailukäytävä markkinoivat aluetta Euroopassa, Venäjällä sekä Kiinassa ja Hong Kongissa sekä rakentavat matkailuyrittäjien yhteistyötä. Kaupungille tärkeä infra sisältää toimivat kansainväliset liikenneyhteydet kuten lentoyhteydet, joiden kautta saavutettavuus paranee. Alueen palvelujen käyttöä edistää myös sähköinen saavutettavuus. Kaupunki kehittää matkailua tukevia rakenteita ja infrastruktuuria sekä varmistaa vetovoimaisen ja viihtyvän kaupunkikeskustan joka myös tukee tapahtumia. Tavoitteena on sekä nykyisten omien että toisten tuottamien tapahtumien kasvattaminen ja uusien synnyttäminen. Elävä kaupunkikeskusta ja ympärivuotiset tapahtumat lisäävät kiinnostusta vierailuun. Kaupungin roolina on edistää, mahdollistaa ja auttaa yrityselämän sekä kolmannen sektorin laajaa yhteistyötä tapahtumien tuottamisessa. Yliopistokaupungin vetomaisuutta lisäävät opiskelijoiden kanssa järjestettävät tapahtumat. Yliopisto ja opiskelijat ovat näkyvä osa kaupunkikuvaa. Lappeenranta näkyy opiskelijakaupunkina ja opiskelijat tulevat osaksi kaupungin elämää. Kaupunki aktiivisesti kontatoi keskieurooppalaisia matkanjärjestäjiä kasvattaakseen matkailijaryhmiä. Toimenpiteen tavoitteena on maksimoida lentoreittien tuoma kapasiteetti ja lisätä yöpymisvuorokausia.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
7.1. Elävä ja vireä kaupunkikuva, asukkaiden aktivointi yhteisöön	Tapahtumiin osallistuneiden määrä vuosittain: + 10 %/v	0 %	Varaamo-alusta rakennettu ja toiminnassa: yli 30 kaupungin tilaa vuokrattavissa tapahtumiin sähköisesti. Yksittäiset tapahtumat suunniteltu ja toteutettu osana kaupungin normaalia tapahtumatuotantoyhteistyötä.
7.2. Monipuolista vapaa-ajan toimintaa ja tapahtumia tarjoava kaupunki	Majoitusvuorokaudet: + 5 %/2021 700 000 > 710 000 > 727 300	692 930	Tapahtumatoiminnan strateginen kehityshanke käynnistyi vuoden 2018 loppupuolella, samoin tapahtuma-alueiden infran kehittäminen. Mm. liikuteltavan valaistustekniikan hankinnat ovat olleet jo käytössä. Jäänpeittolevyjen hankintapäätös tuo uusia tapahtumia kaupunkiin jo vuoden 2019 keväällä. Etelä-Karjalan majoitusvuorokausien määrä on pysynyt vuonna 2018 vuoden 2017 tasolla. Suurimman matkailijaryhmän - kotimaisten matkailijoiden - yöpymisten määrä on ollut vajaan kahden prosentin kasvussa, mutta ulkomaisten matkailijoiden majoitusvuorokausissa oli vajaan 4% lasku.
7.3. Yhden luokun periaate tapahtumatuottajille ja asukkaille. Tapahtumien ulkoistaminen.	Tapahtumajärjestäjän prosessin käyttämä ajan vähentäminen: selvittää tapahtumatuottajien antaman palautteen perusteella	Etenee suunnitellusti	Suunnittelu käynnistynyt, toimeenpano 2019 alkaen.
7.4. Kansallisten ja kansainvälisten tapahtumien mahdollistaminen	Hukkatyön puolittuminen: Tapahtumatuottajien antama palaute sekä tapahtumatuotannon työajan käyttö	Etenee suunnitellusti	Sähköisten tapahtumainfojen ja applikaatioiden jakeluinfran kehittäminen: Wifi for Eu-hakuun osallistuminen. Ensimmäinen haku ei tuottanut tulosta, työ jatkuu. Tapahtumatuottajien palveluiden digitalisoituminen aloitettu, tapahtumakoordinaattori rekrytoitu 2018 lopussa, kehittämissuunnitelman toimeenpano käynnistyy 2019, mm. tapahtumatuottajien asiakaspalautteen keruu.

8. Hikeä ja hupia

Lappeenrannan asukkaiden harrastus- ja vapaa-ajan viettomahdollisuudet ovat erinomaiset. Kaupunki on luonut uusia ja innovatiivisia ja ekologisia toimintamalleja liikuntaan, kulttuuriin ja muuhun vapaa-ajan viettoon. Uusien monialaisten toimintamallien kehittymiselle on luotu hyvät edellytykset. Tiedot paikkakunnan harrastusmahdollisuuksista ja tarjonnasta ovat helposti saatavilla. Asukkailla ja erityisesti jokaisella lappeenrantalaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus valita mieleisiä sekä kokonaispersoonallisuutta että yksilöllisiä vahvuuksia kehittäviä harrastuksia. Lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet tuodaan koulun tiloihin ja koulupäivän yhteyteen. Lapset ja nuoret voivat kokeilemalla erilaisia harrastuksia ja löytää itselleen sopivaa toimintaa. Julkinen ja yksityinen sektori sekä järjestöt tuottavat hyvinvointia edistäviä vapaa-ajan palveluja sujuvasti yhteistyössä keskenään. Uudet toimintamallit koulutuksen, liikunnan, kulttuuriin ja muun vapaa-ajan alueella houkuttelee asukkaita ja yrittäjiä ja lisäävät kaupungin vetovoimaa.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
8.1. Harrastamis- mahdollisuudet lisääntyvät, yksinäisyys vähenee	Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 89 % > 91 % > 95 %	90,5	Lukuisia toimenpiteitä koulujen yhteydessä erityisesti nuorille suunnattuna, mm. taidekerhot ja liikuntaohjaajat.
8.2. Vapaa-ajan- vietto- ja harrastus- mahdollisuudet ovat helposti saavutettavissa	Vapaa-ajan toimialan yritys- ja yhdistystoimijoiden määrä: (ja/tai liikevaihto) Etelä-Karjalan taiteet, viihde ja virkistys – tuotannon jalostusarvo (1000 €) 27 000 > 27 500 > 28 000	27 104	Keskustan kehittämissuunnitelma ja joukkoliikenteen kehittäminen Elka-toimialalla. Pyöräilyn edistämisen ideointi lukuisissa tilaisuuksissa ja tavoiteohjelman valmistelu, riksapalvelun kokeilu yhteistyössä SPR:n kanssa.
8.3. Lasten ja nuorten harrastustoimintaa tarjolla koulun yhteydessä, tarjonta yhteen sovitettua	Harrastus- mahdollisuuksien saavu- tettavuus: Harrastamisen tietopalvelu (olemassa) ja sen käyttö (käyttökerrat/kk)	Etenee suunnitellusti	Kouluilla työskentelee lukuvuoden 2018-2019 liikunnanohjaajaa, jotka koulupäivien liikunnallistamisen lisäksi järjestävät matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Matalan kynnyksen harrastustoimintaa ovat kouluilla tarjonneet myös taiteen perusopetuksen oppilaitokset.
8.4. Harrastus- toimintaan osallistuvien määrä kasvaa	Harrastajien määrä/ kaupungin vuokraamat neliöt: Dynaamisen hinnoittelun vaikutus kävijämääriin esimerkkikohteiden kautta.	Jäljessä	Toimenpiteitä käynnissä mm.: Harrastustoiminta-avustus, BMI-kortit, erilaisia harrastuksen kustannuksia alentavia hinnoitteluratkaisuja. Keskeisimmät toimenpiteet 2019: Liikuntadiplomi kaiken ikäisille kannustaa lappeenrantalaisia liikkumaan yksin ja yhdessä. Dynaaminen hinnoittelu ja sen kehittäminen sekä harrastusmahdollisuuksista viestiminen.

9. Opiskelijat osaksi kaupunkia

Vahvistetaan mielikuvaa Lappeenrannasta elävänä ja tapahtumarikkaana yliopistokaupunkina. Opiskelijat ja LUT näkyvät kaupunkikuvassa ja työllistyvät kaupunkiin. Ylioppilaskunta ja muut opiskelijajärjestöt järjestävät vuosikellon mukaisia ja uusia tapahtumia yhdessä kaupungin kanssa. Esimerkiksi lukukauden avajaiset ja opiskelijoiden laatima LUT-maamerkki. Kaupungin ja sen palveluiden näkyvyyttä opiskelijoille kasvatetaan kehittämällä viestintää opiskelijoiden suuntaan esimerkiksi Alive-median kautta. Ylioppilaskunnan roolia kasvatetaan tapahtumien yhden luukun toimijana opiskelijajärjestöille. Konkreettisena keinona tavoitteiden edistämiseksi yhteistyötä kaupungin ja LUT:n ylioppilaskunnan (LTKY) välillä tiivistetään laatimalla kumppanuussopimus osapuolten välille.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
9.1. Asukkaille lisää tapahtumia ja palveluja	Opiskelijatapahtumien määrä kaupunkialueella 4 > 5 > 6	3	Kaupungin ja LTKY:n kumppanuussopimuksen valmistelu. Marathon Monday -tapahtuma, Vapputapahtumat, Jetlag- tapahtuma Keskeisimmät toimenpiteet 2019: Kumppanuussopimuksen perusteella kaupunki avustaa ylioppilaskuntaa tapahtumien järjestämisessä, viestinnässä sekä tilapäismajoituksissa. Opiskelijatapahtumat kaupungin keskustassa ja muualla Lappeenrannassa palvelevat laajasti kaupunkilaisia.
9.2. Palvelut ja tapahtumat työllistävät asukkaita ja opiskelijoita	Yritysimagon parantuminen 6,8 > 7 > 7,2	6,49	Lappeenrannan talvimatkailun tuotteistushanke Saimia-yhteistyönä
9.3. Tapahtumat ja korkeakoulujen näkyvyys vahvistavat myönteistä kaupunkikuvaa	Tapahtumatuottajien asiointi helppoa ja tapahtuu digitaalisesti: laadullinen selvitys, vuoropuhelu opiskelijajärjestöjen ja opiskelijatapahtumien järjestäjien kanssa.	Etenee suunnitellusti	Mm. eSport-, Marathon Monday- ja jetlag tapahtumien ideointi, yritysten ja opiskelijoiden verkottaminen ja tapahtumien toteutuksessa tukeminen. Keskeisimmät toimenpiteet 2019: eSport-tapahtumat ja harrastamisen edistäminen yhteistyössä LUTin ja IPV:n kanssa Schools out –tapahtuma 2019 ja 2020
9.4. Tapahtumat lisäävät taloudellista aktiiviteettia	Tapahtumatulojen kasvu: Etelä-Karjalan taiteet, viihde ja virkistys – tuotannon jalostusarvo (1000 €) 27 000 > 27 500 > 28 000	27 104	Liikennehaaste 72h –tapahtuman toteutus yritysten, oppilaitosten ja kaupungin yhteistyönä.

TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

YHTEISET PALVELUT

Yhteiset palvelut koostuvat konsernijohtosta, konsernipalveluista sekä kaupungin yhteisistä keskitetyistä toiminnoista. Yhteisten palvelujen talousarvio toteutui budjetoitua parempana.

Viestintä, markkinointi, matkailu ja tapahtumat, asiakaspalvelu sekä kansainvälinen toiminta

Viestinnän ja markkinoinnin, matkailun, tapahtumapalveluiden ja asiakaspalvelun vastuualueilla toiminnan painopisteenä on ollut aktiivisen viestinnän ohella kaupungin palveluiden tehokas markkinointi ja myynti. Erityisesti on keskitytty teatterin aktiivisen ryhmämyynnin kehittämiseen ja resursointiin asiakaspalvelun yhteyteen. Kaupunkikonsernin viestintäohje on uudistettu vastaamaan tämänhetkistä tilaa ja nykyaikaisen viestinnän tarpeita. Vuonna 2018 on jatkettu aktiivista rekrytointimarkkinointia yhteistyössä alueen yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyössä yliopiston kanssa on vahvistettu vetovoimainen yliopistokaupunki-tavoitetta muun muassa toteuttamalla kaupungille ja LUT:lle yhteinen verkkosivujen aloitussivu ja valmistelemalla yhteistä brändimarkkinointikampanjaa sekä kiteyttämällä kaupungin brändiä erityisesti uusiutuvan energian ja puhtaan ympäristön edistyksellisenä kaupunkina. Suomen ilmastopääkaupunki-brändin ja Greenreality-toimintojen markkinoimiseksi on toteutettu uusia moderneja materiaaleja. Saimaan alueen kansainvälistä matkailumarkkinointiyhteistyötä on viety aktiivisesti eteenpäin yhdessä goSaimaan kanssa ja sen uudistetun toimintamallin mukaisesti.

Tapahtumatoiminnan strateginen kehittäminen on käynnistetty osana strategian kärkihankkeita. Tapahtumapalveluihin on rekrytoitu tapahtumatoiminnan asiantuntija ja uuden LappeenrantaEvents-sivuston valmistelu on käynnistetty. Kaupungin avustusjärjestelmä on uudistettu ja uusi tapahtumakumppanuusmalli on otettu käyttöön. Tapahtumatoiminta ja matkailun kehittäminen on myös keskitetty organisatorisesti synergiaetujen saavuttamiseksi. Tapahtuma-alueiden vuokrauskäytännöt on uudelleenorganisoitu asiakaslähtöisyyden näkökulmasta ja niiden kehittämistä jatketaan systemaattisesti.

Kansainvälisessä toiminnassa kaupunki oli aktiivinen eurooppalaisissa ympäristöalan, kestävän kehityksen ja innovaatiotoimintojen verkostoissa, joissa osallistuttiin hallitustyöskentelyyn, investointitilaisuuksiin ja opintomatkoille. Venäjä-asioissa käynnistettiin seitsemän kaakkaisen Suomen kaupungin yhteistyö. Pietarissa pidettiin korkean tason Suomi-Venäjä -Round Table. Lehdistötilaisuuksia järjestettiin useita. Invest in-toiminnassa keskityttiin teemakohtaisiin tietoiskuihin. Kiina-yhteistyötä vahvistettiin perustamalla Suomen 21 suurimman kaupungin yhteistyöverkosto. Xuzhoun kanssa allekirjoitettiin Memorandum of Understanding –asiakirja museoiden välisestä näyttelyvaihdosta. Kiinasta suuntautuvia ns. Technical Visit –vierailuja oli useita ja ne työllistävät satunnaisesti yhden LUTista valmistuneen kiinalaisen nuoren. Kaupunki järjesti Lappeenrantaan suuntutuvia ulkomaisten toimittajien ja bloggareiden vierailuja. Lisäksi kaupunki isännöi suurlähettiläitä, Yhdysvaltojen kongressiavustajia sekä ystävyyskaupunkien edustajia. 235 lasta ja nuorta osallistui ulkomaisille opintomatkoille. Henkilöstölle järjestettiin venäjän kielen alkeiskurssi.

Asiakirjahallinto ja assistenttipalvelut

Asiakirjahallinnossa otettiin uusi M-Files järjestelmä käyttöön vuoden alussa. Samalla jatkettiin tiedonohjaussuunnitelman (TOS) päivittämistä ja M-Filesin kehittämistyötä. Sähköisen säilytyksen lupaa pysyvästi säilytettävän aineiston osalta tullaan hakemaan vuoden 2018 aikana. Lisäksi tehtiin mittava arkistonsiirto, jonka seurauksena voitiin luopua vuokralla olleesta arkistotilasta.

Talous, rahoitus ja tietohallinto

Taloushallinnon henkilöstöllä oli merkittävä rooli kirjanpitojärjestelmän päivittämiseen liittyvissä tehtävissä. Päivitetty järjestelmä otettiin käyttöön vuoden 2019 alusta. Taloushallinnossa on ollut henkilöstöjärjestelyjä vuodesta 2017 alkaen ja ne jatkuvat osin edelleen. Talousohjauksen tiimit yhdistettiin kesällä yhdeksi talous- ja rahoitustiimiksi.

Tietohallinnon keskeisimpiä hankkeita ovat olleet asianhallinnan, asiakirjahallinnon ja sähköisen arkistoinnin uudistushanke Säihke, jossa käyttöön otettiin täysin uusi M-Files –tuotteeseen pohjautuva asianhallintajärjestelmä. Kaupunki otti myös käyttöön uuden kuntalaisille suunnatun tilavarausjärjestelmä Varaamon, joka perustuu avoimeen lähdekoodiin ja jonka kehitystä on tehty ja tehdään jatkossakin useiden Suomen suurimpien kaupunkien toimesta. Tähän hankkeeseen Lappeenranta sai myös valtiovarainministeriöltä digikuntakokeilurahoitusta ja hankkeessa kehitettiin useita uusia toimintoja (mm. verkkomaksamisrajapinta), joita mm. Tampereen ja Helsingin kaupungit aikovat jatkossa hyödyntää.

Vuoden aikana vietiin läpi myös mm. kuntalaisille tarjottavan Chat-asiakaspalvelusovelluksen kilpailutus, toteutettiin KOSKI-tiedonsiirtorajapinnat perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta valtakunnalliseen opintopolku.fi –palveluun, valmisteltiin kaupungin strategiaan useita toimenpidekokonaisuuksia digitalisaation näkökulmasta sekä tuettiin hyvinvointi- ja sivistyspalvelujen toimialaa tieto- ja viestintätekniikan strategian valmistelussa.

Strategiatyö, työllisyys, hyvinvointi ja terveyden edistäminen

Kaupungin työllisyyden edistämisen kärkinä oli edelleen nuoret ja pitkäaikais- ja rakennetyöttömät. Lappeenrannan työttömyysaste laski edelleen ja oli joulukuussa 11,4 %. Eryteisesti nuorisotyöttömyyden laskussa saatiin hyviä tuloksia. Kaupungin palkkatuetussa työssä eri toimialoilla työskenteli keksimäärin 73 henkilöä kuukausittain. Kaupungin erityisenä kohderyhmänä vuonna 2018 oli nuoret. Työllisyyden edistämässä tehtiin tiivistä yhteistyötä Lappeenrannan Ohjaamon kanssa. Strategisella rahoituksella palkattiin yhteistyössä Me.-säätiön kanssa nuorten työllisyyden edistämiseen yrityskoordinaattori. Työllisyysmäärärahoista osoitettiin rahoitus kesätyösetelille ja sen turvin työllistettiin 100 nuorta yrityksiin ja järjestöihin. Lisäksi Etelä-Karjalan Osuuspankki osallistui 70 nuoren työllistämiseen. Kesällä toteutettiin myös nuorten unelmaduunikampanja.

Työllisyyden edistämässä on tiivistetty yhteistyötä alueen yrittäjäjärjestöjen ja yrittäjien kanssa. Kaupungin myöntämää yrityslisää haki 11 yritystä markkinoinnin tehostamisesta huolimatta. Kaupunki avusti 16 järjestöä työllistämässä ns. työllisyyskumppanuuden

kautta. Kaupunki on ollut mukana maakunta- ja sote-uudistuksen kasvupalvelualueen valmistelussa ja TYP-verkoston toiminnassa. Yhteistyössä käynnistettiin Etelä-Karjalan työllisyysohjelman valmistelu ja allekirjoitettiin operatiivisen tason Te-palvelujen, Eksoten ja Etelä-Karjalan kuntien välinen kumppanuussopimus työllisyyden edistämistä sekä osatyökykyisten työllisyyden edistämisen julkilausuma.

Hyvinvoinnin ja terveydenedistämässä on tehty tiivistä yhteistyötä Eksoten kanssa. Kaupunki on ollut mukana maakunta- ja sote-uudistuksessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspinnan valmistelussa. Kaupungin valtuustokauden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päälinjat tulevat kaupungin strategiasta. Strategian lisäksi kaupungin toimialojen omassa toiminnassa tehdään paljon toimenpiteitä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Kaupungin vuoden 2018 hyvinvointikertomus on koottu Etelä-Karjalan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpideohjelman mukaisesti. Ennaltaehkäisevä päihdetyön PAKKA-toimintamalli on tehostunut vuoden 2018 aikana ja yhteistyötä on tiivistetty myös kaupungin turvallisuuden edistämässä.

2017–2018 TASAPAINOTUSOHJELMAN TOTEUTUMINEN

Konsernipalveluissa ja konsernijohtossa on toteutettu useita henkilöstöjärjestelyjä. Eläkkeelle jäämisten myötä vapautuneita tehtäviä ei pääsääntöisesti ole täytetty, vaan tehtävät on järjestelty uudelleen. Strategia- ja rahoitusjohtajan tehtävät voitiin niin ikään järjestellä olemassa olevan henkilöstön kesken. Henkilöstöjärjestelyillä tavoiteltu säästö toteutui.

Työterveyshuollon nettomenot eivät ole laskeneet III korvausluokkaan kuuluvista palveluista luopumisen myötä. III korvausluokan palveluista luopuminen on tuonut osaltaan tavoitellun säästön. Sen sijaan I ja II korvausluokan palvelujen käyttö on sairastamisen lisääntymisen myötä kasvanut, mikä on nostanut työterveyshuollon kuluja.

It-kuluista ei ole saavutettu tavoitellun suuruista säästöä. Lähtötilanteeseen nähden vertailukelpoisten it-palveluiden kulutaso on kuitenkin laskenut, mutta vuosina 2017–2018 on otettu käyttöön uusia ohjelmistoja. Näiden yhteisvaikutuksena jatkuvien it-palveluiden kustannuskehitys ei ole noussut, vaikka uusia palveluja

on digitalisaation edistämiseksi otettu käyttöön. It-palveluiden budjettia on tuettu taloushallinnon ostopalveluista.

Taloushallinnon ostopalveluissa on saavutettu tavoiteltu säästö. Verotuskustannukset ovat alentuneet verohallinnon sähköisten palveluiden kehittymisen myötä. Saitan talouspalveluiden kustannukset ovat myös laskeneet.

Lipunmyynnin palvelupalkkio on tuottanut tavoitellun tulonlisäyksen.

Konsernijohto 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	1 473	363	165	-198
Toimintakulut	-1 858	-2 485	-2 105	380
Toimintakate	-385	-2 122	-1 940	182

Tarkastus 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-198	-249	-204	46
Toimintakate	-198	-249	-204	46

Konsernipalvelut 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	245	2 662	206	-2 456
Toimintakulut	-4 576	-7 405	-4 385	3 020
Toimintakate	-4 331	-4 743	-4 179	565

Konsernin yhteiset 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	5 169	1 943	4 759	2 815
Toimintakulut	-18 509	-18 740	-17 655	1 085
Toimintakate	-13 339	-16 797	-12 896	3 900

YHTEISET PALVELUT YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	6 887	4 968	5 130	161
Toimintakulut	-25 141	-28 879	-24 348	4 531
Toimintakate	-18 254	-23 911	-19 219	4 692
Poistot		-575	-502	73
Tilikauden tulos		-24 486	-19 721	4 765

STRATEGINEN RAHOITUS 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	399	399
Toimintakulut	0	-2 750	-1 054	1 696
Toimintakate	0	-2 750	-655	2 095

Eloisassa, puhtaassa ja turvallisessa Lappeenrannassa on kaikenikäisten hyvä elää.
Lappeenrantalaiset kehittävät aktiivisesti yritysturvallista yliopisto- ja matkailukaupunkia, joka kasvaa ja kansainvälistyy rohkeasti.

Yhteiset palvelut		Hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus			Elinvoimainen kaupunki ja imago			Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö			Talous ja resurssit																																																																																						
<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Sairaspoissaolojen vähentyminen</th> <th colspan="2">Hankintojen YVA</th> </tr> <tr> <td>2021</td> <td>2033</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>10</td> <td>9</td> <td>75 %</td> <td>100 %</td> </tr> </table>		Sairaspoissaolojen vähentyminen		Hankintojen YVA		2021	2033	2021	2033	10	9	75 %	100 %	<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>52,3 %</td> <td>55 %</td> <td>60 %</td> </tr> <tr> <th colspan="3">Luottamus kunnan päätöksentekoon</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>2,9</td> <td>3,5</td> <td>4</td> </tr> </table>			Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat			2017	2021	2033	52,3 %	55 %	60 %	Luottamus kunnan päätöksentekoon			2017	2021	2033	2,9	3,5	4	<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Työssäkäyvien määrän kasvu</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>28 700</td> <td>30 000</td> <td>32 000</td> </tr> <tr> <th colspan="3">Yritysimagon parantuminen</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>29</td> <td>14</td> <td>7</td> </tr> </table>			Työssäkäyvien määrän kasvu			2017	2021	2033	28 700	30 000	32 000	Yritysimagon parantuminen			2017	2021	2033	29	14	7	<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Henkilöstötyytyväisyys</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>3,69</td> <td>3,85</td> <td>4</td> </tr> <tr> <th colspan="3">Asiakkaan palveluun käyttämä aika</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>			Henkilöstötyytyväisyys			2017	2021	2033	3,69	3,85	4	Asiakkaan palveluun käyttämä aika			2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %	<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Lainat/asukas</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>7 146</td> <td>8 500</td> <td>7 500</td> </tr> <tr> <th colspan="3">Hukkatyöhön kuluvat htv:t</th> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>			Lainat/asukas			2017	2021	2033	7 146	8 500	7 500	Hukkatyöhön kuluvat htv:t			2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %
Sairaspoissaolojen vähentyminen		Hankintojen YVA																																																																																															
2021	2033	2021	2033																																																																																														
10	9	75 %	100 %																																																																																														
Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat																																																																																																	
2017	2021	2033																																																																																															
52,3 %	55 %	60 %																																																																																															
Luottamus kunnan päätöksentekoon																																																																																																	
2017	2021	2033																																																																																															
2,9	3,5	4																																																																																															
Työssäkäyvien määrän kasvu																																																																																																	
2017	2021	2033																																																																																															
28 700	30 000	32 000																																																																																															
Yritysimagon parantuminen																																																																																																	
2017	2021	2033																																																																																															
29	14	7																																																																																															
Henkilöstötyytyväisyys																																																																																																	
2017	2021	2033																																																																																															
3,69	3,85	4																																																																																															
Asiakkaan palveluun käyttämä aika																																																																																																	
2017	2021	2033																																																																																															
x	-50 %	-75 %																																																																																															
Lainat/asukas																																																																																																	
2017	2021	2033																																																																																															
7 146	8 500	7 500																																																																																															
Hukkatyöhön kuluvat htv:t																																																																																																	
2017	2021	2033																																																																																															
x	-50 %	-75 %																																																																																															
10. Innostunut, osaava ja motivoitunut henkilöstö		Henkilöstö onnistuu työssään, asukkaat ovat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin Asiakastytyväisyyskysely			Kaupunkiorganisaatio on haluttu työpaikka Virka- ja työtehtäviä hakevien määrä /tehtävä			Työ sujuu, uutta kokeillaan Henkilöstökyselyn tulokset			Hyvä työkyky Sairaspoissaolojen kustannukset																																																																																						
11. Hankinnat kuntoon		Ympäristö- ja työllisyysvaikutusten huomioiminen hankinnoissa Asiakastytyväisyys			Maakunnallisten ja innovatiivisten hankintojen osuus hankinnoista kasvaa Innovatiivisten hankintojen osuus kokonaishankinnoista vähintään 5% (2019)			Hankintojen vaikuttavuuden arviointi ohjaa hankintojen suunnittelua Ohjosten väheneminen			Hankintojen kokonaistaloudellinen vaikutus kasvaa Kannustinmalli tilaajayksiköille																																																																																						
12. Positiivisuuden ja luottamuksen vahvistaminen		Asukkaiden osallistuminen päätöksentekoon 40 % niistä asukkaista, joihin valitut palvelut kohdistuvat on osallistunut sen kehittämiseen			Kuntatyön näkyväksi tekeminen Myönteisten ja kielteisten viestien suhde valituissa sosiaalisen median kanavissa			Asiakkaan hallinnan tunne osana palvelua paranee Pilotteihin valittujen käsitys vaikutusmahdollisuksistaan ja henkilöstön työtyytyväisyys paranee			Osallistavan budjetoinnin käyttö Mallilla suunnitellun infran käyttöaste on 20 % parempi kuin verrokin																																																																																						

10. Innostunut, osaava ja motivoitunut henkilöstö

Työstään innostunut, motivoitunut ja osaava henkilöstö on laadukkaiden palvelujen paras tae. Henkilöstö on avainasemassa myös strategisten tavoitteiden toteuttamisessa. Toimintaympäristön muutokset edellyttävät uuden oppimista ja toimintatapojen kehittämistä kaikilla organisaatiotasolla. Hyvinvoivat työntekijät kokevat työn iloa ja imua, joka heijastuu myös asiakkaisiin ja kuntalaisiin. Tätä edistää kannustava ja ratkaisukeskeinen johtaminen, hyvä työympäristö ja nykyaikaiset henkilöstöpalvelut.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
10.1. Henkilöstö onnistuu työssään, asukkaat ovat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin	Asiakastytyväisyyskysely: Kysely suunnitellaan vuoden 2019 aikana. Kysely sisältää myös kehitystä kuvaavat numeeriset mittarit.	Etenee suunnitellusti	Asiakastytyväisyyskysely toteutetaan yhteistyössä osallisuus- ja vaikuttamisohjelman kanssa. Ohjelma laadinta käynnistyy vuoden 2019 aikana. Katso kohta 12.1.
10.2. Kaupunki-organisaatio on haluttu työpaikka	Virka- ja työtehtävien hakevien määrä/tehtävä: Kaikkiin avoinna oleviin tehtäviin saadaan kelpoisuusehdot täyttäviä hakijoita. 100 % > 100 % > 100 %	99 %	Käytännössä kaikkiin avoinna oleviin tehtäviin on saatu kelpoisuusehdot täyttäviä hakijoita. Ainoastaan yhteen määräaikaan projektitehtävään ei saapunut yhtään hakemusta.
10.3. Työ sujuu, uutta kokeillaan	Henkilöstökyselyn tulokset: Henkilöstökyselyn yleisarvosana 3,7 > 3,8 > 3,85	3,63	Henkilöstökysely toteutettiin samalla formaatilla kuin aiempina vuosina. Kyselyn vastausprosentti nousi merkittävästi.
10.4. Hyvä työkyky	Sairauspoissaolojen kustannukset: Sairauspoissaolopäivien määrä henkilöä kohden pienenee tehtyjen toimenpiteiden seurauksena 11,5 > 11 > 10	12,9	Henkilöstön sairauspoissaolot nousivat vuonna 2018. Kasvua tapahtui erityisesti varhaiskasvatuksen ja opetustoimen alueella. Syynä on alkuvuoden 2018 poikkeuksellisen voimakas influenssaepidemia sekä yksittäisten henkilöiden pitkät sairauslommat. Työhyvinvointikoordinaattori on aloittanut työnsä 1.1.2019.

11. Hankinnat kuntoon

Maakunnan kuntasektorin toimijoiden ulkopuolisilta suoritetut hankinnat vuonna 2014 olivat n. 340 miljoonaa euroa, johon sisältyvät Lappeenrannan kaupunkikonsernin ulkopuolisilta suoritetut hankinnat n. 160 miljoonaa euroa. Hankintojen hyvällä suunnittelulla on mahdollista vaikuttaa nopeastikin asiakaspalvelun laatuun, kustannustehokkuuteen ja paikallisen elinkeinoelämän kasvumahdollisuuksiin. Hankintojen erillisohjelma tuo lisäresursseja Lappeenrannan kaupungin toimialojen sekä maakunnan hankintojen suunnitteluun, jossa huomioidaan asiakastarpeet, elinkaarikustannukset sekä hankinnan yritysvaikuttavuutta yli organisaatorajojen. Hankintaprosessit ja kehityskohdetit linjataan vuonna 2017 laadittavassa hankintastrategiassa.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
11.1. Ympäristö- ja työllisyysvaikutusten huomioiminen hankinnoissa.	Asiakastyytyväisyys: Hankintojen suunnittelu vaiheessa arvioidaan ympäristö- ja työllistämisaikutukset	Etenee suunnitellusti	Kilpailutuksissa on käytetty työllistämisehtoa sekä hankintojen suunnitteluvaiheessa on otettu huomioon ympäristövaikutukset.
11.2. Maakunnallisten ja innovatiivisten hankintojen osuus kasvaa.	Innovatiivisten hankintojen osuus kokonaishankinnoista vähintään 5 % (2019). 5 > 8 > 10	16 %	Innovatiivisten hankintojen tilastointi aloitetaan. Innovatiivisten hankintojen osuus 2018 16%
11.3. Hankintojen vaikuttavuuden arviointi ohjaa hankintojen suunnittelua	Ohjostojen väheneminen: EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnoissa on otettu käyttöön hankinnan suunnitteluvaiheessa vaikuttavuusarviointi.	Etenee suunnitellusti	TOS-prosessiin on määritelty EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnoissa tehdään yritysvaikuttavuusarviointi. Hankintaprosessin digitalisoiminen. TOS-prosessiin on määritelty yritysvaikuttavuusarvioinnin kriteerit ja on otettu käyttöön. Sopimushallinta prosessin digitalisoimisen suunnittelu on aloitettu kuten hankintojen vaikuttavuusarviointikin.
11.4. Hankintojen kokonaistaloudellinen vaikutus kasvaa	Kannustinmalli tilaajajaksikoille: Hankintasopimuksien hallintajärjestelmä on otettu käyttöön ja se on integroitu kilpailutus- ja arkistojärjestelmään.	Etenee suunnitellusti	Cloudia kilpailutusjärjestelmän parempi hyödyntäminen. Cloudia-sopimushallintajärjestelmän käyttöönoton suunnittelu ja integrointi M-Filesiin. Sopimushallintajärjestelmän käyttöönoton suunnittelu ja integrointi M-Filesiin on aloitettu.

12. Positiivisuuden ja luottamuksen vahvistaminen

Ohjelman tarkoituksena on parantaa kaupungin mainetta ja tuoda toimintaan välineitä, joilla pystytään nopeasti kartoittamaan kuntalaisten näkemykset ja huomioimaan ne päätöksenteossa. Ohjelmassa on tarkoitus tehdä paljon pieniä parannuksia ja jakaa onnistumisen kokemuksia. Digitaalista osallistumista ja vaikuttamista omaan elinympäristöön kokeillaan valituille kohderyhmille ja palveluille. Investoinneissa kokeillaan toimintamallia, jossa asukkaat voivat vahvasti osallistua yhteisen infran suunnitteluun.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
12.1. Asukkaiden osallistuminen päätöksentekoon	40 % asukkaista joihin palvelu kohdistuu, ovat osallistuneet sen kehittämiseen: Osallisuus- ja vaikuttamisohjelman laatimiseen osallistuneiden määrä. 200 > 0 > 0	-	Nykytilakartoitus tehty. Osallisuustiimi muodostettu. Osallisuus- ja vaikuttamisohjelman laadinta käynnistyy 2019.
12.2. Kuntatyön näkyväksi tekeminen	Myönteisten ja kielteisten viestien suhde valituissa sosiaalisen median kanavissa: Lappeenranta FB-sivujen viestit (myönteiset 80, kielteiset 20) erikseen määriteltynä esimerkki-kuukautena. 60 > 70 > 80	-	Kaupungin verkkosivujen potentiaaliset palveluntarjoajat kartoitettu. "Kuntatyö tutuksi" ja "Ylpeästi lappeenrantalainen"-kampanjat käynnistyvät 2019.
12.3. Asiakkaan hallinnan tunne osana palvelua paranee	Pilotteihin valittujen käsitys vaikutusmahdollisuuksistaan ja henkilöstön työtyytyväisyys paranee: Henkilöstökyselyn tulokset/ voin vaikuttaa omaa työtäni koskeviin asioihin 3,7 > 3,8 > 4,0	3,71	Palvelumuotoilun käyttöönotto käynnistyy 2019.
12.4. Osallistavan budjetoinnin käyttö	Mallilla suunnitellun infran käyttöaste on 20% parempi kuin verrokki	-	Osallistavan budjetoinnin toimintamallin laadinta ja pilotointi käynnistyvät 2019.

HYVINVOINTI- JA SIVISTYSPALVELUT

Lasten ja nuorten palvelut

Lasten ja nuorten palvelut saavutti tavoitteensa ja alitti toimintakatteensa noin 1 %:lla. Vuoden 2018 aikana varhaiskasvatuksen, lukiokoulutuksen ja nuorisotoimen vastuualueilla laadittiin strategian täytäntöönpanoa täsmentävät vastuualuekohtaiset toimenpidesuunnitelmat ja jatkettiin perusopetuksen vastaavan suunnitelman täytäntöönpanoa. Lasten ja nuorten palveluista laadittiin kirjallinen sekä sähköinen esite, johon kuvattiin palvelujen lisäksi toimintakulttuuria ja -ympäristöä.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusta on kehitetty osana muuta kasvatus- ja koulutusjärjestelmää. Syksyllä 2017 on otettu käyttöön Opetushallituksen valtakunnalliseen määräykseen pohjaava uusi varhaiskasvatussuunnitelma sekä uusi vuosisuunnitelma. Lakiin perustuen jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma.

Tavoitteena on ollut kehittää toimintakulttuuria lasten psyykkistä, sosiaalista ja fyysistä hyvinvointia tukevaksi, liikunnallisen elämäntavan omaksuminen, lasten ja huoltajien osallisuuden mahdollistaminen sekä palvelujen kilpailukykyisyys ja tehokas järjestäminen. Kehittäminen on tapahtunut henkilöstöä kouluttamalla sekä mm. tutkimusinterventioilla. Oletuksena on ollut, että osaamisen lisääminen ja interventiot lisäävät henkilöstön työhyvinvointia tuomalla työhön lisää merkityksellisyyden ja onnistumisen kokemuksia.

Suurin osa kehittämisestä on toteutettu hankerahoituksella. Liikuntahankkeessa on koulutusten lisäksi järjestetty myös perheliikuntailtoja ja niiden avulla pyritty aktivoimaan koko perheen liikuntaharrastusta.

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Liikunnallisen elämäntavan synnyttämiseksi on tehty yhteistyötä liikuntajärjestöjen kanssa. Harrastustoiminnan virittämiseksi lapsille tarjotaan mahdollisuus erilaisiin toimintaryhmiin ja kerhotoimintaan yhdessä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Toimintaryhmiä on vuoden aikana ollut 135, joista yhteistyökumppanien toteuttamia 48. Lapsille on tarjottu tilaisuuksia taide- ja tiedepainotteiseen toimintaan

sekä kielirikasteiseen opetukseen. Henkilöstö on arvioinut onnistuneensa lain tavoitteisiin nähden hieman paremmin kuin edellisenä vuotena (4,32; +0,8) asteikon ollessa 1-5. Vuoden 2018 aikana ei valmistunut uusia päiväkotirakennuksia.

Sähköisillä palveluilla halutaan tehostaa palveluprosesseja ja palvelumuotoilulla varmistetaan huoltajien osallisuus. Vuonna 2017 käyttöön otetulla sähköisellä palvelun varausjärjestelmällä haluttiin helpottaa perheiden arjen suunnittelua ja varattujen varhaiskasvatustilaisuuksien seuranta. Järjestelmä ei kuitenkaan ole toiminut aivan toivotulla tavalla. Syksyllä käynnistyi sähköisten palvelujen kehittämiseen suunnattu PESÄ-projekti, jonka tarkoituksena on uudistaa toiminnanohjausjärjestelmä.

Perheiden valinnanmahdollisuutta on kehitetty ottamalla käyttöön palveluseteli. Palveluseteli mahdollistaa yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden käytön entistä joustavammin ja vähemmällä byrokratialla. Palvelusetelin hintaa tuottajalle määriteltäessä on otettu huomioon perheiden ja lasten yhdenvertaiset mahdollisuudet valita haluamansa palveluntuottaja sekä lasten keskinäinen tasa-arvo kustannusten näkökulmasta.

Varhaiskasvatuslaki sekä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulainsäädäntö uudistuivat vuoden aikana. Asiakasmaksulain muutoksen vaikutuksena varhaiskasvatuksen maksutulot pienenevät 750 000 euroa vuodessa. Valtioneuvosto on asettanut tavoitteeksi varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisen. Tavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2020 mennessä vähintään 95 prosenttia nelivuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista olisi varhaiskasvatuspalvelujen piirissä. Tavoite on Lappeenrannassa todennäköisesti toteutuksessa, sillä varhaiskasvatuksen piirissä on vuoden 2018 lopussa 92,61 % kaikista viisivuotiaista. Vuodesta 2016 alkaen syntyneiden ikäluokat ovat olleet pienempiä aiempiin vuosiin verrattuna. Tämä tulee näkymään kysynnän vähenemisenä tulevaisuudessa.

Vuoden 2018 osalta ennakoidusta kysynnän kasvusta aiheutuvat kustannukset on voitu kattaa aiemmilta vuosilta siirrettyillä määrärahoilla. Hoitotuet ovat toteutuneet ennakoitua pienempinä ja asiakasmaksutulot ovat olleet arvioitua suurempia. Toimintaympäristössä

on lähivuosina paljon varhaiskasvatuksen kysyntään vaikuttavia epävarmuustekijöitä. Koska odotettavissa on sekä kysyntää lisääviä että vähentäviä muutoksia, on vielä vaikea arvioida vuosille 2020 – 2021 annetun talousarvioraamin riittävyttä. Lappeenranta ei osallistu valtioneuvoston käynnistämään kokeiluun viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta vuosina 2018–2019, sillä osallistuminen ei olisi ollut kaupungille kustannusvaikutuksiltaan neutraali. Tavoitteena on ollut varmistaa toimintakulttuuri, joka aiempaa paremmin tukee paitsi lasten, myös henkilöstön psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä tarjoaa ratkaisukeskeisiä onnistumisen kokemuksia. Ratkaisukeskeiseen koulutukseen on osallistunut 75% henkilöstöstä sekä ratkaisukeskeinen neuropsykiatrisen valmentaja-koulutukseen on osallistunut 40 varhaiskasvatuksen opettajaa, erityisopettajaa tai päiväkodin johtajaa.

Toimikauden 2017-2018 aikana on varhaiskasvatuksessa tehty mm. seuraavia kehittämistoimenpiteitä:

- palkattu 13 uutta lastentarhanopettajaa esiopetukseen sekä lisäksi rekrytoitu 10 lastentarhaopettajaa vakinaiseen palvelussuhteeseen
- palkattu 5 uutta varhaiskasvatuksen erityisopettajaa
- resursoitu johtamiseen vapauttamalla apulaisjohtajia lapsiryhmän työskentelystä ja vastavasti lapsiryhmään on palkattu uusi työntekijä ao. ajalle. Lisäresursointi yhteensä 4 henkilötyövuotta
- otettu käyttöön keskitetty sijaisrekrytointi ja se on liitetty yhden apulaisjohtajan tehtäviin. Tehtävä on osa-aikainen.
- palkattu vuosilomien ajaksi pitempiaikaisia sijaisia. Tavoitteena on ollut vähentää sijaisten vaihtuvuutta.
- uudistettu asiakastietojärjestelmää niin, että vanhemmat voivat ilmoittaa lastensa varhaiskasvatusajat viikkoa ennen työvuorojen vahvistamista. Tällä on haluttu helpottaa resursien kohdentamista lasten tarvitsemien varhaiskasvatusaikojen mukaan.
- otettu käyttöön keskitetty palveluohjaus ja tehtävä on liitetty yhden päiväkodin johtajan tehtäviin. Tehtävä on osa-aikainen.
- lisätty varahenkilöstöä. Syksyllä 2018 varhaiskasvatuksessa on 29 varahenkilöä, mikä on noin 7 % vakinaisesta kasvatus- ja hoitohenkilöstöstä, 1,65 henkeä/päiväkoti. Määrä on

huomattavasti suurempi kuin muissa samankokoisissa tai lähikaupungeissa.

- palkattu työllisyysvaroin viisi ns. kulttuurivastustajaa
- palkattu hankerahoituksella toimintaterapeutti ja taidekasvattaja
- pilottihankkeena palkattu kaksi toimintaterapeuttia avustajan sijaan.

Perusopetus

Perusopetuksessa 1.-8. luokat ovat siirtyneet noudattamaan 1.8.2016 uudistettua opetussuunnitelmaa, viimeisimpänä 9. luokkien osalta siirrytään uuden opetussuunnitelman ainesisältöihin 1.8.2019 alkaen. Uuden opetussuunnitelman arvoperustan, oppimiskäsityksen ja yleisten tavoitteiden mukaista toimintaa ja toimintakulttuuria koulussa on kehitetty ja toteutettu jo 1.8.2016 alkaen kaikissa kouluissa ja kaikilla luokkatasoilla.

Perusopetuksen strategia on tehty vahvistamaan opetussuunnitelmauudistuksen vaatimaa pedagogista kehittämistyötä ja sen ensimmäinen kokonainen toteutusvuosi oli 2018. Perusopetuksen strategia tukee vuonna 2018 käyttöön otetun kaupungin strategian tavoitteita ja toteuttamista. Perusopetuksen strategiassa henkilöstön kanssa yhdessä määritellyt kehittämisen painopistealueet liittyvät vahvasti oppilaiden hyvinvoinnin ja laaja-alaisen osaamisen varmistamiseen sekä riittävien perustaitojen oppimiseen. Strategian toteuttaminen mahdollistaa pitkäjänteisen kehittämisen yksiköissä ja toisaalta kaupungin yhteisesti valittujen teemojen korostamisen ja hyvien käytäntöjen ja osaamisen jakamisen eri yksiköiden välillä. Kehitystyön tulosten jakaminen vahvistaa kaikkien opettajien osaamista ja samalla yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa opetuksen laadussa koulujen oppilaiden välillä. Strategiatyön avulla tavoitteena on olla ketterästi oppiva organisaatio. Lisäksi olemme panostaneet kehitystyön avulla mutta myös suuntaamalla resursseja haavoittuvamassa asemassa olevien oppilaiden opetukseen. Vuoden 2018 aikana suomi toisena kielenä oppilaiden (S2-oppilaiden) opetusresurssia on lisätty ja Opetushallituksen tasa-arvohankkeen avulla lisätty henkilöstöresurssia haasteellisten ryhmien tukemiseen. Näin pyrimme

huolehtimaan yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta oppilaan taustasta riippumatta. Lisäksi strategiarahalla olemme käynnistäneet Kaikille yhteinen koulu –hankkeen, jolla tuemme kouluja kehittämään toimintakulttuuria ja tuen rakenteita siten, että mahdollisimman monella lapsella olisi mahdollista käydä omaa lähkouluun.

Kaupungin myöntämällä strategiarahalla on aloitettu useita kehittämishankkeita. Niistä valtakunnallista huomioita ovat saaneet mm. LUT Junior University Lappeenranta, Lukeva Lappeenranta sekä Motorisen oppimisen tukeminen -hankkeet. Lisäksi Liikkuva koulu –hankkeella sekä strategiarahalla toteutettu koululiikunnanohjaajien ja koulufysioterapeuttien hyödyntäminen kouluissa on ollut menestys. Myös Lape-hanke on antanut erityisesti kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen ja matalankynnyksen harrastustoiminnan kehittämiseen tukea. Näille ja monille muille hankkeille pyrimme etsimään myös lisärahoituskanavia valtakunnallisista hankerahoituksista ja juurruttamaan hyväksi koettua toimintaa osaksi perustoimintaa.

Koko opetustoimen yhteiseksi kehittämiskohteeksi on valittu tiimioppivan organisaation kehittäminen. Koulutus tukee tiimityön ja -oppimisen edistämistä kouluissa ja antaa tukea henkilökunnalle kohdata nopeaa koulun ja yhteiskunnan vaatimusten kautta tulevaa muutostarvetta. Tiimioppiminen on keskeinen työväline myös ketterästi oppivan organisaation edistämiseksi. Vuoden 2018 aikana rehtorit ja opettajat ovat osallistuneet tiimikoulutuksiin. Koulutukset ja toiminnan kehittäminen jatkuvat strategiakauden ajan strategiarahoituksella sekä Opetushallituksen myöntämällä rahoituksella.

Strategian toteuttamisen tunnuslukuina seurataan mm. kouluterveyskyselyn tuloksia, josta saadaan tunnuslukuja ja vertailutietoja oppilaiden hyvinvointiin liittyen. Tutkimusten pohjalta voidaan todeta, että hyvinvoiva lapsi oppi parhaiten, joten hyvinvointi on myös keskeinen oppimisen mittari. Viimeisimmän, joulukuussa 2017 toteutetun kouluterveyskyselyn perusteella Lappeenrannan koululaisten hyvinvointi on monilla osa-alueilla maan kärkeä, kun vertailussa on mukana samankokoiset ja suuremmat kaupungit. Erityisesti 8. ja 9. luokkalaisten hyvinvointi on selkeästi maan korkeinta. Pitkäkestoisesti, jo kymmenen vuoden ajan toteutettu 5. ja 9. luokkalaisten hyvinvointiprofiili antaa

kuvan myös hyvinvoinnin kehittymisestä. Hyvinvointi on fyysisten olosuhteiden, sosiaalisten suhteiden sekä koulutyön kokemuksen osalta noussut selkeästi, joskin viimeisen kahden vuoden ajan suunta on ollut laskeva. Selkeimmät ongelmat ovat liittyneet koulutilojen oppimisympäristön viihtyvyyden kokemukseen, jotka selittyvät pääosin koulujen sisäilmaongelmista. Hyvinvointiprofiili korvataan jatkossa uudella hyvinvointikyselyllä, joka noudattaa kouluterveyskyselyn kysymyksiä ja mahdollistaa vuosittaisen vertailutiedon saamisen myös vuosina, jolloin valtakunnallista kyselyä ei tehdä. Oppilaiden fyysistä aktiivisuuden kehittymistä seurataan Opetushallituksen laatimien MOVE-testien tulosten vertailutietojen avulla. Lappeenrannassa on toteutettu MOVE-testejä vuodesta 2016 alkaen. Lappeenrannan 5. ja 8. luokkalaisten fyysinen kunto ja suorituskyky ovat testien perusteella maan keskitasoa tai hieman sen alapuolella. Perustaitojen oppimista seurataan mm. äidinkielen ja matematiikan koko ikäluokille toteutettavien testien avulla. Syksyllä 2018 Wilma-järjestelmään on tallennettu tietoja 2. ja 5. luokan oppilaiden osaamisesta. Jatkossa taitojen kehittymistä pystytään seuraamaan kaupunki- ja koulukohtaisesti.

Asiakastyytyväisyyttä on kysytty useamman vuoden ajan 2. 4. ja 9. luokan huoltajille suunnatulla kyselyllä. 2. ja 4. luokan huoltajille kyselyn keskiarvot ovat kolmen viime vuoden aikana olleet hieman yli neljä (1 huonoin, 5 paras, 2016=4,03, 2017=4,27, 2018=4,13) ja 9. luokan huoltajille suunnatun kyselyn keskiarvot vastaavasti neljä tai hieman alle. (2016=4,03, 2017=3,93, 2018=3,96). Tämän kyselyn ongelmana on ollut hyvin pieni vastausprosentti (v. 2018 2. ja 4. lk kyselyssä 240 perhettä ja 9. lk, kyselyssä 144 perhettä). Kouluterveyskyselyn yhteydessä pyydetään myös 4. ja 5. luokan huoltajia vastaamaan heille suunnattuihin kysymyksiin. Koulun kanssa toteutettava yhteistyön ja koulun käynnin tärkeyteen liittyvissä arvioinnissa lappeenrantalaiset huoltajat antavat hieman maan keskiarvoa parempia lukuja lasten koulujen toiminnasta. Hieman yli neljännes kohderyhmän perheistä on vastannut tähän kyselyyn.

Henkilöstön hyvinvointia mittaavan työhyvinvointikyselyn perusteella voidaan todeta, että työtyytyväisyyden kaikkien kysymysten keskiarvo on säilynyt lähes samana seurantavuosina: 2016–3,72; 2017–3,81; 2018–3,77; 2019–3,76. Sairauspoissalot ovat kasvaneet merkittävästi vuoden 2018 aikana verrattuna edelliseen

vuoteen, ne selittynevät pitkälti kevättalvella 2018 aikana kouluissa levinneillä laajoilla influenssa- ja flunssa-epidemoilla.

Perusopetuksen vastuualueella johtamisen rakenteita sekä toimintatapoja on uudistettu syksystä 2017 alkaen. Aluerehtorimallin purkautuessa johtamisen painopistettä on siirretty enemmän yksittäisiin kouluihin. Tämä on vaatinut toimintamallien ja prosessien muokkaamista, tarkentamista sekä kehittämistä vuoden 2018 aikana.

Kouluinvestointien suunnittelu on edennyt ja rakennus-aikataulut tarkentuneet Joutsenon, Lauritsalan, Kesämäen yläkoulun sekä Sammonlahden alueen osalta. Joutsenon ja Kesämäen osalta on rakentamisen ajaksi etsitty väistötiloja. Sammonlahden Skinnarilan yksikön oppilaat opiskelevat väistötiloissa yliopiston yhteydessä. Väistötilaratkaisut yliopistolla ovat tuoneet monia haasteita toiminnan organisoimiseksi uudella tavalla, mutta myös mahdollistaneet uudenlaisen yhteistyön yliopiston kanssa.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutukseen on kohdistunut vuoden 2018 aikana valtakunnan tasolta lähteviä isoja muutoksia. Lukiolaisia on uusittu ja uuden lukion opetussuunnitelman perusteiden laadinta on jälleen aloitettu. Edellinen opistyö valmistui vuonna 2016. Paikallisesti lukiokoulutukselle on uuden lukiolain ja tulevan opetussuunnitelman suunnassa laadittu Lappeenrannan lukiokoulutuksen strateginen kehittämissuunnitelma, jossa tavoitteena on Suomen paras lukiokoulutus 2022. Eryytenä painopistealueina ovat turvallinen oppimisympäristö, yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen, kannustava ilmapiiri ja työrauha. Laaja-alaiset opinnot, monipuolinen arviointi, yksilöllinen opintojen ohjaus ja innostava ja monimuotoinen opetus luo lukiokoulutukselle sisällöllisiä ja menetelmällisiä tavoitteita. Näin tavoitellaan opiskelijoille korkeaa motivaatiota oppimiseen, opiskelijälähtöisyyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Vuoden 2018 aikana on selvitetty mahdollisuutta tiivistää lukioden yhteistyötä yliopiston kanssa. Selvitystöiden perusteella lukiokoulutuksen sijaintia ei ole perusteltua tässä vaiheessa siirtää yliopiston yhteyteen. Tilanne arvioidaan tiedelinjan ja IB-koulutuksen osalta

uudelleen opetussuunnitelmatyön edistyessä. Yhteistyörakenteiden kehittäminen on aloitettu LUT Junior University hankkeen avulla.

Sekä lukiostrategian että kaupungin strategian toteuttamisen tunnuslukuina seurataan kouluterveyskyselyn tuloksia, josta saadaan tunnuslukuja ja vertailutietoja opiskelijoiden hyvinvointiin liittyen. Viimeisin, joulukuussa 2017 toteutettu kysely osoittaa, että lappeenrantalainen lukiolainen voi pääosin hyvin, paremmin kuin keskivertoinen lukiolainen Suomessa. Lisäksi seurataan ylioppilaskirjoitusten tuloksia, joissa Lappeenrannan lukiokoulutus on hieman maan lukioden keskiarvoa parempi. Kansainvälinen toiminta on vilkasta ja vireää molemmilla lukioilla. Ulkomaille suuntautuneille vierailuille on osallistunut 73 opiskelijaa ja 29 lukion opettajaa vuoden 2018 aikana. Lisäksi lukiot ovat toimineet useiden vierailujen isäntälukiona, jolloin kansainväliseen toimintaan on päässyt osalliseksi huomattavasti suurempi opiskelijoiden joukko.

Lukioden opettajien työhyvinvointikyselyssä ilmenee, että työhyvinvoinnin kokonaiskokemus on vaihdellut seuraavasti: 2016: 3,77, 2017: 3,67, 2018: 3,31, 2019:3,47. Vuoden 2018 aikana on erityisesti kiinnitetty lukioden henkilökunnan työhyvinvointikyselyjen tuloksissa esiin tulleisiin jaksamiseen ja työtyytyväisyyteen liittyviin huoliin. Näitä on käsitelty yhdessä työterveyden kanssa ja mietitty ja toteutettu yhdessä korjaavia toimenpiteitä.

Molemmat lukiot osallistuvat Opetushallituksen lukioden kehittämisverkoston toimintaan, innovatiivisten oppimisympäristöjen edistämishankkeeseen kehittämällä arviointia ja analytiikkaa sekä aluehallintoviraston myöntämän rahoituksen avulla Liikkuva opiskelu -hankkeeseen. Liikuntapainotteisuus Kimpisen lukiolla mahdollistaa kilpaurheilun yhdistämisen sujuvammin lukio-opintoihin ja vastaavasti Lyseon lukion musiikkiteatterilinjan mahdollistaa opiskelijoiden osallistumisen ison musiikkiteatteriproduktion, suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Nuorisotoimi

Nuorisotoimi saavutti tavoitteensa. Ohjaamo-toiminta on vakiinnuttanut paikkansa osana nuorten palveluvalikkoa. Ohjaamosta alle 30-vuotias nuori saa neuvoa,

apua ja tukea työhön, koulutukseen ja arkeen liittyvissä asioissa. Ohjaamo tarjoaa yksilöohjausta, erilaisia ryhmiä sekä erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia.

Kulttuuriseen nuorisotyöhön yksikössä aloitti koordinaattori, jonka tehtävänä on iltapäiväkerhotoiminnan koordinointi, matalankynnyksen harrastustoiminnan kehittäminen ja järjestöyhteistyö. Yhteisöllisessä nuorisotyössä on jatkettu koulunuorisotyön kehittämistä strategiarahoituksella. Nuorisotoimessa on otettu käyttöön sähköinen dokumentoinnin työkalu Logbook. Logbookiin kerätään määrällistä ja laadullista tietoa nuorisotyöstä. Tietoa voidaan hyödyntää valtakunnallisella tai paikallisella tasolla oman työn kehittämisen välineenä. Nuorisotiloilla on vierailut 31 007 nuorta vuoden 2018 aikana. Nuorisotilat ovat avoinna Lappeenrannassa 100 h viikossa. Lasten ja nuorten vaikuttajaryhmät, lasten parlamentti ja nuorisovaltuusto, ovat toimineet suunnitellusti.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuritoimi kokonaisuudessaan saavutti suurimman osan tavoitteistaan ja pysyi erittäin hyvin budjettirajamissaan.

Kirjasto

Kirjastopalveluiden lainaus- ja käyttöluvuissa näkyy kirjastonkäyttötapojen edelleen kasvava monipuolisuus: kokonaislainauslukujen loivasti laskiessa (-1,8 % vuoteen 2017 verrattuna) kirjaston tapahtumatoiminta jatkui vilkkaana. Kirjasto on panostanut e-aineistoihin, sähköisiin palveluihin ja mediaohjaukseen; omatoimiasiointi pidentyneine aukioloaikoineen käynnistyi loppuvuodesta neljässä lähikirjastossa ja on nyt mahdollista jo kuudessa lähikirjastossa eri puolilla kaupunkia. Vaikka e-kirjojen lainausmäärät jatkavat tasaista kasvuaan - kokonaiskasvu vuoteen 2017 verrattuna oli 57,7 % - tulee perinteinen kirja lainauslukujen valossa säilyttämään asemansa vielä pitkään: vuonna 2018 Lappeenrannan kirjaston toimipisteistä lainattiin 734.698 perinteistä kirjaa ja Heili-kirjastoista yhteensä 16.247 e-kirjaa.

Museo

Museot toteuttivat näyttelyt ja ohjelmistot suunnitellusti. Uusittu valokuva-arkisto sai ajanmukaiset olosuhteiden hallintaan soveltuvat tilat. Lappeenrannan van-

hin rakennus, Ratsuväkimuseo, on ollut peruskorjauksessa ja kiinni koko vuoden. Rakennushistoriallinen selvitys toi runsaasti lisätietoa rakennuksen historiasta. Etelä-Karjalan museon itäsiiven sisäilmaongelma todennettiin tutkimuksissa. Kulttuuriaineistojen laaja liittäminen Finna-portaaliin huomattiin ja Kansalliskirjasto palkitsi museon työn valtakunnallisella Vuoden asiakas-palkinnolla. Omatoimisuuden ja aineistojen saavutettavuuteen on panostettu vuoden aikana.

Orkesteri

Kaupunginorkesterin tavoitteet ja taloudellinen tulos täyttyivät hyvin. Orkesterin konserttikaudella tuotettiin 47 eri konserttitapahtumaa kuulijamäärän noustessa 13 284 kuulijaan. Orkesterin ohjelmapolitikan ytimessä oli yleisölähtöisyys korkealla kvaliteetilla. Saimaa Sinfonietta -yhteistyö oli yksi keskeisimmistä toiminnan kulmakivistä myös *kansainvälisesti* orkesterin vieraillessa kutsuttuna Liettuassa. Orkesteritoimessa Saimaa Sinfonietta yhteistyö on jatkunut Mikkelin kaupunginorkesterin kanssa ja yleisöpohjan laajentaminen eri teemaisiin konsertein on jatkunut suunnitelmien mukaisesti. Uutta yleisöä on tavoitettu uudenlaisen markkinoinnin ja mm. uusien internet-sivujen valmistumisen myötä. Palvelukotien asukkaille, koululaisille ja nuorille on suunnattu konsertteja painotetusti.

Teatteri

Teatterin omaa monipuolista ohjelmistotuotantoa täydensivät yhteistuotannot, jotka osaltaan lisäsivät katsojien kiinnostusta teatteria kohtaan. 35 000 katsojavoitteen ei aivan päästy, toteutunut katsojaluku oli 31 467. Suuren näyttämön täyttöaste oli 56 % ja Pienen näyttämön täyttöaste 63 %, kokonaisuuden keskimääräinen täyttöaste oli noin 57 %. Lukuisat vierailut olivat suosittuja ja toivat hyvän lisän teatterille niin toiminnallisesti kuin taloudellisestikin. Tilojen ulosvuokraus jäi euromääräisestä tavoitteesta. Asiakaspalvelukeskus Winkissä panostettiin erityisesti teatterin ryhmämyyntiin.

Liikuntapalvelut

Liikuntatoimen tavoitteet saavutettiin ja palvelut sekä toiminta järjestettiin taloussuunnitelman mukaisina. Vastuualueen tulot eivät toteutuneet suunnitellusti, mutta kulujen säästöillä pystyttiin tasoittamaan talous tasapainoon. Toimintakulusäästöä syntyi pääasiassa

lauhoista talviolosuhteista johtuen, jolloin kunnossapidon kulut alittuivat ennakoituista. Tulojen väheneminen johtui Urheilutalon peruskorjauksesta. Ohjattujen liikuntapalvelujen toiminta laajeni edelleen. Liikunta-neuvonta laajennettiin koskemaan myös lapsia. Hankkeiden avulla kehitettiin Liikkuvaa koulua, Ikäihmisten liikuntaa sekä maahanmuuttajien kotoutumista liikunnan avulla. Koko Lappeenrannan liikkumista edistävä ”Liikkumisohjelma 2025 – Myö liikuttaa” valmistelutyö käynnistettiin loppuvuonna 2018 laajalla kuntalaisten ja eri toimijoiden osallistamisella.

2017–2018 TASAPAINOTUSOHJELMAN TOTEUTUMINEN

Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen on vuonna 2018 tarkoittanut sitä, että vuoden 2018 aikana vain 11% lapsista on ollut varhaiskasvatuksen piirissä osa-aikaisesti. Perheet ovat voineet hakea laajempaa varhaiskasvatusta lapsen kehitykseen tai perhetilanteeseen liittyvistä syistä.

Päiväkotien käyttöaste, 75,5 prosenttia, on pysynyt vuoden 2017 tasossa (-0,5). Käyttöaste on vaihdellut kuukausittain päiväkodeittain mm. lasten varhaiskasvatuksessa viettämän ajan perusteella. Varhaiskasvatusmaksujen muuttaminen varhaiskasvatusaikaan perustuviksi on vähentänyt lasten varhaiskasvatuksessa viettämää aikaa. Näin samaa varhaiskasvatuspaikkaa on voinut käyttää kaksi lasta.

Työnantajan ja ammattijärjestöjen yhteisen työhyvinvointikyselyn (2018) tulosten perusteella henkilöstö koki väsymystä hiukan useammin (-0,04). Työhyvinvointikyselyn kokonaistulokset (-0,07) ovat hieman heikentyneet vuodesta 2017. Tammikuun 2019 kyselyssä tulokset ovat vuoteen 2018 verrattuna hieman parantuneet (+0,02). Myös väsymys on hieman vähentynyt (-0,02) ja työnilo (+0,12) hiukan lisääntynyt.

Osa henkilöstöstä koki kuormittuneisuutta erikielisten sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeiden vuoksi. Pulmiin on pyritty vastaamaan lisäämällä mm. kulttuuriavustajia ja hankevaroin toimintaterapeutteja päiväkoteihin sekä kohdentamalla henkilöstön täydennyskoulutusta siten, että se lisää osaamista haasteellisiksi koetuissa asioissa (mm. Pedasens).

Nuorisopalveluiden tasapainotusohjelmassa luovuttiin Asinsaaren leirikeskukseen emäntien palkkauksista.

Nuorisotoimen omien leirien osalta ruokahuolto on hankittu ulkopuoliselta palveluntarjoajalta. Muutos ei ole vaikuttanut leirikeskukseen varauksiin. Ostopalvelumäärärahaa ei käytetty ja halutut toiminnot tehtiin oman henkilökunnan toimesta.

Kirjastotoimessa omatoimikirjastosuunnitelmat on toteutettu.

Eloisassa, puhtaassa ja turvallisessa Lappeenrannassa on kaikenikäisten hyvä elää.
Lappeenrantalaiset kehittävät aktiivisesti yritysystävällistä yliopisto- ja matkailukaupunkiaan, joka kasvaa ja kansainvälistyy rohkeasti.

Hyvinvointi ja sivistys	Hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus	Elinvoimainen kaupunki ja imago	Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö	Talous ja resurssit																																																								
<p>Koulukäynnistä pitäminen</p> <p>Yksinäiseksi tuntevien osuus</p> <table border="1"> <tr> <td>2021</td> <td>2033</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>+2 %</td> <td>+8 %</td> <td>-0,2 %</td> <td>-0,5 %</td> </tr> </table>	2021	2033	2021	2033	+2 %	+8 %	-0,2 %	-0,5 %	<p>Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>52,3 %</td> <td>55 %</td> <td>60 %</td> </tr> </table> <p>Luottamus kunnan päätöksentekoon</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>2,9</td> <td>3,5</td> <td>4</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	52,3 %	55 %	60 %	2017	2021	2033	2,9	3,5	4	<p>Työssäkäyvien määrän kasvu</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>28 700</td> <td>30 000</td> <td>32 000</td> </tr> </table> <p>Yritysimagon parantuminen</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>29</td> <td>14</td> <td>7</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	28 700	30 000	32 000	2017	2021	2033	29	14	7	<p>Henkilöstötyytyväisyys</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>3,69</td> <td>3,85</td> <td>4</td> </tr> </table> <p>Asiakkaan palveluun käyttämä aika</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	3,69	3,85	4	2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %	<p>Lainat/asukas</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>7 146</td> <td>8 500</td> <td>7 500</td> </tr> </table> <p>Hukkatyöhön kuluvat htvt</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	7 146	8 500	7 500	2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %
2021	2033	2021	2033																																																									
+2 %	+8 %	-0,2 %	-0,5 %																																																									
2017	2021	2033																																																										
52,3 %	55 %	60 %																																																										
2017	2021	2033																																																										
2,9	3,5	4																																																										
2017	2021	2033																																																										
28 700	30 000	32 000																																																										
2017	2021	2033																																																										
29	14	7																																																										
2017	2021	2033																																																										
3,69	3,85	4																																																										
2017	2021	2033																																																										
x	-50 %	-75 %																																																										
2017	2021	2033																																																										
7 146	8 500	7 500																																																										
2017	2021	2033																																																										
x	-50 %	-75 %																																																										
<p>13. Omatoimisuuden mahdollistaminen</p>	<p>Tilojen ja alueiden monipuolinen käyttö</p> <p>Iltaikäytössä olevista tilaneliöistä ja infran vuoroista osa hoidetaan järjestöjen toimesta tai itsepalveluna</p>	<p>Omatoimipalveluiden valikko kasvaa</p> <p>Itsepalveluna voi hoitaa kaikki haluamansa vapaa-ajan palvelut 18/7</p>	<p>Aktiivisuuden ja aloitteellisuuden tukeminen</p> <p>Palveluiden vaatimasta asiakastiedosta 90% on esitältettyä</p>	<p>Hallintotyöstä siirtyä resurssia palvelutuotantoon</p> <p>Hallintotyön määrän väheneminen</p>																																																								
<p>14. Liikkuvat asukkaat</p>	<p>Liikunnallinen elämäntapa ja terveyttä edistävä liikunta lisääntyy</p> <p>Nuorten osuus, jotka harrastavat hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h/vko</p>	<p>Asukkaat viihtyvät kaupungissa ja aktiivisuus lisääntyy</p> <p>Niiden aikuisten osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka</p>	<p>Luodaan kumppanuusmalleja kolmannen sektorin kanssa</p> <p>Tiedon löytäminen liikuntamahdollisuuksista paranee</p>	<p>Sairastavuus vähenee</p> <p>Liikuntapaikkojen ja tilojen käyttöasteet</p>																																																								
<p>15. Hyvinvoivat lapset ja nuoret</p>	<p>Psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi paranee ja syrjäytyminen vähenee</p> <p>Nuorten osuus, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää 8. ja 9. lk.</p>	<p>Asukkaat viihtyvät kaupungissa ja aktiivisuus lisääntyy</p> <p>Tuntee, että elämällä on päämäärä ja tarkoitus</p>	<p>Asukkaat voivat vaikuttaa asioihinsa, osallistumisen muotoja lisää</p> <p>Koulun toimintaan vaikuttamismahdollisuudet</p>	<p>Tuen tarpeessa olevat saavat nopeammin tarvitsemansa tuen</p> <p>Erikoissairanhoidon tarve lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa</p>																																																								

Eloisassa, puhtaassa ja turvallisessa Lappeenrannassa on kaikenikäisten hyvä elää.
Lappeenrantalaiset kehittävät aktiivisesti yritysystävällistä yliopisto- ja matkailukaupunkiaan, joka kasvaa ja kansainvälistyy rohkeasti.

Hyvinvointi ja sivistys	Hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus	Elinvoimainen kaupunki ja imago	Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö	Talous ja resurssit																																																								
<p>Koulukäynnistä pitäminen</p> <p>Yksinäiseksi tuntevien osuus</p> <table border="1"> <tr> <td>2021</td> <td>2033</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>+2 %</td> <td>+8 %</td> <td>-0,2 %</td> <td>-0,5 %</td> </tr> </table>	2021	2033	2021	2033	+2 %	+8 %	-0,2 %	-0,5 %	<p>Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>52,3 %</td> <td>55 %</td> <td>60 %</td> </tr> </table> <p>Luottamus kunnan päätöksentekoon</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>2,9</td> <td>3,5</td> <td>4</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	52,3 %	55 %	60 %	2017	2021	2033	2,9	3,5	4	<p>Työssäkäyvien määrän kasvu</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>28 700</td> <td>30 000</td> <td>32 000</td> </tr> </table> <p>Yritysimagon parantuminen</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>29</td> <td>14</td> <td>7</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	28 700	30 000	32 000	2017	2021	2033	29	14	7	<p>Henkilöstötyytyväisyys</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>3,69</td> <td>3,85</td> <td>4</td> </tr> </table> <p>Asiakkaan palveluun käyttämä aika</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	3,69	3,85	4	2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %	<p>Lainat/asukas</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>7 146</td> <td>8 500</td> <td>7 500</td> </tr> </table> <p>Hukkatyöhön kuluvat htvt</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>2021</td> <td>2033</td> </tr> <tr> <td>x</td> <td>-50 %</td> <td>-75 %</td> </tr> </table>	2017	2021	2033	7 146	8 500	7 500	2017	2021	2033	x	-50 %	-75 %
2021	2033	2021	2033																																																									
+2 %	+8 %	-0,2 %	-0,5 %																																																									
2017	2021	2033																																																										
52,3 %	55 %	60 %																																																										
2017	2021	2033																																																										
2,9	3,5	4																																																										
2017	2021	2033																																																										
28 700	30 000	32 000																																																										
2017	2021	2033																																																										
29	14	7																																																										
2017	2021	2033																																																										
3,69	3,85	4																																																										
2017	2021	2033																																																										
x	-50 %	-75 %																																																										
2017	2021	2033																																																										
7 146	8 500	7 500																																																										
2017	2021	2033																																																										
x	-50 %	-75 %																																																										
<p>16. Elinikäinen oppiminen ja laaja-alainen osaaminen</p>	<p>Onnistumisen ja oppimisen iloa, sisäinen motivaatio</p> <p>Kokee olevansa tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa, %</p>	<p>Osaavia ja oppivia asukkaita</p> <p>Peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutuksessa tai muussa toiminnassa aloittaneet</p>	<p>Innostavat ja monipuoliset oppimisympäristöt</p> <p>Henkilöstön osaamiskartoituksen tulokset</p>	<p>Korjaavien toimenpiteiden tarve vähenee</p> <p>Korjaavien toimenpiteiden kustannukset</p>																																																								
<p>17. Toimitilojen monipuolinen hyödyntäminen</p>	<p>Tilojen ja tavaroiden käyttömahdollisuudet lisääntyvät</p> <p>Uusien käyttäjien määrä</p>	<p>Uusia käyttäjäryhmiä tiloille, tiloille uutta käyttöä</p> <p>Pilotissa mukana olevat kohteet kpl/v</p>	<p>Kuntalaiset osallistuvat tilojen käytön ja hinnoittelun suunnitteluun, järjestelmä yksinkertaistuu</p> <p>Digitalisoitujen kohteiden määrä</p>	<p>Tilojen tuottavuus paranee, kustannusten jaosta hyväksytty malli</p> <p>Tilavarauksen hukkatyö €/käyttötunti</p>																																																								

13. Omatoimisuuden edistäminen

Mahdollistetaan aktiivisille kansalaisille omatoimisia palveluita. Kokeillaan toimintamalleja, joissa palvelujen käytön periaatteena on, että kaupunki antaa käyttöön kohtuuhintaiset tai ilmaiset puitteet, joiden päälle kuntalaiset, järjestöt ja yritykset voivat rakentaa itselleen, asiakkailleen ja sidosryhmilleen palveluita. Hyödynnetään asukkaiden innovatiivisuutta palvelujen kehittämisessä. Perinteisten palvelukanavien rinnalle luodaan virtuaalisia palveluja sekä palvelukanavia, joiden käyttö ei ole aikaan ja paikkaan sidottua. Itsepalvelu toimii niin helposti, että aktiiviset kansalaiset valitsevat sen ensisijaiseksi palvelun käyttötavaksi.

Tavoitteet	Mittarit (2019 >2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
13.1 Tilojen ja alueiden monipuolinen käyttö	Iltakäytössä olevista tilaneliöistä ja infran vuoroista osa hoidetaan järjestöjen toimesta tai itsepalveluna: Varaamopalvelussa olevat toimialan tilat. Kaikki varaamopalvelussa olevien tilojen varaukset, maksut, kulunvalvonnan ja siivouspalvelujen hankinnan voi hoitaa itsepalveluna.	Etenee suunnitellusti	Varaamo-pilotti on käynnistetty ja toimialan tiloja 14 on kuntalaisten ja muiden käyttäjien varattavissa.
13.2 Omatoimipalvelujen valikko kasvaa	Itsepalveluna voi hoitaa kaikki haluamansa vapaa-ajan palvelut 18/7. Omatoimikirjastoja on eri puolilla kaupunkia, e-kirjakoelma ja Finna-portaalin kautta saavutettavissa oleva museoaineisto laajenee, pääsyliput vapaa-ajan palveluihin voi hankkia virtuaalikanavien kautta	Etenee suunnitellusti	Virtuaalikirjaston kehittäminen: Kaikki Lappeenrannan 6 omatoimikirjastoa on kuvattu ja aineisto on siirretty Internetiin Googlen walk into -sivustoksi. Kuvattuun materiaaliin on lisätty testimielessä erilaisia asiakasta eteenpäin auttavia materiaaleja ja linkkejä. aARE-tiedonhakupeli yläkoululaisille on otettu käyttöön ja viety Play-kauppaan tuotteeksi. E-kirjakoelmaa kartutettiin 171 lasten ja aikuisten e-kirjalla. E-kirjalainat kasvoivat 139 %. Museon Finna: Valtakunnallinen palkinto saatu Finna-toiminnasta 11/2018. Työntekijä on koostanut asukkaiden harrastustoimintaan liittyviä urheilu, seura, yms. vapaa-aikaan liittyvää valokuva-aineistoa, jota siirretty Finnaan.
13.3 Aktiivisuuden ja aloitteellisuuden tukeminen	Palveluiden vaatimasta asiakastiedosta 90 % on esitetyttä. Kehitetään mittari ja määritellään tavoitearvot vuoden 2019 aikana, kun järjestelmäratkaisu on tehty.	Etenee suunnitellusti	Varhaiskasvatuksen toiminnanohjauksen ja asiakastietojärjestelmän sisältö- ja laatukriteerien määrittelytyö on tehty. Hankinnan valmistelu.
13.4 Hallintotyöstä siirretty resurssia palvelutuotantoon	Hallintotyön määrän vähentäminen. Varaamo-palvelussa olevien tilojen varaus, laskutus, valvonta ja siivouksen järjestäminen ei edellytä tilaa hallinnoivan yksikön henkilöstön työpanosta Oppilaita koskeissa hallintoprosesseissa ei ole tarpeettomia vaiheita	Etenee suunnitellusti	Varaamo-hanke on käynnissä ja prosessista kerätään käyttäjäkokemusta.

14. Liikkuvat asukkaat

Fyysiseen hyvinvointiin vaikuttavat elintavat kuten ruokatottumukset, liikkuminen ja lepo. Edistetään lasten ja nuorten sekä aikuisten mahdollisuuksia liikuntaan suunnittelemalla päiväkotien ja koulujen pihoista helposti saavutettavissa olevia lähiliikuntapaikkoja. Lähiliikuntapaikoille sijoitetaan myös aikuisten liikuntaan sopivia välineitä. Ohjataan kaikkia lapsia ja nuoria terveyttä edistävän liikunnan pariin ja tuodaan lihasvoimien käyttö luontevaksi osaksi varhaiskasvatusta, koulutusta ja nuorisotyötä. Tarjotaan monenlaisia mahdollisuuksia liikuntaan ja otetaan huomioon myös lapsia ja nuoria kiinnostavat uudet liikuntamuodot. Edistetään vähän liikkuvien lasten liikuntaa mataloittamalla osallistumisen kynnyksiä ja poistamalla esteitä. Liikuntapaikkojen ylläpidolla, järjestötoiminnan mahdollistamisella sekä muilla terveyden edistämistoimilla lisätään aikuisten fyysistä hyvinvointia sekä kavennetaan väestöryhmien välisiä terveyseroja.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
14.1 Liikunnallinen elämäntapa ja terveyttä edistävä liikunta lisääntyy	Nuorten osuus, jotka harrastavat hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h/vko, % 20 > 18,5 > 15	20,7 %	Liikkumishjelman 2019 -2025 valmistelu laajassa yhteistyössä kuntalaisten ja sidosryhmien kanssa Isosti ja kovaa -hankkeen kautta tuotu varhaiskasvatukseen lisää liikkumista 15 liikunnanohjaajaa työskentelee kouluilla lukuvuonna 2018-2019
14.2 Asukkaat viihtyvät kaupungissa ja aktiivisuus lisääntyy (sairastavuus vähenee)	Niiden aikuisten osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksatyöskennellä vanhuuseläkeikänsaakka, % 29 > 26 > 25	29,9 %	Liikkumishjelman 2025, ”Myö liikutaan”, on valmistunut. Kuntalaisten toivomia lähiliikuntapaikkoja on rakennettu lisää. Liikuntaneuvonta on laajentunut koskemaan myös lapsia. Uimahalleilla on otettu käyttöön perheuintilippu.
14.3 Luodaan kumppanuusmalleja kolmannen sektorin kanssa	Tiedon löytäminen liikuntamahdollisuuksista paraneet: Tietää asuinalueen harrastusmahdollisuuksista, % 8-9 lk 59 > 62 > 64	59,7 %	Liikkuva koulu –hankkeen avulla on tarjottu lapsille laajasti mahdollisuuksia eri liikuntakokeiluihin ja viestitty eri harrastamahdollisuuksista. Lappeenranta on osallistunut aktiivisesti opetus- ja kulttuuriministeriön harrastepassi sovellutuksen valmisteluun. Seurafoorumit on aloitettu.
14.4. Sairastavuus vähenee (asukkaat viihtyvät kaupungissa ja aktiivisuus lisääntyy)	Liikuntapaikkojen ja tilojen käyttöasteet 100 > 100 > 100	99	Liikkuva koulu –hankkeessa on koulutettu koulujen henkilökuntaa. Lappeenranta on järjestänyt maahanmuuttajien kotouttamista Liikunta yhdistää- hankkeen avulla.

15. Hyvinvoivat lapset ja nuoret

Lasten ja nuorten psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi muodostuu useasta tekijästä. Siihen vaikuttavat mm. osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemukset, vapaa-ajan toiminta, ystävyys-suhteet, oppiminen ja kouluyhteisö sekä kasvu ympäristön turvallisuus. Kasvu ympäristön turvallisuutta vaarantavat mm. kiusatuksi tuleminen, häirinnän ja väkivallan kohteeksi joutuminen tai läheisten päihteiden käyttö tai muut elämänhallinnan puutteet. Yksiköiden toimintakulttuurilla vaikutetaan yhteisöjen ja sen jäsenten hyvinvointiin sekä ehkäistään pulmien syntymistä. Varhainen pulmatilanteiden havaitseminen ja tuki edistävät hyvinvointia.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
15.1 Psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi paranee ja syrjäytyminen vähenee	Nuorten osuus, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää 8. ja 9. lk, % 8 > 7 > 6	8,1 %	Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukio-koulutuksen sekä nuorisotyön strategisten suunnitelmien toteuttaminen: Ratkaisukeskeisellä toimintakulttuurilla edistetään lasten ja nuorten sekä henkilökunnan psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Tiimioppiminen on otettu käyttöön ja se tukee työyhteisöjen yhteistä uudistumista. Pedasens ja ratkaisukeskeisyys sekä Ihmeelliset vuodet -koulutuksella on lisätty osaamista. Kaikille sopiva koulu toimintakulttuuria kehittämällä - hanke on käynnistynyt. Positiivisesti ryhmässä oppien (PRO-koulu) ohjaajien toimintaa on elvytetty. Kotoutumisen edistämiseksi valmisteltu koulutusta kieli - ja kulttuuritietoisuuden opetuksen edistämiseksi. Koulujen kerhotoimintaa on tuettu ja matalan kynnyksen harrastustoimintaa on ollut laajalti tarjolla koulujen yhteydessä.
15.2 Asukkaat viihtyvät kaupungissa ja aktiivisuus lisääntyy	Tuntee, että elämällä on päämäärä ja tarkoitus (8-9. lk, lukio 1-2. , ammatillinen 1-2 lk) % 78 > 79 > 80	77,9 %	Esi- ja perusopetuksen tasa-arvohankkeen toteutus etenee suunnitelman mukaisesti. Hankkeella on pienennetty ryhmäkokoja, lisätty samanaikais-opetusta ja palkattu koulunkäynninohjaajia. Esiope-tukseen on palkattu toimintaterapeutti ja taidekasvat-taja. Lisärahoitus kehittämiseen on saatu joulukuussa 2018, jolla kehitetään erityisesti vaikeasti sos.em. oi-reilevien lasten ja nuorten oppimis- ja oppimisympä-ristöratkaisuja. Tämä kehitystyö alkaa keväällä 2019. Koulunuorisotyö käynnistetty kaikissa 7 -9 vuosiluok-kien kouluissa.
15.3 Asukkaat voivat vaikuttaa asioihinsa, osallistumisen muotoja lisää	Koulun toimintaan vaikuttamismahdolli-suudet: Hyvät vaiku-tusmahdollisuudet koulussa (8.-9. lk), % 11,5 > 12 > 14	11,3 %	Järjestetty luottamushenkilöille ja viranhaltijoille koulutusta mm. lapsivaikutusten arvioinnista. Kaupungin kotisivuille lisätty Lapsiystävällinen kunta -sivut, jossa esitellään mm. lapsen oikeuksien sopimus sekä Lappeenrannassa käytössä olevat lasten ja nuorten osallistamisen rakenteet.
15.4 Tuen tarpeessa olevat saavat nopeammin tarvitsemansa tuen	Erikoissairaanhoidon tarve lasten ja nuor-ten mielenterveys-pal-veluissa: Mielenter-veyden häiriöihin sai-raalahoittoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä väes-töstä 5 > 4 > 3,5	5	Sopimus Icehearts- joukkueen perustamisesta on solmittu. Motorisen oppimisen tukeminen -toimintamalli on rakennettu yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa ja otettu käyttöön. Lapsi- ja perhepoliittisen ohjelman (LAPE) puitteissa valmisteltu yhdessä Eksoten ja maakunnan muiden toimijoiden kanssa perhekeskumallia.

16. Elinikäinen oppiminen ja laaja-alainen osaaminen

Edistetään kaikkien lasten ja nuorten sisäisen oppimismotivaation syntymistä ja ylläpitämistä. Kehitetään keinoja ja toimintamalleja, joilla vahvistetaan lasten ja nuorten kykyä ja tahtoa ponnistella tavoitteeseen pääsemiseksi sekä löytää oppimisen iloa sekä tahtoa elinikäiseen oppimiseen. Syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi erityistä huomiota kiinnitetään yhteistyössä huoltajien kanssa, lapsiin ja nuoriin, joilla on erilaisia ongelmia ja/tai oppimisvaikeuksia. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Vahvistetaan lasten ja nuorten laaja-alaista osaamista ja tulevaisuudessa tarvittavia taitoja (ajattelu ja oppimaan oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen, arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestinteknologinen osaaminen, työelämätaidot ja yrittäminen sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja keskeisen tulevaisuuden rakentaminen).

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
16.1 Onnistumisen ja oppimisen iloa, sisäinen motivaatio	Kokee olevansa tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa, % 56 > 56,5 > 57	55 %	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen strategisten suunnitelmien täytäntöönpanoa. Mm. perusopetuksessa lukutaidon kehittämismalli ja siihen liittyvä verkkosivusto www.lukevalappeenranta.fi on rakennettu ja otettu käyttöön. Lukiokoulutuksen strateginen kehittämissuunnitelma on hyväksytty.
16.2 Osaavia ja oppivia asukkaita	Peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutuksessa tai muussa toiminnassa aloittaneet, % 99 > 100 > 100	98,9 %	Nuorten kuulemismenetelmien kehittämiseksi Metku järjesti osallisuus -journalismi- pilotin, jonka puitteissa yksi 9-luokka kokosi noin 90 oppilaan näkemyksiä jäähalli/monitoimiareenasta, sekä työsti siitä videot esiteltäväksi prosessissa. Kulttuurisen nuorisotyön koordinaattorin rekrytointi ja kulttuurisuihkukäyntien valmistelu ja sopiminen
16.3. Innostavat ja monipuoliset oppimisympäristöt	Henkilöstön osaamiskartoituksen tulokset Osaamiskartoitukset tehty ja mittaroitu	Etenee suunnitellusti	Kirjaston mediaohjaaja aloitti työt lokakuussa 2018. Ohjauskertoja koko vuonna oli 447, kasvua edellisvuoteen 156 %. Opastettuja asiakkaita oli 309. Lisäksi mediaohjaajan avulla avattiin uusi musiikkistudio, hankittiin ja huollettiin kirjaston IT-laitteita, suunniteltiin uusien laitteiden hankintoja. Varhaiskasvatuksen luontoryhmien valmistelu
16.4. Korjaavien toimenpiteiden määrä vähenee	Korjaavien toimenpiteiden kustannukset: Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 0,9 > 0,8 > 0,75	0,9 %	Kiinnitetty huomiota nuorten ennaltaehkäiseviin palveluihin mm. ohjaamotoiminnalla. Koulunuorisotyöntekijät jokaisella yläkoululla. Rekrytoitu oma koulunuorisotyöntekijä ammattiopisto Sampoon. Tuetaan nuorta arjen haasteissa jo kouluympäristössä yhdessä koulun muiden ammattilaisten kanssa.

17. Toimitilojen monipuolinen hyödyntäminen

Kaupunki ottaa toimitilat tehokkaaseen käyttöön. Etenkin hyvinvointi- ja sivistyspalvelujen toimialalla on käytössä paljon toimitiloja, joita toimiala tarvitsee omaan käyttöönsä vain tietyinä aikana vuorokaudesta, viikosta ja vuodesta. Toimitilojen yhteiskäyttöä lisätään ja pilotoidaan toimitilojen avaamista myös kuntalaisten ja järjestöjen/yhdistysten käyttöön. Tilaresurssin monipuolisempi hyödyntäminen edellyttää mm. tilavaraus-, laskutus-, lukitus- ja valvontajärjestelmät automatisointia. Tilojen maksuperiaatteet sekä tilojen siivous ja ylläpitokäytännöt selvitetään yhdessä Lato Oy:n ja Satu Oy:n kanssa. Tilaresurssien hyödyntämisen yhteydessä pilotoidaan myös muiden resurssien esim. käsityön opetustilojen varusteiden käyttöä ja lainausta. Sammotalon tilasuunnittelussa otetaan tilojen yhteiskäyttö erityisen kehittämisen kohteeksi.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
17.1. Tilojen ja tavaroiden käyttömahdollisuudet lisääntyvät	Uusien käyttäjien määrä: Käyttöön otetut uudet oppimisympäristöt kpl/ v 2 > 2 > 2	2	Seppo -oppimisympäristön, jonka avulla voidaan tukea luontoympäristössä oppimista, hyödyntämistä on edistetty. Sääasemien hankintoja on tehty Ihan Pihalla -hankkeen tuella. Erilaisia arviointi- ja oppimisympäristöjä on testattu lukiokoulutuksen arviointia ja analytiikkaa -hankkeessa.
17.2. Uusia käyttäjäryhmiä tiloille, tiloille uutta käyttöä	Pilotissa mukana olevat kohteet kpl/v 25 > 40 > 60	14	Varaamo-pilotti on käynnistetty ja toimialan tiloja 14 on kuntalaisten ja muiden käyttäjien varattavissa.
17.3. Kuntalaiset osallistuvat tilojen käytön ja hinnoittelun suunnitteluun, järjestelmä yksinkertaistuu	Digitalisoitujen kohteiden määrä / 25 > 40 > 60	14	Varaamo-pilotti on käynnistetty, tilojen varaaminen järjestelmän kautta on mahdollista.
17.4. Tilojen tuottavuus paranee, kustannusten jaosta hyväksytty malli	Tilavaruksen hukkatyö €/käyttötunti Tilavaraus ja laskuttaminen sujuu automaattisesti Varaamo -hankekohteissa	Etenee suunnitellusti	Varaamo- pilotti on käynnissä.

Lasten ja nuorten yhteiset 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	446	0	333	333
Toimintakulut	-1 744	-438	-692	-254
Toimintakate	-1 298	-438	-359	79

Varhaiskasvatus 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	4 804	3 720	3 990	270
Toimintakulut	-37 134	-37 634	-37 535	99
Toimintakate	-32 330	-33 914	-33 545	369

Perusopetus 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	1 849	340	1 607	1 267
Toimintakulut	-50 787	-50 549	-51 616	-1 067
Toimintakate	-48 939	-50 209	-50 010	200

Lukiokoulutus 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	864	570	681	111
Toimintakulut	-8 891	-8 948	-9 050	-102
Toimintakate	-8 027	-8 378	-8 369	10

Nuorisopalvelut 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	265	405	749	344
Toimintakulut	-1 556	-3 396	-3 453	-57
Toimintakate	-1 291	-2 992	-2 704	287

LAPSET JA NUORET YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	8 228	5 035	7 360	2 325
Toimintakulut	-100 113	-100 966	-102 346	-1 381
Toimintakate	-91 885	-95 931	-94 987	944
Poistot		-100	-31	69
Tilikauden tulos		-96 031	-95 018	1 013

KOTIKUNTAKORVAUKSET 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	542	600	662	62
Toimintakulut	-2 871	-2 966	-2 845	121
Toimintakate	-2 329	-2 366	-2 183	183

Kulttuuripalvelujen yhteiset 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	16	14	17	3
Toimintakulut	-418	-452	-422	31
Toimintakate	-402	-439	-405	34

Kirjasto 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	291	187	165	-22
Toimintakulut	-3 431	-3 510	-3 351	159
Toimintakate	-3 140	-3 323	-3 186	137

Museo 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	180	190	227	37
Toimintakulut	-1 524	-1 685	-1 647	38
Toimintakate	-1 344	-1 494	-1 420	75

Orkesteri 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	135	137	112	-25
Toimintakulut	-1 464	-1 483	-1 448	34
Toimintakate	-1 329	-1 346	-1 336	9

Teatteri 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	818	714	708	-6
Toimintakulut	-3 635	-3 815	-3 724	91
Toimintakate	-2 817	-3 101	-3 016	85

KULTTUURIPALVELUT YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	1 440	1 242	1 229	-12
Toimintakulut	-10 472	-10 945	-10 591	353
Toimintakate	-9 032	-9 703	-9 362	341
Poistot		-100	-67	33
Tilikauden tulos		-9 803	-9 429	374

Liikuntapalvelujen yhteiset 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	2	0	6	6
Toimintakulut	-262	-332	-273	60
Toimintakate	-260	-332	-267	66

Ulkoliikuntapaikat 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	95	107	102	-5
Toimintakulut	-2 133	-2 227	-2 181	46
Toimintakate	-2 038	-2 120	-2 079	41

Liikuntahallit 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	1 579	1 532	1 447	-85
Toimintakulut	-6 826	-6 819	-6 936	-116
Toimintakate	-5 247	-5 287	-5 489	-202

Ohjaustoiminta 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	200	117	146	29
Toimintakulut	-311	-430	-334	97
Toimintakate	-112	-313	-187	126

LIIKUNTAPALVELUT YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	1 876	1 756	1 700	-55
Toimintakulut	-9 532	-9 809	-9 723	86
Toimintakate	-7 657	-8 053	-8 022	31
Poistot		-798	-782	16
Tilikauden tulos		-8 851	-8 804	47

HYVINVOINTI- JA SIVISTYSPALVELUT YHTEENSÄ				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	12 086	8 632	10 951	2 319
Toimintakulut	-122 988	-124 685	-125 505	-820
Toimintakate	-110 902	-116 053	-114 554	1 499
Poistot		-998	-880	118
Tilikauden tulos		-117 051	-115 434	1 617

ELINVOIMA JA KAUPUNKIKEHITYS

Kaupunkikehitys

Elinvoiman ja kaupunkikehitys toimialan toiminta ja talous toteutuivat pääosin odotetusti. Kaupunkikehityksen kehityksen, joka kattaa kaupunkikehityksen yhteiset, yrityspalvelut, kaupunkisuunnittelun, maaomaisuuden hallinnan, kadut ja ympäristön sekä projektitoiminnan, talousarviokehys ylittyi noin 2 % eli 365 000 euroa. Ylitukset johtuivat pääosin joukkoliikenteen, katuisännöinnin ja katujen kunnossapidon talousarvioylityksistä.

Yrityspalvelut

Yrityspalvelut jakaantui vuoden aikana kahteen palveluyksikköön, jotka ovat Wirma yrityspalvelut ja Greenreality palvelut.

Lappeenrantaan perustettiin vuonna 2018 yhteensä 314 yritystä, mikä on 11 % vähemmän kuin 2017. Wirman tuella perustettiin 94 uutta yritystä, mikä on 19 % nousua edellisvuoteen. Kaikista alueelle perustetuista yrityksistä noin 30 % käytti Wirman palveluita. Uusien yritysten työllisyysvaikutuksen alueelle arvioidaan olevan vuonna 2018 noin 140 uutta työpaikkaa. Merkittävää on, että Suomen Uusyrityskeskusten tekemän selvityksen perusteella Wirman uusyrityksiä yli 90 % oli toiminnassa 3 vuoden jälkeenkin. Vuosien 2016–2018 työllisyysvaikutus Wirman tuella perustettujen yritysten osalta on siten arviolta 380-390 uutta työpaikkaa Lappeenrannan seudulla. Tämän lisäksi 244 toiminnassa olevaa yritystä tuli Wirma yrityspalveluiden piiriin. Näiden työllisyysvaikutuksen arviointi on vielä kesken. Vuonna 2018 Wirma yrityspalveluilla oli yhteensä 1132 asiakaspalvelutapahtumaa.

Vuoden 2018 keskimääräinen työttömyysaste oli 11,4 %, mikä on 2,3 prosenttiyksikköä parempi kuin vuonna 2017. Joulukuun 2018 lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä oli 622 (690 v. 2017). Yli vuoden työttömänä olleiden määrä laski 42 %, ollen 774.

Kaupunkisuunnittelu

Kaupunkisuunnittelun painopiste on ollut keskustan alueella. Työväentalon asemakaava sai lainvoiman ja Pormestarin kortteli ja Weeran korttelin asemakaava etenivät. Asemakaavoituksessa painottui myös palveluverkkoon liittyvät kaavamuutokset esim. Palstakujan

päiväkoti, Kourulan päiväkotikoulu, Kesämäenrinteen koulu. Merkittävä hanke kaupungin elinvoiman kannalta on ollut Rakuunamäen asemakaava. Uusia pientalotontteja on osoitettu mm. Kaislarannan ja Voisalmen toimintakeskuksen asemakaavoissa. Lappeenrannan keskustaajaman osayleiskaavoista ovat lainvoimaistuneet Itäinen ja Rakuunamäki. Läntinen ja Korvenkylä hyväksytään vuoden 2019 aikana. Valmistelussa on keskustaajaman eteläisen alueen 2 ja 3 alueet. Uutena toimintamallina on käynnistynyt Vihreän teemayleiskaavan laatiminen.

Maaomaisuuden hallinta

Maaomaisuuden hallinta luovutti rakentajille 20 omakotitonttia, 4 rivitalotonttia, 2 kerrostalotonttia ja 8 yritystonttia. Maanhankinta keskitettiin asemakaava-alueelle ja sen välittömään läheisyyteen. Paikkatietopalveluissa 3D-kaupunkimallin käyttöönottoa jatkettiin tarkalla ilmakuvausella, jonka pysty- ja viistokuvat sekä ortoilmakuva yhdistelmä ovat palveluna käytävissä koko Lappeenranta konsernille. Maastomittauksen henkilöstö muutti Opintieltä Eteläkadulle. Pilaantuneita maita puhdistettiin Pallossa (Rikkihappotehtaan puistoja) sekä Mustolassa (kemikaalientän aluminiikonakasa ja Lauritsalan vanhan yhdyskuntajätteen kaatopaikan ensimmäinen vaihe).

Kadut ja ympäristö

Perusinfra on ylläpidetty tavoitteiden mukaisesti. Luumäki–Imatra-perusparannus ja osittainen kaksoisraide-hanke on käynnistynyt. Kaksoisraideosuus rajoittuu Joutseno–Imatra-osuudelle. Hankkeen tarvitsemat asemakaavamuutokset ovat pääosin lainvoimaisia tai hyväksytyt.

Kunnossapidossa on saatu asukastyytyväisyydessä (asteikko 1-5, tavoite >3), liikennealueiden ylläpidossa 3,05, puistojen hoidossa 3,46 ja katuvalaistuksessa 4,07. Varikon toiminnot on päätetty siirtää Pikkalanlähteenkadulle, josta on vuokrasopimus allekirjoitettu. Katuisännöinnin työnaikaisten liikennejärjestelyiden paimittamista pitää jatkaa edelleen.

Rakennuttamisessa on noudatettu suunniteltua työohjelmaa, jonka mukaan investointikohteet on rakennettu. Liikenneturvallisuutta kehittämällä on saatu liikenneonnettomuuksia vähennettyä. Uusia pysäköintipaikkoja tekemällä on saatu lisättyä niiden määrää keskustan alueelle.

Vuoden 2018 paikallis- ja lähiliikenteen kustannukset ylittivät budjetin yli 600 000 eurolla. Ylitys tapahtui vaikka paikallisliikenteen matkustajamäärä on kasvanut. Paikallisliikenteessä matkustajamäärä kasvoi noin 1 %. Vuoden aikana on laadittu joukkoliikennepoliittinen ohjelma, joka ohjaa joukkoliikenteen kehittämistä vuoteen 2030 saakka. Ohjelma on kaupunginvaltuuston käsittelyssä alkuvuonna 2019.

Projektitoiminta

Vesistöjä on kunnostettu Haapajärven ja Pien-Saimaan valuma-alueilla. Kiertotalous-, energia- ja ilmastohanke-toiminta sekä ympäristöviestintä on jatkunut vilkkaana.

Maaomaisuuden tuotot

Maanomaisuuden myyntituotot toteutuivat kiinteistöjen myynnin osalta 1 193 000 euroa talousarviota parempana. Myyntituottojen ylityksestä on kirjattu pakollisena varauksena maaperän puhdistuksesta vastaisuudessa aiheutuviin kuluihin 1 100 000 euroa.

Maaomaisuuden myyntituottojen tuloksessa näkyy kirjanpittoteknisistä syistä maankäyttö sopimuksista saatu korvaus 1 168 000 euroa. Korvausta vastaavalla summalla on tehty sopimusten mukaiset investoinnit.

Vuonna 2017 maaomaisuuden tuotoista kohdennettiin 2 575 000 euroa uusien myytävien tonttien muodostamiseen vuosille 2018–2021. Tonttien jalostuksen osalta vuoden 2018 talousarvio alittui 658 000 eurolla.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan toiminta ja talous toteutuivat ennakoidusti. Rakennusvalvonnalla on oma valtuustoon nähden sitova kehys. Rakennusvalvonnan toimintatuotot jäivät hieman alle talousarviossa asetetun tavoitteen, mutta rakennusvalvonta pystyi tiukalla taloudenpidolla säästämään kuluissa, minkä seurauksena talous toteutui 13 000 euroa talousarviota parempana.

Tilakeskus

Vastuu kaupungin palvelutuotannossa olevien rakennusten hallinnoinnista ja hoidosta siirtyi Lappeenran-

nan Kuntakiinteistöt Oy:lle ja joltain osin Lappeenrannan Yritystila Oy:lle 1.6.2017 alkaen valtuustokauden alussa toteutetun organisaatiomuutoksen yhteydessä. Kaupungin omistamat rakennukset jäivät 2017 toteutetun muutoksen yhteydessä edelleen Tilakeskuksen taaseeseen.

Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy teki vuonna 2017 Lappeenrannan kaupungin kanssa sopimuksen toimitilojen hallinnoinnista ja hoidosta. Sopimuksen mukaan yhtiö huolehtii kaupungin omistuksessa ja kaupungin omien toimialojen käytössä olevien kohteiden hallinnoinnista ja hoidosta.

Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy sai verohallinnolta ennakkoratkaisun eräisiin verotuksellisiin kysymyksiin vuonna 2017. Saatu ratkaisu ei kaikilta osin tukenut tavoiteltua toiminta-ajatusta ja vero-hallinnon ennakkoratkaisupäätöksestä valitettiin hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus antoi päätöksen alkuvuodesta 2018. Hallinto-oikeus ei muuttanut verohallinnon ennakkoratkaisua ja päätökseen päätettiin hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valituslupaa ei ole vielä myönnetty.

Suunnittele mattomien veroseuraamusten minimoimiseksi ja muutoksenhaun ajaksi kaupunginhallitus päätti, että 1.1.2018 alkaen Kaupungin oman palvelutuotannon käyttöön tulevat uudisrakennukset ja omassa käytössä olevien rakennusten peruskorjaus- ja pieninvestointihankkeet tehdään kaupungin omaan taaseeseen. Käyttötalouteen kirjattavat vuosikorjaustoimenpiteet päätettiin niin ikään tehdä 1.1.2018 lukien kaupungin lukuun. Edelleen myös rakennusten ylläpito- ja kunnossapitotehtävien järjestämisestä vastaaminen siirrettiin Lappeenrannan kaupungin tilakeskuksen tehtäväksi siltä osin kuin kohteet ovat kaupungin oman palvelutuotannon käytössä.

Tilakeskuksen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet tilakeskus hankkii osto-palveluna Lappeenrannan Toimitilat Oy - konsernin yhtiöiltä, Lappeenranta-konsernin muilta yhtiöiltä ja toimijoilta tai ulkopuolisilta palveluntuottajilta.

Lappeenrannan Toimitilat Oy vastaa Tilakeskuksen toimintaan liittyvien tavoitteiden saavuttamisesta. Vuonna 2018 kaupunginvaltuustoon nähden sitovat, Tilakeskuksen toimintaan liittyvät tavoitteet oli asetettu Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:lle. Valtuustoon

nähdn sitovien tavoitteiden toteuma on raportoitu Lappeenrannan Toimitilat Oy:n tilinpäätöksessä.

Tilakeskuksen toimintatuotot vuonna 2018 oli 30 917 000 euroa. Tilakeskuksen toimintakate vuonna 2018 oli 11 702 000 euroa. Tilakeskuksen tilikauden tulos vuonna 2018 oli -1 850 000 euroa. Vuonna 2019 kuten myös vuosina 2020–2021 toimintatuottojen arvioidaan asettuvan n. 31 milj. euron tasoon. Talousarvion mukaan toimintakatteen arvioidaan olevan vuosina 2019, 2020 ja 2021 noin 11,5 milj.euroa.

Investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2018–2021

Investointihankkeiden osalta vuonna 2018 tapahtui paljon. Vuonna 2018 aikana toteutusvaiheessa olivat Keilahalli-urheilutalon peruskorjaus sekä Hovinpellon päiväkodin uudisrakennus, jotka valmistuvat vuoden 2019 aikana. Ennen vuoden 2019 Kalevan kisoja valmistuu myös vuonna 2018 käynnistynyt Kimpisen urheilukeskuksen katsomoiden ja sosiaalitilojen korjaus.

Hankesuunnitelmista vuoden 2018 aikana valmistuivat Joutsenon koulun, Lauritsalan koulun, Sammontalon, Kourulan päiväkotikoulun, monitoimiareenan ja sisäliikuntahallin hankesuunnitelmat sekä Kesämäenrinteen koulun uudisrakennusvaihtoehdon selvitys.

Lauritsalan koulun osalta päätettiin lähteä neuvottelemaan elinkaarimallilla toteutettavasta hankkeesta ja Sammontalolle asetettuihin tavoitteisiin haetaan ratkaisuja käynnissä olevan arkkitehtuurikilpailun kautta. Joutsenon kouluhankkeen toteutussuunnittelua on viety eteenpäin tavoitteena käyttää toteutuksessa mahdollisimman paljon puuta.

Kesämäenrinteenkoulun peruskorjauksen suunnittelu on käynnissä ja etenee suunnitellusti. Kourulan päiväkotikoulu-hankkeen toteutus odottaa asemakaavan vahvistamista. Keskustan uuden päiväkodin hankesuunnittelu on vielä käynnissä.

Vuonna 2019 on tarkoitus käynnistää Joutsenon koulun, Kesämäenrinteen koulun, Kourulan päiväkotikoulun ja keskustan uuden päiväkodin rakentaminen ja edetä myös Lauritsalan koulun toteutusvaiheeseen.

Hankkeiden suunnittelussa on pyritty huomioimaan valtuuston asettamat vaatimukset koskien tilantehokkuuden, muuntojoustavien rakenneratkaisujen sekä

kokonaistaloudellisesti edullisimman toteutus- ja omistussmallin hakemista.

Rakennushankkeet ovat edenneet pääosin kustannusarvioiden ja budjettiarvioiden puitteissa. Puurakentamisen kustannusvaikutus Joutsenon koulun osalta tarkentuu kevään 2019 aikana.

Väistötilat

Keilahalli-urheilutalon tarpeisiin on peruskorjauksen ajaksi vuokrattu tilat Family Center -kauppakeskuksesta. Joutsenon koulu siirtyy syyslukukauden 2019 alkaessa rakennustyön ajaksi Imatralle Saimaan Ammattikorkeakoulu Oy:n tiloihin.

Sisäilmaongelmat

Vuonna 2018 sisäilmatyöryhmä asialistalla oli yhteensä 13 kohdetta. Vuonna 2017 sisäilmatyöryhmän käsitellyssä olleista kohteista seitsemän aiheutti edelleen vuonna 2018 sisäilmatyöryhmän käsittelytarvetta. Nämä kohteet olivat Armilan paloasema, Joutsenon koulukeskus, Lauritsalan koulu, Lavolan koulu, Lönnrotin koulu, Myllymäen päiväkotikoulu ja Voisalmen koulu. Uusina kohteina vuonna 2018 sisäilmatyöryhmän asialistalle tuli kuusi uutta kohdetta: Joutsenon päiväkotikoulu, Keltun päiväkotikoulu, Kesämäen päiväkotikoulu, Kimpisen koulu, Lauritsalan päiväkotikoulu ja Korvenkylän koulu.

Sisäilmaongelmia on ratkaistu monin keinoin kuten siivousta tehostamalla, ilmanvaihtoa säätämällä ja tiivistyskorjauksilla. Skinnarilan koulu muutti vuoden 2018 alussa Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n tiloihin Skinnarilan kampukselle. Joutsenon Kesolan koulu muutti jo vuonna 2017 väistötiloihin tilaelementtiin Joutsenon koulun alueelle.

Uudisrakentamisen ja peruskorjausten sekä muiden välittömien toimenpiteiden johdosta sisäilmaongelmat on saatu aikaisempaa paremmin hallintaan.

Energiätehokkuus ja uusiutuvan energian käyttö

Lappeenrannan kaupunki on sitoutunut Kuntien energiatehokkuussopimuksen 2017–2025 mukaisesti energiankulutuksen vähentämiseen 7,5 % sopimuskauden aikana. Energiätehokkuusvaatimukset ovat ohjanneet sekä investointihankkeiden suunnittelua ja toteutusta että myös ylläpitoa.

2017–2018 TASAPAINOTUSOHJELMAN TOTEUTUMINEN

Ulkovalaistuksen energiansäästö

Ulkovalaistuksen energiakuluissa tapahtunut säästö on vuoden 2016 budjetoituun tasoon verrattuna yli 600 000 euroa (tavoite 400 000) vuosina 2017-2018. Tällä hetkellä ulkovalaistuksesta noin puolet on led-valoja.

Puun myyntitulojen lisääminen

Puun myyntitulot ylittivät vuoden 2016 budjetoituun tasoon nähden vuosille 2017-2018 asetetun 300 000 euron lisämyyntitavoitteen 137 000 eurolla. Tavoitteen ylitykseen vaikuttivat hyvin suunnitellut leimikot, puunmyynnin ajoitus ja hyvä puun hinta.

Rakennusvalvonnan tulojen lisäys

Rakennusvalvonnalla ei ole suoraan vaikutusmahdollisuutta tuloihin, vaan tulot ovat riippuvaisia lupahakemusten määrästä. Rakennusvalvonta voi vaikuttaa omiin menoihinsa. Rakennusvalvonta ei vuonna 2017 saavuttanut tulojen 100 000 euron lisäysvaatimusta ja toimintakate oli alijäämäinen 126 000 euroa. Vuonna 2018 tulotaso jäi myös alle tavoitteen, mutta tiukalla talouden pidolla säästettiin kuluista ja kate oli 13 000 euroa ylijäämäinen.

Liikennejärjestelmän tehostaminen

Liikennejärjestelmien tehostamiselle asetettua 200 000 euron kustannussäästöä ei saavutettu. Lähi- ja paikallisliikenne on ylittänyt talousarviokehityksensä molempina vuosina yli 600 000 eurolla.

Lähiliikenteessä on kilpailutettu vuonna 2018 uusi sopimuskausi, jossa kustannukset ovat hieman tippuneet aikaisemmasta sopimuskaudesta, vaikka joukkoliikenteen yleinen kustannusindeksi on noussut. Lähes kaikki lähiliikenteen vuorot ovat koululaisten kuljettamista varten, joten siellä ei voida palvelutasoa karsia. Paikallisliikenteessä on aikaisempina vuosina karsittu mat-

kustajamäärillä mitattuna hiljaisia vuoroja, joten vuorojen karsiminen vaikuttaa merkittävästi joukkoliikennejärjestelmän kokonaisuuteen.

Asuntotoimen uudelleenjärjestelyt

Asuntotoimen uudelleenjärjestelyillä on asuntoimen tehtäväkentän muutosten johdosta saavutettu vuoden 2016 talousarvioon verrattuna yli 200 000 euron säästöt (tavoite 150 000). Asuntotoimessa työskenteli vielä vuonna 2016 3 henkilöä ja osa-aikainen vt. asuntotoimenjohtaja. Vuoden 2018 alussa asuntotoimen tehtäviä hoituivat yhden toimistosihteerin ja osa-aikaisen asuntotoimenjohtajan toimesta. Heinäkuun alussa 2018 asuntotoimenjohtajan tehtävät siirtyivät rakennustarkastajalle ja samalla asuntotoimi siirrettiin osaksi rakennusvalvonnan vastuualuetta.

Kunnossapidon ja paikkatietopalvelujen henkilöstöjärjestelyt

Katujen kunnossapidon ja paikkatietopalvelujen henkilöstöjärjestelyt ovat tuottaneet vuoden 2016 budjetoituun tasoon nähden lähes 600 000 euron säästöt (tavoite 450 000). Katujen kunnossapitoon ei ole rekrytoitu uusia henkilöitä ja henkilöstörakennetta käydään läpi vuoden 2019 alussa käynnistyneissä yhteistoimintaneuvotteluissa tarkemmin. Paikkatietopalveluista jäi eläkkeelle yksi henkilö, jonka tilalle ei palkattu ketään ja tehtävät järjesteltiin uudelleen.

Teknisen toimen ostopalvelujen vähentäminen

Kaupunkikehityksen kehikseen kuuluvien vastuualuiden ostopalvelujen määrä ei ole vähentynyt tavoitellulla tavalla.

Yhdyskuntatekniikan investointien karsiminen

Yhdyskuntatekniikan investointien karsiminen 100 000 eurolla toteutui.

Eloisassa, puhtaassa ja turvallisessa Lappeenrannassa on kaikenikäisten hyvä elää.
Lappeenrantalaiset kehittävät aktiivisesti yritysystävällistä yliopisto- ja matkailukaupunkiaan, joka kasvaa ja kansainvälistyy rohkeasti.

Elinvoima ja kaupunkikehitys Korjausvelan määrä 2021 2033 -0 % -50 % Yritysassiakkaiden tyytyväisyys 2021 2033 4 4,2	Hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat 2017 2021 2033 52,3 % 55 % 60 % Luottamus kunnan päätöksentekoon 2017 2021 2033 2,9 3,5 4	Elinvoimainen kaupunki ja imago Työssäkäyvien määrän kasvu 2017 2021 2033 28 700 30 000 32 000 Yritysimagon parantuminen 2017 2021 2033 29 14 7	Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö Henkilöstötyytyväisyys 2017 2021 2033 3,69 3,85 4 Asiakkaan palveluun käyttämä aika 2017 2021 2033 x -50 % -75 %	Talous ja resurssit Lainat/asukas 2017 2021 2033 7 146 8 500 7 500 Hukkatyöhön kuluvat htv:t 2017 2021 2033 x -50 % -75 %
18. Kasvua yrityksille	Asiakaslähtöinen palveluprosessi Asukkaat kokevat saavansa parempaa palvelua kaupungilta	Yritysassiakkaiden palvelun parantuminen Valitut yritykset kontaktoidaan 1-2 kertaa vuodessa	Aktiivisuuden ja aloitteellisuuden tukeminen Asiakkaan käyttämä aika puollittuu	Hukkatyön väheneminen Valituissa prosesseissa tehty hukkatyö puollittuu
19. Toimiva infra	Turvallinen infra Onnettomuuksien määrä vähenee	Asumisen hinta Asumisen hinta laskee kansallisessa vertailussa	Häiriöttä toimiva infra Asiakaspalautteeseen käytetyn ajan vähentyminen, palautemäärä	Korjausvelka ei kasva Korjausvelan määrä
20. Tehokas kaupunkirakenne	Asukkaiden osallistaminen kaupunkisuunnitteluun Asukastilaisuuksiin osallistuvien määrä	Riittävä ja monipuolinen tonttitarjonta Uudet asuintontit/ infrakulut	Maankäytön digipalvelujen laajentuminen Maankäytön digipalveluiden käyttöasteen kasvu	Maaomaisuuden tuottojen kasvu Maaomaisuuden tuotto
21. Merkityksellinen ympäristö	Asukkaiden tyytyväisyys asuinympäristöönsä Asukkaiden tyytyväisyys asuinalueeseensa >3	Houkutteleva kaupunkikiva Asukas- ja imagokyselyn tulokset	Osallistava suunnittelu Asukastilaisuuksien ja kyselyiden osallistujamäärät	Puistojen ja katujen hoitokulut alle kansallisen keskiarvon Puistojen ja katujen hoitokulut €/neliö

18. Kasvua yrityksille

Siirrytään toimintatapaan, jossa kaupungin kanssa asioivat yritykset segmentoidaan ja räätälöidään palvelurajapinnat sille osalle palveluiden käyttäjiä, jotka edustavat 100 yritystä. Kaikki yritykset jaetaan segmentteihin, joista valitaan nuo 100 edustajaa. Tavoitteena on, että nuo 100 yritysasiakasta saa valtuustokauden loppuun mennessä haluamansa palvelun siten, että yritysasiakkaan tarvitsee uhrata omaa aikaansa palvelun saamiseksi valituissa prosesseissa puolet siitä, mitä nyt. Valitaan pilottiprosessit ja toimintaa laajennetaan neljän vuoden aikana. Jatkossa saatuja tuloksia hyödynnetään asteittain kaikkiin yritysasiakkaisiin ja saatuja kokemuksia sovelletaan 3.sektorin toimijoihin, asukkaisiin ja matkailijoihin.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
18.1. Asiakaslähtöinen palveluprosessi	Asukkaat kokevat saavansa parempaa palvelua kaupungilta: Avainasiakaskysely: Yhteistyön kaupungin kanssa 3,70 > 3,71 > 4	3,67	Toimialan palveluprosessien kehittäminen on jatkuvaa. Asiakaslähtöinen palveluprosessi on käytössä mm. kaupunkisuunnittelussa. Toimialalla on otettu käyttöön laajemmin yrityspalveluissa käytössä oleva Nestor CRM eli asiakkuudenhallintajärjestelmä.
18.2. Yritysasiakkaiden palvelun parantuminen	Valitut yritykset kontaktoidaan 1-2 kertaa vuodessa 100 > 100 > 100	69	69 avainasiakasyritystä on kontaktoitu, osa kontaktoinneista siirrettiin alkuvuoteen 2019.
18.3. Aktiivisuuden ja aloitteellisuuden tukeminen	Wirman uutiskirjeen tilaajamäärät 800 > 900 > 1000	800	Uutiskirjeen tilaajamäärän kasvattaminen kampanjan avulla. Tilajamäärät putosivat 2018 kesällä voimaan astuneen EU tietosuojasetuksen johdosta rajusti. Tavoitteena on viestiä entistä enemmän kaupungin yrityspalveluista yritysasiakkaille.
18.4. Hukkatyön väheneminen	Valituissa prosesseissa tehty hukkatyö puolittuu: Nestor CRM:n asiakastapahtumat 1 100 > 1 150 > 1 200	1 132	Nestor CRM käytössä muilla toimialan vastuualueilla, mikä näkyy kirjauksien määrän kasvussa asiakashallintajärjestelmässä. Yhteisen asiakasjärjestelmän käyttö helpottaa ja nopeuttaa niin asiakkaan että oman ydinpalveluhenkilöstön palveluprosessia, kun asiakastieto on saatavilla yhdestä paikasta.

19. Toimiva infra

Korjausvelan määrä kertoo, paljonko verkostoihin ja yleisiin alueisiin olisi pitänyt investoida, jotta ne olisivat käytön kannalta hyvässä kunnossa. Korjausvelkaa syntyy, kun ennakoivasta kunnossapidosta tingitään ja tehdään vain välttämättömiä, kiireellisiä korjauksia. Kunnossapito on siis vähäisempää kuin rakenteiden kulumisen. Korjausvelka, rapistuminen, ilmenee mm. rikkoontuvana katuina ja vesijohtoina. Korjausvelkaa hallitaan siten, että alueellisesti saneerataan verkostot ja päivitetään alueen suunnitelmat ja asemakaavat. Asemakaavojen päivittämisen yhteydessä tiivistetään kaupunkirakennetta ja lisätään alueen viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Työt kohdistetaan ja rytmitetään vesihuollon ja energiaverkostojen korjausvelkatarpeiden ohjaamana. Kadut ja yleiset alueet, vesihuolto- ja energiaverkostot sekä tietoliikenneverkostot korjataan samanaikaisesti.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
19.1. Turvallinen infra	Onnettomuuksien määrä vähenee: Omaisuuksivahinkoon, loukkaantumiseen tai kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien määrä vähenee 45 > 35 > 26	57	Liikenneturvallisuuksuunnitelman toteuttaminen. Valtakadun ja Imatrantien parantaminen sekä kaupungintalon ympäristön valmistuminen. Vuoden 2018 lopulliset tiedot saadaan kesällä 2019. Kuolemaan johtaneet 0, loukkaantumiset 21, omaisuusvahingot 36 kpl yhteensä 57. Onnettomuustyypeistä polkupyöräonnettomuuksien määrä on kasvanut verrattuna viiden edellisen vuoden keskiarvoon.
19.2. Asumisen hinta	Asumisen hinta laskee kansallisessa vertailussa: Kiinteistöveron kasvu/vuosi x > x > 360 000	90 000 €	Kiinteistöveroselvitystä on jatkettu niin, että kaikki yli 120 neliön tilastolliset poikkeamat on löydetty (noin 14 000 neliötä ja 33 000 kuutiota).
19.3. Häiriöttä toimiva infra	Asiakaspalautteeseen käytetyn ajan vähentyminen, palautemäärä: Kunnossapidon palautemäärä 400 > 400 > 400	461	Palautteiden määrä kunnossapidosta vuonna 2018 on 461. Palautteiden käsittelyaika (2018) keskiarvo 7 pv 3 h, mediaani 1 pv 21 h. Pääosa palautteesta kohdistuu katujen ja väylien kunnossapitoon.
19.4. Korjausvelka ei kasva	Korjausvelan määrä: Liikennealueiden ylläpitomittari 3,06 > 3,07 > 3,07	3,05	Katuja on hoidettu katujen kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Itäisen alueen pääkatujen pintaukset jouduttiin siirtämään toimialan taloushaasteiden vuoksi vuodelle 2019.

20. Tehokas kaupunkirakenne

Maankäytön ohjelmakokonaisuudella tehostetaan maankäytön palveluketjua ja luodaan uusia toimintamalleja ja työkaluja sen seuraamiseen, arviointiin ja ohjaamiseen. Maankäytön tavoitteena on eheyttää kaupunkirakennetta ja mahdollistaa olemassa olevan infran tehokas hyödyntäminen. Kaavoituksella määritellään kaupungin kokonaisrakenne ja mahdollistetaan eri toimintojen tarvitsemat maankäyttövaraukset. Maanhankinnalla varmistetaan maa-alueiden oikea-aikainen saaminen kaupungin omistukseen kaupunkirakenteen kehittämisen kannalta tarvittavilta alueilta. Kaupungin kehittymiseen tarvittavat maa-alueet hankitaan suunnitelmallisesti, oikea-aikaisesti ja oikealla hinnalla. Alueiden kaavoitus mahdollistaa kaupunkirakenteen kehittämisen ja maan arvon nousun. Toimenpidekokonaisuuden keskeisenä tavoitteena on tonttimaan kiertoajan ja jatkojalostamisen strategisen suunnittelun toimintatapojen kehittäminen. Esimerkiksi voidaan luoda toimintatapa, jolla kannustetaan yksityisiä ihmisiä myymään rakentamattomia tai jo rakennettuja, mutta käytöstä poistuneita tontteja eteenpäin. Toimenpiteellä tehostetaan olemassa olevien tonttien käyttöastetta ja vähennetään uuden infraverkon rakentamistarvetta. Tavoitteena on lisäksi kehittää osallistavan suunnittelutavan menetelmiä ja mm. kaavatalouslaskennan työkaluja esim. eheyttämisen ja infrarakentamisen kustannusvaikutusten vertailun osalta.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2018
20.1. Asukkaiden osallistaminen kaupunki-suunnitteluun	Asukastilaisuuksiin osallistuvien määrä: Kaavoituksen asukastilaisuuksiin osallistuvien määrä 400 > 500 > 600	690	Asukastilaisuuksia on järjestetty monissa asema- ja yleiskaavahankkeissa, yhteensä 21 kpl. Lisäksi järjestetty viisi nettikyselyä ja muuta kuulemista.
20.2. Riittävä ja monipuolinen tonttitarjonta	Uudet asuintontit/ infrakulut: Uusien tonttien infraan käytetty €/vuosi x > x > 300 000	380 000 €	Vuonna 2018 asuintontteja jaettiin eri puolilta kaupunkia 26 kpl ja yritystontteja 8 kpl. Uusia asuinalueita ei avattu eli ei tehty lisää kunnallistekniikkaa, vaan jaetut tontit sijoittuvat kaupunkirakenteen sisälle, jo valmiin kunnallistekniikan piiriin. Uudet digipalvelumuodot suunnitteilla.
20.3. Maankäytön digipalvelujen laajentuminen	Maankäytön digipalveluiden käyttöasteen kasvu 90 % > 95 % > 100 %	80 %	Sähköinen allekirjoitusmahdollisuus asuintonttien kauppakirjoihin ja vuokrasopimukseen on sopimusneuvottelussa maanmittauslaitoksen ja operaattorina toimivan Alma Median kanssa. Tiukentuneet tietoturvasäädökset henkilötiedoissa ovat hidastaneet käyttöönottoa.
20.4. Maaomaisuuden tuottojen kasvu	Maaomaisuuden tuotto miljoonaa euroa/vuosi 1,5 > 1,5 > 1,5	2,7 M€	Tontteja saatiin myytyä vuonna 2018 yli myyntitavoitteen. Keskeisimpänä onnistumisena oli ydinkeskustasta liiketontin myyminen, josta tuli jo 1,3 milj. € myyntivoittoa.

21. Merkityksellinen ympäristö

Merkityksellinen ympäristö ja tilan tuottamien elämysten ja merkityskokemuksen jaettu sisältö luo yhteisölle hengen. Paikka, tila ja ympäristö toimivat elämysten näyttämönä, jossa aktiviteettien ja fyysisen designin toteutus tuottaa monitasoisia merkityksiä siellä asuville, vieraileville ja toimiville. Ohjelmakokonaisuuden tavoitteena on luoda Lappeenrantaan merkityksellistä ympäristöä. Merkityksellinen kaupunkiympäristö on kokonaisuus, joka muodostuu sekä fyysisestä, rakennetusta ja viherympäristöstä että psyykkisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä. Merkityksellinen ympäristö sisältää paikkoja, jotka herättävät tunteita ja joihin kiintyy. Toimenpidekokonaisuuden tavoitteena on suunnitelmallisesti kehittää kaupunkikuvaa ja kaupunkiympäristöä sekä kiinnittää erityistä huomiota laadukkaaseen toteuttamiseen niin rakentamisen kuin viherympäristön osalta. Lisäksi kehitetään uusia toimintatapoja ja menetelmiä merkityksellisen ympäristön suunnittelemiseksi ja rakentamiseksi sekä lisätään asukkaiden tietoisuutta vaikutus- ja toteutusmahdollisuuksista oman ympäristön aktiivisina vaikuttajina ja suunnittelijoina. Merkityksellinen ympäristö aktivoi; se kannustaa kohtaamisiin ja toimintaan. Merkityksellinen ja toimintaympäristöltään monipuolinen kaupunkiympäristö mahdollistaa ja sallii kaupunkitilan haltuun ottamisen; tapahtumien ja toimintojen aktiivisen järjestämisen asukkaiden ja erilaisten toimijoiden toteuttamina.

Tavoitteet	Mittarit (2019 > 2020 > 2021)	Toteuma 2018	Keskeisimmät toimenpiteet ja tulokset 2019
21.1. Asukkaiden tyytyväisyys asuinympäristöönsä	Asukkaiden tyytyväisyys asuinalueeseensa > 3 kyselytutkimuksen mukaan 3 > 3 > 3	3,7	Keskustan kehittämissuunnitelman laatiminen on käynnistynyt. Asukkaiden osallisuus esim. asuinalueiden suunnitteluun on kaupunkisuunnittelun työtapojen muutoksena edelleen lisääntynyt.
21.2. Houkutteleva kaupunkikuva	Asukas- ja imagokyselyn tulokset: Tyytyväisyys rakennetun ympäristön viihtyisyyteen ja kauneuteen 3,5 > 3,75 > 4	3,46	Keskustan kehittämissuunnitelman laatiminen käynnistetty: työpajat ja nettikyselyt asukkaille ja alueen yrittäjille, selvitykset tekeillä (mm. pysäköinti, liikenne, kaupallinen), nykytilan analyysit tekeillä.
21.3. Osallistava suunnittelu	Asukastilaisuuksien ja kyselyiden osallistujamäärät 1 000 > 1 500 > 2 000	7 400	Kaupunkisuunnittelulla 21 asukastilaisuutta. Asukastilaisuudet pääosin työpajatyyppejä, avoimet ovet periaatteella toteutettuja. Asukastilaisuuksiin osallistui 690 asukasta. Nettikyselyihin osallistui 6300 vastaajaa. Lisäksi järjestettiin erilaisia nuorten ja lasten kuulemistilaisuuksia ja osallistuttiin heille suunnattuihin tapahtumiin, joilla tavoitettiin 430 lasta ja nuorta. Henkilöstön työtyytyväisyys parani (4,11 -> 4,23).
21.4. Puistojen ja katujen hoitokulut alla kansallisen keskiarvon	Puistojen ja katujen hoitokulut €/neliö: Viheralueet €/neliö 0,58 > 0,58 > 0,55	0,58 €/m ²	Viheralueet 0,58 €/m ² . Katujen hoitokulut 1,32 €/m ² . Puistojen kunnossapito 0,60 €/m ² .

Kaupunkikehityksen yhteiset 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	1	0	0	0
Toimintakulut	-86	-149	-151	-2
Toimintakate	-86	-149	-151	-2

Yrityspalvelut 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	434	350	366	16
Toimintakulut	-884	-1 105	-995	110
Toimintakate	-451	-755	-629	126

Kaupunkisuunnittelu 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	145	80	135	55
Toimintakulut	-1 167	-1 676	-1 493	183
Toimintakate	-1 022	-1 596	-1 358	238

Maaomaisuuden hallinta 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	5 731	5 267	5 393	126
Toimintakulut	-2 500	-2 199	-2 408	-208
Toimintakate	3 231	3 068	2 985	-82

Kadut ja ympäristö 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	7 060	7 109	6 719	-390
Toimintakulut	-18 802	-18 438	-19 093	-655
Toimintakate	-11 742	-11 329	-12 374	-1 045

Projektitoiminta 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	311	323	320	-4
Toimintakulut	-479	-636	-465	171
Toimintakate	-168	-313	-145	167

KAUPUNKIKEHITYS YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	13 681	13 129	12 933	-196
Toimintakulut	-23 918	-24 203	-24 605	-402
Toimintakate	-10 237	-11 074	-11 672	-598
Poistot		-8 387	-8 154	233
Tilikauden tulos		-19 461	-19 826	-365

MAAOMAISUUDEN TUOTOT YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	7 225	1 500	3 861	2 361
Toimintakulut	-4	-800	-1 242	-442
Toimintakate	7 221	700	2 619	1 919

RAKENNUSVALVONTA YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	736	935	907	-28
Toimintakulut	-670	-720	-680	40
Toimintakate	66	215	228	13

ELINVOIMA JA KAUPUNKIKEHITYS YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	21 642	15 564	17 701	2 137
Toimintakulut	-24 592	-25 723	-26 526	-803
Toimintakate	-2 950	-10 159	-8 825	1 334
Poistot		-8 387	-8 154	233
Tilikauden tulos		-18 546	-16 979	1 567

TILAKESKUS YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	21 593	10 736	30 917	20 181
Toimintakulut	-11 621	-700	-19 229	-18 529
Toimintakate	9 972	10 036	11 688	1 652
Rahoitustuotot j	-1 318	-1 050	-1 173	-123
Vuosikate	8 654	8 986	10 515	1 529
Poistot	-12 560	-12 215	-12 371	-156
Tilikauden tulos	-3 907	-3 229	-1 856	1 373

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

Perussopimuksen 2 § mukaisesti Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi, Eksote on järjestänyt erikoissairaanhoidon, kehitysvammaisten erityishuollon, kansanterveys-työn ja sosiaalihuollon sekä ehkäisevän työn lakisääteiset palvelut. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen ja kaupungin omistajaohjaus ovat vuonna 2018 perustuneet kaupunginhallituksen helmikuussa 2018 vahvistamaan kuntakohtaiseen palvelusopimukseen. Palvelusopimus määrittää sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä, sisältöä ja laajuutta sekä Eksoten toiminnan seuranta- ja raportointia. Vuoden 2018 palvelusopimus perustuu maakunnalliseen palveluverkkosuunnitelmaan 2014-2018.

Perussopimuksen 22 § mukaisesti Eksote rahoittaa toimintansa jäsenkunnilta palvelusopimusten mukaisesti perittävillä maksuilla ja asiakkailta perittävillä asiakasmaksuilla sekä muilla tuloilla. Eksoten tulee järjestää palvelusopimusten mukaiset palvelut talousarvioon sisällytettyjen tulojen puitteissa eikä jäsenkunnilta perittävien maksujen määrää voi talousarviovuoden aikana muuttaa, ellei jäsenkunnan kanssa siitä erikseen sovita. Lappeenrannan maksuosuus vuonna 2018 oli palvelusopimuksen mukaan 235.197.000 euroa. Maksuosuus ei sisältänyt mahdollisia palkankorotuksia vuodelle 2018. Kaupungin valtuuston 23.4.2018 hyväksymässä talousarviomuutoksessa maakunnalliseen palvelutoimintaan tehtiin palkkaratkaisun mukainen varaus, joka siirrettiin maksuosuuden muutoksen katteeksi. Vuoden 2018 osalta palkankorotusten osuus on 1,4 miljoonaa euroa. Lisäksi maksuosuuden muutokseen sisällytettiin 1,2 miljoonan euron kertaerä, jolloin maksuosuutta korotettiin yhteensä 2,6 miljoonalla eurolla. Lappeenrannan kaupungin maksuosuus 2018 oli kokonaisuudessaan 237.838.000 euroa.

Vuoden 2018 maksuosuus perustui Lappeenrannan kaupunginhallituksen 4.9.2017 tekemään linjaukseen. Sen mukaan maksuosuuksia korotettiin 0,5 %, mutta korotetusta summasta vähennettiin vuoden 2017 talousarviossa suunniteltu ylijäämä (2017 talousarviossa 4 miljoonaa euroa), kilpailukykysovimuksen vaikutukset ja muut valtionosuusmuutokset. Vuoden 2017 tilikauden ylijäämä oli kuitenkin 1,2 milj. € talousarviota pienempi ja lähtökohdat vuoden 2018 talousarvion toteutumiselle olivat jo alussa heikot.

Eksoten tilikauden alijäämä oli yhteensä 16,0 milj. €, mikä oli 7,4 milj. € muutettua talousarviota suurempi.

Eksoten toimintatuotot toteutuivat 0,8 milj. € muutettua talousarviota pienempinä ja toimintakulut 7,5 milj. € suurempina. Nettotoimintamenojen positiivista budjettieroä syntyi hieman kuntoutuksen sekä perhe- ja sosiaalipalvelujen alueella. Negatiivinen budjettiero aiheutui lähinnä terveys- ja vanhustenpalveluiden henkilöstökulujen 5,0 milj. € ja sairaalapalvelujen ostojen 2,2 milj. € ylityksestä. Nettotoimintamenot toteutuivat 7,4 milj. € talousarviota suurempina. Eksoten toimintakulut kasvoivat vuoteen 2017 verrattuna 4,3 %.

Eksoten palvelut ovat pääsääntöisesti toteutuneet palvelutakuun mukaisesti. Vuoden 2018 palvelusopimukseen kirjatut kuraattori- ja psykologi palvelujen ostosopimus, työllisyysopimus ja ohjaamatoiminnan sopimus ovat jääneet odottamaan maakunta- ja sote-uudistuksen etenemistä.

Vastuu Lappeenrannan kaupungin sopimus- ja omistajaohjauksesta on vuonna 2018 kuulunut kaupunginhallitukselle. Kaupunginhallitus on aktiivisesti seurannut Eksoten taloustilannetta keväällä ja syksyllä. Eksoten palvelusopimuksessa oli erillinen linjaus tietojen luovuttamisesta. Linjauksen toteutumisessa oli suuria haasteita. Lokakuussa kaupunginhallitus pyysi Eksotelta välittömästi selvityksen sote-keskustoiminnan rakentamissuunnitelmista, vuoden 2018 alijäämän syntyisestä sekä siitä, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty alijäämän kattamiseksi. Kaupunginhallitus edellytti Eksotelta riittävän yksityiskohtaista selvitystä myös siitä, miten tähän mennessä tehdyt toimenpiteet ovat toteutuneet. Marraskuussa kaupunginhallitus edellytti uudelleen, että Eksote toimittaa selvityksen alijäämän syntymisen rajoittamiseksi ja jo päätettyjen toimenpiteiden johdosta syntyneistä säästöistä. Lisäksi kaupunginhallitus edellytti, että Eksoten viranhaltijat käyvät läpi kuntayhtymän taloustilanteen kuukausittain Lappeenrannan kaupungin taloushallinnon kanssa ja että Eksoten edustajat raportoivat kaupunginhallitukselle kolmen kuukauden välein kuntayhtymän taloustilanteesta. Raportointiseuranta on sovittu ja käynnistetty 2019 alusta. Pitkään valmistellun sote- ja maakuntauudistuksen kaatumisen edellyttää pitkän tähtäyksen taloussuunnitelman laatimista sekä Eksoten perussopimuksen ja maksuosuusmallin uudistamista.

Vuonna 2018 Sosiaali- ja terveystoimen omana toimintana myönnetty järjestöavustukset ja vähävaraisten lapsiperheiden harrastusavustukset ovat toteutuneet

suunnitellusti. Omaan toimintaan käytettiin 296.000 euroa. Harrastusavustuksella tuettiin keväällä 80 ja syksyllä 97 Lappeenrantalaisen lapsen/nuoren harrastustoimintaa. Sosiaali- ja terveystoimen omaan toimintaan tuloja kertyi maahanmuuttajien laskennallisia korvauksia 127.000 euroa. Kertyneisiin korvauksiin on tehty kaupunginhallituksen hyväksymä 60.000 euron määrärahavaraus Lappeenrannan kaupungin ja Me.-

säätiön väliseen yhteistyösopimukseen liittyen Me.-talon toiminnan jatkon mahdollistamiseksi vuodelle 2019.

Eksoten maksuosuus 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-237 070	-237 838	-237 838	0
Pakollinen varaus	-6 000		-8 640	
Toimintakate	-243 070	-237 838	-246 478	-8 640

Soster oma toiminta 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	136	0	127	127
Toimintakulut	-283	-391	-296	95
Toimintakate	-147	-391	-169	222

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI YHTEENSÄ 1000 €				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	136	0	127	127
Toimintakulut	-237 353	-238 229	-238 134	95
Pakollinen varaus	-6 000		-8 640	
Toimintakate	-243 217	-238 229	-246 647	-8 418

MAAKUNNALLINEN PALVELUTOIMINTA

LAPPEENRANNAN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMI

Käynnissä maakuntahallinnon valmistelu ympäristöterveydenhuollon osalta. Lisäksi on valmisteltu ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien järjestämistä Etelä-Karjalan maakunnallisena organisaationa.

ETELÄ-KARJALAN MAASEUTUTOIMI

Maatilojen tukihakemusten käsittelyä on suoritettu tuikihaun vuosikellon mukaisesti. Maakuntahallintoon siirtymistä on valmisteltu omissa organisaatioissa sekä

Hanketoimintaa on jatkettu vesistökuunnostusten sekä ilmasto- ja energiahankkeiden osalta. Vesistökuunnostusta on toteutettu Pien-Saimaan ohella myös Haapa-järvellä. Ilmasto- ja energiahankkeista on Effect4Buildings sekä Kohti Hiilineutraalia Etelä-Karjalaa hankkeet meneillään. Muukon pohjaveden pilaantumisen kuunnostaminen on käynnistetty.

eri työryhmissä. Näköpiirissä maaseututoimen ja ELY:n maaseutupalveluiden yhdistyminen maakuntahallinnossa.

ETELÄ-KARJALAN PELASTUSLAITOS

Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen tehtävänä on vastata kaikissa olosuhteissa siitä, että pelastuslaitokselle säädetty tehtävät suunnitellaan ja toteutetaan mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastustoimen osalta sitovana tavoitteena kaupunginvaltuustoon on, että pelastustoimen palvelutaso vastaa alueen onnettomuusuhkia ja pelastustoimen palvelut tuotetaan hyväksytyin palvelutasopäätöksen mukaisesti. Pelastustoimen palvelut on tuotettu vahvistetun palvelutasopäätöksen 2013 – 2020 mukaisesti ja valtuustokauden asettaman talouskehityksen puitteissa.

Pelastuslaitos saavutti sille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Hallitusohjelman mukaan pelastustoiminnan ja varautumisen valtakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinaatiota vahvistetaan ja parannetaan. Pelastustoimen uudistus toteutetaan osana maakuntauudistusta. Pelastustoimen järjestämisestä vastaavat jatkossa 18 maakuntaa. Uudistus on tarkoitus astua voimaan vuoden 2021 alusta. Uudistuksessa vahvistetaan valtion ohjausta pelastustoitimessa. Vahva ohjaus toteutetaan siten, että valtioneuvosto hyväksyy pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet, ja sisäministeriö ohjaa suoraan 18 maakunnan pelastustointia. Valtioneuvosto voi myös päättää joidenkin pelastustoimen erityistehtävien keskittämisestä yhden tai useamman maakunnan hoidettavaksi. Pelastustoimen uudistuksen merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät pelastustoimen rahoitukseen, omistajaohjaukseen, pelastustoimen palvelutsoon sekä omaisuusjärjestelyihin.

Tarkempi selvitys pelastuslaitoksen toiminnasta esitetään pelastuslaitoksen toimintakertomuksessa.

LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN HANKINTAPALVELUT

Hankintapalvelun yhteistoimintasopimuksessa ovat mukana Lappeenrannan konserni, Luumäki. Lemi, Savitaipale, Taipalsaari, Ruokolahti, Parikkala, Rautjärvi, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi, Etelä-Karjalan

koulutuskuntayhtymä, Saimaan Tukipalvelut Oy, Saimaan Talous ja Tieto Oy, Lappeenrannan seurakuntayhtymä. Hankintapalvelun maakunnalliseen yhteispalvelusopimukseen liittyi toimintakertomus vuonna Luumäki sekä Lappeenrannan seurakuntayhtymä.

Hankintapalvelut toimi toimintakertomusvuonna suunnitelman mukaisesti ja kilpailutti Lappeenrannan kaupunkikonsernin hankintoja ja vastasi maakunnallisesti sovittujen yhteishankintojen kilpailuttamisesta, päätöksenteosta, sekä sopimustenhallinnasta. Lisäksi Hankintapalvelut antoi asiantuntijapalvelua, joka toteutettiin antamalla konsultaatiota ja tukea jäsenyhteisöille näiden omien hankintojen suunnittelussa, kilpailuttamisessa ja hankintoihin liittyvässä päätöksenteossa.

Lappeenranta-Imatra –kaupunkiseudun innovatiivisten hankintojen kehittämissuunnitelma –hankeen jatkoaika toteutettiin ajanjaksona 1.1.-30.9.2018. Hankkeessa toteutettiin innovatiivisten ja kestävän kehityksen hankintastrategia ja sen jalkauttaminen kunnille. Hankinnat Etelä-Karjalassa haltuun hanke käynnistyi 1.9.2018. Hankkeeseen rekrytoitiin 2 hankintasuunnittelijaa ja hankinta-asiamies. Hanke on edistänyt hankintojen aikaisempaa suunnittelua proaktiivisemmaksi ja lisäresursoinnin vuoksi myös lisännyt vuoropuhelua tilaajan ja toimijoiden välillä.

Etelä-Karjalan hankintapalvelut 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	376	307	326	19
Toimintakulut	-351	-307	-318	-11
Toimintakate	25	0	8	8

Lappeenrannan seudun ympäristötoimi 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	2 991	2 986	3 008	22
Toimintakulut	-2 873	-3 016	-2 931	85
Toimintakate	119	-30	77	107

Etelä-Karjalan maaseututoimi 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	644	683	650	-33
Toimintakulut	-645	-683	-650	33
Toimintakate	-1	0	0	0

Etelä-Karjalan pelastuslaitos 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	11 095	10 555	11 235	680
Toimintakulut	-10 295	-10 404	-11 111	-707
Toimintakate	800	151	124	-27

Varaus palkkaratkaisuun 1000 € (maakunnallinen palvelutoimint)				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	82	82
Toimintakulut	0	0	-82	-82
Toimintakate	0	0	0	0

MAAKUNNALLINEN PALVELUTOIMINTA 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	15 288	14 531	15 300	769
Toimintakulut	-14 345	-14 410	-15 091	-681
Toimintakate	943	121	209	88

MAAKUNNALLISEN PALVELUTOIMINNAN MAKSUOSUUS

Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen maksuosuus 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-6 956	-6 858	-6 920	-62
Toimintakate	-6 956	-6 858	-6 920	-62

Etelä-Karjalan hankintapalvelujen maksuosuus 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-167	-162	-159	3
Toimintakate	-167	-162	-159	3

Etelä-Karjalan maaseututoimen maksuosuus 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-227	-253	-236	17
Toimintakate	-227	-253	-236	17

Etelä-Karjalan liiton maksuosuus 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 266	-1 267	-1 267	0
Toimintakate	-1 266	-1 267	-1 267	0

Lappeenrannan seudun ympäristötoimen maksuosuus 1000€				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 941	-1 967	-1 928	39
Toimintakate	-1 941	-1 967	-1 928	39

MAAKUNNALLISEN PALVELUTOIMINNAN MAKSUOSUDET YH				
	TP 2017	KS 2018	TP 2018	ero TP-KS
Toimintatuotot	0	0	0	0
Toimintakulut	-10 557	-10 507	-10 510	-3
Toimintakate	-10 557	-10 507	-10 510	-3

TULOSLASKELMAOSA

Miljoonaa euroa	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	27,1	-1,1	26,0	25,8	-0,3
Maksutuotot	7,1	-0,2	7,0	8,6	1,6
Tuet ja avustukset	2,9	0,0	2,9	5,5	2,6
Muut toimintatuotot	18,3	0,2	18,5	40,7	22,1
Toimintatuotot yhteensä	55,5	-1,0	54,4	80,5	26,1
TOIMINTAKULUT					
Palkat ja palkkiot	-76,9	-1,3	-78,2	-79,5	-1,3
Eläkekulut	-16,5	-0,4	-16,8	-16,8	0,0
Muut henkilösivukulut	-3,1	0,0	-3,1	-2,9	0,2
Henkilöstökulut	-96,5	-1,7	-98,2	-99,2	-1,0
Palvelujen ostot	-297,6	-5,7	-303,4	-317,1	-13,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5,9	0,1	-5,8	-12,3	-6,5
Avustukset	-8,0	0,0	-8,0	-8,0	0,0
Muut toimintakulut	-30,4	-0,1	-30,5	-32,4	-1,9
Toimintakulut yhteensä	-438,4	-7,5	-445,9	-469,0	-23,2
TOIMINTAKATE	-382,9	-8,6	-391,5	-388,5	2,9
Verotulot	288,3	5,0	293,3	290,7	-2,6
Valtionosuudet	106,1	0,6	106,7	106,9	0,2
Korkotuotot	8,3	0,0	8,3	8,3	0,0
Muut rahoitustuotot	4,4	0,1	4,5	4,5	0,0
Korkokulut	-2,7	0,9	-1,8	-1,5	0,2
Muut rahoituskulut	-1,2	0,0	-1,2	-1,3	-0,1
Rahoitustuotot ja -kulut	8,8	1,0	9,8	9,9	0,1
VUOSIKATE	20,3	-2,0	18,3	19,0	0,6
Poistot ja arvonalentumiset	-22,3	0,1	-22,2	-22,3	-0,1
Satunnaiset tuotot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Satunnaiset kulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TILIKAUDEN TULOS	-2,0	-1,8	-3,8	-3,3	0,6
Poistoeron muutos	0,0	0,0	0,0	-0,4	-0,4
Varausten muutos	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3
Rahastojen muutos	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄ	-2,0	-1,8	-3,8	-3,3	0,5

RAHOITUSOSA

Miljoonaa euroa	Talous- arvio	Talous- arvio- muutokset	Talous- arvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	20,3	-2,0	18,3	19,0	0,6
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-1,5	0,0	-1,5	6,0	7,5
Toiminnan rahavirta yhteensä	18,8	-2,0	16,8	25,0	8,1
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-13,4	-20,8	-34,2	-23,6	10,6
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,8	0,0	0,8	1,9	1,1
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2,0	0,0	2,0	3,0	1,0
Investoinnit, netto	-10,7	-20,8	-31,5	-18,8	12,7
Toiminnan ja investointien rahavirta	8,1	-22,8	-14,6	6,2	20,8
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Antolainasaamisten vähennykset	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	25,9	19,9	45,8	20,0	-25,8
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-34,0	0,0	-34,0	-32,6	1,4
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,0	0,0	0,0	-0,8	-0,8
Lainakannan muutokset, netto	-8,1	19,9	11,8	-13,4	-25,2
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,0	0,0	0,0	13,7	13,7
Rahoituksen rahavirta	-8,1	19,9	11,8	0,8	-11,0
Rahavarojen muutos	0,0	-2,9	-2,8	7,0	9,9

INVESTOINTIOSA

AINEETON OMAISUUS	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	367 000	-115 000	252 000	251 242	758
Tulot	0	0	0	0	0
Netto	367 000	-115 000	252 000	251 242	758

KIINTEÄ OMAISUUS	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	1 600 000	350 000	1 950 000	729 910	1 220 090
Tulot	0	0	0	0	0
Netto	1 600 000	350 000	1 950 000	729 910	1 220 090

YHDYSKUNTATEKNIikka	Talousarvio	Talousarvio- muutokset *)	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	6 865 000	1 067 920	7 932 920	8 232 381	-299 461
Tulot	0	0	0	210 862	210 862
Netto	6 865 000	1 067 920	7 932 920	8 021 519	-88 600

*) Talousarviomuutos sisältää maankäyttökorvausten tuloutuksen 1.167.920 euroa

YMPÄRISTÖTOIMEN KAUPUNGIN TOIMINNOT	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	190 000	0	190 000	129 340	60 660
Tulot	0	0	0	0	0
Netto	190 000	0	190 000	129 340	60 660

LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMINEN	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	1 550 000	0	1 550 000	954 849	595 151
Tulot	150 000	0	150 000	100 000	-50 000
Netto	1 400 000	0	1 400 000	854 849	545 151

IRTAIN OMAISUUS	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	700 000	0	700 000	414 735	285 265
Tulot	0	0	0	0	0
Netto	700 000	0	700 000	414 735	285 265

ENSIKERTAINEN VARUSTAMINEN	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	220 000	0	220 000	0	220 000
Tulot	0	0	0	0	0
Netto	220 000	0	220 000	0	220 000

ELINKEINOPOLIITTISET HANKKEET	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	875 000	0	875 000	101 156	773 844
Tulot	0	0	0	0	0
Netto	875 000	0	875 000	101 156	773 844

ETELÄ-KARJALAN PELASTUSLAITOS	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	1 060 000	0	1 060 000	2 076 080	-1 016 080
Tulot	625 000	0	625 000	1 345 662	720 662
Netto	435 000	0	435 000	730 418	-295 418

TALONRAKENNUS	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	0	20 665 000	20 665 000	10 741 683	9 923 317
Tulot	0	0	0	256 000	256 000
Netto	0	20 665 000	20 665 000	10 485 683	10 179 317

KÄYTTÖMAISUUDEN MYYNTI	Talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	0	0	0	0	0
Tulot	0	0	0	2 962 245	2 962 245
Netto	0	0	0	-2 962 245	2 962 245

KAUPUNGIN INVESTOINNIT YHTEENSÄ	Talousarvio	Talousarvio- muutokset *)	Talousarvio lopullinen	Toteuma	Poikkeama
Menot	13 427 000	21 967 920	35 394 920	23 631 377	11 763 543
Tulot	775 000	0	775 000	4 874 768	4 099 768
Netto	12 652 000	21 967 920	34 619 920	18 756 609	15 863 311

*)Talousarviomuutos sisältää maankäyttökorvausten tuloutuksen 1.167.920 euroa

YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

	Sito- vuus ¹⁾ N/B	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Yhteiset palvelut	N	26 227	2 652	28 879	24 348	4 531	5 065	-97	4 968	5 130	-162
Varaukset	N	3 694	-944	2 750	1 054	1 696	1 500	-1 500	0	399	-399
Sosiaali- ja terveyspalvelut	N	235 488	2 741	238 229	246 774	-8 545	0	0	0	127	-127
Kotikuntakorvaukset	N	2 966	0	2 966	2 845	121	600	0	600	662	-62
Lasten ja nuorten palvelut	N	98 766	2 200	100 966	102 346	-1 380	5 156	-121	5 035	7 360	-2 325
Kulttuuripalvelut	N	10 639	306	10 945	10 591	354	1 334	-92	1 242	1 229	13
Liikuntapalvelut	N	9 717	92	9 809	9 723	86	1 835	-79	1 756	1 700	56
Kaupunkikehitys	N	23 474	729	24 203	24 605	-402	13 159	-30	13 129	12 933	196
Rakennusvalvonta	N	724	-4	720	680	40	935	0	935	907	28
Tilakeskus	N	0	700	700	19 229	-18 529	10 036	700	10 736	30 917	-20 181
Maaomaisuuden tuotot	N	0	800	800	1 242	-442	1 500	0	1 500	3 861	-2 361
Maakunnall.palv.toim.maksuosuudet	N	10 358	149	10 507	10 510	-3	0	0	0	0	0
Maakunnallinen palvelutoiminta	N	13 918	492	14 410	15 091	-681	14 358	173	14 531	15 300	-769
Varaukset maakunnalliseen toim.	N	2 406	-2 406	0	0	0	0	0	0	0	0
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B					0	288 300	5 000	293 300	290 689	2 611
Valtionosuudet	B					0	106 100	600	106 700	106 908	-208
Rahoitustuotot ja -kulut	N	3 900	-901	2 999	2 887	112	12 700	99	12 799	12 797	2
Satunnaiset erät	N	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
INVESTOINTIOSA											
Aineeton omaisuus	N	367	-115	252	251	1	0	0	0	0	0
Kiinteä omaisuus	N	1 600	350	1 950	744	1 206	0	0	0	0	0
Talonrakennus	N	0	20 665	20 665	10 742	9 923	0	0	0	256	-256
Lpr seudun ympäristötoimi	N	190	0	190	129	61	0	0	0	0	0
Liikuntapaikkarakentaminen	N	1 550	0	1 550	1 111	439	150	0	150	100	50
Yhdyskuntatekniikka	N	6 865	-100	6 765	8 062	-1 297	0	0	0	211	-211
Irtain omaisuus	N	920	0	920	415	505	0	0	0	0	0
Elinkeinopoliittiset hankkeet	N	875	0	875	101	774	0	0	0	0	0
Etelä-Karjalan pelastuslaitos	N	1 060	0	1 060	2 076	-1 016	625	0	625	1 346	-721
Käyttöomaisuuden myynti	N	0	0	0	0	0	2 000	0	2 000	2 962	-962
RAHOITUSOSA											
Tulorahoituksen korjaukset	N	1 500	0	1 500	0	1 500	0	0	0	5 993	-5 993
Antolainauksen muutokset						0					0
Antolainasaamisten lisäykset	B	0	0	0	25	-25					0
Antolainasaamisten vähennykset	B					0	0	0	0	577	-577
Lainakannan muutokset						0					0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B					0	25 900	22 753	48 653	20 000	28 653
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	34 049	0	34 049	32 586	1 463					0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N	0	0	0	807	-807	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	B	0	0	0	0	0	0	0	0	13 660	-13 660
Kassavarojen muutos	B	0	0	0	7 049	-7 049	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ		491 253	27 406	518 659	536 024	-17 365	491 253	27 406	518 659	536 024	-17 365

1) N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B = bruttomääräraha/-tuloarvio

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA

	2018 €	2017 €
Toimintatuotot		
Myyntituotot	13 921 251,58	14 521 548,47
Maksutuotot	8 502 394,96	8 846 782,69
Tuet ja avustukset	5 528 037,68	5 477 114,73
Muut toimintatuotot	13 914 133,99	18 600 145,56
Toimintatuotot yhteensä	41 865 818,21	47 445 591,45
Valmistus omaan käyttöön	1 083 022,31	22 993 469,77
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-99 778 698,02	-97 635 787,44
Palkat ja palkkiot	-80 000 322,08	-77 258 517,30
Henkilösivukulut	-19 778 375,94	-20 377 270,14
Eläkekulut	-16 879 656,93	-16 922 926,46
Muut henkilösivukulut	-2 898 719,01	-3 454 343,68
Palvelujen ostot	-304 974 147,79	-316 485 784,34
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-12 285 601,20	-11 137 618,68
Avustukset	-8 005 333,18	-7 776 079,47
Muut toimintakulut	-6 416 851,72	-12 368 653,78
Toimintakulut yhteensä	-431 460 631,91	-445 403 923,71
Toimintakate	-388 511 791,39	-374 964 862,49
Verotulot	290 688 634,05	293 933 158,41
Valtionosuudet	106 908 360,00	104 995 159,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	8 317 789,89	8 322 533,63
Muut rahoitustuotot	4 479 103,02	4 501 092,61
Korkokulut	-1 543 113,79	-2 370 148,75
Muut rahoituskulut	-1 344 265,30	-1 207 492,16
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	9 909 513,82	9 245 985,33
Vuosikate	18 994 716,48	33 209 440,25
Poistot ja arvonalentumiset	-22 267 826,35	-30 843 525,33
Suunnitelman mukaiset poistot	-22 003 499,38	-29 479 791,92
Arvonalentumiset	-264 326,97	-1 363 733,41
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-3 273 109,87	2 365 914,92
Poistoeron muutos	-351 821,29	-179 106,39
Varausten muutos	292 510,00	-2 879,00
Rahastojen muutos	48 262,38	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-3 284 158,78	2 183 929,53

RAHOITUSLASKELMA

	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	18 994 716,38	33 209 440,25
Tulorahoituksen korjauserät	5 992 719,75	-2 227 798,11
	<u>24 987 436,13</u>	<u>30 981 642,14</u>
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-23 631 376,84	-26 564 953,38
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 912 523,62	1 017 620,15
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 962 244,67	19 109 992,16
	<u>-18 756 608,55</u>	<u>-6 437 341,07</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	6 230 827,58	24 544 301,07
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-24 525,00	-10 843 827,49
Antolainasaamisten vähennykset	576 947,79	37 102,25
	<u>552 422,79</u>	<u>-10 806 725,24</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	20 000 000,00	30 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-32 585 660,78	-32 358 664,37
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-808 688,02	-6 573 030,85
	<u>-13 394 348,80</u>	<u>-8 931 695,22</u>
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	37 274,97	10 671,67
Vaihto-omaisuuden muutos	-6 610,92	6 656,45
Saamisten muutos	6 353 580,65	-3 434 506,32
Korottomien velkojen muutos	7 275 753,42	-2 089 826,07
	<u>13 659 998,12</u>	<u>-5 507 004,27</u>
Rahoituksen rahavirta	818 072,11	-25 245 424,73
Rahavarojen muutos	7 048 899,69	-701 123,66
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	37 995 579,95	30 946 680,26
Kassavarat 1.1.	30 946 680,26	31 647 803,92
	<u>7 048 899,69</u>	<u>-701 123,66</u>

TASE

VASTAAVAA	TASE 31.12.2018	TASE 31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	931 284,25	2 022 813,18
Aineettomat oikeudet	0,00	4 891,55
Muut pitkävaikutteiset menot	931 284,25	2 017 921,63
Aineelliset hyödykkeet	288 291 058,04	288 264 843,51
Maa- ja vesialueet	54 921 014,21	54 456 203,75
Rakennukset	149 110 778,94	159 034 589,61
Kiinteät rakenteet ja laitteet	71 619 973,06	71 329 211,21
Koneet ja kalusto	3 376 787,43	3 299 784,91
Muut aineelliset hyödykkeet	145 054,03	145 054,03
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	9 117 450,37	
Sijoitukset	228 380 222,38	228 685 675,04
Osakkeet ja osuudet	98 357 136,72	98 110 166,59
Muut lainasaamiset	129 755 565,41	130 332 513,20
Muut saamiset	267 520,25	242 995,25
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	151 706,35	152 115,58
Valtion toimeksiannot	0,00	1 392,00
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	151 706,35	150 723,58
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	67 916,19	61 305,27
Aineet ja tarvikkeet	67 916,19	61 305,27
Saamiset	9 868 787,39	16 222 368,04
Pitkäaikaiset saamiset	2 704 742,06	2 882 083,65
Lainasaamiset	2 704 742,06	2 825 202,50
Muut saamiset	0,00	56 881,15
Lyhytaikaiset saamiset	7 164 045,33	13 340 284,39
Myyntisaamiset	2 919 150,48	8 777 384,24
Lainasaamiset	120 460,44	125 460,44
Muut saamiset	3 994 657,19	4 231 448,69
Siirtosaamiset	129 777,22	205 991,02
Rahat ja pankkisaamiset	37 995 579,95	30 946 680,26
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>565 686 554,55</u>	<u>566 355 800,88</u>

VASTATTAVAA	TASE 31.12.2018	TASE 31.12.2017
OMA PÄÄOMA	276 508 528,20	279 840 949,46
Peruspääoma	217 299 061,75	217 299 061,75
Muut omat rahastot	0,00	48 262,38
Ed. kausien yli/alijäämä	62 493 625,33	60 309 695,80
Tilikauden yli/alijäämä	-3 284 158,88	2 183 929,53
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	2 720 809,24	2 661 497,95
Poistoerot	2 427 018,24	2 075 196,95
Vapaaehtoiset varaukset	293 791,00	586 301,00
PAKOLLISET VARAUKSET	17 192 347,05	8 506 753,77
Eläkevaraukset	1 452 347,05	1 691 965,29
Muut pakolliset varaukset	15 740 000,00	6 814 788,48
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	428 640,10	391 774,36
Valtion toimeksiannot		
Lahjoitusrahastojen pääomat	428 640,10	391 774,36
Muut toimeksiantojen pääomat		
VIERAS PÄÄOMA	268 836 229,96	274 954 825,34
Pitkäaikainen	122 677 405,75	165 378 469,07
Joukkovelkakirjalainat	45 000 000,00	75 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	46 383 352,00	59 088 120,00
Lainat julkisyhteisöiltä	6 234,65	10 475,33
Muut pitkäaikaiset velat	31 287 819,10	31 279 873,74
Lyhytaikainen	146 158 824,21	109 576 356,27
Joukkovelkakirjalainat	70 000 000,00	20 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoks.	12 704 768,00	33 251 631,90
Lainat julkisyhteisöiltä	4 240,68	4 115,78
Lainat muilta luotonantajilta	30 548 751,39	30 687 352,51
Saadut ennakot	717 995,48	598 913,75
Ostovelat	8 831 190,89	6 309 987,48
Muut lyhytaikaiset velat	4 725 804,08	4 640 261,68
Siirtovelat	18 626 073,69	14 084 093,17
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	565 686 554,55	566 355 800,88

KONSERNITULOSLASKELMA

	2018	2017
	€	€
Toimintatuotot	386 828 270,76	365 674 746,32
Toimintakulut	- 716 529 610,30	- 683 920 239,23
Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta/tappiosta	- 259 502,89	- 31 418,83
Toimintakate	- 329 960 842,43	- 318 276 911,74
Verotulot	288 084 582,34	291 499 375,71
Valtionosuudet	120 593 020,39	117 435 073,59
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	135 066,81	178 757,69
Muut rahoitustuotot	330 554,40	259 052,74
Korkokulut	- 4 751 394,11	- 6 103 233,27
Muut rahoituskulut	- 1 027 262,76	- 890 648,67
Vuosikate	73 403 724,65	84 101 466,05
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	- 54 923 706,42	- 60 413 614,43
Omistuksen eliminointierot	- 27 544,14	- 610 678,63
Arvonalentumiset	357 498,81	- 812 488,46
Tilikauden tulos	18 809 972,90	22 264 684,53
Tilinpäätössiirrot	95 834,95	812 374,41
Tilikauden verot	- 2 761 331,31	- 3 398 889,95
Laskennalliset verot	- 2 139 618,65	- 2 524 163,20
Vähemmistöosuudet	- 668 045,00	- 602 017,50
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	13 336 812,89	16 551 988,30

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

	2018	2017
	€	€
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	73 403 724,63	84 101 466,06
Tilikauden verot	-2 761 331,31	-3 398 889,95
Tulorahoituksen korjaukset	-3 602 103,34	-857 913,74
	<u>67 040 289,98</u>	<u>79 844 662,37</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-62 187 424,25	-78 830 238,25
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 912 523,62	1 718 634,81
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	11 355 049,17	20 238 662,22
	<u>-48 919 851,46</u>	<u>-56 872 941,22</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	18 120 438,51	22 971 721,15
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-24 525,00	-10 843 827,49
Antolainasaamisten vähennykset	1 102 722,93	37 102,25
	<u>1 078 197,93</u>	<u>-10 806 725,24</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	43 745 451,88	53 382 955,90
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-64 435 492,45	-62 215 281,51
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 037 150,90	-8 565 667,88
	<u>-24 727 191,47</u>	<u>-17 397 993,49</u>
Oman pääoman muutokset	-66 843,78	-22 899,34
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	124 157,86	481 918,97
Vaihto-omaisuuden muutos	426 958,50	-77 587,40
Saamisten muutos	11 443 887,63	1 155 212,55
Korottomien velkojen muutos	837 995,30	2 575 664,75
	<u>12 832 999,29</u>	<u>4 135 208,87</u>
Rahoituksen rahavirta	-10 882 838,03	-24 092 409,20
Rahavarojen muutos	7 237 600,48	-1 120 688,05
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	50 011 028,74	42 773 428,25
Rahavarat 1.1.	42 773 428,25	43 894 116,31
	<u>7 237 600,49</u>	<u>-1 120 688,06</u>

KONSERNITASE

	2018	2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	907 073 895,89	914 749 678,48
Aineettomat hyödykkeet	18 121 795,36	20 429 812,16
Aineettomat oikeudet	2 790 091,05	2 167 969,33
Konserniliikearvo	10 332 277,28	11 559 692,16
Muut pitkävaikutteiset menot	4 191 437,11	5 244 491,18
Ennakkomaksut	807 989,92	1 457 659,49
Aineelliset hyödykkeet	819 249 425,61	825 678 365,32
Maa- ja vesialueet	71 060 307,89	70 719 068,18
Rakennukset	441 771 531,95	440 341 777,41
Kiinteät rakenteet ja laitteet	251 407 944,46	242 638 745,56
Koneet ja kalusto	31 914 729,22	37 626 781,81
Muut aineelliset hyödykkeet	3 420 921,54	3 744 366,38
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	19 673 990,55	30 607 625,98
Sijoitukset	69 702 674,92	68 641 501,00
Tytäryhteisöosakkeet	24 310,25	24 310,25
Osakkuusyhteisöosuudet	42 757 441,30	42 096 401,62
Muut osakkeet ja osuudet	13 413 986,82	12 737 231,04
Muut lainasaamiset	10 885 169,51	11 257 705,77
Muut saamiset	2 621 767,04	2 525 852,32
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5 304 188,73	5 872 541,82
VAIHTUVAT VASTAAVAT	97 499 066,65	101 285 700,72
Vaihto-omaisuus	5 622 839,57	6 049 798,08
Saamiset	41 865 198,34	52 462 474,39
Pitkäaikaiset saamiset	5 292 117,60	5 296 708,91
Lyhyaikaiset saamiset	36 573 080,74	47 165 765,48
Rahoitusomaisuusarvopaperit	1 386 602,39	1 361 971,02
Rahat ja pankkisaamiset	48 624 426,35	41 411 457,23
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>1 009 877 151,27</u>	<u>1 021 907 921,02</u>

VASTATTAVAA	2018	2017
OMA PÄÄOMA	311 428 261,87	301 915 031,81
Peruspääoma	217 299 061,75	217 299 061,76
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma	1 000 000,00	1 000 000,00
Arvonkorotusrahasto	1 018 542,90	1 018 542,90
Muut omat rahastot	3 208 794,85	2 375 108,77
Edellisten tilikausien yli-alijäämä	75 565 049,50	63 670 330,08
Tilikauden yli-/alijäämä	13 336 812,87	16 551 988,30
VÄHEMMISTÖOSUUDET	8 122 102,58	7 924 929,45
PAKOLLISET VARAUKSET	16 923 893,22	16 541 532,77
Eläkevaraukset	1 452 347,05	1 691 965,29
Muut pakolliset varaukset	15 471 546,17	14 849 567,48
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	6 628 726,96	7 072 922,20
KONSERNIRESERVI	797 284,19	885 237,99
VIERAS PÄÄOMA	665 976 882,45	687 568 266,80
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	363 443 738,84	412 576 520,31
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	90 428 553,77	86 900 106,42
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	116 489 175,48	87 942 551,63
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	95 615 414,36	100 149 088,44
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>1 009 877 151,27</u>	<u>1 021 907 921,02</u>

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteella mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenoa tai sitä alemmalla todennäköisellä hankintamenoa tai käyttäen hankinnan keskihintaa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoa.

Rahoitusomaisuus

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa korkoriskin hallitsemiseksi. Kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvaa korkoa koronvaihtosopimuksilla kiinteäksi koroksi. Koronvaihtosopimukset on eritelty sopimuskohtaisesti liitetiedoissa.

KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Toimitilahallinnan yhtiöittämisen vuoksi rakennusten ylläpitoon liittyvät henkilöstömenot sekä tavaroiden ja palvelujen ostot poistuivat kaupungin menoista 1.6.2017 alkaen ja ne korvattiin ulkoisina vuokrina Lato-konsernille. Kaupungin omassa palvelutuotannossa olevien rakennusten kulut palautettiin kaupungin kirjanpitoon vuoden 2018 alusta. Ulkoiset vuokratulot vähenivät tämän vuoksi 8,2 miljoonaa euroa ja vastaavasti palvelujen ja tavaroiden ostot lisääntyivät tältä osin 7,7 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Vuodelle 2016 on kirjattu palvelujen ostoihin maaperän puhdistuksesta aiheutuvien vastaisten menojen vuoksi pakollista varausta 950.000 euroa, jota on purettu vuoden 2017 tilinpäätökseen 135.212 euroa ja vuoden 2018 tilinpäätökseen 814.788 euroa. Vuodelle 2018 on kirjattu palvelujen ostoihin uutta pakollista varausta 1.100.000 euroa maaperän puhdistuksesta aiheutuvien vastaisten menojen vuoksi.

Vuoden 2017 tilinpäätökseen on kirjattu asiakaspalvelujen ostoihin Eksoten vuosien 2016 ja 2017 maksuosuuksien vastaisuudessa tehtävää tasausta varten pakollista varausta 6.000.000 euroa. Vuoden 2018 tilinpäätökseen on kirjattu asiakaspalvelujen ostoihin Eksoten vuoden 2018 alijäämän kattamisvelvollisuuden vuoksi pakollista varausta 8.640.000 euroa.

Vuoden 2017 poistoihin sisältyy noin 10,5 miljoonaa euron edestä lisäpoistoja ja alaskirjauksia. Samoihin rakennuksiin liittyviä hankintamenoja yhdisteltiin ja niiden poistoajat yhdenmukaistettiin. Menojäännös-poistojen alaisten investointien poistosuunnitelma muutettiin tasapoistoiksi ja tase-erästä riippuen yli 10 tai yli 15 vuotta vanhat investoinnit kirjattiin kokonaan kuluksi.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty yksi säätiö, kaikki tytäryhteisöt sekä ne kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut, saamiset ja velat sekä muut keskinäiset liiketapahtumat on eliminoitu, vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Konsernitilinpäätöksen valmistumisen jälkeen Lappeenrannan Energian kaupungilta olevan velan eliminoinnissa on huomattu virhe. Konsernin sisäistä lyhytaikaista velkaa on eliminoimatta 0,4 Me. Korjausta ei ole tehty vuoden 2018 konsernitilinpäätökseen.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinneissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminointimenetelmä vastaa olennaisilta osin hankintamenomenetelmää.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaiseksi

Konsernitilinpäätöksen valmistumisen jälkeen Asuntopalvelu Oy:n poistojen oikaisussa on huomattu virhe, joka on konsernin tulosta 0,3 Me heikentävä. Korjausta ei ole tehty vuoden 2018 konsernitilinpäätökseen.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä.

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Wirma Oy siirtyi Lappeenrannan kaupungin omistukseen 1.1.2018.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN

Toimintatuotot tehtäväalueittain				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Konsernijohto ja -hallinto	4 364 800	5 263 397	2 081 048	3 746 283
Sosiaali- ja terveystoimi	145 240 624	143 047 903	127 140	136 209
Kasvatus- ja opetustoimi	10 441 107	11 687 659	7 422 413	7 994 407
Kotikuntakorvaukset	661 872	541 920	661 872	541 920
Kulttuuritoimi	1 457 496	1 648 921	1 457 496	1 648 921
Nuoriso- ja liikuntatoimi	2 148 720	2 165 252	2 148 720	2 165 252
Tekninen toimi	137 550 618	116 830 271	10 897 678	11 321 081
Toimitila- ja vuokrauspalvelut	48 550 522	47 639 380	6 226 031	5 762 027
Kiinteistöjen myynti	3 860 915	7 224 784	3 860 915	7 224 784
Maakunnallinen palvelutoiminta	32 551 594	29 625 260	6 982 506	6 904 708
Toimintatuotot yhteensä	386 828 268	365 674 746	41 865 818	47 445 591

VEROTULOJEN ERITTELY

Verotulojen erittely		
	2018	2017
Kunnan tulovero	243 607 006	244 562 148
Kiinteistövero	24 771 390	24 626 336
Yhteisövero	22 310 238	24 744 675
Verotulot yhteensä	290 688 634	293 933 158

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

Valtionosuuksien erittely		
	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	112 841 388	110 687 148
-siitä verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	11 642 987	8 937 152
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-5 933 028	-5 691 989
Valtionosuudet yhteensä	106 908 360	104 995 159

PALVELUJEN OSTON ERITTELY

Palvelujen ostojen erittely	Kunta	
	2018	2017
	Asiakaspalvelujen ostot	251 031 537
Muiden palvelujen ostot	53 942 611	68 046 477
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	304 974 148	316 485 784

VALTUUSTORYHMIEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN TUKEMISEKSI ANNETUT TUET VALTUUSTORYHMITTAIN ERITELTYNÄ

Valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltynä
Lappeenrannan kaupungin varoista ei jaeta avustuksia tai muuta tukea valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi tai valtuustoryhmien muuhun käyttöön.

SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET

SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET	
<p>Käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Valtuusto päätti suunnitelmapoistojen perusteiden päivytyksestä 13.11.2017</p>	
Poistoajat sekä poistomenetelmät ovat 1.1.2017 alkaen:	
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto 3 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto 3 vuotta
Osallistuminen toisen yhteisön	
tie-, rata-, tai väylähankkeeseen	Tasapoisto 15 vuotta
Rakennukset	Tasapoisto 10 – 50 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	Tasapoisto 10 – 15 vuotta
Koneet ja kalusto	Tasapoisto 3 – 5 vuotta
Pienet käyttöomaisuushankinnat (alle 10 000 euroa) on kirjattu vuosikuluiksi.	

PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevastuu 1.1.	1 691 965	1 942 639	1 691 965	1 942 639
Lisäykset tilikaudella	0	0		0
Vähennykset tilikaudella	-239 618	-250 674	-239 618	-250 674
Eläkevastuu 31.12.	1 452 347	1 691 965	1 452 347	1 691 965
Potilasvahinkovakuutus 1.1.	4 496 396	3 841 502		0
Lisäykset tilikaudella	668 153	1 124 192		0
Vähennykset tilikaudella	-490 380	-469 298		0
Potilasvahinkovakuutus 31.12.	4 674 169	4 496 396	0	0
Muut pakolliset varaukset	6 925 272	1 264 419	6 814 788	950 000
Lisäykset tilikaudella	1 100 000	6 000 000	9 740 000	6 000 000
Vähennykset tilikaudella	-814 788	-339 147	-814 788	-135 212
Muut pakolliset varaukset 31.12.	7 210 484	6 925 272	15 740 000	6 814 788
Maisemointivaraus 1.1.	3 427 899	3 137 708		0
Lisäykset tilikaudella	158 994	290 191		0
Vähennykset tilikaudella	0	0		0
Maisemointivaraus 31.12.	3 586 893	3 427 899	0	0

PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT JA -TAPPIOT

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	2 691 867	6 172 913	2 692 996	6 423 684
Rakennusten luovutusvoitot	0	0	0	0
Osakkeiden luovutusvoitot	2 750 000	698 170	0	1 423 800
Muut luovutusvoitot	0	8 019	0	
Luovutusvoitot yhteensä	5 441 867	6 879 101	2 692 996	7 847 484
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	0	3 604	0	3 604
Rakennusten luovutustappiot	0	0	0	0
Osakkeiden luovutustappiot	0	118 768	122	1 967
Muut luovutustappiot	122	1 967	0	0
Luovutustappiot yhteensä	122	124 338	122	5 571

SATUNNAISTEN TUOTTOJEN JA KULUJEN ERITTELY

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Satunnaiset tuotot				
Itä-Suomen Päihdehuollon ky/myyntivoitto		0	0	0
Satunnaiset tuotot yhteensä	0	0	0	0
Satunnaiset kulut				
Kauppahinnan alennukset/kaupan peruuntumiset				
Oikeudenkäyntikulut ja muut korvaukset		0	0	0
Satunnaiset kulut yhteensä	0	0	0	0

OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2018	2017
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	3 740 981	3 740 000
Osinkotuotot muista yhteisöistä	73 404	23 066
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
Yhteensä	3 814 385	3 763 066

ERITTELY POISTOERON MUUTOKSISTA

Erittely poistoeron muutoksista		
	2018	2017
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	-351 821	-179 106
Suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus		
Poistoeron muutokset yhteensä	-351 821	-179 106

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

ARVONKOROTUKSET

Arvonkorotukset				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	1 018 543	1 022 072		
Arvonkorotukset				
Arvonkorotusten purku	0	-3 529		
Arvo 31.12.	1 018 543	1 018 543	0	0
Rakennukset				
Arvo 1.1.				
Arvonkorotukset				
Arvonkorotusten purku				
Arvo 31.12.				
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	1 018 543	1 018 543	0	0

AINEETTOMAT JA AINEELLISET HYÖDYKKEET

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet			Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaik. menot		
Poistamaton hankintameno 1.1.	4 891,55	2 017 921,63	2 022 813,18	
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	
Tilikauden poisto	-4 891,55	-1 086 637,38	-1 091 528,93	
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	931 284,25	931 284,25	
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	931 284,25	931 284,25	

Aineelliset hyödykkeet

	Maa- ja vesialueet		Rakennukset		Kiinteät rak. ja laitteet		Koneet ja kalusto		Muut aineelliset hyödykkeet		Keskeneräiset hankinnat		Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	54 456 203,75	159 034 589,61	71 329 211,21	3 299 784,91	145 054,03	0,00	21 612 813,69	0,00	288 264 843,51				
Lisäykset tilikauden aikana	633 985,00	13 713,32	6 000,00	1 113 622,73	0,00	0,00	0,00	0,00	23 380 134,74				
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	-240 000,00	-326 861,72	-1 345 661,90	0,00	0,00	0,00	0,00	-1 912 523,62				
Vähennykset tilikauden aikana	-265 099,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-265 099,17				
Anonnuutokset	0,00	-127 808,80	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-127 808,80				
Siirrot erien välillä	95 924,63	1 610 519,69	9 411 726,50	1 377 192,50	0,00	-12 495 363,32	0,00	0,00	0,00				
Tilikauden poisto	0,00	-11 180 234,88	-8 800 102,93	-1 068 150,81	0,00	0,00	0,00	0,00	-21 048 488,62				
Poistamaton hankintameno 31.12.	54 921 014,21	149 110 778,94	71 619 973,06	3 376 787,43	145 054,03	9 117 450,37	288 291 058,04	0,00	288 291 058,04				
Kirjanpitoarvo 31.12.	54 921 014,21	149 110 778,94	71 619 973,06	3 376 787,43	145 054,03	9 117 450,37	288 291 058,04	0,00	288 291 058,04				
Olenlaiset lisäpoistot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet		Osakkeet		Kunta- ja kuntayhtymä- osuudet		Muut laina- ja saamiset		Yhteensä
	Osakkeet	Osakkeet	Osakkeet	Muut osakkeet	Osakkeet	Muut laina- saamiset	Muut laina- saamiset	Liittymismak- sut, palkeip.	
Hankintameno 1.1.	78 029 274,15	595 349,27	16 635 794,35	2 849 748,82	98 110 166,59	130 332 513,20	242 995,25	130 575 508,45	
Lisäykset	251 242,10	0,00	0,00	0,00	251 242,10	0,00	24 525,00	24 525,00	
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	-4 271,97	-4 271,97	-576 947,79	0,00	-576 947,79	
Anonnuutokset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12.	78 280 516,25	595 349,27	16 635 794,35	2 845 476,85	98 357 136,72	129 755 565,41	267 520,25	130 023 085,66	
Kirjanpitoarvo 31.12.	78 280 516,25	595 349,27	16 635 794,35	2 845 476,85	98 357 136,72	129 755 565,41	267 520,25	130 023 085,66	
Pysyvien vastaavien sijoitukset yhteensä								228 380 222,38	

Pysyvät vastaavat yhteensä

517 602 564,67

MAA- JA VESIALUEET ERITTELY

Maa- ja vesialueet erittely				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Maa- ja vesialueet erittely				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 963 781	1 940 510		0
Muut maa- ja vesialueet	69 058 206	68 778 559	54 921 014	54 456 204
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>71 021 987</i>	<i>70 719 068</i>	<i>54 921 014</i>	<i>54 456 204</i>

OMISTUKSET MUISSA YHTEISÖISSÄ

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus/1.000 euroa		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voi- tosta/tappiost a
<u>TYTÄRYHTEISÖT/OSAKEYHTIÖT</u>						
Lappeenrannan Asuntopalvelu Oy	Lappeenranta	100,00	100,00	31 982	165 906	1 761
Lappeenrannan Toimitilat Oy	Lappeenranta	100,00	100,00	29 380	30 653	-1 997
Lappeenrannan Energia Oy	Lappeenranta	100,00	100,00	50 364	251 568	12 738
Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy	Lappeenranta	100,00	100,00	1 709	16 784	63
Lappeen Rakennuttaja Oy	Lappeenranta	49,33	100,00	278	116	74
Kiinteistö Oy Seniori Saimaa	Lappeenranta	68,85	68,85	996	81	-65
Saimaan Tukipalvelut Oy	Lappeenranta	63,83	63,83	3 056	5 233	431
Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy	Lappeenranta	50,34	50,34	3 463	1 038	97
Kiinteistö Oy Ylämaan Keskus	Lappeenranta	51,85	51,85	18	5	-10
Wirma Oy	Lappeenranta	100	100	292	127	14
<u>KUNTAYHTYMÄT</u>						
Etelä-Karjalan koulutus kuntayhtymä	Lappeenranta	48,62	48,62	8 648	4 273	-615
Etelä-Karjalan Liitto -kuntayhtymä	Lappeenranta	51,33	51,33	1 268	699	-53
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon ky	Lappeenranta	53,56	53,56	17 947	67 880	767
<u>OSAKKUUSYHTEISÖT (yhdistellyt)</u>						
Tietomaakunta eKarjala Oy	Lappeenranta	28,20	28,20	18	0	-1
Saimaan Vesi- ja Ympäristötutkimus Oy	Lappeenranta	42,03	42,03	331	123	50
Saimaan Talous ja Tieto Oy	Lappeenranta	43,58	43,58	843	1 229	62
Kiinteistö Oy Sammontori	Lappeenranta	26,17	26,17	94	4	-24
Lappeenrannan Tennishalli Oy	Lappeenranta	38,56	38,56	94	189	3
<u>SÄÄTIÖT (yhdistellyt)</u>						
Saimaan lentoasema säätiö	Lappeenranta	100,00	100,00	902	427	-80
<u>SÄÄTIÖT (ei yhdistelty)</u>						
Etelä-Karjalan Virkistysaluesäätiö						
Itä-Suomen suomalais-venäläisen koulun säätiö						
Lappeenrannan Palvelukeskussäätiö						
Lappeenrannan seudun opiskelija-asuntosäätiö						
Lpr teknillisen korkeakoulun tukisäätiö						

SAAMISTEN ERITTELY

Saamisten erittely				
	2018		2017	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	224 005	0	4 998 615
Lainasaamiset	1 000 000	0	1 000 000	0
Muut saamiset	0	128 332	56 881	142 537
Siirtosaamiset	0	0	0	0
Yhteensä	1 000 000	352 337	1 056 881	5 141 152
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0	10 216	0	548 426
Lainasaamiset	933 883	0	933 883	267 682
Muut saamiset	0	0	0	0
Siirtosaamiset	0	0	0	0
Yhteensä	933 883	10 216	933 883	816 108
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0	250 970	0	10 340
Lainasaamiset	0	0	0	0
Muut saamiset	0	127 809	0	0
Siirtosaamiset	0	0	0	0
Yhteensä	0	378 779	0	10 340
Saamiset yhteensä	1 933 883	741 331	1 990 764	5 967 599

SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Vuokrasaamiset	179 573	225 972	0	0
<i>Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	179 573	225 972	0	0
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Avustusaamiset	72 547	115 915	0	0
Energian hankinta	518 887	201 865	0	0
Korkosaamiset	0	0	0	0
Korvaukset Kelalta	1 075 994	977 212	0	0
Vakuutusmaksut/ennakot	0	19 502	0	0
Muut saamiset	1 244 863	1 693 269	129 777	205 883
Valtionapusaamiset	1 266 318	1 058 809	0	0
Veroaamiset	196 595	369 907	0	0
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	4 375 203	4 436 479	129 777	205 883

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

Oman pääoman erittely				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	217 299 062	217 299 062	217 299 062	217 299 062
Lisäykset		0		0
Vähennykset		0		0
Peruspääoma 31.12	217 299 062	217 299 062	217 299 062	217 299 062
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma 1.1.	1 000 000	1 000 000		0
Lisäykset		0		0
Vähennykset		0		0
Peruspääoma 31.12	1 000 000	1 000 000	0	0
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 018 543	1 022 072		0
Lisäykset		0		0
Vähennykset		-3 529		0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 018 543	1 018 543	0	0
Muut omat rahastot 1.1.	2 375 109	3 342 239	48 262	48 262
Lisäykset	923 720	91 992		0
Vähennykset	-90 034	-1 059 123	-48262	0
Muut omat rahastot 31.12.	3 208 795	2 375 109	0	48 262
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	63 670 330	31 357 137	60 309 696	56 790 945
Muutokset tilikaudella	11 894 719	32 313 193	2 183 929	3 518 751
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	75 565 050	63 670 330	62 493 625	60 309 696
Tilikauden yli-/alijäämä	13 336 813	16 551 988	-3 284 159	2 183 930
Oma pääoma yhteensä	311 428 262	301 915 032	276 508 528	279 840 949

ERITTELY POISTOEROSTA

Erittely poistoerosta		
	2018	2017
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	2 427 018	2 075 197
Verotuspoistoihin liittyvä poistoero		
Poistoero yhteensä	2 427 018	2 075 197

PITKÄAIKAISET VELAT

Pitkäaikaiset velat		
	2018	2017
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	40 000 000	40 000 000
Lainat julkisyhteisöiltä		
Lainat muilta luotonantajilta		
Saadut ennakot		
Ostovelat		
Muut velat	31 287 819	31 279 874
Siirtovelat		
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	71 287 819	71 279 874

JOUKKOVELKAKIRJALAINAT

Joukkovelkakirjalainat		
	2018	2017
JVK-laina 2014/2019	20 000 000	20 000 000
-vaihtuvakorkoinen		
-kertalyhenteinen		
JVK-laina 2015/2020	25 000 000	25 000 000
-vaihtuvakorkoinen		
-kertalyhenteinen		
JVK-laina 2017/2019	30 000 000	30 000 000
-vaihtuvakorkoinen		
-kertalyhenteinen		
JVK-laina 2018/2021	20 000 000	0
-vaihtuvakorkoinen		
-kertalyhenteinen		
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	0	10 000 000
-korko -0,20 %		
-erääntyy 5.2.2018		
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	0	10 000 000
-korko -0,25 %		
-erääntyy 5.2.2018		
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	10 000 000	0
-korko -0,24 %		
-erääntyy 5.2.2019		
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	10 000 000	0
-korko -0,24 %		
-erääntyy 5.2.2019		
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	115 000 000	95 000 000

PAKOLLISET VARAUKSET

Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut pakolliset varaukset				
Takuuvaraus	0	0	0	0
Vahingonkorvausvaraus	0	0	0	0
Eläkevaraus	1 452 347	1 691 965	1 452 347	1 691 965
Vuokravastuut käyttämättömistä tiloista	0	0	0	0
Ympäristövastuut	4 797 378	4 353 172	1 100 000	814 788
Maksuosuuksien tasausvastuu	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Alijäämävastuu			8 640 000	
Potilasvahinkovakuutusvastuu	4 674 169	4 496 396		0
Muut pakolliset varaukset yhteensä	16 923 893	16 541 533	17 192 347	8 506 754

VIERAS PÄÄOMA

Vieras pääoma				
	2018		2017	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot			0	0
Ostovelat		1 305 983	0	797 621
Muut velat	23 662 576		23 654 630	0
Siirtovelat		94 152	0	106 158
Yhteensä	23 662 576	1 400 135	23 654 630	903 779
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot			0	0
Ostovelat		124 605	0	205 003
Muut velat	7 625 244		7 625 244	0
Siirtovelat			0	0
Yhteensä	7 625 244	124 605	7 625 244	205 003
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Saadut ennakot			0	0
Ostovelat		40 100	0	-106 146
Muut velat			0	0
Siirtovelat		23 151	0	0
Yhteensä	0	63 251	0	-106 146
Vieras pääoma yhteensä	31 287 819	1 587 991	31 279 874	1 002 636

SEKKILIMIITTI

Sekkilimiitti (kunta)		
	2018	2017
Luottollisen sekkitilin sekkilimiitti 31.12.	15 000 000	15 000 000
- siitä käyttämättä oleva määrä	15 000 000	15 000 000

MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

Muiden velkojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut velat				
Liittymismaksuvelat	61 764 972	60 478 891	21 806 303	21 798 358
Muut pitkäaikaiset velat	10 871 464	10 876 943	9 481 516	9 481 516
Muut velat yhteensä	72 636 435	71 355 834	31 287 819	31 279 874

SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Pitkäaikaiset				
Autopaikat/Ennakkomaksut	2 800 026	2 743 740	0	0
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	2 800 026	2 743 740	0	0
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	1 762 834	1 200 147	1 762 834	1 188 544
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	40 605 716	40 008 190	10 023 938	9 951 842
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset		0	0	0
Korkojaksotukset	678 417	907 186	326 313	496 695
Energianhankinta	434 184	406 082	0	0
Potilasvahinkoyhdistys	490 380	469 298	0	0
Muut menojäämät	8 607 435	6 282 314	6 512 989	2 447 012
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	52 578 967	49 273 216	18 626 074	14 084 093
Siirtovelat yhteensä	55 378 993	52 016 955	18 626 074	14 084 093

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU KIINNITYKSIÄ KIINTEISTÖIHIN

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	122 710 967	118 071 853		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	205 803 237	190 469 892		
Lainat julkisyhteisöiltä	27 955 060	33 280 613		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	100 544 430	103 144 026		
Lainat muilta luotonantajilta		0		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset		0		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	306 347 667	293 613 918	0	0

VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU OSAKKEITA

Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-	-		
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	2 795 713	2 795 713		
Lainat julkisyhteisöiltä				
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo				
Lainat muilta luotonantajilta				
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo				
Pantatut osakkeet yhteensä	2 795 713	2 795 713	0	0

VUOKRAVASTUUT

Vuokravastuut				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Vuokravastuut				
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 30.6.2023 asti	24 686 613	15 134 461	5 685 934	3 436 836
-seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	5 114 693	4 391 564	1 772 449	924 703
-sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet				
Leasingvastuut yhteensä	9 187 730	2 279 558	959 152	3 051 016
-seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 149 390	909 442	296 408	2 450 294
-siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut		0		0
Yhteensä	33 874 343	17 414 019	6 645 086	6 487 852

Leasingvuokrasopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

VASTUUSITOUMUKSET

Vastuusitoumukset				
Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			225 293 305	234 859 152
Jäljellä oleva pääoma			131 688 117	147 241 651
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	-	-	35 656 271	37 075 835
Jäljellä oleva pääoma	15 748 259	17 249 837	15 538 024	17 039 602
<i>Lisäksi kunta on myöntänyt täytetakauksia 0 euroa, joista lainasitoumukset olivat tekemättä 31.12.2018</i>				

VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	2018	2017
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	416 232 129	407 949 107
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksenrahastosta 31.12.	267 409	269 619

MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopeimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet				
Tiurunemi HCR maankäyttösopeimus	47 443	72 233	47 443	72 233
Seniari-Saimaa maankäyttösopeimus	94 152	0	94 152	94 152
Valtion virastot maankäyttösopeimus	0	298 215	0	298 215
Oksasenkatu 4 maankäyttösopeimus	166 610	212 143	166 610	210 644
Asvi maankäyttösopeimus	25 098	16 596	25 098	16 596
LOAS Laserk maankäyttösopeimus	45 823	107 667	45 823	107 667
Caprintie maankäyttösopeimus	5 682	5 682	5 682	5 682
Allergialiitto maankäyttösopeimus	7 535	7 535	7 535	7 535
Poronkatu maankäyttösopeimus	9 733	9 733	9 733	9 733
Nurhonen, Rauha maankäyttösopeimus	8 721	8 721	8 721	8 721
Sunisenkatu maankäyttösopeimus	0	2 423	0	2 423
Ainonkatu 29 maankäyttösopeimus	51 265	0	51 265	0
Valtak 10-16 maankäyttösopeimus	0	341 640	0	177 587
Kauppakatu VPK maankäyttösopeimus	328 833	328 833	328 833	328 833
Kauppakatusäätiö maankäyttösopeimus	56 646	56 646	56 646	56 646
Karjalankulma maankäyttösopeimus	164 053	164 053	164 053	164 053
Koulukatu 14 maankäyttösopeimus	181 377	186 339	181 377	186 339
Suomen Yliopistokiinteistöt Oy, Skinnarila maankäyttösopeimus	385 348	0	385 348	0
EKOP Joutseno maankäyttösopeimus	12 805	0	12 805	0
Kaislaranta, maankäyttösopeimus	201 461	0	201 461	0
Rajamarket Mustola maankäyttösopeimus	30 615	60 845	30 615	35 363
Ecume Citykortteli maankäyttösopeimus	0	177 955	0	177 955
Armilankatu 37 maankäyttösopeimus	212 131	212 131	212 131	212 131
Rauhan kotieläinpuisto maankäyttösopeimus	8 346	8 346	8 346	8 346
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut				
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus				
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset				
Potilasvakuutuskeskus: Vammaispalvelulain mukaiset etuudet				
Tuleva tuettu asuminen	1 309 957	1 598 519		0
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>3 353 634</i>	<i>3 876 255</i>	<i>2 043 678</i>	<i>2 180 854</i>
Osuus kuntayhtymän alijäämästä		0		0
Arvonlisäveron palautusvastuu *	12 351 189	13 187 864	2 123 849	2 272 361
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu				

* Palautuksena ja vähennyksenä käsitellyt arvonlisäverot uudisrakentamisen ja perusparantamisen hankintamenoista, joihin liittyy mahdollinen palautusvastuu kiinteistöt myytäessä ja niiden käyttötarkoituksen muuttuessa vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan tarkoitukseen (ALV 120 §). Palautusvastuuta määriteltäessä on otettu huomioon kaikki kiinteistöt myös ne, joiden osalta vastuun toteutuminen ei ole todennäköistä.

Korkeimman oikeuden pelastustointa koskevan ennakkopäätöksen seurauksena on eri puolella Suomea esitetty työnantajille vaatimuksia, joiden mukaan varallaolo tulisi katsoa työajaksi. Vaatimusten euromäärät ovat olleet merkittäviä. Etelä-Karjalan pelastuslaitoksella näitä vaatimuksia ovat tähän saakka esittäneet Joutsenon ja Luumäen paloasemilla työskentelevät sivutoimiset henkilöt sekä kolme yksittäistä vakinaiseen henkilöstöön kuuluvaa viranhaltijaa. Vaatimusten yhteissumma on noin 2,3 miljoonaa euroa. Työnantaja on pitänyt vaatimuksia perusteettomina. Käräjäoikeus on hylännyt palomiesten vaatimukset. Asia on tilinpäätöksen allekirjoitushetkellä hovioikeuden käsittelyssä.

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Koronvaihtosopimus 1, Pohjola Pankki 216801				
Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntynyt 5.2.2018.				
100:n korkopisteen vaikutus markkina-arvoon +/- 0,00 euroa				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	0	20 000 000	0	20 000 000
Käypä arvo	0	-65 999	0	-65 999
Koronvaihtosopimus 2, Pohjola Pankki 216821				
Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 3.2.2023.				
100:n korkopisteen vaikutus markkina-arvoon +/- 810 555,56 euroa				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Käypä arvo	-1 502 386	-1 600 862	-1 502 386	-1 600 862
Koronvaihtosopimus 3, SEB, 88973/36295400ST				
Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 11.2.2023.				
100:n korkopisteen vaikutus markkina-arvoon +/- 811 666,67 euroa				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	20 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Käypä arvo	-1 600 142	-1 733 960	-1 600 142	-1 733 960

Koronvaihtosopimusten kohdistuminen lainasalkkuun:

31.12.2018 kaupungin vaihtuvakorkoisten lainojen määrä oli 128,0 miljoonaa euroa. Kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarvion ja -suunnitelman mukaan kaupungin lainakanta vuonna 2021 on noin 290 miljoonaa euroa. Voimassa olevien lainojen maturiteetti huomioiden kaupungin uudelleen rahoitustarve on vuoden 2023 loppuun mennessä noin 130 miljoonaa euroa.

Pohjola Pankki Oyj 216821

Koronvaihtosopimusta vastaavalla summalla kaupungilla on kuntatodistuksia, jotka uudelleen rahoitetaan koronvaihtosopimuksen korontarkistuspäivien mukaan. Talousarvion 2019 mukaan kaupungin olemassa olevia pitkäaikaisia lainoja erääntyy 62,7 milj. euroa, jotka uudelleen rahoitetaan. Lisäksi talousarvion mukainen nettovelkaantumisen vuonna 2019 on 31,5 milj. euroa. Kuntatodistusten uusiminen on siten perusteltua ja suunnitelman mukaista.

Skandinaviska Enskilda Banken Ab 88973 / 36295400ST

Koronvaihtosopimuksella on suojattu joukkovelkakirjalaina, jonka viitekorko, koronmaksupäivät ja koronmaksufrekvenssi vastaavat koronvaihtosopimusta. Joukkovelkakirjalaina erääntyy 11.8.2021 ja se tullaan edellä kerrotun mukaisesti uudelleen rahoittamaan.

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Sähköjohdannaissopimukset				
Terminisopimukset				
Käypä arvo, osto	8 228 935	991 187		
Käypä arvo, myynti	-1 304 425	-158 523		
Sähköjohdannaissopimukset on tehty hallituksen hyväksymän riskipolitiikan mukaisesti. Riskienhallintamenetelmänä käytetään salkunhallintaa, jossa sähkönmyynti ja sähköntuotanto on eriteltyinä omiin salkkuihinsa. Suojaukset tehdään riskipolitiikassa määriteltujen minimi- ja maksimirajojen puitteissa. Sähkönmyynti ja -tuotantoennusteet päivitetään aina tarpeen mukaan ja kuitenkin vähintään kuukausittain energiakaupan riskienhallintatyöryhmässä. Mahdollisiin yli- ja alisuojaus tilanteisiin reagoidaan välittömästi palauttaen suojauspositio riskipolitiikan mukaisiin suojaustasorajoihin.				

HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOTA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ

Henkilöstön lukumäärä 31.12. (osa-aikainen henkilöstö muutettu kokoaikaisiksi)		
	2018	2017
Yhteiset palvelut	134	138
Lapset ja nuoret	1 484	1 416
Kulttuuripalvelut	179	238
Liikuntapalvelut	83	88
Kaupunkikehitys	176	172
Rakennusvalvonta	9	9
Maakunnallinen palvelutoiminta	204	196
Yhteensä	2 268	2 256

HENKILÖSTÖKULUT

Henkilöstökulut		
	2018	2017
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	-99 171 057	-96 792 835
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	-607 641	-842 952
Henkilöstökulut yhteensä	-99 778 698	-97 635 787

LUOTTAMUSHENKILÖN PALKKIOISTA PERITYT JA TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetty luottamushenkilömaksut		
	2018	2017
Kokoomus	11 256	14 387
Keskusta	7 708	7 832
Vasemmistoliitto	553	587
KD	2 140	2 479
SDP	13 113	13 282
Etelä-Karjalan Vihreät ry	6 799	5 241
MYÖ	2 647	3 010
SDP/Kaakkois-Suomi	1 608	1 060
Kokoomus/Kaakkois-Suomi	5 315	392
Kesk./Karjalan piiri ry	634	489
PerusS/Lpr	4 132	4 061
Piraattipuolue r.p.	0	53
Kaakkois-Suomen vihreät ry	726	249
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yht.	56 629	53 122

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

Tilintarkastajan palkkiot		
	2018	2017
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	34 970	38 151
Tilintarkastajan lausunnot	3 770	868
Muut palkkiot	800	1 768
Palkkiot yhteensä	39 540	40 787

INTRESSITAHOTAPAHTUMAT

Intressitahotapahtumat
Kaupunginhallitus on 8.1.2018 hyväksynyt Lappeenrannan Työväenyhdistyksen kanssa solmitun maankäyttösopimuksen. Yhdistyksen toiminnanjohtaja on kaupunginhallituksen jäsen. Maankäyttösopimus on tehty tavanomaisin ehdoin. Hallituksen jäsen ei ole osallistunut asiaa koskevaan valmisteluun tai päätökseentekoon kaupungin toimitelmissä.
Kaupunginhallitus on 17.12.2018 myöntänyt Saimaan lentoasema säätiölle 400.000 euroa avustusta lentokenttätoiminnan turvaamiseen.

TASEYKSIKÖIDEN TILINPÄÄTÖKSET

ETELÄ-KARJALAN PELASTUSLAITOS

TULOSLASKELMA

	2018	2017
Liikevaihto	11 238 206,26	11 095 376,17
Materiaalit ja palvelut	-2 627 239,31	-2 378 803,30
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-954 084,49	-782 474,59
Palvelujen ostot	-1 673 154,82	-1 596 328,71
Henkilöstökulut	-8 196 751,08	-7 641 200,65
Palkat ja palkkiot	-6 683 644,11	-6 157 033,14
Henkilösivukulut	-1 513 106,97	-1 484 167,51
Eläkekulut	-1 270 836,54	-1 216 016,01
Muut henkilösivukulut	-242 270,43	-268 151,50
Poistot ja arvonalentumiset	-265 917,88	-287 517,28
Suunnitelman mukaiset poistot	-265 917,88	-287 517,28
Arvonalentumiset		
Liiketoiminnan muut kulut	-286 838,39	-275 180,68
Liikelylijäämä	-138 540,40	512 674,26
Rahoitustuotot ja -kulut	16,54	-34,05
Muut rahoitustuotot	16,92	4,68
Korkotuotot	0,00	0,00
Muille maksetut korkokulut	-0,38	-38,73
Muut rahoituskulut	0,00	0,00
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä	-138 523,86	512 640,21
Ylijäämä ennen poistoeroa ja varauksia	-138 523,86	512 640,21
Poistoeron lisäys/vähennys	-464 501,12	-295 904,72
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys	292 510,00	-2 879,00
Tilikauden ylijäämä	-310 514,98	213 856,49

TASE 31.12.2018

	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 513 207,52	1 048 707,47
Aineettomat hyödykkeet	0,00	4 500,01
Tietokoneohjelmistot	0,00	4 500,01
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	1 513 207,52	1 044 207,46
Koneet ja kalusto	1 513 207,52	1 044 207,46
Ennakkomaksut ja keskener hank	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 882 785,45	4 446 654,83
Saamiset	3 882 785,45	4 446 654,83
Myyntisaamiset	119 234,82	339 197,57
Muut saamiset	243 077,44	147 231,66
Yhdystili	3 520 473,19	3 960 225,60
YHTEENSÄ	5 395 992,97	5 495 362,30
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	1 425 572,03	1 736 087,01
Peruspääoma	520 393,68	520 393,68
Edellisten tilikausien ylijäämä	1 215 693,33	1 001 836,84
Tilikauden yli/alijäämä	-310 514,98	213 856,49
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 921 597,94	1 749 606,82
Poistoero	1 627 806,94	1 163 305,82
Vapaaehtoiset varaukset	293 791,00	586 301,00
VIERAS PÄÄOMA	2 048 823,00	2 009 668,47
Lyhytaikainen	2 048 823,00	2 009 668,47
Saadut ennakot	229 507,00	407 000,00
Ostovelat	360 007,33	200 376,91
Muut lyhytaikaiset velat	372 481,62	334 311,25
Siirtovelat	1 086 827,05	1 067 980,31
YHTEENSÄ	5 395 992,97	5 495 362,30

RAHOITUSLASKELMA VUODELTA 2018

	2018		2017	
	1 000 €		1 000 €	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyjäämä	-139		513	
Poistot ja arvonalentumiset	266		288	
Rahoitustuotot ja -kulut	0		0	
Muut tulorahoituksen korjauserät		127		800
Investointien rahavirta				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 076		-563	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 346		273	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	0	-730	0	-290
Toiminnan ja investointien rahavirta		-603		510
Rahoituksen rahavirta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos	124		-111	
Korottomien velkojen muutos	39	163	193	82
Rahoituksen rahavirta		163		82
Rahavarojen muutos		-440		592
Rahavarat 31.12.		3 520		3 960
Rahavarat 1.1.		3 960		3 368

LAPPEENRANNAN SEUDUN YMPÄRISTÖTOIMI

TULOSLASKELMA

	2018	2017
Liikevaihto	3 011 287,35	2 991 462,11
Valmistus omaan käyttöön	0,00	0,00
Materiaalit ja palvelut	-407 997,52	-444 375,83
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-84 516,91	-96 945,18
Palvelujen ostot	-323 480,61	-347 430,65
Henkilöstökulut	-2 152 300,59	-2 069 466,58
Palkat ja palkkiot	-1 723 663,76	-1 647 763,58
Henkilösivukulut	-428 636,83	-421 703,00
Eläkekulut	-361 312,96	-339 805,79
Muut henkilösivukulut	-67 323,87	-81 897,21
Poistot ja arvonalentumiset	-94 038,36	-98 156,86
Suunnitelman mukaiset poistot	-94 038,36	-98 156,86
Liiketoiminnan muut kulut	-371 239,77	-358 764,25
Liikelyli-/alijäämä	-14 288,89	20 698,59
Rahoitustuotot ja -kulut	-49,53	0,00
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot	0,00	0,00
Muille maksetut korkokulut	-49,53	0,00
Muut rahoituskulut	0,00	0,00
Alijäämä ennen satunnaisia eriä	-14 338,42	20 698,59
Alijäämä ennen poistoeroa ja varauksia	-14 338,42	20 698,59
Poistoeron lisäys/vähennys	94 038,36	98 156,86
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys	0,00	0,00
Tilikauden yli-/alijäämä	79 699,94	118 855,45

TASE 31.12.2018

	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	814 428,28	908 466,64
Aineelliset hyödykkeet	796 728,28	890 766,64
Kiinteät rakenteet ja laitteet	802 333,20	896 371,56
Koneet ja kalusto	-5 604,92	-5 604,92
Sijoitukset		
Liittymismaksut/palalutuskelp	17 700,00	17 700,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	953 663,83	914 727,81
Saamiset	186 226,60	437 112,09
Myyntisaamiset	100 904,98	371 950,47
Muut saamiset	85 321,62	65 161,62
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	767 437,23	477 615,72
Pienläänvastaaotto/pankkikortti	223,00	294,00
Yhdystili	767 214,23	477 321,72
YHTEENSÄ	1 768 092,11	1 823 194,45
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	486 235,46	406 535,52
Edellisten tilikausien ylijäämä	406 535,52	287 680,07
Tilikauden yli/alijäämä	79 699,94	118 855,45
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	791 993,63	886 031,99
Poistoero	791 993,63	886 031,99
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA	489 863,02	530 626,94
Lyhytaikainen	489 863,02	530 626,94
Ostovelat	54 070,73	73 272,82
Muut lyhytaikaiset velat	88 447,89	89 179,45
Siirtovelat	347 344,40	368 174,67
YHTEENSÄ	1 768 092,11	1 823 194,45

RAHOITUSLASKELMA VUODELTA 2018

	2018		2017	
	1 000 €		1 000 €	
Toiminnan rahavirta				
Liikeyli/alijäämä	-14		21	
Poistot ja arvonalentumiset	94		98	
Rahoitustuotot ja -kulut	0		0	
Muut tulorahoituksen korjauserät	0	80	0	119
Investointien rahavirta				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	0		0	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0		0	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta		80		119
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Liittymismaksut palautuskelpoiset	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutokset	251		-72	
Korottomien velkojen muutos	-41	210	23	-49
Rahoituksen rahavirta		210		-49
Rahavarojen muutos		290		70
Kassavarat 31.12.		767		477
Kassavarat 1.1.		477		408

TILAKESKUS

TULOSLASKELMA

	2018	2017
Liikevaihto	30 916 742,94	21 592 773,86
Valmistus omaan käyttöön	421 981,48	9 104 457,37
Materiaalit ja palvelut	-17 151 815,36	-18 861 069,78
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 436 415,23	-3 225 775,39
Palvelujen ostot	-11 715 400,13	-15 635 294,39
Henkilöstökulut	-155 329,76	-595 396,70
Palkat ja palkkiot	-496,41	-316 846,68
Henkilösivukulut	-154 833,35	-278 550,02
Eläkekulut	-154 814,94	-264 205,63
Muut henkilösivukulut	-18,41	-14 344,39
Poistot ja arvonalentumiset	-12 371 398,50	-12 560 237,10
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 107 071,53	-11 196 503,69
Muut lisäpoistot ja arvonalentumiset	-264 326,97	-1 363 733,41
Liiketoiminnan muut kulut	-2 351 709,65	-1 310 453,26
Liikeyli/alijäämä	-691 528,85	-2 629 925,61
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 173 032,73	-1 318 855,36
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot	2,45	
Korkokulut	-1 173 016,23	-1 318 271,94
Muut rahoituskulut	-18,95	-583,42
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä	-1 864 561,58	-3 948 780,97
Ylijäämä ennen poistoeroa ja varauksia	-1 864 561,58	-3 948 780,97
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 864 561,58	-3 948 780,97

TASE 31.12.2018

	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	162 976 772,86	164 862 206,64
Aineettomat hyödykkeet	643 251,50	947 066,66
Muut pitkävaikutteiset menot	643 251,50	947 066,66
Aineelliset hyödykkeet	162 177 156,11	163 760 814,73
Maa- ja vesialueet	20 000,00	20 000,00
Rakennukset	149 516 732,08	159 440 542,75
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 840 734,43	3 209 137,83
Koneet ja kalusto	683 997,89	1 091 134,15
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 115 691,71	0,00
Sijoitukset	156 365,25	154 325,25
Osakkeet ja osuudet	200,00	200,00
Muut saamiset/liittymismaksut	156 165,25	154 125,25
VAIHTUVAT VASTAAVAT	532 746,49	3 322 469,82
Saamiset	532 746,49	3 322 469,82
Myyntisaamiset	57 196,46	3 375 775,79
Muut saamiset	475 550,03	-53 305,97
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
Yhdystili	0,00	0,00
YHTEENSÄ	163 509 519,35	168 184 676,46
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	103 151 701,83	105 016 263,41
Peruspääoma	113 547 866,99	113 547 866,99
Edellisten tilikausien alijäämä	-8 531 603,58	-4 582 822,61
Tilikauden alijäämä	-1 864 561,58	-3 948 780,97
VIERAS PÄÄOMA	60 357 817,52	63 168 413,05
Pitkäaikainen vieras pääoma	55 318 307,68	60 374 526,01
Lainat kuntarahoitus Oy:lta	55 318 307,68	60 374 526,01
Lyhytaikainen vieras pääoma	5 039 509,84	2 793 887,04
Lainat kuntarahoitus Oy:lta	2 166 528,54	2 259 788,67
Saadut ennakot	0,00	0,00
Ostovelat	2 712 616,61	524 515,44
Muut lyhytaikaiset velat		
Siirtovelat	160 364,69	9 582,93
YHTEENSÄ	163 509 519,35	168 184 676,46

RAHOITUSLASKELMA VUODELTA 2018

	2018		2017	
	1 000 €		1 000 €	
Toiminnan rahavirta				
Liikealijäämä	-692		-2 630	
Poistot ja arvonalentumiset	12 371		12 560	
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 173		-1 319	
Muut tulorahoituksen korjauserät	0	10 507	0	8 611
Investointien rahavirta				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-10 740		-10 011	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	256		17	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	0	-10 484		-9 994
Toiminnan ja investointien rahavirta		23		-1 383
Rahoituksen rahavirta				
Antolainasaamisten muutokset				
Antolainasaamisten muutokset	-2	-2		
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		8 864	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	5 149	5 149	-2 260	6 604
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisen muutos	-2 790		-2 334	
Korottomien velkojen muutos	-2 381	-5 171	-2 887	-5 221
Rahoituksen rahavirta		-23		1 383
Rahavarojen muutos		0		0
Rahavarat 31.12.		0		0
Rahavarat 1.1.		0		0

LUETTELOT JA SELVITYKSET

Tilinpäätös	sidottuna
Päiväkirja	sähköisenä tallenteena
Pääkirja	sähköisenä tallenteena
Osakirjanpidot (palkat, varastot, laskutukset, käyttöomaisuus)	sähköisenä tallenteena

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Lappeenrannassa 1.4.2019

Kimmo Jarva
Kaupunginjohtaja

Risto Kakkola
Kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Tapio Arola

Eeva Arvela

Jyri Hänninen

Juha Härkönen

Päivi Kukkonen

Riitta Munnukka

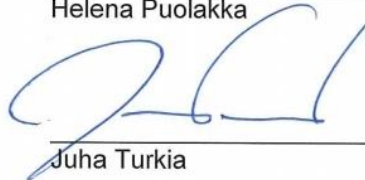
Jani Mäkelä

Helena Puolakka

Tuja Maaret Pykäläinen

Juha Turkia

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Lappeenrannassa ^{KHT} 2019

BDO Audiator Oy, JHTT-yhteisö
^{tilintarkastusyhteisö}

Ulla-Maija Tuomela
JHT, KHT

LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN KONSERNIYHTEISÖT

TILINPÄÄTÖS 2018 JA ENNUSTE TALOUSSUUNNITELMAKAUTEEN 2019–2021

Tämä raportti sisältää vuonna 2018 kaupunginhallitukselle raportoivat konserniyhteisöt. Raportissa esitetään kustakin yhteisöstä niiden toimittamien tilinpäätöstietojen perusteella vuoden 2018 talouden ja toiminnan toteutuminen verrattuna talousarvioon 2018 ja kehittyminen verrattuna edelliseen vuoteen 2017 ottaen kantaa myös taloussuunnitelma-kauteen 2019 – 2021.

Konsernihallinnon talous ja rahoitustiimi on lisäksi laatinut raporttiin yhteisöjen toimittamien tietojen perusteella lyhyen analyysin vuodesta 2018. Analyysiosa perustuu tilinpäätösanalyysissä yleisesti käytettyihin tunnuslukuihin ja niiden tulkintaan. Kunnallisissa osakeyhtiöissä yhtiön olemassaololle voi olla muukin syy kuin voiton tuottaminen omistajalle. *Analyysissä on esitetty erikseen kursivilla, jos kaupungin omistajaintressi vaikuttaa olennaisesti tunnuslukujen taustalla.*

TUNNUSLUKU	RAJA-ARVOT					
	(laskentakaavat)	Erinom.	Hyvä	Tyydytt.	Välttävä	Heikko
Oman pääoman tuotto % (nettotulos/(opo keskimäärin tilikaud.))*100		yli 20 %	15 - 20 %	10 - 15 %	5 -10 %	alle 5 %
Sijoitetun pääoman tuotto % (nettotulos+rah.kulut+verot)/(sij.po keskim. tilikaud.)*100		yli 15 %	10 -15 %	6 -10 %	3 - 5 %	alle 3 %
Liiketulos % (liikevoitto)/(liikevaihto+liiketoim.muut tuotot)*100			yli 10 %	5 - 10 %		alle 5 %
Liikevoitto % liikevoitto/liikevaihto*100			yli 10 %	5 - 10 %		alle 5 %
Omavaraisuusaste % (opo+ poistoero ja vap.eht.var.)/(koko po - saadut ennakot)*100		yli 50 %	35 - 50 %	25 - 35 %	15 -25 %	alle 15 %
Current ratio (rah.omaisuus+vaihto-omaisuus+lyhyt.aik. saam.)/lyhyt.aik.velat			yli 2	1- 2		alle 1
Quick ratio (rah.omaisuus+lyhyt.aik.saam.)/(lyhytaik.velat-lyhyt.aik.ennakot)			yli 1	0,5 -1		alle 0,5
Lainanhoitokate (Liikevoitto+Poistot-Verot)/(Korkokulut+Lainanlyhennykset)			yli 2	1- 2		alle 1
Investointien tulorahoitus % (Kokonaistulos+Poistot)/Investointien omahankintameno*100		Mittaa varsinaisen toiminnan ja satunn. tuottojen riittävyyttä investointeihin. Mikäli tuotot eivät riitä yhtiö velkaantuu tai joutuu käyttämään pääomia investointeihin.				
Kassan riittävyys, pv (*365*Rahavarat/Kassasta maksut tilikaudella)		Ilmaisee monenko päivän kassastamaksut voidaan kattaa yhtiön/konsernin kassavaralla.				
Kassan riittävyys, pv (Lpr konsernitilit mukana) 365*(Rahavarat+Lpr konsernitilit)/Kassasta maksut tilikaudella)						

Tunnuslukujen raja-arvot ovat yleisesti yritysten tilinpäätösanalyysissä käytettyjä raja-arvoja. Erityisesti pääoman tuotto prosenttien raja-arvoja tulisi arvioida suhteessa tarkasteluhetken yleiseen korko- ja tuottotasoon. Lisäksi on huomioitava, että joidenkin tunnuslukujen yleinen taso voi vaihdella toimialoittain hyvinkin paljon.

Yhtiön nimi (1000 €)	Henkilöstö- muutos 18 vs 17	TP 2017 Liikevaihto	TP 2017 Tulos	TA 2018 Liikevaihto	TA 2018 Tulos	TP 2018 Liikevaihto	TP 2018 Tulos
TYTÄRYHTEISÖT							
Lappeenrannan asuntopalvelu Oy - konserni	0	32 438	1 761	32 576	1 514	32 081	1 031
Lappeenrannan Energia Oy - konserni	1	121 109	12 738	121 446	16 523	129 237	14 890
Lappeenrannan Toimitilat Oy - konserni	3	23 294	-1 997	15 222	-236	16 678	-71
Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy	0	11 626	192	10 799	52	11 676	518
Kiinteistö Oy Seniori-Saimaa	-	0	-94	0	-119	0	-95
Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy	-	1 200	63	1 200	-34	1 200	5
Saimaan Tukipalvelut Oy	50	52 971	675	51 313	103	51 732	481
Lappeen Rakennuttaja Oy	-1	665	74	700	11	522	-56
Saimaan Lentoasema säätiö sr - konserni	2	364	13	359	-44	516	-80
Wirma Lappeenranta Oy	-1	430	96	243	1	316	15
OSAKKUUSYHTEISÖT							
Saimaan Talous ja Tieto Oy	23	14 824	143	14 943	143	17 457	84
KUNTAYHTYMÄT							
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä	102	503 442	1 238	506 903	-8 675	506 086	-16 034
Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	-23	32 844	-1 265	32 413	-1 500	34 228	617
Etelä-Karjalan liitto	7	4 246	-103	2 202	-400	5 071	-344

HENKILÖSTÖMÄÄRIEN KEHITYS

Alla olevassa taulukossa on tarkasteltu konserniyhteisöiden henkilöstömäärän kehitystä vuosien 2015–2018 aikana.

Yhtiön nimi	Henkilöstö 2015	Henkilöstö 2016	Henkilöstö 2017	Henkilöstö 2018	2018 vs 2017 Henkilöstö- muutos	2018 vs 2017 Henkilöstö- muutos %
TYTÄRYHTEISÖT						
Lappeenrannan asuntopalvelu Oy - konserni	28	26	25	25	0	0,0 %
Lappeenrannan Energia Oy - konserni	236	164	132	133	1	0,8 %
Lappeenrannan Toimitilat Oy - konserni	30	30	26	29	3	11,5 %
Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy	33	33	30	30	0	0,0 %
Kiinteistö Oy Seniori-Saimaa	-	-	-	-	-	-
Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy	-	-	-	-	-	-
Saimaan Tukipalvelut Oy	895	983	965	1 015	50	5,2 %
Lappeen Rakennuttaja Oy	6	7	7	6	-1	-14,3 %
Saimaan Lentoasema säätiö sr - konserni	-	11	11	13	2	18,2 %
Wirma Lappeenranta Oy	18	18	1	0	-1	-100,0 %
OSAKKUUSYHTEISÖT						
Saimaan Talous ja Tieto Oy	137	146	151	174	23	15,2 %
KUNTAYHTYMÄT						
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä	3 940	4 600	4 779	4 881	102	2,1 %
Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	456	427	399	376	-23	-5,8 %
Etelä-Karjalan liitto	26	27	32	39	7	21,9 %

Yllä olevan taulukon henkilömääriin eivät sisälly oman toimensa ohella (oto) konserniyhtiöissä työskentelevät. Saimaan Tukipalvelut Oy:n henkilömäärä sisältää vakituisten työntekijöiden lisäksi sijaiset ja määrä muodostuu kunkin kuukauden viimeisen päivän keskiarvosta. Henkilömäärän kasvu ei siten tarkoita henkilötyövuosien kasvua. Saimaan talous ja tieto Oy:n volyymien kasvu näkyy myös henkilöstömäärän kasvuna. Henkilöstömäärä kasvoi 23 henkilöllä. Vuoden 2018 aikana yhtiön kasvuun vaikuttivat erityisesti Imatran kaupungin talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden siirtyminen Saitan hoidettavaksi sekä laajentuminen Etelä-Savon maakuntaan.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän (Eksote) henkilötyövuosien määrä vuonna 2018 oli 102 enemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilötyövuosien määrä kasvoi erityisesti Terveys- ja vanhustenpalveluissa. Akuuttisairaalan htv-lisäys oli 48 ja Hoivan tulosalueen vertailukelpoinen htv-lisäys oli 57 htv. Eksoten henkilötyövuosien määrä on kasvanut kahdessa vuodessa 281 henkilötyövuotta. Yksittäisen vuoden luvut voivat vaihdella paljonkin esimerkiksi palkkatukiyöllistettyjen määrän mukaan.

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymän henkilöstömuutos johtuu pääasiassa valtion rahoituksen vähenemisen takia tehdyistä sopeutustoimista. Henkilömäärä on vähentynyt kolmessa vuodessa 80 henkilöllä.

Wirma Lappeenranta Oy siirtyi vuoden 2018 alusta Lappeenrannan Toimitilat Oy:ltä Lappeenrannan kaupungin omistukseen. Tämän takia Wirma Lpr Oy käsitellään tilinpäätöstietojen osalta erikseen, eikä osana LATO – konsernia.

TYTÄRYHTEISÖT

LAPPEENRANNAN ASUNTOPALVELU OY – KONSERNI

Yhtiön toiminta-ajatus

Lappeenrannan Asuntopalvelu konserni toteuttaa Lappeenrannan kaupungin asuntopolitiikkaa omistamalla, ylläpitämällä, vuokraamalla ja rakentamalla viihtyisiä sekä kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. Yhtiö toimii Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn nimeämänä yleishyödyllisenä yhteisönä ja sen toiminta on keskittynyt asumiseen. Asuntopalvelu-konsernin omistuksessa on noin 5.000 vuokra-asuntoa, jotka sijaitsevat eri puolilla kaupunkia.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Yhtiö vastaa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen, mukaan lukien erityisryhmät, kysyntään Lappeenrannan kaupungin alueella. Yhtiön omistamien ARA-asuntojen keskivuokra vuonna 2018 oli 10,78 eur/m²/kk, joka oli noin 18 % edullisempi kuin vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen keskivuokra kaupungissa. Lisäksi Asuntopalvelun asuntojen vuokriin sisältyy pääsääntöisesti sauna ja käyttövesi ilman erillistä korvausta.

ARA-asuntojen keskivuokraa korotettiin erittäin maltillisesti vuodelle 2019. Keskimäärin korotus oli 0,07 euroa/m²/kk. Vuokrien korotukset pyritään pitämään maltillisena myös jatkossa. Yhtiö vastaa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen omistamisesta ja vuokraamisesta jatkossakin.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

Yhtiö ei jaa tuottoja omistajalleen.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Vuonna 2018 peruskorjattiin yksi kerrostalo jossa on 42 asuntoa. Kohde oli ARA-kohde ja kustannukset toteutuivat suunnitelmien mukaisesti. Vuosien 2019 - 2021 aikana on tarkoitus rakentaa 127 uutta asuntoa ja peruskorjata 60 asuntoa. Näiden investointien kokonaismäärä on noin 24 miljoonaa euroa, joka vastaa yhtiön lainojen lyhennyksiä lisättyinä kohteiden omarahoitussuosuksilla. Ensimmäisen puukerrostalon rakentaminen pyritään toteuttamaan vuoteen 2021 mennessä.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Vuonna 2018 investoinnit toteutettiin pitkäaikaisilla valtion takaamalla korkotukilainoilla. Investointien omarahoitussuosuksien kattamiseksi myytiin kolme kerrostaloa ja yksi rivitalo sekä yksittäisiä asuntoja. Muita rahoitusjärjestelyjä ei ollut. Uusia takauksia ei vuonna 2018 haettu kaupungilta, eikä myöskään ollut rakennejärjestelyjä.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Toiminnan merkittävimmät riskit ovat: Alueellisen hallintorakenteen muutoksen tuomat epävarmuustekijät joidenkin sote-kiinteistöjen käytöstä vuodesta 2021 eteenpäin. Lainojen korkokulujen nousun aiheuttama korotuspaine vuokriin. Korjausvelan hallitsematon kasvu.

LAPPEENRANNAN ASUNTOPALVELU OY - KONSERNIN NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP	TA	TP	Muutos TP 2018/TA2018		Muutos TP 2018/TP2017	
	2017	2018	2018	€	%	€	%
LIKEVAIHTO	32 438	32 576	32 081	-495	-1,5 %	-357	-1,1 %
Liiketoiminnan muut tuotot	255	180	1 856	1 676	931,1 %	1601	627,8 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0		0	
Materialit ja palvelut	0	0	0	0		0	
Henkilöstökulut	-1 371	-1385	-1 400	-15	1,1 %	-29	2,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	-7 597	-7226	-8 159	-933	12,9 %	-562	7,4 %
Liiketoiminnan muut kulut	-19 906	-20861	-21 719	-858	4,1 %	-1813	9,1 %
LIIKETULOS	3 819	3284	2 659	-625	-19,0 %	-1160	-30,4 %
Rahoitustuotot	108	70	78	8	11,4 %	-30	-27,8 %
Rahoituskulut	-1 762	-1461	-1 416	45	-3,1 %	346	-19,6 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	2 165	1893	1 321	-572	-30,2 %	-844	-39,0 %
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0		0	
Verot	-405	-379	-290	89	-23,5 %	115	-28,4 %
Vähemmistöosuus	1	0	0	0		-1	
TILIKAUDEN TULOS	1 761	1514	1 031	-483	-31,9 %	-730	-41,5 %

Tase 1 000 €	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	190 540	183 640	-6 900	-3,6 %
Aineettomat hyödykkeet	302	190	-112	-37,1 %
Aineelliset hyödykkeet	188 709	182 284	-6 425	-3,4 %
Sijoitukset	1 529	1 166	-363	-23,7 %
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	8 937	11 581	2 644	29,6 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	
Saamiset	4 678	6 611	1 933	41,3 %
Rahoitusarvopaperit	1 185	1 204	19	1,6 %
Rahat ja pankkisaamiset	3 074	3 766	692	22,5 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	199 477	195 221	-4 256	-2,1 %

VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	31 982	32 954	972	3,0 %
Osakepääoma	11 209	11 209	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	
Muut omat rahastot	8 949	8 949	0	0,0 %
Ed. tilikausien voitto/tappio	10 063	11 765	1 702	16,9 %
Tilikauden voitto/tappio	1 761	1 031	-730	-41,5 %
Vähemmistöosuus	1 589	1 352	-237	-14,9 %
Pakolliset varaukset	0	0	0	
Laskennallinen verovelka	1 358	1 649	291	21,4 %
Vieras pääoma (yht.)	164 548	159 266	-5 282	-3,2 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	154 119	148 457	-5 662	-3,7 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	10 429	10 809	380	3,6 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	199 477	195 221	-4 256	-2,1 %

Rahoituslaskelma 1 000 €	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA tai TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Liikevoitto (tai Vuosikate)	2 165	1 321	-844	-39,0 %
Oikaisut liikevoittoon (poistot)	9 369	8 385	-984	-10,5 %
Käyttöpääoman muutos	-881	-1 815	-934	106,0 %
Maksetut korot ja maksut	-1 783	-1 464	319	-17,9 %
Saadut osingot			0	
Saadut korot	71	98	27	38,0 %
Maksetut verot			0	
Satunnaiset erät			0	
LIIKETOIMINNAN tai TOIMINNAN RAHAVIRTA	8 941	6 525	-2 416	-27,0 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investoinnit muihin sijoituksiin	-2	-69	-67	-3350,0 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-6 306	-3 390	2 916	46,2 %
Saadut investointiavustukset	204	0	-204	
Käyttöomaisuuden luovutusvoitot	37	2 750	2 713	
Luovutustulot muista sijoituksista	254	371	117	46,1 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-5 813	-338	5 475	-94,2 %
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	3 128	6 187	3 059	-97,8 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainauksen muutokset			0	
Pitkäaikaisten lainojen muutokset	-3 959	-5 692	-1 733	43,8 %
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	265	216	-49	18,5 %
Maksullinen osakeanti			0	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-3 694	-5 476	-1 782	48,2 %
RAHAVAROJEN MUUTOS	-566	711	1 277	-225,6 %
Rahavarat 31.12.	4 259	4 970	711	16,7 %
Rahavarat 1.1.	4 825	4 259	-566	-11,7 %
Lainakanta 31.12.	160 983	155 508	-5 475	-3,4 %
Lainakanta 1.1.	164 677	160 983	-3 694	-2,2 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	100	100	0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	0	0	0
Henkilöstöä keskimäärin	25	25	0
Investoinnit (1000 €)	6 001	3 637	-2 364
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	17 198	15 064	-2 134
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	10	4	-6
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	5,5	3,2	-2,3
Sijoitetun pääoman tuotto %	2	1,4	-0,6
Liiketulos %	11,8	8,3	-3,5
VAKAVARAIUUS			
Omavaraisuusaste %	16,8	17,6	0,8
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	0,9	1,1	0,2
Quick ratio	0,9	1,1	0,2
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	40	15	-25
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	769	390	-379
Rahoituslaskelman tunnusluvut			
Investointien tulorahoitus %	162,7	260,6	97,9
Lainanhoitokate	1,0	1,0	0
Kassan riittävyys, pv	40	40	0
Kassan riittävyys, pv (Lpr konsernitilit mukana)	81	80	-1
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS - TIIMIN ANALYYSI KONSERNIN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Lappeenrannan asuntopalvelut-konsernin tilikauden 2018 kokonaistuotot (liikevaihto + muut tuotot) olivat 33,9 milj. euroa, mikä on 1,1 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa ja 1,2 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2017 kokonaistuotot. Liikevaihto laski 1,1 %, mutta liiketoiminnan muut tuotot olivat vuonna 2018 noin 1,85 milj. euroa. Liiketoiminnan muut tuotot koostuvat lähinnä myytyjen kerrostalojen myyntivoitoista.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liikevoitto oli 2,7 milj. euroa, mikä on 0,6 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa ja 1,2 milj. euroa vähemmän kuin tilikautena 2017 (3,8 milj. €). Liiketuloskeheneminen johtuu erityisesti liiketoiminnan muiden kulujen kasvusta. Kuluja kasvatti erityisesti Liesharjunkatu 6:n purkukustannukset ja asuinhuoneistojen myyntitappiot. Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja 1,3 miljoonaa oli 844 tuhatta euroa edellisestä vuodesta pienempi. Rahoituskulut pienenevät edellisestä vuodesta yli 300 tuhatta euroa. Kannattavuuden tunnuslukuista oman pääoman tuotto prosentti 3,2 % on heikko verrattuna yleisiin raja-arvoihin ja se on huonontunut edellisestä vuodesta. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti on 1,4 %, mikä myös on heikko. Kolmas kannattavuusluku liiketulos prosentti 8,3 % on tyydyttävä ja sekin heikkeni edellisestä vuodesta (tilikaudella 2017 11,8 %). Pääomavaltaisesta toimialasta johtuen keinot parantaa pääoman tuotto prosenttia lyhyellä aikavälillä ovat enemmän tuloslaskelman kuin taseen erissä.

Kannattavuuden tunnuslukuja tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava toiminnan luonne. Vuokrataso sosiaalisessa asuntotuotannossa – mitä vuokrakohteet pääasiassa ovat – on säännelty, eikä siten tavoitteena ole voiton maksimointi.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna (17,6 %) konsernin vakavaraisuus on hieman parantunut edellisestä vuodesta (16,8 %), mutta on edelleen välttävää. Konsernin korollisten velkojen määrä pieneni 5,5 milj. euroa tilikauden aikana.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 konsernin maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaava tunnusluku Current ratio on noussut hieman (1,1). Lyhyen aikavälin maksuvalmiuden ja rahoituspuskurin tunnusluku Quick ratio on hyvällä tasolla (1,1) ja sekin nousi hieman edellisestä tilikaudesta.

Kassan riittävyys päivinä – tunnuslukua tarkasteltaessa voidaan todeta konsernin maksuvalmiuden olevan samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Kassan riittävydestä saa oikeamman kuvan, kun tarkasteluun sisällytetään konsernitilit. Tämän tunnusluvun mukaan konsernin kassavarat riittivät lähes 3 kuukauden kassasta mak suihin.

Rahoitus

Investointien tulorahoitusprosentti osoittaa, että konsernin investoinneista tilikautena 2018 on pystytty rahoittamaan tulorahoituksella 260,6 %, mikä on selvästi enemmän kuin edellisenä vuonna. Vaikka tulorahoitus pieneni vähän, konsernin investoinnit olivat jopa poikkeuksellisen pienet vuonna 2018.

Lainanhoitokate osoittaa kuinka konsernin tulorahoitus riittää vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten mak suun. Konsernin lainanhoitokate on tyydyttävä (1,0) ja se oli sama myös vuotta aiemmin (1,0).

Vuoden 2018 aikana lainakanta pieneni 5,5 milj. euroa ja rahavarat lisääntyivät 0,7 milj. euroa.

Rahoitusriskien kannalta on tärkeää saada tulorahoitus suhteessa investointeihin pysymään tasolla, jolla korollisten velkojen määrää saadaan hallitusti pienennettyä myös tulevana vuosina.

Henkilöstö

Henkilömäärä oli vuonna 2018 keskimäärin 25 henkilöä, joka on sama kuin vuonna 2017. Vuoden kokonaistuotto per henkilö oli 1,36 milj. euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli 1,31 milj. euroa.

Tunnuslukuja tarkasteltaessa on syytä huomioda, että yhtiön tehtävänä on sosiaalinen asuntotuotanto, eikä kaupungilla ole intressiä saada tuottoja yhtiöstä, vaan toteuttaa kaupungin asuntopolitiikkaa.

LAPPEENRANNAN ENERGIA OY – KONSERNI

Yhtiön toiminta-ajatus

Lappeenrannan Energia-konsernissa emoyhtiö on Lappeenrannan Energia Oy, joka on kaupungin 100%:sti omistama yhtiö. Konserni tuottaa ja myy energia- ja vesituotteita sekä hallinnoi jakeluverkkoja. Energia Oy:n tytäryhtiöitä ovat Lappeenrannan Energiaverkot Oy ja Lappeenrannan Lämpövoima Oy. Merkittäviä osakkuusyhtiöitä ovat Kaukaan Voima Oy, Suomen Hyötytuuli Oy ja Elvera Oy sekä vuoden 2019 alusta aloittanut Väre Energia Oy.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehittymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Energia-konsernin liikevaihdon ennakoitiin budjetissa kasvavan hiukan edellisvuoteen verrattuna. Toteutunut liikevaihto 129,2 miljoonaa euroa oli noin 6,7 % edellisvuotta (121,1) suurempi ylittäen budjetin vajaalla 8 miljoonalla eurolla. Suurin syy liikevaihdon voimakkaaseen kasvuun oli sähkön markkinahinnan nousu. Tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli hiukan budjetoitua parempi ja verojen jälkeen tilikauden voitoksi muodostui 14,9 miljoonaa euroa.

Tulevina vuosina liikevaihdon ennakoidaan pienenevän tasolle 110 miljoonaa euroa ja tulostason ennakoidaan säilyvän tasolla 14 – 15 miljoonaa euroa.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Konsernin konkreettinen tavoite on tuottaa omistajalle asetettu tuotto valtuustokauden aikana. Toteutunut

tuotto vuonna 2018 oli tavoitteen mukainen 12,0 miljoonaa euroa.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

Tuotto vuonna 2018 oli 12,0 miljoonaa euroa.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Toteutunut investointitaso oli 19,3 miljoonaa euroa, joka jäi alle budjetoidun (20,4) tason. Suurin syy alitukseen oli toteutuneiden sähköverkon investointien vähäinen määrä suunniteltuun verrattuna. Tulevina vuosina investointitaso on tarkoitus pitää tasolla 20 – 22 miljoonaa euroa/vuosi.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Vuoden 2018 aikana ei toteutettu rakenne- ja rahoitusjärjestelyjä.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Energian omistama sähköntuotanto on alttiina sähkömarkkinoiden nopeisiin ja voimakkaisiin muutoksiin ja niihin reagoiminen on taloudellisessa mielessä avainasemassa. Hallitun riskipolitiikan avulla taloudelliset vaikutukset pidetään hyväksyttävissä rajoissa. Suurhäiriöihin kaukolämmön, sähkön ja veden toimituksessa on varauduttu erilaisin varajärjestelmin ja niiden käyttöä harjoitellaan säännöllisesti.

LAPPEENRANNAN ENERGIA OY – KONSERNIN NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1000	TP	TA	TP	Muutos TP 2018/TA2018		Muutos TP 2018/TP2017	
	2017	2018	2018	€	%	€	%
LIKEVAIHTO	121 109	121 446	129 237	7 791	6,4 %	8 128	6,7 %
Liiketoiminnan muut tuotot	993	860	989	129	15,0 %	-4	-0,4 %
Valmistus omaan käyttöön	14	0	0	0	-	-14	-100,0 %
Materialit ja palvelut	-63 689	-62 216	-68 727	-6 511	10,5 %	-5 038	7,9 %
Henkilöstökulut	-7 989	-8 285	-8 014	271	-3,3 %	-25	0,3 %
Poistot ja arvonalentumiset	-16 004	-15 515	-16 197	-682	4,4 %	-193	1,2 %
Liiketoiminnan muut kulut	-8 651	-8 404	-9 157	-753	9,0 %	-506	5,8 %
LIIKETULOS	25 783	27 886	28 131	245	0,9 %	2 348	9,1 %
Rahoitustuotot	54	0	40	40	-	-14	-25,9 %
Rahoituskulut	-9 595	-9 695	-9 388	307	-3,2 %	207	-2,2 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	16 242	18 191	18 783	592	3,3 %	2 541	15,6 %
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0		0	
Verot	-3 504	-1 668	-3 893	-2 225	133,4 %	-389	11,1 %
Vähemmistöosuus	0	0	0	0		0	
TILIKAUDEN TULOS	12 738	16 523	14 890	-1 633	-9,9 %	2 152	16,9 %

Tase 1000	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	273 510	275 909	2 399	0,9 %
Aineettomat hyödykkeet	12 405	11 076	-1 329	-10,7 %
Aineelliset hyödykkeet	217 569	219 266	1 697	0,8 %
Sijoitukset	43 536	45 567	2 031	4,7 %
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	28 421	30 943	2 522	8,9 %
Vaihto-omaisuus	2 892	2 788	-104	-3,6 %
Saamiset	25 089	27 154	2 065	8,2 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	
Rahat ja pankkisaamiset	440	1 001	561	127,5 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	301 931	306 852	4 921	1,6 %

VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	50 364	61 513	11 149	22,1 %
Osakepääoma	10 000	10 000	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	
Muut omat rahastot	10 838	10 838	0	0,0 %
Ed. tilikausien voitto/tappio	16 788	25 785	8 997	53,6 %
Tilikauden voitto/tappio	12 738	14 890	2 152	16,9 %
Vähemmistöosuus	0	0	0	
Pakolliset varaukset	0	0	0	
Laskennallinen verovelka	9 394	11 222	1 828	19,5 %
Vieras pääoma (yht.)	242 173	234 117	-8 056	-3,3 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	212 253	205 151	-7 102	-3,3 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	29 920	28 966	-954	-3,2 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	301 931	306 852	4 921	1,6 %

Rahoituslaskelma 1000	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA tai TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Liikevoitto (tai Vuosikate)	25 783	28 131	2 348	9,1 %
Oikaisut liikevoittoon (poistot)	16 222	16 533	311	1,9 %
Käyttöpääoman muutos	-205	-3 265	-3 060	1492,7 %
Maksetut korot ja maksut	-9 595	-9 442	153	-1,6 %
Saadut osingot	0	0	0	
Saadut korot	54	40	-14	-25,9 %
Maksetut verot	-1 689	-1 373	316	-18,7 %
Satunnaiset erät	0		0	
LIIKETOIMINNAN tai TOIMINNAN RAHAVIRTA	30 570	30 624	54	0,2 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investoinnit muihin sijoituksiin	-896	-2 608	-1 712	-191,1 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-18 840	-16 567	2 273	12,1 %
Saadut investointiavustukset	0		0	
Investoinnit varauksella katetut	0		0	
Luovutustulot muista sijoituksista	3		-3	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-19 733	-19 175	558	2,8 %
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	10 837	11 449	612	5,6 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Liittymismaksujen lisäys	957	1 372	415	43,4 %
Pitkäaikaisten lainojen muutokset	-8 487	-8 521	-34	-0,4 %
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-22		22	
Maksullinen osakeanti/osingonjako	-3 740	-3 740	0	0,0 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-11 292	-10 889	403	3,6 %
RAHAVAROJEN MUUTOS	-455	560	1015	-223,1 %
Rahavarat 31.12.	441	1 001	560	127,0 %
Rahavarat 1.1.	895	441	-454	-50,7 %
Lainakanta 31.12.	173 557	165 084	-8 473	-4,9 %
Lainakanta 1.1.	182 160	173 557	-8 603	-4,7 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	100	100	0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	0		0
Henkilöstöä keskimäärin	132	133	1
Investoinnit (1000 €)	26 046	19 297	-6 749
Konsernin sis.lainat (1000 €)	89 566	89 566	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	53 729	45 232	-8 497
Kaupungin antolainat (1000 €)	89 872	89 849	-23
Leasingvastuut (1000 €)	61	128	67
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	27,8	26,6	-1,2
Sijoitetun pääoman tuotto %	8,6	9,3	0,7
Liiketulos %	21,1	21,6	0,5
VAKAVARAIKUUS			
Omavaraisuusaste %	16,7	20,0	3,3
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	1,0	1,1	0,1
Quick ratio	0,9	1,0	0,1
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	4 510	3 506	-1 004
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	457	432	-25
			0
Rahoituslaskelman tunnusluvut			
Investointien tulorahoitus %	145,6	162,1	16,5
Lainanhoitokate	2,1	2,3	0,1
Kassan riittävyys, pv	0,6	1,3	0,7
Kassan riittävyys, pv (Lpr konsernitilit mukana)	-4,0	-3,3	0,7
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Myynti kaupungille (jätevesi, lämmitys, sähkö, 1000€)	4056	3506	-550
Tuloutus kaupungille (1000 €)	3740	3740	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI KONSERNIN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Lappeenrannan Energia Oy – konsernin tilikauden 2018 kokonaistuotot (liikevaihto + muut tuotot) olivat 130,2 milj. euroa, mikä on 8,1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2017 kokonaistuotot (122,1 milj. €). Kasvu on nimenomaan liikevaihdon kasvua, eikä kertaluonteisista tapahtumista johtuvaa.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liikevoitto oli 28,1 milj. euroa, mikä on hieman enemmän kuin talousarviossa ja 2,3 milj. euroa enemmän kuin tilikautena 2017. Tilikauden tulos oli 14,9 milj. euroa. Kannattavuuden tunnusluvusta oman pääoman tuotto prosentti 26,6 % on erinomainen. Oman pääoman tuottoon vaikuttaa tuloksen lisäksi myös konsernin taserakenne. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti 9,3 % on yleinen korkotaso huomioiden hyvä. Kolmas kannattavuusluku liiketulos prosentti 21,6 % on sekin erittäin hyvä. Konsernin kannattavuus on hyvä.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna (20,0 %) konsernin vakavaraisuus on välttävä, vaikka se nousikin edellisestä vuodesta (16,7 %). Alhainen omavaraisuusaste kertoo suuresta vieraan pääoman osuudesta rahoituksessa.

Vakavaraisuutta tarkasteltaessa tulee huomioida, että tilinpäätöksen 2018 mukaan konsernin vieraasta pääomasta ilman laskennallista verovelkaa 51,0 % (89,9 milj. € + 30 milj. € pääomalaina) muodostuu lainoista kaupungille. Lainat ovat syntyneet Energia-konsernin yhtiöittämisen seurauksena. Kun pääomalaina katsotaan omaksi pääomaksi, on omavaraisuusaste 29,8 %. Tuloutustavoite kaupungille vaikuttaa omavaraisuusasteen parantamismahdollisuuksiin voitollisista tuloksista huolimatta.

Energia-konsernilta saatavat korkotuotot ovat merkittävä lisä kaupungin omassa talousarviossa. Konsernin investoinnit ja taloudellinen tilanne muodostavat riskin myös kaupungin oman tulopohjan kehittymiselle.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 konsernin maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaavat tunnusluvut Current ratio (1,1) ja Quick ratio (1,0) ovat tyydyttävät / hyvät. On kuitenkin huomioitava, että kyseiset tunnusluvut kuvaavat tilannetta vain tilinpäätöspäivänä.

Konsernin maksuvalmius on heikko kassan riittävyyden perusteella. Konsernin rahavaroilla voitiin tilivuoden 2018 aikana kattaa keskimäärin 1 päivän kassasta maksut. Konserni joutui tukeutumaan kaupungin konsernitiilimiittiin. Tämäkin tunnusluku on kuitenkin laskettu tilinpäätöspäivän lukujen perusteella.

Rahoitus

Investointien tulo-rahoitusprosentti osoittaa, että konsernin investoinneista tilikautena 2018 on pystytty rahoittamaan tulo-rahoituksella 162,1 %. Tulo-rahoitus on riittänyt investointien rahoittamiseen.

Lainanhoitokate osoittaa kuinka konsernin tulo-rahoitus riittää vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksumiin. Konsernin lainanhoitokate vuonna 2018 oli hyvä (2,3). Luku on parantunut hieman edellisestä vuodesta.

Vuoden 2018 aikana lainakanta väheni 8,5 milj. euroa ja rahavarat vastaavasti lisääntyivät 560 tuhatta euroa. Konsernin tulevat investointipaineet ovat merkittävät, joten senkin takia on tärkeää, että konsernin lainakanta on pienentynyt.

Henkilöstö

Konsernin henkilömäärä oli vuonna 2018 keskimäärin 133 henkilöä, mikä on 1 henkilö enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden 2018 liikevaihto per henkilö oli 972 tuhatta euroa, mikä on 5,9 % enemmän kuin edellisenä vuonna (917,5 tuhatta euroa).

Konsernille on asetettu tuloutustavoite, jonka mukaan konsernin piti tulouttaa vuonna 2018 kaupungille 12 miljoonaa euroa. Konserni saavutti tuloutustavoitteensa.

LAPPEENRANNAN TOIMITILAT OY – KONSERNI

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehittymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Lappeenrannan kaupunginvaltuusto päätti 26.9.2016 Lappeenrannan kaupunkikonsernin uudesta organisaatiosta 1.6.2017 jälkeen. Uudistuksen yhtenä tavoitteena oli koota hajallaan oleva toimitilaosaaminen LATO – konserniin ja erottaa toimitilojen hallinta selkeäksi tukipalveluksi, kuten siivous, ruokahuolto ja kiinteistönhoito jo olivat. Toimitilaosaamisen keskittämisen kautta tavoiteltiin lisäksi säästöjä hallinnosta sekä luottamushenkilöiden ohjausmahdollisuuksien vahvistamista.

Konsernirakenne:

1. Lappeenrannan Toimitilat Oy
2. Lappeenrannan Yritystila Oy
  - 2.1 Lappeenrannan Laivat Oy
  - 2.2 Lappeenranta Free Zone Oy Ltd
  - 2.3 Kiinteistö Oy Mustolan Huoltorakennus
  - 2.4 Kiinteistö Oy Reijolan Liikekeskus
  - 2.5 Lappeenrannan Matkakeskus Oy
  - 2.6 Kiinteistö Oy Joutsenon Annukka
- Osakkuusyhtiöt Kiinteistö Oy Sammonpiha ja Keskinäinen Kiinteistö Oy Maakuntagalleria
3. Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy
4. Williparkki Oy

Omistajan puhevaltaa LATO – konsernissa käyttää kaupunginhallitus siten kuin kaupunginhallituksen johtosäännössä tarkemmin määrätään. LATO – konsernin yleiset toimintaperiaatteet ja kaupungin ohjausvallan käyttäminen on määritelty konserniohjeissa.

LATO - konsernin henkilöstö on keskitetty Lappeenrannan Toimitilat Oy:n palvelukseen. Yhtiön palveluksessa oli vuonna 2018 keskimäärin 26 työntekijää, joista vakinaisia oli 21 kpl ja määräaikaisia 5 kpl. Lappeenrannan Toimitilat Oy ja kukin tytäryhtiö ovat sopineet keskenään työvoima-, rahoitus- ja muiden yhteisten palvelujen tuottamisesta. Lisäksi yhtiön ja Lappeenrannan kaupungin välillä on palvelusopimus, jonka mukaan Lappeenrannan Toimitilat Oy tuottaa Lappeenrannan kaupungille kiinteistöomaisuuden hallinta-, hankejohtamis-, rakennuttamis-, kiinteistöjohtamis- ja ylläpitopalveluita.

Yleistä

LATO-konsernin toimintaa vuonna 2018 leimasi verohallinnon ennakkoratkaisuun saatu hallinto-oikeuden ratkaisu. Hallinto-oikeus ei muuttanut verohallinnon

ennakkoratkaisua ja pelkistettynä hallinto-oikeuden kanta tarkoitti, että Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n ja tietyiltä osin myös Lappeenrannan Yritystila Oy:n toiminnasta saamat tulot ovat verotettavaa tuloa, mutta toiminnasta aiheutuneet menot eivät ole vähennettäviä kuluja. Hallinto-oikeuden päätökseen haettiin valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valituslupaa ei ole vielä myönnetty. Keväällä pyydettiin verohallinnolta myös uusi ennakkoratkaisu, joka saatiin kesäkuun alussa. Uusin ennakkopäätös oli linjassa verohallinnon aiempien päätösten kanssa, josta syystä myös uusimmasta ennakkoratkaisusta päätettiin valittaa hallinto-oikeuteen. Valituksen käsittely on kesken.

Suunnittelemtomien veroseuraamusten minimoimiseksi ja muutoksenhaun ajaksi Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n toimintaa ja osin myös Lappeenrannan Yritystila Oy:n toimintaa päätettiin muuttaa siten, että kaupungin oman palvelutuotannon käyttöön tulevat uudisrakennukset ja omassa käytössä olevien rakennusten peruskorjaus- ja pieninvestointihankkeet tehdään kaupungin omaan taseeseen. Käyttötalouteen kirjattavat vuosikorjaustoimenpiteet tehdään niin ikään kaupungin lukuun. Myös rakennusten ylläpito- ja kunnossapitotehtävien järjestämisestä vastaaminen päätettiin siirtää Lappeenrannan kaupungin tilakeskuksen tehtäväksi siltä osin kuin kohteet ovat kaupungin oman palvelutuotannon käytössä. Järjestely päätettiin toteuttaa 1.1.2018 lukien. Tilakeskuksen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet tilakeskus hankkii ostopalveluna Lappeenrannan Toimitilat Oy – konsernin yhtiöiltä, Lappeenranta-konsernin muilta yhtiöiltä ja toimijoilta tai ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Lappeenrannan Toimitilat Oy:n ja Lappeenrannan kaupungin tilakeskuksen välillä on voimassa palvelusopimus kiinteistöomaisuuden hallinta-, hankejohtamis-, rakennuttamis-, kiinteistöjohtamis- ja ylläpitopalveluista.

Operatiivinen toiminta

Muutoksenhaun ajaksi tehdyistä organisatorisista väliaikaisjärjestelyistä huolimatta LATO - konsernin operatiivinen toiminta oli varsin vilkasta käynnissä ja suunnitteilla olevien rakennushankkeiden vuoksi. Kunnallista palvelutuotantoa palvelevista kohteista toteutusvaiheessa vuonna 2018 olivat mm. Hovinpellon päiväkodin uudisrakennus ja keilahalli-urheilutalon peruskorjauksen 1. vaihe. Muita eri hankevaiheissa olevia kohteita olivat Kourulan päiväkotikoulu, Kesämäenrinteen koulun peruskorjaus, keskustan uusi päiväkotikoti, Joutsenon uusi koulu, Lauritsalan uusi koulu, monitoimiareena ja sisäliikuntahalli, Sammontalo ja itäinen paloasema. Li-

säksi pienempiä investointihankkeita oli lukuisia, suurimpana Kimpisen urheilukeskuksen katsomoiden ja sosiaalitalojen korjaus.

Uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeiden lisäksi LATO - konsernin keskeinen tehtävä on huolehtia olemassa olevan rakennuskannan ylläpidosta ja siitä, että toimitilat pysyvät terveellisinä ja turvallisina käyttäjillensä. Tätä tavoitetta silmälläpitäen vuoden 2018 aikana laadittiin Lappeenrannan kaupungin toimintaohje sisäilmasto-ongelmien ratkaisemiseksi. Toimintamalli on päätetty ottaa käyttöön aluksi Lappeenrannan Toimitilat Oy:n hallinnoimissa rakennuksissa ja lopulta kaikissa Lappeenrannan kaupunkikonsernin rakennuksissa.

Lappeenrannan Toimitilat – konsernin perustamisen myötä hallinnointi- ja hoitovastuu kaupungin ulosvuokratuista rakennuksista siirtyi Lappeenrannan Yritystila Oy:lle 1.6.2017. Jo ennestään Yritystila Oy:n omistuksessa oli n. 76 000 m² toimitilaa 54 osoitteessa Lappeenrannan alueella. Vuokralaisia oli yhtiön omistamissa ja hallinnoimissa tiloissa vuoden 2018 lopussa 213. Järjestelyjen seurauksena Lappeenrannan Yritystila Oy:n toiminnan volyyymi ja liikevaihto kasvoivat.

Yritystila Oy valmisteli vuonna 2018 omistamansa kiinteistön kauppaa osoitteessa Tullitie 7. Kiinteistökauppa tulee toteutumaan vuoden 2019 alkupuolella. Yritystilan vuoden 2018 kiinteistökehitystoiminta keskittyi pitkälti olemassa olevien kiinteistöjen kehittämiseen. Vuokrattavien tilojen toimivuutta parannettiin vastamaan paremmin vuokralaisten kasvavia tarpeita.

Yritystila on saanut omistajaohjauksella hoidettavakseen elinkeinostrategisia kiinteistöprojekteja ja hankkeita. Osa projekteista tullaan aloittamaan vuonna 2019. Hankkeet ja projektit liittyvät LUT-yliopiston osaamisalueen yrityksiin, matkailuun ja muuhun elinkeinotoimintaan.

Yritystila-konserniin kuuluva Lappeenranta Free Zone Oy vastaa edelleen kaupungin rahti-, matkustaja- ja veneilysatamista sekä niiden liikenteestä, kunnossapidosta, kehittämisestä ja markkinoinnista. Yhtiön Raipossa ja Mustolassa olevat varastohallit on vuokrattu yritysille varasto- ja logistiikkatoimintaan.

Matkustajasatamassa yhtiö uusi laivojen jäteveden poistoon tarkoitetun septiyskikön, sekä ravintola-alusten sähkönsyötöt suurennettiin ja uusittiin. Pien – ja vierasvenesatamia kehitettiin ja ylläpidettiin ja kauden 2018 alussa laajennettiin yhtiön polttoainejakelun ja palvelupisteen tiloja, joihin sijoittuu jatkossa myös satamatoimiston palvelut. Purjehduskauden aikana saaneerattiin myös Laihan pienvenesatamaa sekä käynnistettiin Voisalmi II:n maa-alueiden kunnostus.

Mustolan rahtisataman logistiikkaoperaattoreiden ja asiakkaiden liiketoimintojen kasvun käynnistyminen jäi vuoden 2018 aikana odotettua vaisummaksi. Tilikauden loppuun mennessä yhtiö sai kuitenkin uudet sijoittautujat tarkasteluvuoden aikana tyhjentyneisiin varasto – ja toimistotiloihin.

Saimaan Kanavan ja sen sulkujen kunnostustyön on uskottu vaikuttavan vuosittain suoraan kanavassa kulkevien laivojen määrän kasvuun. Vuonna 2018 vuorossa oli Mustolan, Soskuan ja Juustilan sulkuporttien uusiminen ja liikennekausi avautui vasta 18.5.2018. Kauden lyhenemisestä huolimatta Mustolan satamassa vierailneiden laivojen kokonaismäärä kasvoi 38 % ja rahtitonnit lisääntyivät kauden aikana 23 %:a edellisvuodesta, laivojen yhteismäärän ollessa 84 laivaa (61 laivaa vuonna 2017) ja rahti 171 534 tn (2017 140 027 tn). Matkustajaliikenteessä oli 40 220 henkilöä, ja liikennöinti pysyi edellisen vuoden tasolla.

Maksullisen pysäköinnin toimialalla toimiva Williparkki Oy keskittyi pitkälti Lappeenrannan kaupungin päättämien maksullisten pysäköintialueiden sekä omistamiensa pysäköintitalojen P-Torin, P-Pormestarin ja P-Cityn operoimiseen. Lisäksi yhtiö operoi keskussairaalan, rautatieaseman, lentoaseman ja kauppakeskus Gallerian pysäköintialueita. Yhtiön operoimilla kaupungin omistamilla maksullisilla pysäköintialueilla ja kadunvarsipaikoilla autopaikkojen määrä on ollut tilikauden aikana kesäkaudella n. 530 kpl ja talvikaudella n. 380 kpl. Pysäköintitaloissa yhtiöllä on hallinnassaan noin 870 autopaikkaa.

Katujen varsilla olevat autopaikkamäärät ovat vähentyneet jo useamman vuoden ajan, mutta pääosa autopaikoista on korvattu pysäköintitaloihin sijoituvilla autopaikoilla. Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna varsinkaan lyhytaikapysäköinti ei ole siirtynyt taloihin samalla volyyymilla kuin mitä sen on maan päällä.

Vuonna 2018 Williparkki Oy:n ja Assi Group Oy:n kesken solmittiin autopaikkoja koskeva rasitesopimus, jonka perusteella Assi Groupin uuden toimistotalon asemakaavan velvoittamat autopaikat osoitetaan pysäköintitalo P-Pormestarista. Kyse on yhtiön kannalta taloudellisesti hyvin merkittävästä sopimuksesta.

Lappeenrannan kaupungin ja myös LATO - konsernin tulevien vuosien merkittävin haaste on tilojen käytön tehostaminen ja investointien toteuttaminen siten, että meneillään olevat ja tulevat talonrakennushankkeet saadaan toteutettua siten, että kaupungin palvelutuotannossa olevien tilojen neliömäärä on 90 % nykyisestä vuoteen 2021 mennessä ja 85 % nykyisestä vuoteen 2023 mennessä. Tavoite on erittäin haastava, mutta keinojen tavoitteen saavuttamiseksi uskotaan löytyvän.

Lappeenrannan Toimitilat -konsernin liikevaihto 1.1. - 31.12.2018 oli 16 678 t€ (TA 2018: 15 222 t€, TP 2017: 23 294 t€). Konsernin tulos samana ajankohtana oli -71 t€ (TA 2018: -236 t€, TP 2017 -1 997 t€).

Vuosina 2019 - 2021 liikevaihdon arvioidaan olevan noin 18 miljoonaa euroa. Tulevien vuosien tulokset arvioidaan muodostuvan voitollisiksi.

Kaupunginvaltuustoon nähteen sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Terveellisten ja turvallisten toimintaympäristöjen tarjoaminen

Toteutuma:

Lappeenrannan Toimitilat –konsernin tavoitteena on tarjota terveelliset ja turvalliset toimintaympäristöt niin sisäisille kuin ulkoisillekin asiakkaille.

Peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa rakennusten terveellisyys ja turvallisuus on huomioitu muun muassa siten, että jokaisessa hankkeessa on kosteuskoordinaattori ja pölynhalintakoordinaattori, joka valvoo omalta osaltaan, että valmistuvat tilat ovat terveelliset ja turvalliset.

Sisäilmaongelmiin on reagoitu muun muassa säätämällä ilmanvaihtoa, tiivistys- ja muilla korjauksilla ja hankkimalla väistötiloja.

Rakennusten ylläpidossa pyritään ennakoivaan kunnossapitoon ja huoltoon. Kuntotutkimuksia teetetään suunnitelmallisesti ja määräaikaishuolloissa suunnitelmallisuus toteutuu aikaisempaa paremmin.

Tilatehokkuuden parantaminen:

- tilankäytön tehostaminen 10 %:lla vuoteen 2021 mennessä

Toteutuma:

Uudisrakennushankkeiden suunnittelussa pyritään tehokkaisuuteen suunnitteluratkaisuihin. Kunkin peruskorjaushankkeen kohdalla tarkastellaan, olisiko uudisrakennusvaihtoehto kokonaistaloudellisesti tarkasteltuna peruskorjausta perustellumpi vaihtoehto. Peruskorjaushankkeiden suunnittelussa pyritään kehittämään olemassa olevia rakennuksia siten, että tilan käyttö tehostuu. Kaikissa uusissa rakennushankkeissa selvitetään modulaarisen rakentamisen mahdollisuudet.

Kunkin rakennushankkeen kohdalla mietitään hankkeen elinkaarta ja sitä, onko hanke perusteltu vai voiko tilan tarpeen ratkaista muutoin kuin rakentamalla.

Tilankäytön tehostamistavoite on erittäin kova mutta pyrkimys on, että keinot tavoitteen saavuttamiseksi keksitään.

- toimitilojen yhteiskäytön, muunneltavuuden ja monikäyttöisyyden lisääminen

Toteutuma:

Uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa keskeisenä tavoitteena on ollut luoda uusia oppimisen ja opettamisen malleja tukevia, toiminnallisesti sekä taloudellisesti tehokkaita toimintaympäristöjä, jotka palvelevat useita toimijoita sallien tilojen yhteiskäytön ja nostaan niiden käyttöasteen korkeaksi. Rakennusten tilat suunnitellaan siten, että esim. ruokalan tai kirjaston tiloja voidaan hyödyntää opetustiloina (esim. Sammotalo). Toisaalta esimerkiksi siirrettäviä seiniä käyttämällä saadaan isoista tiloista pien-tiloja.

Energiansäästöohjelman noudattaminen:

- Kuntien uuden energiatehokkuussopimuksen 2017 - 2025 mukaisten tavoitteiden saavuttaminen

Toteutuma:

Kuntien uuden energiatehokkuussopimus 2017 - 2025 allekirjoitettiin vuonna 2018. Toimenpiteet sopimuksen mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi ovat työn alla. Sopimuskauden alussa uskotaan tavoitteiden saavuttamiseen.

- Toimintaympäristöjen hiilijalanjäljen pienentäminen

Toteutuma:

Sopimuskaudella kaupunki on sitoutunut 7,5 % vähentämiseen energian kulutuksessa. Toimialojen ja eri osapuolten sitouttamiseksi sopimuksen tavoitteisiin perustettiin toimialojen yhteinen seurantar ryhmä. Energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kiinteistöjä käyttävien ja kiinteistön omistajan välistä vuoropuhelua. Sopimuskauden alussa uskotaan tavoitteiden saavuttamiseen.

Kiinteistöstrategian laatiminen ja toteuttaminen:

- Kiinteistöstrategian laatiminen vuonna 2018

Toteutuma:

Toimitilastrategian laadinta on aloitettu vuoden 2018 aikana. Kaupunginvaltuuston asettamat strategiset tavoitteet 2017 – 2021 linjaavat valmisteltavaa toimitilastrategiaa. Toimitilastrategian työstäminen jatkuu kevään 2019.

Korjausvelan hallinta:

- Myynnin tehostaminen

Toteutuma:

Rakennusten myyntiä on tehostettu ottamalla myyntikanavaksi huutokaupat.com – palvelu. Yrityksille tarjottavien toimitilojen myyntiin ja vuokraamiseen on hankittu uudet digitaaliset ohjelmistotuotteet.

Realisointiryöryhmä ja sen kautta elinvoima- ja kaupunkikehitystoimiala on saatu lisäresurssiksi edistämään rakennusten myyntitoimintaa.

- Rakennusten purkaminen (P-salkku)

Toteutuma:

Palvelutuotannosta poistuvia rakennuksia, joilla ei nähdä olevan kehittämismahdollisuuksia, puretaan. Rakennusten purkukustannuksista vastaa Elinvoima- ja kaupunkikehitystoimiala.

- Oikea-aikaiset ja riittävät peruskorjaukset ja uudisrakentaminen

Toteutuma:

Lappeenrannan kaupungilla on käynnissä mittava investointiohjelma mikä osaltaan auttaa pienentämään kaupungin rakennusten korjausvelkaa, kun rakennuksia peruskorjataan tai peruskorjauksuntoisia rakennuksia korvataan uudisrakennuksilla.

Sote-kiinteistöjen sopeuttaminen uuteen tilanteeseen kehittämällä ja luovuttamalla kiinteistöjä

- Yritystila Oy:n Sote-kiinteistöjen kokonaisvähennystavoite vuosille 2017 - 2020 on 16 %

Toteutuma:

Muutamien Sote-kiinteistöjen osalta myynti-neuvottelut ovat käynnissä. Sote-uudistuksen toteutuminen vaikuttaa ratkaisuihin myös Lappeenrannassa.

Monipuolisten ratkaisumallien käyttäminen rakennushankkeiden toteutuksessa ja rahoittamisessa

Toteutuma:

Kunkin rakennuksen hankesuunnitteluvaiheessa selvitetään, mikä toteutusmalli ja urakkamuoto on ko. hankkeen tapauksessa sopivin. Samoin tarkastellaan, mikä omistusmuoto olisi kaupunkikonsernin kannalta kokonaistaloudellisesti edullisin.

Esimerkiksi Sammontalo-hankkeen hankesuunnitelma pohjautuu toiminnan tarpeeseen perustuvaan ja läpinäkyvään esitykseen eri toimintojen tilankäytöstä ja tilojen yhteiskäytön mahdollisuuksista. Edelleen Sammontalo-hankkeeseen on haettu parasta ratkaisua järjestämällä arkkitehtuurikilpailu, joka on vielä käynnissä. Lauritsalan kouluhanketta viedään eteenpäin elinkaari-mallilla. Neuvottelut elinkaarikumppanien valitsemiseksi ovat käynnissä.

Tyhjenevien toimitilojen uusiokäyttö ja käyttötarkoituksen muutokset

Toteutuma:

Vuoden 2018 alkupuolella valmistui selvitys koskien palvelutuotannosta poistuvien kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten uusiokäyttömahdollisuuksia. Tyhjenevien rakennusten uusiokäyttö pitää selvittää jokaisen kohteen osalta erikseen.

Asiakkaiden osallistaminen ja sitouttaminen hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa

Toteutuma:

Asukkaat on pyritty osallistamaan ja sitouttamaan hankkeiden suunnitteluun ja totuttamiseen asukastilaisuuksien kautta. Asukastilaisuudet on järjestetty yhdessä kaupunkisuunnittelun kanssa.

Hankintojen suunnittelu kustannustehokkaasti ja yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa Lappeenranta Greenreality-tavoitteita tukien

Toteutuma:

Markkinavuoropuhelua on käyty liittyen pitkän tähtäimen investointiohjelmaan sekä yksittäisiin investointihankkeisiin liittyen. Markkinavuoropuhelua käydään edelleen enenevässä määrin erilaisiin hankintoihin liittyen.

Uusien yritysten ja liiketoimintojen hankkiminen Mustolan alueelle; logistiikkakeskuksen kehittäminen ja Venäjälle suuntautuvan rahtiliikenteen toimijoiden keskittäminen alueelle

Toteutuma:

Rahti- ja laivaliikenteen hallittu kasvu sekä vapautuneiden varasto- ja toimitilojen uudelleen vuokraus ovat toteutuneet. Liiketoiminnan laajempi kasvu vuosille 2019 - 2021 on riippuvaista yleisistä taloussuhdanteista. Aktiivista työtä uusien yritysten hankkimiseksi Mustolan alueelle, sen logistiikkakeskuksen kehittämistä ja Venäjälle suuntautuvan rahtiliikenteen toimijoiden keskittämistä Mustolaan jatketaan.

Tilavarausjärjestelmien digitalisointi, käsittäen erilaiset toimitilat, pysäköintipaikat ja venepaikat

Toteutuma:

Yrityksille tarjottavien toimitilojen myyntiin ja vuokraamiseen sekä asiakashallintaprosessin kehittämiseen, on otettu käyttöön uudet digitaaliset ohjelmistotuotteet. Satamatoiminnoissa on käytössä pienvenepaikkojen verkkopohjainen hallinta – ja varausohjelmisto.

Organisaatiouudistuksen edellyttämä toimintojen yhteensovittaminen ja uuden organisaatiokulttuurin luominen ja vakiinnuttaminen

Toteutuma:

Uutta organisaatiokulttuuria on luotu muun muassa yksikkökokousten ja Tyky-tapahtumien avulla.

Tiimityöskentelyn avulla on haettu yhteisiä toimintamalleja operatiivisiin tehtäviin liittyen.

Työ on edelleen käynnissä. Toimitilastrategian laatimisen ja prosessien tarkastelun kautta pyritään hakemaan tehokasta tapaa toimia.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

Lappeenrannan Toimitilat-konserniin kuuluvalle Williparkki Oy:lle on asetettu tuloutustavoitteeksi 300 000 euroa vuonna 2018. Vuoden 2018 tuloksesta yhtiö antaa konserniavustusta omistajalleen Lappeenrannan Toimitilat Oy:lle 249 900 euroa.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Vuonna 2018 Lappeenrannan Yritystila Oy teki omistamiensa kiinteistöjen PTS-suunnitelmien mukaisia peruskorjaus- ja parannushankkeita. Niihin käytettiin 146 tuhatta euroa.

Lappeenranta Free Zone Oy Ltd:n sähköisen asiakaspalvelun kehittymisen myötä veneilypalveluiden asiointi siirtyi pääosin verkkopalveluksi, samalla satamatoimiston asiakaspalvelun tilantarve pieneni ja yhtiö investoi laajennuksen omistamaansa huoltamorakennukseen Satamatie 9:ssä.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Lappeenrannan Yritystila Oy:n kertalyhenteinen Kuntarahoituksen myöntämä ja kaupungin takaama 4,9 miljoonan euron laina lyhennettiin ja nostettiin uusi Handelsbankenin myöntämä 4,0 miljoonan euron bulletlaina. Tähän saatiin kaupungin takaus. Kaupungille luovutettiin takausta vastaan panttikirjoja yhteensä 4,5 miljoonan euron arvosta.

Kaupungin takausvastuut 31.12.2018 olivat 26,7 miljoonaa euroa (29,3 miljoonaa euroa vuonna 2017)

Yritystilan ulkoista velkaa pyritään pienentämään mm. kiinteistöjen myynnillä.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Rahoitusriskit ja taloudelliset riskit

LATO-konsernilla on merkittävästi lainaa, joten korkotason tai lainamarginaalien nousu lisää yrityksen rahoituskustannuksia. Korkotaso on pitkään ollut hyvin alhainen, mutta käänne nouseviin korkoihin on mahdollista. Korkoriskiä hallitaan jakamalla lainat pitkällä aikavälillä tasaisesti kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin.

Toimitilojen käyttöasteella on suuri merkitys konsernin rahoituskustannuksille ja kannattavuudelle. Käyttöasteeseen voi laskevasti vaikuttaa asiakaskannan huonontuminen esimerkiksi näiden vuokranmaksukyvyyn heikkenemisen ja sitoutumisen lyhenemisen myötä. Kilpailukyvyyn heikkeneminen esimerkiksi rahoituskustannusten, uusiin tarkoituksiin heikosti sopivien räätälöityjen rakennusten tai väärän sijainnin vuoksi heijastuu myös käyttöasteeseen. Suuret suunnitteilla olevat yksityiset investointihankkeet, elinkeinotuen ehtojen kiristyminen ja kilpailulainsäädäntö voivat myös vaikuttaa konsernin kilpailuasemaan. Asiakkaat eri toimialoilta tasoittavat kuitenkin konsernin riskiä.

Strategiset ja operatiiviset riskit

Monissa Yritystila Oy:n omistamissa ja hallinnoimissa tiloissa on vuokralaisena maakunnallisia sosiaali- ja terveysalan ja pelastustoimen yksiköitä. Maakuntaudistus tulee muuttamaan näiden kiinteistöjen vuokrausjärjestelyitä, joiden vaikutuksia on vaikea arvioida. Yritystilan hallinnoimiin ja kaupungin omistamiin sote- ja pelastuskiinteistöihin liittyvä riski tai mahdollisuus tulee konkretisoitumaan maakuntaudistuksen edetessä.

Sisäilmaongelmat kiinteistöissä on merkittävä LATO-konsernin toimintaan vaikuttava riski. Sisäilmaongelmat aiheuttavat paitsi terveydellisiä haittavaikutuksia ja asiakastytymättömyyttä myös mahdollisesti mittavia korjauskustannuksia ja rakennusten arvon heikkenemistä. Sisäilmaongelmien käsittelyyn on olemassa toimintatavat. Sisäilmakäsittelyn prosessikuvaus on päivitetty ja lisäksi on tärkeää huomioida tiedottamisen merkitys. Ongelman käsittely tehdään yhdessä asiakkaan kanssa.

Vuokralaisen vaihdostilanteessa tilat vaativat useimpien muutostöitä, joiden vuoksi tiloja voi olla vaikea vuokrata kannattavasti. Vuokrattavista toimitiloista on Lappeenrannassa ylitarjontaa, mikä alentaa vuokratasoa.

Henkilöstöriskit

Lappeenrannan kaupunkikonsernin toimitilahallinta on organisoitu vuodesta 2017 alkaen uuden toimitilakonsernin alaisuuteen. Uudessa yrityksessä on useita eri toimialoja ja erilaisia taustoja yksiköissä. Toimintatavat sekä strategiaprosessit yksiköissä ovat vaihdelleet, ja osakeyhtiömäinen toiminta on valtaosin uutta. Toimipiteet yhteisen tekemisen ja yrityskulttuurin kehittämiseksi ovat menossa, mutta jos näissä ei onnistuta, niin uhkana on pitäytyminen vanhoihin toimintamalleihin, toiminnan lokeroituminen ja että toiminta ei suuntaudu oikein. Omistajan asettamat tavoitteet toiminnalle ovat olemassa. Toiminnan tarkoitus tulee kuitenkin vielä pystyä konkretisoimaan sekä sisäisesti että ulkoisesti.

Erityisesti satamassa fyysiseen työhön ja toimintaympäristöön (laiturit, työkoneet, junat, liukkaus) liittyvät tapaturman vaarat ovat melko suuria. Lisäksi asiointiin rakennustyömailla, liikkumiseen liikenteen seassa ja sähkötöihin kiinteistöjen hoidossa sisältyy tapaturmien mahdollisuus. Työturvallisuuteen on konsernin eri yksiköissä kiinnitetty huomiota. Työn vaarojen arvioinnit on tehty ja henkilöstön saatavilla on tarvittavat suojavälineet. Työntekijän oma vastuu niiden käytöstä kuitenkin korostuu.

Omaisuusriskit

Kiinteistöjen rakennuttamiseen ja kunnossapitoon liittyy monenlaisia mahdollisia virheitä. Virheiden taloudellisten ja oikeudellisten vastuiden osalta esimerkiksi

konsulttien ja urakoitsijoiden vastuut ovat yleensä rajoitettuja, jolloin LATO-konsernille saattaa jäädä velvoitteita ja syntyä vahingonkorvausvaatimuksia. Virheiden ja niihin liittyvien velvoitteiden huonoon hoitoon liittyy myös maineriski.

Muut riskit

Toimitilojen hallintaan liittyy monia intressiosapuolia ja vaihtelevia tiedotustarpeita. Esimerkiksi sisäilmaongelmat tms. johtavat viestintätarpeeseen. Asioita käsitellään yhä yleisemmin myös sosiaalisessa mediassa. Viestinnässä epäonnistuminen voi johtaa asiakastytymättömyyteen ja olla maineriski.

LAPPEENRANNAN TOIMITILAT OY – KONSERNIN NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA 2018		Muutos TP2018/TP2017	
				€	%	€	%
LIKEVAIHTO	23 294	15 222	16 678	1 456	9,6 %	-6 616	-28,4 %
Liiketoiminnan muut tuotot	68	4	22	19	539,0 %	-46	-67,1 %
Materiaalit ja palvelut	-8 233	-585	-528	57	0,0 %	7 706	-93,6 %
Henkilöstökulut	-1 414	-1 666	-1 939	-273	46,7 %	-526	37,2 %
Poistot ja arvonalentumiset	-3 990	-3 258	-3 941	-683	41,0 %	49	-1,2 %
Liiketoiminnan muut kulut	-9 427	-9 309	-9 334	-25	0,8 %	93	-1,0 %
LIIKETULOS	298	408	958	550	-5,9 %	661	221,9 %
Rahoitustuotot	75	9	44	35	391,3 %	-30	-40,8 %
Rahoituskulut	-708	-590	-698	-108	18,3 %	10	-1,4 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	-336	-173	304	478	-275,9 %	640	-190,7 %
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0	0 %	0	0 %
Verot	-1 698	-118	-400	-282	238,9 %	1 298	-76,4 %
Vähemmistön osuus tilik. tuloksesta	36	55	24	-31	-55,7 %	-12	-33,2 %
TILIKAUDEN TULOS	-1 997	-236	-71	165	-69,9 %	1 926	-96,4 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat yhteensä	78 516	74 128	-4 388	-5,6 %
Aineettomat hyödykkeet	1 310	1 077	-234	-17,8 %
Aineelliset hyödykkeet	69 749	65 705	-4 044	-5,8 %
Sijoitukset	7 457	7 347	-110	-1,5 %
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	12 908	5 381	-7 527	-58,3 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	0,0 %
Saamiset	12 638	5 131	-7 507	-59,4 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	0 %
Rahat ja pankkisaamiset	270	251	-20	-7,3 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	91 424	79 510	-11 915	-13,0 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma yhteensä	29 380	29 309	-71	-0,2 %
Osakepääoma	17 401	17 401	0	0 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	0 %
Muut omat rahastot	10 246	10 246	0	0,0 %
Ed. tilikausien voitto/tappio	3 730	1 733	-1 997	-53,5 %
Tilikauden voitto/tappio	-1 997	-71	1 926	-96,4 %
Vähemmistöosuus	506	481	-24	-4,8 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	0	0	0	0 %
Konsernireservi	885	797	-88	-9,9 %
Pakolliset varaukset	0	0	0	0 %
Vieras pääoma yhteensä	60 653	48 922	-11 731	-19,3 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	42 423	40 463	-1 961	-4,6 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	18 230	8 459	-9 771	-53,6 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	91 424	79 510	-11 915	-13,0 %

Rahoituslaskelma 1000	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA tai TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Liikevoitto (tai Vuosikate)	298	958	660	221,9 %
Oikaisut liikevoittoon (poistot)	3 995	4 601	606	15,2 %
Käyttöpääoman muutos	1 438	873	-565	-39,3 %
Maksetut korot ja maksut	-742	-613	129	-17,3 %
Saadut osingot	23,4	0	-23	-100,0 %
Saadut korot	27	44	17	64,8 %
Maksetut verot	-68	-2 065	-1 997	2927,9 %
Satunnaiset erät			0	
LIIKETOIMINNAN tai TOIMINNAN RAHAVIRTA	4 971	3 798	-1 173	-23,6 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investoinnit muihin sijoituksiin	-97	0	97	-100,0 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-1 422	-537	885	-62,2 %
Lainasaamisten takaisinmaksut		510		
Saadut investointiavustukset			0	
Investoinnit varauksella katetut			0	
Luovutustulot muista sijoituksista	727,5	181	-546,5	-75,1 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-792	154	946	-119,4 %
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	4 179	3 952	-227	-5,4 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainauksen muutokset	16	16	0	-1,8 %
Pitkäaikaisten lainojen muutokset	-4 283	-3 988	295	-6,9 %
Lyhytaikaisten lainojen muutokset			0	
Maksullinen osakeanti/osingonjako			0	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-4 267	-3 972	295	-6,9 %
RAHAVAROJEN MUUTOS	-88	-20	68	-77,3 %
Rahavarat 31.12.	270	250	-20	-7,5 %
Rahavarat 1.1.	358	270	-88	-24,6 %
Lainakanta 31.12.	49 389	45 367	-4 022	-8,1 %
Lainakanta 1.1.	53 672	49 389	-4 283	-8,0 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	100,0	100,0	0,0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %			
Henkilöstöä keskimäärin (sis. oto)	26	29	3
Investoinnit (1000 €)	1 531	407	-1 124
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	37 459	34 348	-3 111
Kaupungin antolainat (1000 €)	200	19	-181
Leasingvastuut (1000 €)	38	86	48
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	-6,3	-0,3	6,0
Sijoitetun pääoman tuotto %	0,5	1,3	0,9
Liiketulos %	1,3	5,7	4,5
VAKAVARAIKUUS			
Omavaraisuusaste %	34,0	38,6	4,7
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	0,7	0,6	-0,1
Quick ratio	0,7	0,6	-0,1
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	9 321	2 399	-6 922
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	3 336	3 819	483
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI KONSERNIN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Lappeenrannan Toimitilat – konsernin (LATO) tilikauden 2018 kokonaistuotot (liikevaihto + liiketoiminnan muut tuotot) olivat 16,7 milj. euroa. Toteutuneet luvut tilikaudelta eivät ole vertailukelpoiset edelliseen vuoteen verrattuna, koska kaupungin palvelutuotannossa olevien rakennusten osalta toiminta palautettiin kaupungin tilakeskukselle.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liiketulos oli 958 tuhatta euroa eli 5,7 % kokonaistuotoista. Liiketulos - % on yleisiin raja-arvoihin suhteutettuna tyydyttävä. Konsernin tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 304 tuhatta euroa, mikä on lähes 500 tuhatta euroa talousarviota parempi.

Kannattavuuden tunnusluvuista oman pääoman tuottoprosentti -0,3 % on erittäin heikko, vaikka se onkin parantunut edellisestä vuodesta (-6,3 %). Samoin sijoitetun pääoman tuottoprosentti 1,3 % on heikko ja sekin parani edelliseen vuoteen verrattuna (0,5 %).

Kannattavuuden tunnuslukuja tarkasteltaessa on huomioitava, että Lappeenrannan Toimitilat Oy-konserniin kuuluu yhtiöitä, joiden toiminnot tukevat kaupungin elinkeino- ja matkailustrategian tavoitteita. Jatkossa on kuitenkin tärkeää, että konsernin tulos on positiivinen.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna (38,6 %) konsernin vakavaraisuus on hyvä ja se parani vuodesta 2017 (34,0 %). Vaikka omavaraisuusaste on hyvä, konsernin vieraan pääoman määrä on 2,9-kertainen suhteessa liikevaihtoon. Tämä johtuu siitä, että osa konserniin kuuluvista yhtiöistä toimii vahvasti pääomavaltaisella toimialalla.

Vakavaraisuuteen liittyvät tunnusluvut voivat jatkossa muuttua huomattavasti sen mukaan, mitä päätetään nyt kaupungin omistuksessa olevien rakennusten ja tulevien investointien omistuksen ja rahoitusmuotojen osalta. Jos rakennuksia ei siirretä LATO – konserniin ja uudet investoinnit toteutetaan kaupungin taseeseen, on LATO - konsernin velkaantumiskehitys riippuvainen lähinnä kaupungin omistajaohjauksella toteutettavista hankkeista koskien Lappeenrannan Yritystila Oy:tä ja Williparkki Oy:tä.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 konsernin maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaava tunnusluku Current ratio on heikko (0,6) ja se on hieman heikompi kuin vuotta aiemmin. Lyhyen aikavälin maksuvalmiuden ja rahoituspuskurin tunnusluku Quick ratio oli myös heikko (0,6).

Henkilöstö

Konsernin henkilömäärä oli vuonna 2018 keskimäärin 29 henkilöä. Henkilömäärä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 3 henkilöllä. Kokonaistuotto henkilöä kohden oli 576 tuhatta euroa.

ETELÄ-KARJALAN JÄTEHUOLTO OY

Yhtiön toiminta-ajatus

Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy (EKJH) on 9 kunnan 100 %:sti omistama osakeyhtiö, jonka toiminta-alueella asuu noin 133 000 asukasta. Yhtiön tehtävänä on huolehtia ja toteuttaa toimiva ja taloudellinen jätehuoltojärjestelmä Etelä-Karjalan alueelle siten, että jätehuollossa asetetut tavoitteet täyttyvät.

EKJH vastaa tällä hetkellä kaikkien osakaskuntiensä kunnan vastuulla olevan jätehuollon operatiivisesta toiminnasta, sen vaatimasta asiakaspalvelusta, laskutuksesta ja neuvonnasta.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehittymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Biokaasulaitoksen hankinta kilpailutettiin uudelleen keväällä 2018. Varsinainen hankintapäätös tehtiin 26.9.2018 ja urakkasopimus allekirjoitettiin 9.11.2018 Envor Protech OY:n kanssa (nyk. EcoProtech Oy).

Budjetoitu liikevaihto ylitettiin noin 0,9 M€. Tulos oli noin 470 t€ parempi kuin budjetoitu. Liikevaihto säilyi edellisvuoden tasolla. Nykyisen toiminnan liikevaihdon odotetaan säilyvän ennallaan, jos yleinen taloustilanne ei merkittävästi muutu tai yhtiölle ei osoiteta uusia tehtäviä. Biokaasulaitoksen valmistuttua (alkuvuonna 2020) kaasun myynnistä tulee lisää liikevaihtoa noin 1,2 M€, jos koko tuotanto saadaan myytyä markkinahintaan.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Strategian mukaisesti EKJH toimii resurssiviisaasti ja siirtyy mahdollisuuksien mukaan kiertotalouteen, on aktiivinen yhteistyökumppani yrityksille jätteesiin ja materiaalihokkuuteen liittyvän liiketoiminnan kehittämi-

sessä. EKJH vähentää edelleen jätehuollon hiilijalanjälkeä samalla edistäen kierrätystä ja materiaalihyötykäyttöä sekä käsittelee jätteet kustannustehokkaasti.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

EKJH ei jaa osinkoja.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Komposiitti -pilot laitokselle hankittiin koneita ja laitteita 280 000 €:lla, biokaasulaitoksen tarpeisiin hankittiin uusi sähkömuuntamo 102 000 €. Biokaasulaitoksen kustannuksia syntyi 1,3 M€. Biokaasulaitoksen kustannuksista 11,7 M€ tulee realisoitumaan 2019 – 2020 aikana. Biokaasulaitoshankkeelle myönnettyä 2,2 M€ energiainvestointitukea voidaan maksaa toteutuneiden kustannusten perusteella enintään kolmessa erässä; hakemukset tullaan tekemään 2019 – 2020 aikana.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Tehdyt investoinnit rahoitettiin kassavaroin. EKJH:lla ei ole lainaa Lpr:n kaupungilta.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Merkittävimmät epävarmuustekijät lähivuosina liittyvät hankintapäätöksiin, lainsäädännön muutoksiin ja uusien käsittelytekniikoiden (jätteen kierrätys ja energiahyödyntäminen) käyttöönottoon. Jätelaki tullaan jälleen kerran avaamaan; edellisiin muutoksiin (hankintalaki, jätelaki) sopeutuminen toimialalla on edelleen kesken.

ETELÄ-KARJALAN JÄTEHUOLTO OY:N NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA2018		Muutos TP 2018/TP2017	
				€	%	€	%
LIKEVAIHTO	11 626	10 799	11 676	877	8,1 %	50	0,4 %
Liiketoiminnan muut tuotot	212	121	191	70	57,9 %	-21	-9,9 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0		0	
Materialit ja palvelut	-7 330	-6 752	-7 101	-349	5,2 %	229	-3,1 %
Henkilöstökulut	-1 534	-1 637	-1 595	42	-2,6 %	-61	4,0 %
Poistot ja arvonalentumiset	-914	-885	-1 007	-122	13,8 %	-93	10,2 %
Liiketoiminnan muut kulut	-1 745	-1 442	-1 477	-35	2,4 %	268	-15,4 %
LIIKETULOS	315	204	687	483	236,8 %	372	118,1 %
Rahoitustuotot	8	4	9	5	125,0 %	1	12,5 %
Rahoituskulut	-10	-143	-8	135	-94,4 %	2	-20,0 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	313	65	688	623	958,5 %	375	119,8 %
Tilinpäätössiirrot	2	1	1	0	0,0 %	-1	-50,0 %
Verot	-123	-14	-171	-157	1121,4 %	-48	39,0 %
TILIKAUDEN TULOS	192	52	518	466	896,2 %	326	169,8 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP 2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	8 492	9 020	528	6,2 %
Aineettomat hyödykkeet	0	27	27	
Aineelliset hyödykkeet	8 492	8 993	501	5,9 %
Sijoitukset	0	0	0	
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	3 993	4 313	320	8,0 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	
Saamiset	3 939	4 265	326	8,3 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	
Rahat ja pankkisaamiset	54	48	-6	-11,1 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	12 485	13 333	848	6,8 %

VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	6 879	7 397	518	7,5 %
Osakepääoma	2 683	2 683	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	
Muut omat rahastot	0	0	0	
Ed. tilikausien voitto/tappio	4 004	4 196	192	4,8 %
Tilikauden voitto/tappio	192	518	326	169,8 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	6	5	-1	-16,7 %
Pakolliset varaukset	3 538	3 697	159	4,5 %
Vieras pääoma (yht.)	2 062	2 234	172	8,3 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	0	0	0	
Lyhytaikainen vieraspääoma	2 062	2 234	172	8,3 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	12 485	13 333	848	6,8 %

Rahoituslaskelma 1 000 €	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA tai TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Liikevoitto (tai Vuosikate)	315	688	373	118,4 %
Oikaisut liikevoittoon (poistot ja pak.var.)	1204	1166	-38	-3,2 %
Käyttöpääoman muutos	-346	-155	191	-55,2 %
Maksetut korot ja maksut	-10	-8	2	-20,0 %
Saadut osingot	0	0	0	
Saadut korot	8	9	1	12,5 %
Maksetut verot	-123	-171	-48	39,0 %
Satunnaiset erät	0	0	0	
LIIKETOIMINNAN tai TOIMINNAN RAHAVIRTA	1048	1529	481	45,9 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investoinnit muihin sijoituksiin			0	
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-847	-1535	-688	81,2 %
Saadut investointiavustukset			0	
Investoinnit varauksella katetut			0	
Luovutustulot muista sijoituksista			0	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-847	-1535	-688	81,2 %
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	201	-6	-207	-103,0 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainauksen muutokset			0	
Pitkäaikaisten lainojen muutokset			0	
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-187	0	187	
Maksullinen osakeanti			0	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-187	0	187	100,0 %
RAHAVAROJEN MUUTOS	14	-6	-20	142,9 %
Rahavarat 31.12.	54	48	-6	11,1 %
Rahavarat 1.1.	40	54	14	35,0 %
Lainakanta 31.12.	0	0	0	
Lainakanta 1.1.	187	0	-187	-100,0 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	50,3	50,3	0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	0	0	0
Henkilöstöä keskimäärin	30	30	0
Investoinnit (1000 €)	847	1535	688
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	88	63	-25
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	2,8	7,2	4,4
Sijoitetun pääoman tuotto %	4,5	9,4	4,9
Liiketulos %	2,7	6,0	3,3
VAKAVARAIUUS			
Omavaraisuusaste %	55,1	55,5	0,4
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	2,0	2,0	0,0
Quick ratio	2,0	2,0	0,0
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	390	171	-219
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	147	139	-8
Rahoituslaskelman tunnusluvut			
Investointien tulorahoitus %	130,6	99,3	-31,3
Lainanhoitokate	6,8	179,9	173,1
Kassan riittävyys, pv	1,3	1,1	-0,2
Kassan riittävyys, pv (Lpr konsernitilit mukana)	15,0	55,2	40,2
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI YHTIÖN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy:n tilikauden 2018 kokonaistuotot (liikevaihto + muut tuotot) olivat 11,9 milj. euroa, mikä on 0,9 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa ja käytännössä samalla tasolla kuin vuonna 2017.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liikevoitto 687 tuhatta euroa on selvästi parempi kuin talousarviossa ja 372 tuhatta euroa parempi kuin edellisenä vuonna. Tilikauden tulos 518 tuhatta euroa oli noin 2,7 -ertainen edelliseen vuoteen verrattuna (192 tuhatta €). Vaikka kokonaistuotot kasvoivat vain 50 tuhatta euroa, paransi kannattavuutta erityisesti liiketoiminnan muiden kulujen väheneminen edellisestä vuodesta. Kannattavuuden tunnusluvuista oman pääoman tuotto prosentti 7,2 % on yleisillä mittareilla arvioituna välttävä, vaikka se nousi edellisestä vuodesta selvästi. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti 9,4 % on yleinen korkotaso huomioiden hyvä. Kolmas kannattavuusluku liiketulos prosentti 6,0 % on tyydyttävä. Vuotta aikaisemmin liiketulos prosentti oli 2,7 %. Kaikki kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut ovat parantuneet edellisestä tilikaudesta.

Toiminnan luonne ja tavoitteet huomioiden yleiset raja-arvot kannattavuuden tunnusluvuissa eivät sellaisenaan sovellu Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy:öön.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna (55,5 %) yhtiön vakavaraisuus on erinomainen ja se parani hieman edellisestä vuodesta (55,1 %). Vaikka vieraan pääoman määrä kasvoi jonkin verran, yhtiön vieras pääoma koostuu korottomista veloista ja pakollisista varauksista.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 yhtiön maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaava tunnusluku Current ratio on hyvä (2,0). Lyhyen aikavälin maksuvalmiuden ja rahoituspuskurin tunnusluku Quick ratio on myös hyvä (2,0).

Kassan riittävyys päivinä – tunnusluvun osalta oikeamman kuvan yhtiön maksuvalmiudesta antaa tunnusluku, missä Lappeenrannan konsernitilit on laskettu

mukaan rahavaroihin. Yhtiön rahavaroilla voitiin tilivuoden 2018 aikana kattaa Lappeenrannan konsernitilit mukaan lukien keskimäärin noin 55 päivän kassasta maksut.

Rahoitus

Investointien tulo-rahoitusprosentti 99,3 % osoittaa, että yhtiön tulo-rahoitus riitti juuri rahoittamaan investoinnit tilikaudella 2018. Investointien tulo-rahoitusprosentti on heikentynyt selvästi edellisestä vuodesta. Tunnusluku voi vaihdella paljonkin vuosittain investointien ajoittumisesta johtuen. Tulo-rahoitus oli vuonna 2018 selvästi edellisvuotta suurempi, mutta investointien määräkin kasvoi selvästi.

Lainanhoitokate osoittaa kuinka yhtiön tulo-rahoitus riittää vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksumiin. Yhtiöllä ei vuonna 2018 ollut korollista velkaa, joten tunnuslukua ei arvioida.

Rahoituslaskelman perusteella yhtiö pystyi tilivuonna 2018 rahoittamaan toimintansa juoksevat kulut ja investoinnit ilman velkarahoitusta. Yhtiön vakavaraisuus on erittäin hyvällä tasolla. Tulevina vuosina tasapainoisen rahoituksen kannalta merkittävin tekijä on investointien määrä suhteessa tulo-rahoitukseen. Biokaasulaitosinvestointi johtanee toteutuessaan lyhyellä aikavälillä tunnuslukujen heikkenemiseen, koska tulo-rahoituksella yhtiö ei hanketta pysty rahoittamaan.

Henkilöstö

Yhtiön henkilömäärä (30 henkilöä) oli sama kuin edellisenä vuonna. Vuoden kokonaistuotto per henkilö oli 396 tuhatta euroa. Vuotta aikaisemmin kokonaistuotto per henkilö oli 395 tuhatta euroa.

Kannattavuustietoja tarkasteltaessa on huomioitava, että yhtiö on perustettu hoitamaan osakaskuntien vastuulla oleva jätehuolto.

Tällöin ei ole perusteltua, että yhtiö tuottaisi voittoa enempiä kuin toiminnan vakaa jatkaminen ja vuosittaisten heilahdusten tasaaminen sekä tarvittavat investoinnit edellyttävät. Edellisvuotta parempi tulos ja vahva omavaraisuusaste ovat hyvä lähtökohta biokaasulaitosinvestoinnille. Investointi heikentää yhtiön omavaraisuutta selvästi lähivuosina.

KIINTEISTÖ OY SENIORI-SAIMAA

Yhtiön toiminta-ajatus

Lappeenrannan kaupunki ja Holiday Club Resorts Oy (HCR) ovat perustaneet Kiinteistö Oy Seniori-Saimaan vuonna 2010 omistamaan ja kehittämään Lappeenrannan kaupungin Tiuruniemen kylässä sijaitsevaa Tiurun entisen sairaalan aluetta sillä olevine rakennuksineen. Kaupunki omistaa yhtiön osakkeista 68,85 %.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehittymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Yhtiön kiinteistöllä ei ole vuokralaista tai toimintaa. Kiinteistölle on pyritty löytämään ostaja, joka ottaisi vastatakseen kohteen kehittämistä asemakaavan mukaisesti. Toistaiseksi ostajaa ei ole kyetty löytämään ja tästä syystä yhtiö haki syksyllä 2016 kohteen asemakaavan muuttamista muun muassa niin, että ent. sairaalarakennuksen suojelumerkintä poistettaisiin. Rakennuksen lämmittämisestä luovuttiin keväällä 2016. Vuonna 2018 yhtiöllä ei syntynyt liikevaihtoa lainkaan. Aiempina vuosina pieni liikevaihtokertymä on muodostunut yhtiön kolmansilta laskuttamista lämmön ja sähkön käytön korvauksista. Nämä ovat nyt lakanneet. Tulos vuodelta 2018 osoittaa tappiota 95.388 euroa, mikä on talousarviossa ennakoitua (ennakoitu -119.423 euroa) pienempi johtuen hallinnon, ulkoalueiden hoidon ja kiinteistönhoidon kulujen toteutumisesta budjetoitua pienempinä.

Vuonna 2017 yhtiön tulos osoitti tappiota 94.460 euroa. Lämmityskuluja ei ole syntynyt vuoden 2016 jälkeen, minkä vuoksi tappio on muodostunut vuoden 2017 tavoin pienemmäksi kuin aikaisempina vuosina. Mikäli uutta omistajaa kiinteistölle ei löydetä, muodostuu tulos tappiolliseksi vuoden 2018 tuloksen tapaan myös vuosina 2019–2021. Vuoden 2018 talousarvio on tappiollinen noin -155.000 euroa. Kiinteistön kehittämiseen liittyen asiantuntijapalveluihin on budjetoitu enemmän kuin vuonna 2018, minkä vuoksi tappion odotetaan olevan vuonna 2019 suurempi kuin vuonna 2018.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

182

Yhtiö on perustettu omistamaan ja kehittämään Tiurun entisen sairaalan aluetta sillä olevine rakennuksineen. Yhtiö ei ole toistaiseksi kyennyt löytämään ostajaa omistamalleen kiinteistölle ja tästä syystä yhtiö on hakenut kohteen asemakaavan muuttamista muun muassa niin, että rakennuksen suojelumerkintä poistettaisiin. Yhtiö pyrkii edelleen löytämään kiinteistölle ostajan, joka ottaisi vastatakseen kohteen kehittämistä.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

Yhtiön tarkoituksena ei ensisijaisesti ole jakaa tuottoja omistajilleen. Yhtiö ei tulouttanut kaupungille vuonna 2018.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Vuonna 2018 ei toteutettu investointihankkeita. Yhtiö pyrkii myymään omistamansa kiinteistön, jolloin investoinneille ei olisi tarvetta myöskään vuosien 2019 – 2021 aikana.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Vuonna 2018 ei toteutettu rakennejärjestelyitä.

Yhtiön maksuvalmiuden turvaamiseksi on syksyllä 2014 jouduttu ottamaan käyttöön rahoitusjärjestely, jossa yhtiön omistajat Lappeenrannan kaupunki ja Holiday Club Resorts Oy ovat vastanneet omistustensa suhteessa (pl. tammi-huhtikuun 2016 lämmityksen kulu, josta kaupunki yksin on vastannut) yhtiön toiminnan kuluista sijoittamalla oman pääoman ehtoisina sijoituksina Kiinteistö Oy Seniori-Saimaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon yhtiön toiminnan kuluja vastaavan euromäärän. Vuonna 2016 yhtiöllä tehdyt suoritukset riittivät kattamaan myös vuoden 2017 toiminnan kulut. Rahoitustarve oli olemassa jälleen vuoden 2018 ja on sitä seuraavien vuosien osalta. Omistajat ovat yhtiön esityksestä päättäneet vuoden 2019 rahoituksesta, yhteensä noin 119.000 euroa, josta osuudet

omistusten suhteessa ovat: kaupunki noin 82.100 euroa ja HCR noin 37.100 euroa. Mikäli vuoden 2019 aikana ilmenee kulueriä, jotka eivät ole olleet talousarviota laadittaessa ennakoitavissa, joutuu yhtiö pyytämään omistajiltaan lisärahoitusta. Rahoitusjärjestelyn tarve jatkuu vielä seuraavinakin vuosina, mikäli yhtiö ei saa omistamaansa kiinteistöä myydyksi.

Yhtiöllä ei ole kaupungilta haettuja takauksia. Yhtiö on kaupungille velkaa noin 115.000 euron suuruisen maankäyttö sopimukseen perustuvan maksun. Maksun suorittaminen on siirretty ajankohtaan, jolloin yhtiö on saanut myytyä kiinteistön.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Yhtiön toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät kiinteistön myyntiajan pitkittymiseen. Ostajan löytäminen kiinteistölle on osoittautunut hankalaksi, mistä johtuen edellä kuvattu rahoitusjärjestely on jouduttu ottamaan käyttöön. Asemakaavamuutosta on jouduttu hakemaan samasta syystä. Yhtiön näkökulmasta myös asemakaavamuutoksen lopputulokseen ja sen lainvoimaistumisen aikatauluun liittyy epävarmuutta. Riskiä sisältyy myös aikaisempaan verrattuna lisääntyneessä määrin entisen sairaalarakennuksen kuntoon vuonna 2018 tapahtuneen vesivuodon takia veden valuttua jopa alimpiin kerroksiin.

KIINTEISTÖ OY SENIORI-SAIMAAN NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA 2018		Muutos TP2018/TP2017	
				€	%	€	%
LIKEVAIHTO	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Materialit ja palvelut	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Henkilöstökulut	-11	-11	-11	0	2,3 %	0	1,8 %
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Liiketoiminnan muut kulut	-83	-109	-84	24	-22,4 %	-1	0,9 %
LIIKETULOS	-94	-119	-95	24	-20,1 %	-1	1,0 %
Rahoitustuotot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Rahoituskulut	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	-94	-119	-95	24	-20,1 %	-1	1,0 %
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Verot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
TILIKAUDEN TULOS	-94	-119	-95	24	-20,1 %	-1	1,0 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat yhteensä	1 526	1 526	0	0,0 %
Aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0,0 %
Aineelliset hyödykkeet	1 526	1 526	0	0,0 %
Sijoitukset	0	0	0	0,0 %
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	38	50	12	32,6 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	0,0 %
Saamiset	0	0	0	0,0 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	0,0 %
Rahat ja pankkisaamiset	38	50	12	33,0 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 564	1 576	12	0,8 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma yhteensä	1 446	1 448	2	0,1 %
Osakepääoma	1 525	1 525	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	0,0 %
Muut omat rahastot	1 525	1 622	97	6,4 %
Ed. tilikausien voitto/tappio	-1 509	-1 604	-94	6,3 %
Tilikauden voitto/tappio	-94	-95	-1	1,0 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	0	0	0	0,0 %
Pakolliset varaukset	0	0	0	0,0 %
Vieras pääoma yhteensä	118	128	11	9,0 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	0	0	0	0,0 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	118	128	11	9,0 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 564	1 576	12	0,8 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	68,9	68,9	0,0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	0,0	0,0	0,0
Henkilöstöä keskimäärin	oto	0t0	0,0
Investoinnit (1000 €)	0	0	0
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	0	0	0
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	-6,3	-6,6	-0,3
Sijoitetun pääoman tuotto %	-6,3	-6,6	-0,3
VAKAVARAIKUUS			
Omavaraisuusaste %	92,5	91,8	-0,6
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	0,3	0,4	0,1
Quick ratio	0,3	0,4	0,1
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	0,0	0,0	0,0
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	0,0	0,0	0,0
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0,0	0,0	0,0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI YHTIÖN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Kiinteistö Oy Seniori-Saimaalla ei ollut lainkaan tuottoja vuonna 2018.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liiketappio oli -95 tuhatta euroa, mikä on 24 tuhatta euroa parempi kuin talousarviossa. Koska yhtiöllä ei ole rahoitustuottoja ja -kuluja, tilikauden tulos on sama kuin liiketappio. Yhtiön omistamissa kiinteistöissä ei ole tällä hetkellä vuokralaisia, joten aktiivista liiketoimintaa ei ole.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna (91,8 %) yhtiön vakavaraisuus on erinomainen. Edellä kerrotusta tilanteesta johtuen vakavaraisuutta pitää kuitenkin tarkastella

myös siitä näkökulmasta, että oman pääoman suuruus vastaa käytännössä taseessa olevaa maa-alueiden arvoa. Yhtiöllä ei ole yhtään korollista velkaa.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 yhtiön maksuvalmius (Quick ratio 0,4) on heikko. Koska yhtiöllä ei ole liiketoiminnasta saatavia tuloja, ei vuoden 2018 lopussa olleilla rahavaroilla selvitä vuoden 2019 menoista. Lyhytaikaiset velat koostuvat lähinnä ostoveloista konserniyrityksille.

Henkilöstö

Yhtiöllä ei ole omaa henkilöstöä, vaan sen tehtävät hoidetaan oman toimen ohella.

Kiinteistö Oy Seniori-Saimaan kohdalla on syytä huomioida, että kaupungin intresseissä on, että yhtiö myy omistamansa kiinteistöt, kun potentiaalinen ostajaehdokas löytyy.

LAPPEENRANNAN TEATTERIKIINTEISTÖ OY

Yhtiön toiminta-ajatus

Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy:n tehtävänä on omistaa teatteritoimintaa varten rakennettavaa rakennuksen osaa ja vuokrata sitä teatteritoimintaa varten. Yhtiö voi omistaa, vuokrata ja hallita mahdollisia muita kiinteistöjä.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehitymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Vuosi 2018 oli Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy:n toiminnan kolmas vuosi sen jälkeen kun yhtiön rakennuttamat ja omistamat teatteritilat kauppakeskus IsoKristiin laajennusosassa valmistuivat. Yhtiön päävuokralaisena toimii Lappeenrannan kaupunginteatteri, jolle tilat on kokonaisuudessaan vuokrattu. Kaupunginteatteri huolehtii tilojen edelleenvuokrauksesta siltä osin kun se ei itse tarvitse tiloja omassa toiminnassaan.

Yhtiön toiminta on vakiintunut teatterirakennuksen omistamiseen liittyviin tehtäviin. Yhtiön palveluksessa oli tilikauden aikana yksi osa-aikainen työntekijä. Kiinteistöhuollon palvelut on ostettu Saimaan Tukipalvelut Oy:ltä.

Yhtiön liikevaihto tilikauden aikana oli 1 200 000 euroa mikä koostui kokonaisuudessaan Lappeenrannan kaupunginteatterin yhtiölle maksamista tilavuokrista.

Yhtiön tilikauden tulos oli 5 343,13 euroa. Tulevina vuosina tuloksen arvioidaan asettuvan lähelle nollassa.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

•toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisen tilojen tarjoaminen kaupunginteatterin käyttöön

Tavoite on toteutunut.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

Yhtiön tarkoituksena ei ensisijaisesti ole jakaa tuottoja omistajilleen.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Vuonna 2018 ei toteutettu investointeja. Myöskään vuosille 2019-2021 ei ole suunnitteilla merkittäviä investointihankkeita.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Ei rakenne- ja rahoitusjärjestelyjä vuonna 2018. Kaupungilta ei ole haettu takauksia tai lainoja vuonna 2018.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy:n liiketoiminta keskittyy tilojen vuokraamiseen Lappeenrannan kaupungille, joten yhtiön liiketoimintariski on pieni.

Suurin riski toiminnassa kohdistuu yhtiön omistamassa rakennuksessa olevien teatteritekniikan järjestelmien ennalta-arvaamattomiin teknisiin vikoihin tai häiriöihin, jotka vaikuttavat usein välittömästi kaupunginteatterin asiakkaisiin näytösten häiriöinä tai pahimmillaan peruuntumisena. Riskiä hallitaan mm. sillä että laitteiston ylläpidosta ja käytöstä vastaava henkilökunta on koulutettu käyttämään laitteistoa ja selvittämään häiriötilanteita. Myös tarvittava ulkopuolinen tuki häiriötilanteiden selvittämiseksi on järjestetty tarkoituksenmukaisesti.

Yhtiön lainamäärä on huomattava. Rahoitukseen sisältyvää korkoriskiä voidaan hallita jakamalla rahoitus pitkällä aikavälillä tasaisesti kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin lainoihin. Tällä hetkellä painopiste on vaihtuvakorkoisessa matalan korkotason vuoksi.

LAPPEENRANNAN TEATTERIKIINTEISTÖ OY:N NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP	TA	TP	Muutos TP 2018/TA 2018		Muutos TP2018/TP2017	
	2017	2018	2018	€	%	€	%
LIIVEVAIHTO	1200	1200	1200	0	0,0 %	0	0,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Materiaalit ja palvelut	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Henkilöstökulut	-21	-5	-4	1	-21,1 %	17	-81,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	-629	-835	-820	15	-1,8 %	-190	30,2 %
Liiketoiminnan muut kulut	-326	-233	-206	27	-11,4 %	120	-36,8 %
LIIKETULOS	223	127	170	43	33,9 %	-53	-23,9 %
Rahoitustuotot	0	0	0	0	0,0 %	0	-98,9 %
Rahoituskulut	-160	-161	-165	-4	2,3 %	-4	2,7 %
TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	63	-34	5	39	-115,7 %	-58	-91,5 %
Satunnaiset erät (netto)	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	63	-34	5	39	-115,7 %	-58	-91,5 %
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Verot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Vähemmistön osuus tilik. tuloksesta	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
TILIKAUDEN TULOS	63	-34	5	39	-115,7 %	-58	-91,5 %

Tase 1 000 €	TP	TP	Muutos TP 2018/TP2017	
	2017	2018	€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat yhteensä	18 127	17 317	-810	-4,5 %
Aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0,0 %
Aineelliset hyödykkeet	18 085	17 275	-810	-4,5 %
Sijoitukset	42	42	0	0,0 %
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	367	500	133	36,4 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	0,0 %
Saamiset	367	500	133	36,4 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	0,0 %
Rahat ja pankkisaamiset	0	0	0	0,0 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	18 493	17 817	-677	-3,7 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma yhteensä	1 709	1 715	5	0,3 %
Osakepääoma	3	3	0	0,0 %
Arvonkorotusrahoitus	0	0	0	0,0 %
Muut omat rahastot	2 243	2 243	0	0,0 %
Ed. tilikausien voitto/tappio	-599	-536	63	-10,5 %
Tilikauden voitto/tappio	63	5	-58	-91,5 %
Vähemmistöosuus	0	0	0	0,0 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	0	0	0	0,0 %
Konsernireservi	0	0	0	0,0 %
Pakolliset varaukset	0	0	0	0,0 %
Vieras pääoma yhteensä	16 784	16 102	-682	-4,1 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	16 040	15 350	-690	-4,3 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	744	752	8	1,1 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	18 493	17 817	-677	-3,7 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	100,0	100,0	0,0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	0,0	0,0	0,0
Henkilöstöä keskimäärin	0,8	0,2	-0,6
Investoinnit (1000 €)	1 424	10	-1 415
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	15 400	14 850	-550
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	0	0	0
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	3,8	0,3	-3,4
Sijoitetun pääoman tuotto %	1,2	0,9	-0,3
Liiketulos %	18,6	14,2	-4,4
VAKAVARAISUUS			
Omavaraisuusaste %	9,2	9,6	0,4
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	0,5	0,7	0,2
Quick ratio	0,5	0,7	0,2
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	1 200	1 200	0
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	3	0	-2
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI YHTIÖN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy:n liikevaihto tilikaudella 2017 oli 1,2 miljoonaa euroa, mikä on sama kuin talousarviossa ja edellisenä vuonna.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liiketulos oli +170 tuhatta euroa ja tilikauden tulos +5 tuhatta euroa. Oman pääoman tuotto-prosentti oli 0,3 % ja sijoitetun pääoman tuotto-prosentti 0,9 %. Kannattavuuden tunnusluvut ovat huonontuneet edellisestä vuodesta.

Kannattavuutta arvioitaessa on huomioitava, että suurin osa toiminnan kuluista koostuu pääomakuluista (poistot + korot). Toimintaympäristöstä johtuen vuokratuotosta tuleva tulovirta on vakaata, joten oleellista on pitää muut kuin pääomakulut maltillisella tasolla.

Vakavaraisuus

Tilinpäätöshetkellä yhtiön vakavaraisuus on heikko omavaraisuusasteella mitattuna (9,6 %) ja se on lähes

samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Yhtiön vieraan pääoman määrä väheni lainanlyhennysten seurauksena.

Vakavaraisuutta arvioitaessa on huomioitava, että Teatterikiinteistö Oy:n liiketoiminta keskittyy tilojen vuokraamiseen Lappeenrannan kaupungille, joten yhtiön liiketoimintariski on pieni.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 yhtiön maksuvalmiutta ja rahoituskuria mittaavat tunnusluvut Current ratio ja Quick ratio olivat 0,7. Lyhytaikaiset saamiset kattoivat siten 70 % lyhytaikaisista veloista.

Henkilöstö

Yhtiön palveluksessa oli osa-aikainen toimitusjohtaja.

Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy vuokraa uutta teatteria Lappeenrannan kaupungille. Yhtiön ensisijainen tavoite ei ole tuottaa voittoa. Vuokratuottojen tulisi kuitenkin kattaa toiminnasta aiheutuneet kulut.

SAIMAAN TUKIPALVELUT OY

Yhtiön toiminta-ajatus

Saimaan Tukipalvelut Oy tuottaa asiakkaan kumppanina terveyttä edistäviä ruoka-, puhtaus-, tekstiili- sekä kiinteistöjen huolto- ja kunnossapidon palvelukokonaisuuksia joustavasti ja taloudellisesti.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehittämisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Tilikauden aikana seurattiin tiiviisti suunnitellun Sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksia Satu Oy:n toimintaan ja valmistauduttiin sopeutumaan tarvittaviin muutoksiin. Lisäksi selvitettiin myös miten yhtiön In house - asema voidaan jatkossa turvata uuden hankintalain voimaantulon siirtymäkauden päättyessä 31.12.2018.

Eksoten keskussairaalan K-siiven valmistuminen vaikutti sekä ruoka- että laitospalvelujen toimintaan lisäämällä Satun toiminnan volyyymiä kohteessa. Tekstiilipalvelujen toimialalla käynnistettiin prosessi tekstiilipalvelujen toimialan irrottamiseksi Saimaan Tukipalveluista ja palauttamiseksi omaksi yhtiökseen.

Vuodeksi 2017 Satun palveluhintoja alennettiin toimialasta riippuen 1,1 - 2,6 %:a. Vuosi 2018 jatkettiin alennetuilla hinnoilla.

Saimaan Tukipalvelut Oy:n vuoden 2018 liikevaihto oli 51,7 miljoonaa euroa, liikevoitto 617 tuhatta euroa ja tilikauden tulos verojen jälkeen 481 tuhatta euroa voitollinen. Liikevaihto laski 1,2 milj. euroa verrattuna tilinpäätökseen 2017. Tilikauden tulos oli 378 tuhatta euroa budjetoitua parempi.

Toteutuessaan valtakunnallisesti suunniteltu maakuntaitsehallinto- ja Sote-uudistus tuo haasteita myös Saimaan Tukipalvelut Oy:n toiminnan kehittämiseksi. Maakuntauudistus tuo muutoksia myös yhtiön omistuspohjaan, sillä Eksoten omistusosuus siirtynee uuden maakunnan haltuun.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat budjetoitua paremmin. Kaupungin ja Eksoten toiminnoissa vuoden aikana toteutuneet muutokset voitiin huomioida hyvin yhtiön palvelutuotannossa. Vuosina 2019-2021 Toimintaa kehitetään yhteistyössä omistajien kanssa, huomioiden mahdolliset muutokset omistajien palveluverkoissa.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

Yhtiön tarkoituksena ei ensisijaisesti ole jakaa tuottoja omistajilleen.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Vuodeksi 2018 budjetoidut investointihankkeet toteutuivat ja ne rahoitettiin tulorahoituksella. Tulevina vuosina ei ole tiedossa mitään poikkeuksellisia investointeja.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Yhtiön hallitus hyväksyi helmikuussa 2019 pesulatoimialan yhtiöittämisen osittaisjakautumismallilla. Päätösasiakirjat on lähetetty rekisteriviranomaiselle kuulemismenettelyn aloittamiseksi.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Vuoden 2018 aikana selvitettiin miten yhtiön In house - asema voidaan jatkossa turvata uuden hankintalain voimaantulon siirtymäkauden päättyessä 31.12.2018. Kyseinen laki tiukentaa sidosyksikön Inhouse-aseman raja-arvoja. Samalla seurataan tiiviisti Sote- ja maakuntauudistuksen mahdollisia vaikutuksia Satu Oy:n toimintaan ja valmistaudutaan sopeutumaan tarvittaviin muutoksiin.

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus muodostaa riskin, etenkin kun henkilöstön ikärakenteesta johtuen lä-

hivuosina henkilöstön eläköityminen on runsasta. Riskiin varaudutaan omalla rekrytointiyksiköllä, vakinais-
tamalla määräaikaisten työntekijöiden työsuhteita sekä
jatkamalla kattavaa koulutusohjelmaa.

Keskussairaalan ja Armilan sairaalan vanhentuneet val-
mistuskeittiöt muodostavat merkittävän riskin ellei uu-
den keskuskeittiön suunnittelua ja rakentamista toteu-
teta lähivuosina. Lisäksi elintarvikkeiden, tekstiilien,
energian ja yhtiön muiden käyttämien aineellisten tuo-
tantovälineiden hintojen mahdollinen kohoaminen
muodostaa riskin.

SAIMAAN TUKIPALVELUT OY:N NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA2018		Muutos TP 2018/TP2017	
				€	%	€	%
LIIVEVAIHTO	52 971	51 313	51 732	419	0,8 %	-1 239	-2,3 %
Liiketoiminnan muut tuotot	23	3	62	59	1966,7 %	39	169,6 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Materiaalit ja palvelut	-16 279	-15 586	-15 207	379	-2,4 %	1 072	-6,6 %
Henkilöstökulut	-30 835	-30 272	-30 948	-676	2,2 %	-113	0,4 %
Poistot ja arvonalentumiset	-729	-831	-792	39	-4,7 %	-63	8,6 %
Liiketoiminnan muut kulut	-4 302	-4 499	-4 230	269	-6,0 %	72	-1,7 %
LIIKETULOS	849	128	617	489	382,0 %	-232	-27,3 %
Rahoitustuotot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Rahoituskulut	2	0	0	0	0,0 %	-2	-100,0 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	851	128	617	489	382,0 %	-234	-27,5 %
Tilinpäätössirrot	5	0	0	0	0,0 %	-5	-100,0 %
Verot	-182	-26	-136	-110	423,1 %	46	-25,3 %
TILIKAUDEN TULOS	675	103	481	378	367,0 %	-194	-28,7 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP 2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	1 874	1 997	123	6,6 %
Aineettomat hyödykkeet	17	29	12	70,6 %
Aineelliset hyödykkeet	1 830	1 941	111	6,1 %
Sijoitukset	27	27	0	0,0 %
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	11 118	11 344	226	2,0 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	0,0 %
Saamiset	10 785	11 003	218	2,0 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	0,0 %
Rahat ja pankkisaamiset	333	341	8	2,4 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	12 992	13 341	349	2,7 %

VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	4 788	5 269	481	10,0 %
Osakepääoma	218	218	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	0,0 %
Muut omat rahastot	319	319	0	0,0 %
Ed. tilikausien voitto/tappio	3 577	4 251	674	18,8 %
Tilikauden voitto/tappio	675	481	-194	-28,7 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	6	6	0	0,0 %
Pakolliset varaukset	0	0	0	0,0 %
Vieras pääoma (yht.)	8 198	8 072	-126	-1,5 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	0	0	0	0,0 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	8 198	8 072	-126	-1,5 %
VASTATTAVAA YHTEENSA	12 992	13 341	349	2,7 %

Rahoituslaskelma 1 000 €	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA				
Liikevoitto (tai Vuosikate)	851	617	-234	-27,5 %
Oikaisut liikevoittoon (poistot)	727	792	65	8,9 %
Käyttöpääoman muutos	-701	-414	287	-40,9 %
Maksetut korot ja maksut	0	0	0	0,0 %
Saadut osingot	0	0	0	0,0 %
Saadut korot	0	0	0	0,0 %
Maksetut verot	-182	-73	109	-59,9 %
Satunnaiset erät	0	0	0	0,0 %
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	694	922	228	32,9 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investoinnit muihin sijoituksiin	0	0	0	0,0 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-654	-914	-260	39,8 %
Saadut investointiavustukset	0	0	0	0,0 %
Investoinnit varauksella katetut	0	0	0	0,0 %
Luovutustulot muista sijoituksista	0	0	0	0,0 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-654	-914	-260	-39,8 %
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	41	8	-33	-80,5 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen muutokset	0	0	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	0	0	0	0
Maksullinen osakeanti	0	0	0	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	0	0	0	0
RAHAVAROJEN MUUTOS	41	8	-33	-80,5 %
Rahavarat 31.12.	333	341	8	2,4 %
Rahavarat 1.1.	292	333	41	14,0 %
Lainakanta 31.12.	0	0	0	0,0 %
Lainakanta 1.1.	0	0	0	0,0 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	63,8	63,8	0,0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	0	0	0
Henkilöstöä keskimäärin	965	1015	50
Investoinnit (1000 €)	663	867	204
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	100	129	29
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	15,0	9,5	-5,5
Sijoitetun pääoman tuotto %	19,0	12,3	-6,7
Liiketulos %	1,6	1,2	-0,4
VAKAVARAISSUUS			
Omavaraisuusaste %	36,9	39,5	2,6
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	1,4	1,4	0,0
Quick ratio	1,0	1,0	0,0
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	16 572	17 037	465
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	740	511	-229
Rahoituslaskelman tunnusluvut			
Investointien tulorahoitus %	214,7	146,8	-67,9
Lainanhoitokate			
Kassan riittävyys, pv	2,3	2,4	0,1
Kassan riittävyys, pv (Lpr konsernitilit mukana)	40,0	40,8	0,8
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI YHTIÖN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Saimaan Tukipalvelut Oy:n tilikauden 2018 kokonaistuotot (liikevaihto + muut tuotot) olivat 51,8 milj. euroa, mikä on 0,9 % enemmän kuin talousarviossa. Kokonaistuotot laskivat noin 1,2 milj. euroa edellisestä vuodesta.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liikevoitto oli 617 tuhatta euroa, mikä on 489 tuhatta euroa enemmän kuin talousarviossa, mutta 232 tuhatta euroa vähemmän kuin edellisenä tilikautena. Tilikauden tulos 481 tuhatta euroa oli lähes 200 tuhatta euroa edellisen vuoden tulosta pienempi. Kannattavuuden tunnusluvuista oman pääoman tuottoprosentti 9,5 % on hyvä, vaikka se heikkenikin edellisestä vuodesta (15,0 %). Sijoitetun pääoman tuottoprosentti 12,3 % on myös hyvä. Edellä olevat tunnusluvut kertovat tuloksen ja yhtiön oman pääoman sekä korollisen vieraan pääoman edullisesta suhteesta. Sen sijaan kolmas kannattavuusluku liiketulosprosentti 1,2 % on yleisiin raja-arvoihin suhteutettuna heikko.

Kannattavuuden tunnuslukuja tarkasteltaessa on huomioitava ympäristö, missä yhtiö toimii. Yhtiö tuottaa palveluita omistajilleen heidän tiloissaan. Yhtiöllä ei ole asetettu tuloutusvaatimusta. Yhtiöllä ei ole merkittäviä investointipaineita eikä korollista velkaa. Siten kannattavuuden kannalta tärkeintä on kustannustehokkuus, mikä mahdollistaa kilpailukykyisen hinnoittelun.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna (39,5 %) yhtiön vakavaraisuus on hyvä ja parantunut edellisestä vuodesta (36,9 %) voitollisen tuloksen ansiosta.

Vakavaraisuuden tavoitetasoon vaikuttavat samat asiat kuin edellä kannattavuuden tunnuslukujen kohdalla on kerrottu. Tästä johtuen omavaraisuusasteen kehityksessä erinomaiselle tasolle pääsy tulosta kasvatamalla ei ole tarkoituksenmukaista yhtiön omistajien intressien kannalta.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 konsernin maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaava tunnusluku Current ratio on tyydyttävällä tasolla (1,4). Myös lyhyen aikavälin maksuvalmiuden ja rahoituspuskurin tunnusluku Quick ratio on tyydyttävä / hyvä (1,0). Maksuvalmiuden tunnuslukuja tarkasteltaessa on huomioitava, että ne kuvaavat tilannetta tilinpäätöspäivänä. Lisäksi on huomioitava, että yhtiön vieras pääoma koostuu korottomista osto-, siirto- ja muista lyhytaikaisista veloista.

Kassan riittävyttä tarkasteltaessa paremman kuvan maksuvalmiudesta antaa tunnusluku, missä konserniliit ovat mukana. Kassavarat tilinpäätöshetkellä riittivät 41 päivän kassasta maksuihin.

Rahoitus

Investointien tulo-rahoitusprosentti (146,8 %) osoittaa, että yhtiön tulo-rahoitus riitti hyvin investointien rahoittamiseen vuonna 2018. Käyttöpääoma on kuitenkin kasvanut 414 tuhatta euroa, ja siksi liiketoiminnan rahavirta oli käytännössä saman suuruinen kuin investoinnit. Lainanhoitokate – tunnuslukua ei tarkastella, koska yhtiöllä ei ole korollista velkaa.

Henkilöstö

Yhtiön henkilömäärä oli vuonna 2018 keskimäärin 1015 henkilöä, joka on 50 henkilöä enemmän kuin vuonna 2017. Henkilömäärä sisältää vakituisten työntekijöiden lisäksi sijaiset ja määrä muodostuu kunkin kuukauden viimeisen päivän keskiarvosta. Henkilömäärän kasvu ei siten tarkoita henkilötövuosien kasvua. Vuoden kokonaistuotto per henkilö oli 51 tuhatta euroa, mikä on laskenut hieman edellisestä vuodesta (54,9 tuhatta €).

Saimaan tukipalvelut Oy:n tunnuslukuja tarkasteltaessa on syytä muistaa, että yhtiö on perustettu tuottamaan tukipalveluita omistajilleen, eikä sen ole tästä syystä tarkoituksenmukaista tehdä voittoa sen enempää kuin toiminnan vakaa jatkaminen ja vuosittaisten heilahdusten tasaaminen edellyttävät.

LAPPEEN RAKENNUTTAJA OY

Yhtiön toiminta-ajatus

Lappeen Rakennuttaja Oy tuottaa Lappeenrannan kaupunkikonsernin talonrakennushankkeiden rakennuttamispalvelut. Lappeenrannan kaupunkikonsernin rakennuttamisaamainen on keskitetty Lappeen Rakennuttaja Oy:öön.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019 – 2021

Tavoitteena on ollut tuottaa Lappeenrannan kaupunkikonsernin talonrakennushankkeiden rakennuttamistehtävät kustannustehokkaasti ja sama tavoite on vuosille 2019-2021.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

Yhtiön tarkoituksena ei ensisijaisesti ole jakaa tuottoja omistajilleen.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Yhtiöllä ei ole omia investointeja.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Vuonna 2018 ei ole toteutettu rakenne- eikä rahoitusjärjestelyjä.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät liittyvät Lappeen Rakennuttaja Oy:n rakennutettavaksi tulevien talonrakennushankkeiden investointien vähenemiseen tai siirtymiseen, koska yhtiön kaikki tulot tulevat talonrakennushankkeiden rakennuttamispalkkioista hankkeiden aikatauluihin ja toteutumisiin sidottuina.

LAPPEEN RAKENNUTTAJA OY:N NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA 2018		Muutos TP 2018/TP 2017	
				€	%	€	%
LIIKEVAIHTO	665	700	522	-178	-25,5 %	-143	-21,6 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Materialit ja palvelut	-2	-10	-4	6	-56,7 %	-3	156,6 %
Henkilöstökulut	-416	-488	-393	94	-19,3 %	23	-5,5 %
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Liiketoiminnan muut kulut	-154	-189	-180	8	-4,4 %	-26	17,1 %
LIIKETULOS	93	14	-56	-70	-512,3 %	-150	-160,7 %
Rahoitustuotot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Rahoituskulut	0	0	0	0	0,0 %	0	-85,9 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	93	14	-56	-70	-512,4 %	-149	-160,8 %
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Verot	-19	-3	0	3	-100,0 %	19	-100,0 %
TILIKAUDEN TULOS	74	11	-56	-67	-615,5 %	-131	-176,3 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP 2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	0	0	0	0,0 %
Aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0,0 %
Aineelliset hyödykkeet	0	0	0	0,0 %
Sijoitukset	0	0	0	0,0 %
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	394	394	0	0,1 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	0,0 %
Saamiset	45	182	137	301,8 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	0,0 %
Rahat ja pankkisaamiset	348	158	-190	-54,7 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	394	340	-54	-13,6 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	278	221	74	26,6 %
Osakepääoma	10	10	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	0,0 %
Muut omat rahastot	37	37	0	0,0 %
Ed. tilikausien voitto/tappio	157	231	74	47,1 %
Tilikauden voitto/tappio	74	-56	-131	-176,3 %
Pakolliset varaukset	0	0	0	0,0 %
Vieras pääoma (yht.)	116	119	3	2,4 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	0	0	0	0,0 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	116	119	3	2,4 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	394	340	-54	-13,6 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	49,3	49,3	0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	50,7	50,7	0
Henkilöstöä keskimäärin	7	6	-1
Investoinnit (1000 €)	0	0	0
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	3,7	0,0	-3,7
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	30,7	-22,6	-53,4
Sijoitetun pääoman tuotto %	38,7	-22,6	-61,3
Liiketulos %	14,0	-10,8	-24,8
VAKAVARAISUUS			
Omavaraisuusaste %	70,6	65,1	-5,5
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	3,4	3,3	-0,1
Quick ratio	3,4	2,9	-0,5
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	295	337	41
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	23	54	31
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI YHTIÖN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Lappeen Rakennuttaja Oy:n tilikauden 2018 kokonaistuotot (liikevaihto + muut tuotot) olivat 522 tuhatta euroa, mikä on 143 tuhatta euroa vähemmän kuin tilikauden 2017 kokonaistuotot (665 tuhatta €). Talousarvio alittui 178 tuhannella eurolla. Tuottojen jääminen talousarviosta johtui kaupungin investointihankkeiden viivästyisestä.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liike-tulos oli -56 tuhatta euroa, mikä on 150 tuhatta euroa heikompi kuin vuotta aiemmin. Talousarvion mukainen tavoite oli +14 tuhatta euroa. Tilikauden tulos oli myös -56 tuhatta euroa. Vuonna 2017 yhtiön tulos oli 74 tuhatta euroa voitollinen. Kannattavuuden tunnusluvuista oman pääoman tuotto-prosentti (-22,6 %) ja sijoitetun pääoman tuotto-prosentti (-22,6 %) ovat huonot. Yhtiön oman pääoman määrä on edelleen vähäinen, joten melko pienetkin vaihtelut tuloksessa heijastuvat suurina heilahteluina pääoman tuotto-prosenteissa. Liike-tulosprosentti -10,8 % oli sekin huono. Liikevaihdon laskua ei saatu kompensoitua kulu-lujen laskuna.

Lappeen Rakennuttaja Oy:n kannattavuutta tarkasteltaessa on muistettava, että yhtiö on perustettu tuottamaan rakennuttamispalveluita omistajilleen, eikä sen

ole tästä syystä tarkoituksenmukaista tehdä voittoa sen enempää kuin toiminnan vakaa jatkaminen ja vuosittaisten heilahdusten tasaaminen edellyttävät.

Yhtiön oma pääoma on melko pieni, joten on perusteltua että yhtiö tulevina vuosina tekee pientä voittoa. Yhtiön omistuspohja, rahoitusrakenne, tavoitteet ja toimialan luonne huomioiden liike-tuloksen kasvattaminen ei ole omistajien näkökulmasta ensisijainen tavoite. Koska liikevaihdon kehitys riippuu omistajien investointitasosta ja – aikatauluista, yhtiön kulurakenteen joustavuus korostuu.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna (65,1 %) yhtiön vakavaraisuus on erinomainen, vaikka se huononi edellisestä vuodesta (70,6 %). Yhtiöllä ei ole korollista velkaa.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaavat tunnusluvut Current ratio (3,4) ja Quick ratio (2,9) olivat erittäin hyvät.

Henkilöstö

Yhtiön henkilömäärä oli vuonna 2018 keskimäärin 6 henkilöä, mikä on yksi vähemmän kuin vuonna 2017. Vuoden kokonaistuotto per henkilö oli 87 tuhatta euroa.

SAIMAAN LENTOASEMA SÄÄTIÖ SR – KONSERNI

Toiminta-ajatus

Saimaan lentoasema säätiö sr – konsernin muodostavat Saimaan lentoasema säätiö sr ja säätiön 100 %:sti omistama tytäryhtiö Lappeenrannan Lentoasema Oy. Säätiön tarkoituksena on tukea ja edistää Saimaan alueen matkailua ja muita elinkeinoja Lappeenrannassa sekä Etelä-Karjalassa turvaamalla alueen saavutettavuutta ylläpitämällä ja kehittämällä kansainvälisiä lento- ja muita liikenneyhteyksiä ja niiden vaatimaa infrastruktuuria. Lentoaseman operointia ja muuta sen kehittämistä palvelevaa liiketoimintaa varten säätiö on perustanut Lappeenrannan Lentoasema Oy:n.

Lappeenrannan Lentoasema Oy:n toiminta-ajatus on luoda Lappeenrannan lentoasemalle optimaalinen liikenne rakenne, joka palvelee erityisesti alueelle saapuvia Eurooppalaisia matkailijoita sekä luo sujuvat yhteydet Kaakkois- ja Itä-Suomen alueelta Eurooppaan.

Lentoaseman toiminnan kannalta tärkein tekijä on yhteistyökumppanien löytyminen reittilentojen järjestämiseksi Eurooppaan. Tärkeimpänä tavoitteena on mahdollistaa alueen helppo saavutettavuus eurooppalaisten matkanjärjestäjien ja matkustajien näkökulmasta. Tämä edellyttää myös matkailutoiminnan ja myyntikanavien kehittämistä alueella ja vaatii laajempaa yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa. Lappeenrannan Lentoasema Oy on aktiivisesti mukana tässä työssä ja vuoden 2017 tammikuusta alkaen edustettuna myös goSaimaan hallituksessa.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019 – 2021

Vuoden 2018 aikana lentoasemalla oli 33 489 matkustajaa. Tämä on merkittävä kasvu suhteessa aikaisempiin vuosiin (vuonna 2016 alle 5 000 matkustajaa ja vuonna 2017 6 216 matkustajaa).

Ryanairin kanssa on jatkettu ja laajennettu yhteistyösopimusta. Kesäkauden 2018 lennot olivat lähes täynnä ja kapasiteettia on lisätty merkittävästi vuodelle 2019. Vuoden 2019 paikkatarjonta tulee olemaan yli 72 000 paikkaa kesäkaudella ja neuvottelut uusista yhteyksistä

ovat käynnissä sekä Ryanairin, että muiden lentoyhtiöiden kanssa. Uusia reittejä pyritään lisäämään ja liikennettä pyritään saamaan ympärivuotiseksi.

Uusien reittien markkinoimiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä Ryanairin, Saimaan alueen matkailuorganisaatioiden, Visit Finlandin ja Visit Russianin kanssa Suomessa, Venäjällä sekä lentokohteissa.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen.

Ei tuloutustavoitetta.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Vuonna 2018 on tehty investointeja yhteensä 137 tuhannella eurolla. Tästä summasta suurin osa on maapalveluihin liittyvän kaluston hankintaa Airprolta. Hankinta siirtyi vuodelta 2017 vuodelle 2018.

Nykyisen terminaalin tuloalaan on lisätty vuonna 2018 WC-tilat konttiratkaisulla, kustannus 17 000€. Polttoaineen jakelupaikan osalta on edelleen käynnissä selvitys yhteisestä uudesta polttoaineen jakelupaikasta useiden toimijoiden kesken. Selvitys kaupungin kalustevarikon siirtämisestä lentoaseman yhteyteen tehtiin vuonna 2018 ja todettiin, että siirto ei ole järkevä. Todettiin kuitenkin, että henkilökunnan ja kaluston yhteiskäyttöä tulee maksimoida jatkossakin.

Suunnittelu on käynnissä tilojen laajentamiseksi ja muuntamiseksi sopiviksi myymälä- ja ravintolakonseptien uusimiseen. Tämä tullaan toteuttamaan mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla.

Muilta osin vuonna 2019-2021 varaudutaan tässä vaiheessa korvausinvestointeihin tarvittaessa.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista

Ei takauksia tai lainoja kaupungilta.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Toiminnan merkittävin epävarmuustekijä on Venäjän kysynnän kasvun luotettavuus ja valuutan kurssivaihte-

lut. Tämä on olennainen kasvun edellytys Itä- ja Kaakois-Suomen matkailualan kehityksen ja vetovoimaisuuden ohella. Valtionavustuksen jatkumiseen liittyvät kysymykset ja asian siirtyminen mahdollisesti vuoden 2021 alusta maakuntien päätettäväksi edellyttää myös vaihtoehtoisten rahoituslähteiden selvittämistä.

SAIMAAN LENTOASEMA SÄÄTIÖ SR – KONSERNIN NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA 2018		Muutos TP 2018/TP 2017	
				€	%	€	%
LIKEVAIHTO	364	359	516	157	43,7 %	152	41,7 %
Liiketoiminnan muut tuotot	1 048	1 010	1 104	94	9,3 %	56	5,4 %
Materiaalit ja palvelut	-183	-187	-259	-72	38,3 %	-76	41,4 %
Henkilöstökulut	-646	-663	-732	-69	10,4 %	-86	13,4 %
Poistot ja arvonalentumiset	-7	-7	-37	-30	432,9 %	-31	
Liiketoiminnan muut kulut	-706	-1 211	-1 071	140	-11,5 %	-365	51,7 %
LIIKETULOS	-129	-699	-479	220	31,5 %	-350	-270,5 %
Rahoitustuotot	0			0		0	
Rahoituskulut	0		-1	-1		-1	
Yleisavustukset (netto)	143	655	400	-255	-38,9 %	257	180,5 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	13	-44	-80	-36	-81,8 %	-93	-701,5 %
Tilinpäätössiirrot	0		0	0		0	
Verot	0		0	0		0	
TILIKAUDEN TULOS	13	-44	-80	-36	-81,8 %	-93	-697,0 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP 2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	30	130	100	334,8 %
Aineettomat hyödykkeet				
Aineelliset hyödykkeet	30	130	100	334,8 %
Sijoitukset				
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	1 383	1 200	-183	-13,2 %
Vaihto-omaisuus				
Saamiset	144	132	-12	-8,3 %
Rahoitusarvopaperit				
Rahat ja pankkisaamiset	1 239	1 068	-171	-13,8 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 413	1 330	-83	-5,9 %

VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	982	902	-80	-8,2 %
Säädepääoma	1 000	1 000	0	0,0 %
Arvonkorotusraho				
Muut omat rahastot				
Ed. tilikausien voitto/tappio	-31	-18	13	
Tilikauden voitto/tappio	13	-80	-93	-716,2 %
Vähemmistöosuus	0	0	0	
Pakolliset varaukset	0	0	0	
Laskennallinen verovelka	0	0	0	
Vieras pääoma (yht.)	431	428	-3	-0,7 %
Pitkäaikainen vieraspääoma				
Lyhytaikainen vieraspääoma	431	428	-3	-0,7 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 413	1 330	-83	-5,9 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP 2017 Muutos
Kaupungin osuus säätiön säädepääomasta %	100,0	100,0	0,0
Konserniyhteisön osuus säädepääomasta %	0,0	0,0	0,0
Henkilöstöä keskimäärin	11	13	2,0
Investoinnit (1000 €)	-173	137	310
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	0	0	0
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	1,4	-8,5	-9,9
Sijoitetun pääoman tuotto %	1,4	-8,5	-9,9
VAKAVARAIUUS			
Omavaraisuusaste %	69,5	67,8	-1,7
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	3,2	2,8	-0,4
Quick ratio	3,2	2,8	-0,4
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI KONSERNIN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Saimaan Lentoasema säätiö – konsernin liiketoiminnan muut tuotot koostuvat pääosin valtiontuesta. Varsinaisen toiminnan volyymeja paremmin kuvaava liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta 152 tuhatta euroa eli 41,7 %. Positiivista kehitystä edesauttoi erityisesti vakituinen reittiliikenne 3 kertaa viikossa kesäkaudella.

Kannattavuus

Konsernin kannattavuutta tunnuslukujen perusteella analysoitaessa on huomioitava, että säätiön saamaa rahoitusta on kirjattu yleisavustuksiin liiketulos-välisumman alapuolelle. Rahoituksella katettavaksi tarkoitettut kulut on kuitenkin esitetty liiketoiminnan muissa kuluissa liiketulos-välisumman yläpuolella. Koska valtion Lappeenrannan Lentoasema Oy:lle myöntämä tuki ei mahdollista ylikompensaatiota, palautetaan mahdollisesti liikaa maksettu tuki seuraavan vuoden aikana. Vuonna 2017 Lentoasema Oy:n nettomenot olivat jonkin verran pienemmät kuin alun perin myönnetty tuki, mutta vuonna 2018 vastaavasti jonkin verran enemmän. Konsernin tulos vuonna 2018 oli 80 tuhatta euroa tappiollinen. Toiminnan omavaraiseksi saamisen edellytyksenä tulevana vuosina on liikevaihdon ja erityisesti lentoliikenteestä saatavien oheistuottojen kasvattaminen.

Vakavaraisuus

Konsernin vakavaraisuus on erinomainen omavaraisuusasteella mitattuna (67,8 %), vaikka se heikkenikin vuoden 2017 tasosta hieman (69,5 %). Konsernilla ei ole korollista velkaa.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 konsernin maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaavat tunnusluvut Current ratio ja Quick ratio olivat 2,8. Konsernin maksuvalmiustilanne tilinpäätöshetkellä oli erittäin hyvä.

Henkilöstö

Konsernin palveluksessa oli keskimäärin 13 henkilöä. Henkilömäärää laskettaessa tarvittaessa töihin kutsuttavien henkilöiden työpanos on muunnettu vastaamaan kokoaikaisten työpanosta. Liikevaihto per henkilö oli vuonna 2018 40 tuhatta euroa. Kokonaistuotot henkilöä kohti olivat 125 tuhatta euroa.

Konsernin tunnuslukuja tarkasteltaessa on huomioitava, että Saimaan Lentoasema säätiön ja sen omistaman Lappeenrannan Lentoasema Oy:n toiminnat tukevat kaupungin elinkeino- ja matkailustrategian tavoitteita. On kuitenkin tärkeää saada jatkossa toiminta ja tulovirrat sellaiselle tasolle, että se ei ole julkisesta rahoituksesta / tuesta riippuvaista.

WIRMA LAPPEENRANTA OY

Toiminta-ajatus

Wirma Lappeenranta Oy on Lappeenrannan elinkeino-yhtiö, joka on osa Lappeenrannan kaupunkikonsernia. Wirman toiminnan tavoitteena on uusien työpaikkojen syntymisen edistäminen, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämisen tukeminen sekä osakaskuntiansa elinkeinoympäristön kehittäminen. Päämääränä on saada Lappeenrannan seudulle uudistuvaa liiketoimintaa ja lisätä alueen vetovoimaisuutta. Wirma palvelee Lappeenrannan yrittäjiä, yrityksiä ja sidosryhmiä sekä kehittää alueen toimintaympäristöä ja kilpailukykyä. Tili-vuosi 2018 oli yhtiön yhdeksästoista toimintavuosi.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019 – 2021

Vuonna 2018 yhtiö tuotti, järjesti tai oli muulla tavalla osalisena vihreän Lappeenrannan toimintaympäristön kehityspalveluissa sekä Lappeenrannan hiekkalinnan ja muiden matkailupalveluiden toteutuksessa. Yhtiö järjesti Green Reality –Network –palveluja. Verkoston jäsenenä oli 31.12.2018 45 yritystä ja yhteisöä. Lisäksi yhtiö osallistui starttirahalausuntojen tuottamiseen. Yhtiö osallistui maakunnallisen matkailumarkkinoinnin toteuttamiseen goSaimaa Oy:n kautta.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen.

Ei tuloutustavoitetta.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Ei investointeja vuonna 2018. Myöskään vuosille 2019-2021 ei ole suunniteltu investointeja.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Yhtiö maksoi 510.000 euroa pääomalinasta Lappeenrannan Toimitilat Oy:lle takaisin vuoden 2018 aikana. Jäljellä olevan pääomalinan määrä on 100.000 euroa. Takaisinmaksu arvioidaan vuoden 2019 aikana.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Kansallinen toimintaympäristö ja Wirman rooli kaupungin elinkeinopalveluiden tuottajana ja/tai järjestäjänä saattaa muuttua jo useita vuosia valmistelussa olevan kasvupalvelulain tavoitteiden mukaisesti.

GoSaimaan talouden kehittyminen vaikuttaa Wirman omistuksen ja GoSaimaalle myönnetyn pääomalinan arvoon. Vilkastuva kansainvälinen lentoliikenne heijastuu myös matkailumarkkinoinnin toimintaympäristöön koko Saimaan alueella.

WIRMA LAPPEENRANTA OY:N NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA 2018		Muutos TP2018/TP2017	
				€	%	€	%
LIIVEVAIHTO	430	243	316	73	30,1 %	-113	-26,4 %
Liiketoiminnan muut tuotot	61	0	10	10	0,0 %	-51	-83,1 %
Materialit ja palvelut	-57	0	-51	-51	0,0 %	6	-10,8 %
Henkilöstökulut	-82	-18	-15	3	-18,3 %	68	-82,3 %
Poistot ja arvonalentumiset	-44	-44	-44	0	0,0 %	0	0,0 %
Liiketoiminnan muut kulut	-205	-171	-195	-24	14,2 %	10	-4,9 %
LIIKETULOS	102	11	22	11	105,3 %	-80	-78,5 %
Rahoitustuotot	1	0	0	0	0,0 %	-1	-99,6 %
Rahoituskulut	-10	-10	-7	2	-23,7 %	2	-24,2 %
TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	93	1	15	14	1376,6 %	-78	-84,3 %
Satunnaiset erät (netto)	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	93	1	15	14	1376,6 %	-78	-84,3 %
Tilinpäätössiirrot	3	0	0	0	0,0 %	-3	-100,0 %
Verot	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
Vähemmistön osuus tilik. tuloksesta	0	0	0	0	0,0 %	0	0,0 %
TILIKAUDEN TULOS	96	1	15	14	1376,6 %	-81	-84,8 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat yhteensä	341	298	-44	-12,8 %
Aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0,0 %
Aineelliset hyödykkeet	154	110	-44	-28,4 %
Sijoitukset	188	188	0	0,0 %
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	859	122	-738	-85,8 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	0,0 %
Saamiset	859	122	-738	-85,8 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	0,0 %
Rahat ja pankkisaamiset	0	0	0	0,0 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 200	419	-781	-65,1 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma yhteensä	277	292	15	5,3 %
Osakepääoma	150	150	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	0,0 %
Muut omat rahastot	6	6	0	0,0 %
Ed. tilikausien voitto/tappio	25	121	96	384,1 %
Tilikauden voitto/tappio	96	15	-81	-84,8 %
Vähemmistöosuus	0	0	0	0,0 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	0	0	0	0,0 %
Konsernireservi	0	0	0	0,0 %
Pakolliset varaukset	0	0	0	0,0 %
Vieras pääoma yhteensä	923	127	-796	-86,2 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	621	100	-521	-83,9 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	302	27	-275	-91,0 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 200	419	-781	-65,1 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	0,0	100,0	100,0
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	100,0	0,0	-100,0
Henkilöstöä keskimäärin	1,3	0,1	-1,2
Investoinnit (1000 €)	0	0	0
Konsernin sis.lainat (1000 €)	610	100	-510
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	0	0	0
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	11,1	2,3	-8,8
Sijoitetun pääoman tuotto %	11,6	3,3	-8,3
Liiketulos %	20,8	6,7	-14,1
VAKAVARAIJUUS			
Omavaraisuusaste %	74,1	94,3	20,1
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	2,8	4,5	1,6
Quick ratio	2,9	5,1	2,2
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ KAUPANKÄYNNISSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	338	224	-114
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	15	51	36
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI YHTIÖN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Wirma Lpr Oy:n kokonaistuotot olivat 326 tuhatta euroa, mikä on 165 tuhatta euroa vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Kannattavuus

Yhtiön liikevoitto oli 22 tuhatta euroa ja tilikauden tulos +15 tuhatta euroa. Oman pääoman tuotto - % (2,3 %) ja sijoitetun pääoman tuotto - % (3,3 %) ovat yleisiin rajarvoihin suhteutettuna heikkoja ja ne huononivat edellisestä vuodesta selvästi. Liiketulos - % oli tyydyttävä.

Kannattavuuden tunnuslukuja tarkasteltaessa on syytä huomioida, että Wirma Lpr Oy:n toiminta on pääasiassa sulautettu osaksi kaupungin organisaatiota ja yhtiön jäljellä olevasta laskutuksesta suurin osa tulee kaupungilta.

Vakavaraisuus

Yhtiön vakavaraisuus on erinomainen omavaraisuusasteella mitattuna (94,3 %) ja se parani vuoden 2017 tasta selvästi (74,1 %) pääomallainan lyhentämisen takia.

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 yhtiön maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaavat tunnusluvut Current ratio (4,5) ja Quick ratio (5,1) olivat erittäin hyvät. Yhtiön maksuvalmiustilanne tilinpäätöshetkellä oli erittäin hyvä.

Henkilöstö

Yhtiön palveluksessa ei vuonna 2018 ollut yhtään vakituista työntekijää.

OSAKKUUSYHTEISÖT

SAIMAAN TALOUS JA TIETO OY

Yhtiön toiminta-ajatus

Yhtiön toimialana on tuottaa taloushallinto- ja IT-palveluita osakkeenomistajilleen. Yhtiö kattaa menonsa omistajien maksamilla palvelumaksuilla. Toimintaa ohjataan asiakastarpeiden sekä muuttuvan ympäristön vaatimusten mukaisesti. Yhtiön varsinainen toiminta päättyi tilikauden loppuun kun yhtiö toteutti yhteistyöneuvottelujen kautta syntyneille uusille yhtiöille, Meidän IT ja talous Oy:lle sekä Efetta Oy:lle, liikkeenluovutukset 1.1.2019.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehitymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Yhtiön liikevaihto nousi tilikaudella lähes 17,5 milj. euroon, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen yli 17 % - kasvun taustalla olivat uudet palvelut ja asiakkaat. Liikevaihdosta n. 23 % muodostui asiakkaille välitetyistä laitteista ja lisensseistä. Liikevaihdon kasvuun vaikuttivat vuoden 2017 lopussa Saitaan siirtynyt potilastietojärjestelmien käyttöpalveluympäristö, Imatran kaupungin TaHe –palveluiden käyttöönotto sekä laajentuminen Etelä-Savon maakuntaan. Yhtiö toteutti tilikauden aikana volyyimialennuksen 4,0 % kaikille asiakkaille.

Taloushallinnon palveluissa toteutettiin käyttöönotto Imatran kaupungille sekä aloitettiin käyttöönotot Mikkelin kaupungille ja Etelä-Savon koulutus Oy:lle. Taloushallinnon massapalveluissa erityisesti palkkalaskelmien volyymit nousivat edelliseen tilinpäätökseen nähden.

IT-palveluissa aloitettiin käyttöönottoprojekti Mikkelin kaupungille ja olemassa olevien asiakkaiden palvelut laajenivat sekä volyymit nousivat. Erityisesti konesalin tallennuskapasiteetti on kasvanut uusien järjestelmien johdosta.

Lisäksi toteutettiin kehitysprojekteja ja toimeksiantoja asiakkaille sekä yhtiön omiin palveluihin.

Suunta vuosille 2019–2021

Yhtiön strategian mukaiset yhteistyöneuvottelut johtivat vuonna 2018 siihen että Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon ICT- ja TaHe yhtiöiden sekä kunta-toimijoiden kanssa perustettiin kaksi uutta yhtiötä, in-house toimintoja palveleva Meidän IT ja talous Oy sekä outhouse toimintoja palveleva Efetta Oy. Liikkeenluovutukset uusiin yhtiöihin toteutettiin 1.1.2019 ja uusien yhtiöiden strategia muotoillaan kevään 2019 aikana yhtiön omistajien ohjaamana.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Yhtiölle ei aseteta valtuustoon nähden sitovia tavoitteita, koska kyseessä on osakkuusyhtiö.

Tuloutustavoitteen toteutuminen vuonna 2018, jos yhtiön tarkoituksena on ensisijaisesti jakaa tuottoja omistajilleen

Yhtiön tarkoituksena ei ensisijaisesti ole jakaa tuottoja omistajilleen.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Tilikaudella 2018 tehtiin aktivoitavia tuoteprojekteja 200 185 eurolla ja nykyisten palveluiden kehittämiseen käytettiin noin 428 000 euroa. Merkittävänä kehitysprojekteinä toteutettiin käyttövaltuushallinnan, raportointiympäristöjen sekä taloushallinnon järjestelmien versiopäivityksiä.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Yhtiön omistajina ovat kaikki Etelä-Karjalan kunnat, Etelä-Karjalan koulutus kuntayhtymä, Saimaan ammattikorkeakoulu sekä Etelä-Karjalan liitto. Tilikauden aikana yhtiön uusiksi omistajiksi tulivat Mikkelin kaupunki sekä Etelä-Savon koulutus Oy. Yhtiöllä on ollut käytettävissään Lappeenrannan kaupunkikonsernin konsernitalilimiitti miljoonaan euroon saakka. Lisäksi

yhtiöllä on työasemien leasingsopimus Nordea rahoituksen kanssa. Yhtiöllä ei ole lainoja tällä hetkellä. Infrahankinnat yhtiö on toteuttanut osin omarahoituksella sekä leasingrahoituksella.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

SOTE- ja maakuntauudistukseen liittyvät epävarmuustekijät ovat olleet riski yhtiön toiminnalle ja riskiin on pyritty vastaamaan ylimatekunnallisella strategilla, jonka johdosta yhtiö myös päätyi toteutettuun liikkeenluovutukseen.

Yhtiön toiminnassa liiketoiminnallisen riskin muodostavat projektiluontoinen toiminta ja tämän kysynnän vaihtelevuus. Julkisen kokonaistalouden tilanne heijastuu kuntaorganisaatioiden tekemiin investointeihin, joka voi vaikuttaa projektiliiketoiminnan kysyntään.

ICT-infrapalveluita tuottavan yhtiön merkittävin operatiivinen riski on konesalin sekä tietoliikenneverkkojen toimintavarmuus. Näiden toimivuuteen ja kehitykseen panostetaan jatkuvasti toimintamalleja kehittämällä sekä huolehtimalla teknologioiden ajantasaisuudesta. Mahdollisena operatiivisen toiminnan riskinä on myös palveluiden henkilösidonaisuus, johon liittyy riskiä hallitaan jatkuvasti kehitettävillä toimintamalleilla sekä henkilöstö- ja koulutussuunnittelulla.

SAIMAAN TALOUS JA TIETO OY:N NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP	TA	TP	Muutos TP 2018/TA2018		Muutos TP 2018/TP2017	
	2017	2018	2018	€	%	€	%
LIKEVAIHTO	14 824	14 943	17 457	2 514	16,8 %	2 633	17,8 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	10	10	-	10	-
Materialit ja palvelut	-6 116	-5 933	-7 432	-1 499	25,3 %	-1 316	21,5 %
Henkilöstökulut	-6 077	-6 323	-7 260	-937	14,8 %	-1 183	19,5 %
Poistot ja arvonalentumiset	-1 355	-1 356	-1 413	-57	4,2 %	-58	4,3 %
Liiketoiminnan muut kulut	-1 104	-1 152	-1 293	-141	12,2 %	-189	17,1 %
LIKETULOS	172	179	68	-111	-62,0 %	-104	-60,4 %
Rahoitustuotot	0	0	0	0	-	0	-
Rahoituskulut	0	0	-1	-1	-	-1	-
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	172	179	67	-112	-62,3 %	-105	-60,8 %
Tilinpäättösiirrot	0	0	30	30	-	30	-
Verot	-29	-36	-13	23	-63,4 %	16	-54,6 %
TILIKAUDEN TULOS	143	143	84	-59	-41,2 %	-59	-41,2 %

Tase 1 000 €	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	3 247	2 505	-742	-22,8 %
Aineettomat hyödykkeet	1 503	918	-585	-38,9 %
Aineelliset hyödykkeet	1 718	1 560	-158	-9,2 %
Sijoitukset	26	28	2	7,6 %
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	1 612	2 579	967	60,0 %
Vaihto-omaisuus	0	0	0	-
Saamiset	1 612	2 579	967	60,0 %
Rahoitusarvopaperit	0	0	0	-
Rahat ja pankkisaamiset	0	0	0	-
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 859	5 085	226	4,6 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	1 935	2 037	102	5,3 %
Osakepääoma	268	287	19	7,1 %
Arvonkorotusrahasto	0	0	0	-
Muut omat rahastot	0	0	0	-
Ed. tilikausien voitto/tappio	1 523	1 666	143	9,4 %
Tilikauden voitto/tappio	143	84	-59	-41,2 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	104	74	-30	-29,0 %
Pakolliset varaukset	0	0	0	0
Vieras pääoma (yht.)	2 821	2 974	153	5,4 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	0	0	0	-
Lyhytaikainen vieraspääoma	2 821	2 974	153	5,4 %
VASTATTAVAA YHTEENSA	4 859	5 085	226	4,6 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus yhtiöstä %	43,6	43,2	-0,4
Konserniyhtiön omistusosuus yhtiöstä %	29,6	29,2	-0,4
Henkilöstöä keskimäärin	151,4	173,8	22,4
Investoinnit (1000 €)	2 275	672	-1603
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	4 219	3 311	-908
KANNATTAVUUS			
Oman pääoman tuotto %	7,3	2,6	-4,7
Sijoitetun pääoman tuotto %	8,8	3,3	-5,5
Liiketulos %	1,2	0,4	-0,8
VAKAVARAISUUS			
Omavaraisuusaste %	41,5	41,2	-0,3
MAKSUVALMIUS			
Current ratio	0,6	0,9	0,3
Quick ratio	0,6	0,9	0,3
YHTIÖN ROOLI KONSERNIN SISÄISESSÄ			
Myynti Lappeenrannan kaupungille (1000 €)	2 853	2 800	-53,5
Ostot Lappeenrannan kaupungilta (1000 €)	303	262	-41,2
Yhtiökohtaiset toiminnalliset tunnusluvut			
Palkkalaskelmat kpl/vuosi	177 525	201 158	23633
Tallennetut palvelussuhteen kpl/vuosi	36 980	39 219	2239
Osto- ja matkalaskut kpl/vuosi	252 866	248 147	-4719
IT-ympäristön käyttäjätunnusten määrä	14 990	16 587	1597
IT-ympäristön työasemamäärä kpl	8 400	8 817	417
IT-ympäristön tallennuskapasiteetti (TB)	520	660	140
Tuloutus kaupungille (1000 €)	0	0	0

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI YHTIÖN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Kokonaistuotot

Saimaan talous ja tieto Oy:n tilikauden 2018 kokonaistuotot (liikevaihto + muut tuotot) olivat 17,5 milj. euroa, joka on yli 2,5 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa ja edellisenä vuonna.

Kannattavuus

Tilikauden 2018 liikevoitto oli 68 tuhatta euroa, joka on noin 100 tuhatta euroa vähemmän kuin talousarviossa ja edellisenä vuonna. Tilikauden tulos 84 tuhatta euroa on sekin vähemmän kuin vuonna 2017 (143 t€). Kannattavuuden tunnusluvuista oman pääoman tuotto prosentti (2,6 %) ja sijoitetun pääoman tuotto prosentti (3,3 %) ovat yleisten raja-arvojen mukaan heikot. Liiketulospo prosentti heikkeni ollen 0,4 %. Suhteessa yleisiin raja-arvoihin liiketulosprosenttikin on heikko.

Saimaan talous ja tieto Oy:n kannattavuutta tarkasteltaessa on syytä muistaa, että yhtiö on perustettu tuottamaan tukipalveluita omistajilleen, eikä sen ole tästä syystä tarkoituksenmukaista tehdä voittoa sen enempää kuin toiminnan vakaa jatkaminen ja vuosittaisten heilahdusten tasaaminen edellyttävät.

Yhtiön oma pääoma on vahvistunut voitollisten tilikausien myötä. Liiketulospo prosentti ei odoteta kasvavan tulevina vuosina muutamaa prosenttia korkeammaksi. Yhtiön omistuspohja, rahoitusrakenne, tavoitteet ja toimialan luonne huomioiden liiketulosprosentin merkittävä parantaminen ei ole omistajien näkökulmasta ensisijainen tavoite.

Vakavaraisuus

Omavaraisuusasteella mitattuna (41,2 %) yhtiön vakavaraisuus on hyvä, vaikka se laski hieman edellisestä vuodesta (41,5 %). Yhtiö teki voitollisen tuloksen, eikä maksanut osinkoja, mutta korottomien velkojen määrä kasvoi hieman enemmän. Taseen ulkopuolisten leasingvastuiden määrä laski noin 900 tuhannella eurolla.

*Yhtiön vakavaraisuutta tarkasteltaessa tulee huomioida, että yhtiön leasingvastuut ovat taseen kokoon suhteutettuna huomattavan suuret, jotka oikaistussa taseessa lisättäisiin vastaavaa puolen pysyviin vastaviin ja vastattavaa puolen vieraaseen pääomaan. Oikaisun vaikutuksesta omavaraisuusaste **laskisi tyydyttävälle tasolle noin 25,1 %:iin**. Omavaraisuusasteen osalta ei odoteta vahvaa kasvua tulevina vuosina. Toimintaympäristön mahdolliset muutokset voivat vaikuttaa myös yhtiön tavoiteltavaan rahoitusrakenteeseen.*

Maksuvalmius

Tilinpäätöshetkellä 2018 maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria mittaava tunnusluku Current ratio on tyydyttävä (0,9). Lyhyen aikavälin maksuvalmiuden ja rahoituspuskurin tunnusluku Quick ratio on myös tyydyttävä (0,9). Lyhyen aikavälin maksuvalmiutta tarkasteltaessa on kuitenkin muistettava, että yhtiöllä ei ole korollista lyhytaikaista velkaa.

Henkilöstö

Yhtiön henkilömäärä oli vuonna 2018 keskimäärin 174 henkilöä, mikä on 23 henkilöä enemmän kuin vuonna 2017. Vuoden kokonaistuotto per henkilö oli noin 100 tuhatta euroa, mikä on samalla tasolla kuin edellisenä vuonna (98 tuhatta €). Henkilömäärän kasvu on siten ollut hallittua.

KUNTAYHTYMÄT

ETELÄ-KARJALAN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄ

Kuntayhtymän toiminta-ajatus

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiri, Eksote) järjestää jäsenkuntien puolesta erikoissairaanhoidon, kehitysvammaisten erityishuollon, perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon sekä sosiaalihuoltoasetuksessa tarkoitettua ehkäisevän työn. Kuntayhtymän jäsenkunnat ovat Imatra, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari. Imatra oli ennen vuotta 2016 mukana kuntayhtymässä vain erikoissairaanhoidon, ensihoidon ja erityishuollon osalta.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehittymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Eksoten toimintatuotot toteutuivat 0,8 milj. € muutettua talousarviota pienempinä ja toimintakulut 7,5 milj. € muutettua talousarviota suurempina. Tilikauden alijäämä, 16,0 milj. €, oli 7,4 milj. € muutettua suurempi. Nettotoimintamenojen positiivista budjettieroa syntyi hieman kuntoutuksen sekä perhe- ja sosiaalipalvelujen alueella. Negatiivinen budjettieroa aiheutui lähinnä terveys- ja vanhustenpalveluiden henkilöstökulujen 5,0 milj. € ja sairaalapalvelujen ostojen 2,2 milj. € ylityksestä. Nettotoimintamenot toteutuivat 7,4 milj. € talousarviota suurempina.

Perustoimeentulotuen Kela-siirto 1.1.2017 alkaen oli iso muutos ja yhteistyötä ja asiakasprosesseja on edelleen hiottu vuoden 2018 aikana. Yhteistyö Kelan ja Eksoten välillä on sujunut Etelä-Karjalassa pääosin hyvin. Vuoden aikana valmisteltiin talous- ja velkaneuvonnan siirtymistä valtion oikeusaputoimistojen tuottamaksi 1.1.2019 alkaen. Erityisesti loppuvuodesta 2018 työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys oli myönteistä. Vuoden 2018 aikana valmisteltiin uusia tilajärjestelyjä. Lastensuojelun Perhetukikeskuksen toiminta käynnistyi uusissa tiloissa (os. Oppilaankatu 2) 1.10.2018. Osoitteessa Savonkatu 2 käynnistyy vammaispalvelujen toimintakeskus Pumpun ja Lasten pienryhmäkodin toi-

minta alkuvuodesta 2019. Etelä-Karjalan Lapsi- ja perhepalvelujen (LAPE) – muutosohjelman myötä 2017–2018 käynnistyi yhteistyö laajassa toimijaverkostossa. Konkreettisia esimerkkejä tehdystä kehittämistyöstä ovat mm. nuorisopsykiatrian, opiskeluhoollon ja opetuspuolen yhteistyönä kehitetty Tahoe-auto -kokeilu, koulunuorisotyöntekijät, sähköiset pilotit (ennakoiva analytiikka, toiminnanohjausjärjestelmä, ePalvelut, virtuaalinen perhekeskus) ja matalan kynnyksen harrastustoiminta.

Vuosi 2018 on ollut terveys- ja vanhustenpalveluissa kiireinen. Kotihoidon kuormittuminen erityisesti alkuvuodesta on johtanut uusiin toimintatapoihin ja esimiesjärjestelyihin. Kotihoidon käynnit ovat nousseet edellisestä vuodesta 4,7 % ja kontaktit 7,7 %. Digitalisaatiota on hyödynnetty muun muassa lisääntyvillä etäkäynneillä ja lääkeannostelurobotin testauksella. Perhehoitoa on myös saatu lisättyä ikäihmisten hoivassa. Keskussairaalan uuden K-siiven valmistuminen viivästyi ja muutto tapahtui lopulta kesällä 2018. Ikääntymisen ja uusien hoitomenetelmien mukana tullut palvelutarpeen kasvu on johtanut budjettilyityksiin. Keskittämisen soveltaminen alkoi vuoden 2018 alusta ja tämä yhdessä lisääntyneen hoidon tarpeen kanssa lisäsi yliopistosairaaloiden ostopalveluihin tarvittavaa rahaa 4,2 miljoonalla eli 22 % vuodesta 2017 vuoteen 2018. Erityisesti loppuvuoden aikana on jouduttu turvautumaan jatkuviin ylipaikkoihin niin sairaalassa kuin hoivan alueella. Akuuttisairaalan vuodeosastopäivät ovat nousseet edellisestä vuodesta 8,2 % ja esimerkiksi magneettitutkimukset 3,5 %. Hoitoon pääsy on edelleen ollut erikoissairaanhoidon osalta Suomen kärkeä.

Kuntoutuskeskuksen toiminta jakaantui vuoden 2018 aikana Armilan (psykogeriatrinen, geriatrinen kuntoutus ja palliatiivinen yksikkö) lisäksi keskussairaalan K-siipeen (vaativa kuntoutus) ja F1-siipeen (akuuttigeriatrinen kuntoutus). Kuntoutuksen Kelan kanssa toteutettava KauKoiKÄ-tutkimushanke eteni suunnitellusti vuonna 2018.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Etelä-Karjalan kunnat ovat antaneet sote-palvelujen järjestämisvastuun Eksotelle. Valtuustoon nähden sitova tavoite on siten talousarviossa pysyminen. Vuonna 2018 Eksoten alijäämä oli noin 7,4 miljoonaa euroa tarkistettua talousarviota enemmän. Alkuperäisen talousarvion mukainen alijäämä oli 12,0 miljoonaa euroa toteutunutta alijäämää pienempi.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Investointeihin käytettiin vuonna 2018 yhteensä 20,1 milj. €, mikä oli 6,8 milj. € tarkistettua talousarviota pienempi. Erosta 2,0 milj. € aiheutuu päivystys- ja vuodeosastoinvestoinnin osuudesta ja 4,8 muiden investointien osuudesta. Tästä osa aiheutuu vanhan sairaalan peruskorjauksen suunnittelun siirtymistä myöhempään ajankohtaan investointipäätösten puuttumisen takia, osa kalustoinvestointien vaihtumisesta rahoitusleasingiksi ja n. 1,1 milj. € aineettomien investointien toteutumisesta suunniteltua pienempinä. Investointimenoista rakennuksiin ja rakenteisiin käytettiin 12,4 milj. €, kehittämismenojen aktivointiin 0,8 milj. €, IT-hankkeisiin ja vuokratilojen muutoksiin ja sijoituksiin 3,0 milj. € ja koneisiin ja kalustoon 3,9 milj. €.

Keskussairaalan vanhan osan peruskorjauksen jatkosta, mahdollisesta Lappeenrannan sote-keskuksesta tai ravintokeskuksesta ei ole tehty investointipäätöksiä. Taloussuunnitelmavuosille investointivaroja näille Investointiosuuksille kuitenkin sisältyy suunnitelmapohjalta. Investoinnit on suunniteltu rahoitettavan lainoituksella. Eksoten pitkäaikaisten lainojen suunniteltu lisäys vuosina 2019–2021 on yhteensä 35 milj. € ja pitkäaikaisten lainojen lyhennykset 21,4 milj. €, joten lainojen nettolisäystä on 13,6 milj. €.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Vuonna 2018 nostettiin uutta pitkäaikaista lainaa 31,0 milj. €. Pitkäaikaiset lainat vähenivät 9,3 milj. €. Kehittämismenoja aktivoitiin vuonna 2018 yhteensä 0,8 milj. €. Vuonna 2017 solmittiin puitesopimus rahoitusleasingin käytöstä 20 milj. €:n limiitillä. Sopimuksella siirretään kone- ja kalustohankintojen painopistettä omistuksesta vuokraukseen. Tämä sopimuksen puitteissa

vuonna 2018 myytiin Kuntarahoitus Oyj:lle taseesta koineita ja kalustoa 8,5 milj. € (veroton) arvosta ja vuokrattiin takaisin. Lisäksi suuri osa uusista kalustoinvestoinneista toteutettiin leasingrahoituksella.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Eksoten strategian mukaisten tavoitteiden toteutumiseen vaikuttavia riskejä arvioitiin Eksoten eri organisaatiotasojen johtoryhmissä. Merkittävimmiksi riskeiksi nousivat taloudellinen tilanne ja sisäilmaongelmat.

Eksoten tilikauden 2018 alijäämä oli 16,0 miljoonaa euroa. Eksoten tulee kattaa kertynyt alijäämä vuosien 2019–2022 aikana. Nordic Healthcare Group (NHG) teki arvion Eksoten strategiakaudesta 2014–2018. Selvitys julkistettiin 5.12.2018 ja sen mukaan Eksote on vuosina 2014–2018 onnistunut tuottamaan palvelut tehokkaasti ja pärjännyt sairaanhoitopiirien välisissä vertailuissa erittäin hyvin. Keskimäärin menojen kasvu on ollut Eksotessa noin 2 % vuodessa, minkä voidaan arvioida olevan erittäin maltillista. Samaan aikaan julkaisiin Perlacon Oy:n laatima selvitys Etelä-Karjalan kuntien kantokyvystä. Selvityksen mukaan useimpien Etelä-Karjalan kuntien rahoitusmahdollisuudet ovat kaventuneet sekä valtionosuuksien että verotulojen vähenemisen vuoksi. Etelä-Karjalan kuntien kantokyky kestää vain hyvin maltillisen sote-kustannusten kasvun. Väestön ikääntymisen seurauksena palvelutarve kuitenkin väistämättä kasvaa, minkä takia palvelurakenne ja palvelujen tuottamistapa on mietittävä uudelleen, muun muassa digitalisaation hyödyntämisen näkökulmasta. Väestön ikääntymisen vaikutus on viimeisimpien ennusteiden mukaan merkittävämpi kuin aikaisemmin arvioitiin. Kehittäminen ja investoinnit vaativat kuitenkin myös rahoitusta.

Taloudellinen toimintaympäristö on erittäin haasteellinen ja muodostaa merkittävimmän riskin Eksoten toiminnalle. Etelä-Karjalan kuntien heikentynyt kantokyky tarkoittaa sitä, että jäsenkuntien kyky rahoittaa Eksoten toimintaa on alentunut merkittävästi. Alijäämän kattamisvelvollisuus ja väestön ikääntymisen seurauksena lisääntyvä palvelutarve tarkoittavat sitä, että Eksoten toiminnan kustannukset kasvavat väistämättä. Rahoitusriskiä voi pienentää Eksoten omin toimin esimerkiksi kustannustehokkuutta lisäämällä ja palvelura-

kennetta kehittämällä. Toinen merkittävä keino on vaikuttaa valtionosuuksiin. Suurin osa kunnille myönnettävästä valtionosuusrahoituksesta määräytyy kuntien peruspalvelujen valtionosuutena, josta merkittävin osa

muodostuu sosiaali- ja terveystoimen menoista. Tulevien valtionosuuksien osalta keskeinen vaikuttamiskohde on 14.4.2019 pidettävien eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan hallituksen hallitusohjelma.

ETELÄ-KARJALAN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄN NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA2018		Muutos TP 2018/TP2017	
				€	%	€	%
Toimintatuotot	503 442	506 903	506 086	-817	-0,2 %	2 644	0,5 %
Valmisteverastojen muutos	1 035	737	902	165	22,3 %	-133	-12,8 %
Toimintakulut	-494 013	-507 593	-515 075	-7 482	1,5 %	-21 062	4,3 %
TOIMINTAKATE	10 464	47	-8 087	-8 134	-17360,6 %	-18 551	-177,3 %
Rahoitustuotot	149	67	139	72	106,2 %	-10	-6,7 %
Rahoituskulut	-196	-344	-163	181	-52,6 %	33	-17,0 %
VUOSIKATE	10 416	-229	-8 111	-7 882	3434,4 %	-18 527	-177,9 %
Poistot ja arvonalentumiset	-9 685	-10 245	-9 528	717	-7,0 %	157	-1,6 %
TILIKAUDEN TULOS	731	-10 475	-17 639	-7 164	68,4 %	-18 370	-2512,8 %
Tilinpäätössiirrot	507	1 800	1 605	-195	-10,8 %	1 098	216,8 %
Verot						0	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/TILIKAUDEN ALIJÄÄMÄ	1 238	-8 675	-16 034	-7 359	84,8 %	-17 272	-1395,5 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP 2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	108 191	110 268	2 077	1,9 %
Aineettomat hyödykkeet	9 123	9 918	795	8,7 %
Aineelliset hyödykkeet	96 294	97 547	1 252	1,3 %
Sijoitukset	2 773	2 803	30	1,1 %
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	50 017	52 038	2 021	4,0 %
Vaihto-omaisuus	4 417	3 684	-734	-16,6 %
Saamiset	45 439	48 328	2 889	6,4 %
Rahoitusarvopaperit			0	
Rahat ja pankkisaamiset	160	26	-134	-83,8 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	158 207	162 306	4 098	2,6 %

VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	26 293	10 236	-16 057	-61,1 %
Peruspääoma	24 168	24 168	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto	603	603	0	0,0 %
Muut omat rahastot	216	192	-23	-10,9 %
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	69	1 307	1 238	1794,4 %
Tilikauden yli-/alijäämä	1 238	-16 034	-17 272	-1395,5 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	6 263	4 682	-1 581	-25,2 %
Pakolliset varaukset	8 395	8 726	332	4,0 %
Lahjoitusrah. ja muiden toimeksiant. pääomat	1 054	1 038	-16	-1,5 %
Vieras pääoma (yht.)	116 202	137 623	21 421	18,4 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	38 950	58 809	19 859	51,0 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	77 252	78 814	1 562	2,0 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	158 207	162 306	4 098	2,6 %

Rahoituslaskelma 1 000 €	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
TOIMINNAN RAHAVIRTA	11 625	-7 779	-19 404	-166,9 %
Vuosikate	10 416	-8 111	-18 527	-177,9 %
Tulorahoituksen korjauserät	1 209	332	-877	-72,6 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-38 835	-11 605	27 229	70,1 %
Investointimenot	-39 831	-20 143	19 688	49,4 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	981	0	-981	-100,0 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeinen luovutustulot	15	8 538	8 523	
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-27 209	-19 384	7 826	-28,8 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	23 000	30 425	7 425	
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-5 157	-9 347	-4 190	81,2 %
Lyhyt aikaisten lainojen muutos				
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset	9466	-1828	-11 295	119,3 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	27 309	19 250	-8 059	29,5 %
RAHAVAROJEN MUUTOS	100	-134	-234	234,6 %
Rahavarat 31.12.	160	26	-134	-83,8 %
Rahavarat 1.1.	60	160	100	164,9 %
Lainakanta 31.12.	42 611	63 689	21 078	49,5 %
Lainakanta 1.1.	24 768	42 611	17 843	72,0 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus kuntayhtymästä %	53,56	53,56	0
Konsernin omistusosuus kuntayhtymästä %	53,56	53,56	0
Henkilöstöä keskimäärin	4 779	4 881	102
Investoinnit (1000 €)	38 850	20 143	-18 706
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	2214	14 363	12 149
Rahoituslaskelman tunnusluvut			
Investointien tulorahoitus %	26,8	-40,3	-67,1
Pääomamenojen tulorahoitus %	23,7	-27,5	-51,2
Lainanhoitokate	2,0	-0,8	-2,8
Kassan riittävyys, pv	0,1	0,0	-0,1
Kassan riittävyys, pv (Lpr konsernitilit mukana)	12,9	13,4	0,5
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, (1000 €) euroina	-20 388	-27 740	-7 352
Taseen tunnusluvut			
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	23,1	27,2	4,1
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	1 307	-14 728	-16 035
Lainakanta 31.12., 1000 €	42 611	63 689	21 078
Omavaraisuusaste %	20,6	9,2	-11,4
Tuloslaskelman tunnusluvut			
Vuosikate /poistot, %	107,5	-85,1	-192,7
Toimintatuotot / toimintakulut, %	102,1	98,4	-3,7

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI KUNTAYHTYMÄN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Tuloslaskelma

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymän tilikauden 2018 toimintatuotot olivat 506,1 milj. euroa (sis. jäsenkuntien maksusuudet 440,2 milj. €). Vuosikate oli -8,1 milj. euroa. Kesällä 2018 muutetun talousarvion mukainen vuosikatetavoite oli -0,2 milj. euroa. Suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin 9,5 milj. euroa. Tilikauden alijäämä oli -16,0 milj. euroa, kun muutetun talousarvion mukainen alijäämä oli -8,7 milj. euroa.

Nettotoimintamenojen kokonaismäärä oli 456,3 milj. euroa. Nettotoimintamenot toteutuivat 7,4 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Nettotoimintamenojen kasvu vuodesta 2017 oli 3,9 %. Palkat ja palkkiot ilman sivukuluja kasvoivat edellisestä vuodesta 4,4 % ja palvelujen ostot 5,7 %. Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavarihin meni 4,7 % vuotta 2017 enemmän. Toimintakulut toteutuivat 7,5 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Toimintakate jäi 8,1 milj. euroa muutetun talousarvion toimintakatetta huonommaksi.

Kuntayhtymän tuloslaskelmassa toimintakate ilmoittaa kuntayhtymän korko- ja muihin rahoituskuluihin sekä poistojen ja arvonalennusten kattamiseen käytettävissä olevan käyttötalouden tulorahoituksen määrän. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä.

Kuntayhtymän toimintakate oli negatiivinen. Toimintatuotot eivät riittäneet kattamaan edes toiminnasta syntyneitä juoksevia kuluja.

Tase

Taseen loppusumma tilivuoden lopussa oli 162,3 milj. euroa ja omavaraisuusaste 9,2 %. Oma pääoma ilman poistoeroa ja vapaaehtoisia varauksia väheni selvästi alijäämäisen tuloksen seurauksena ollen tilikauden lopussa 10,2 milj. euroa. Kertynyttä alijäämää vuoden 2018 lopussa oli 14,7 milj. euroa.

Omavaraisuusaste mittaa kuntayhtymän vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuusaste 9,2 % on heikko.

Suhteellinen velkaantuneisuus - % kertoo velkojen suhteen toimintatuottoihin. Eksoten suhteellinen velkaantuneisuus on 27,2 %. Vaikka omavaraisuusaste on heikolla tasolla, ei velkamäärä suhteessa toimintatuottoihin ole poikkeuksellisen suuri. Tästä osa selittyy toimintatarkoituksilla: Eksote toimii pääosin vuokratiloissa, eikä sen taseeseen ole näin ollen sitoutunut pääomia samalla tavalla kuin, jos toimitilat olisivat kuntayhtymän omia. Tulevien investointien takia on todennäköistä, että suhteellinen velkaantuneisuus - % tulee myös vuonna 2019 jonkin verran nousemaan.

Kuntien 2014 palvelusopimuksissa Eksote sitoutui kattamaan vuoden 2018 loppuun mennessä sille vuoden 2013 tilinpäätökseen kertyneen kumulatiivisen alijäämän (36,5 milj €). Eksote sai alijäämät katettua vuoden 2016 aikana. Tästä johtuen kuntien maksuosuuksien lähtökohtana vuodesta 2017 alkaen on ollut kuntien maksukyvyyn huomioon ottava menokehitys siten, että uutta alijäämää ei syntyisi. Vuoden 2018 kuntien maksosuudet olivat käytännössä samalla tasolla kuin 2017, mutta Eksoten nettotoimintamenot kasvoivat 3,9 %. Kuntayhtymän tulojen ja menojen saaminen tasapainoon on koko Etelä-Karjalan kannalta erittäin tärkeää. Menokasvun jäädyttäminen nykytasolle on vaikeaa väestön ikääntyessä, mutta toisaalta kuntien tämän hetkinen maksukyky ei riitä vuoden 2018 menokasvuun jatkossa.

Rahoitus

Investointien tulo-rahoitusprosentti -40,3 % heikentyi selvästi edellisestä tilikaudesta (26,8 %). Kuten edellä on todettu, kuntayhtymän suuria investointeja ei pystytty rahoittamaan tulo-rahoituksella, koska tulo-rahoitus ei riittänyt edes toiminnan juokseviin kuluihin.

Lainanhoitokatteen negatiivisuus kertoo samasta tulojen ja menojen epäsuhdasta kuin muutkin tunnusluvut.

Vuoden 2018 aikana lainakanta kasvoi 21,1 milj. euroa. Kuntayhtymällä oli korollista velkaa tilinpäätöshetkellä 63,7 milj. euroa. Rahavarat vähenivät 134 tuhatta euroa ollen tilinpäätöshetkellä 26 tuhatta euroa. Rahavaroissa ei ole kuitenkaan huomioitu konsernitilisaamia. Kuntayhtymän toimintatuotoista suurin osa tulee kuntien jäsenmaksuosuuksista. Siten toimintatuottojen kehittymiseen vaikuttaa pitkälti jäsenkuntien tekemät linjaukset maksuosuuksista. Tämä taas vaikuttaa tehokkuusvaatimukseen kulurakenteessa, jos oletetaan, että alijäämää ei saa syntyä.

Henkilöstö

Kuntayhtymän henkilötyövuodet olivat vuonna 2018 4 881, mikä on 102 henkilötyövuotta enemmän kuin edellisenä vuonna (4 779). Akuuttisairaalan htv-lisäys oli 48 ja hoivan tulosalueen 140. Strategisten tukipalvelujen henkilötyövuosien muutos (-83) johtuu sijaishallinnan siirtymisestä hoivan tulosalueelle. Siten hoivan vertailukelpoinen htv-lisäys oli 57.

ETELÄ-KARJALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

Kuntayhtymän toiminta-ajatus

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä ylläpitää Saimaan ammattiopisto Sampoa (jatkossa Sampo). Koulutuskuntayhtymän perustehtävänä on toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäminen. Kuntayhtymä toteuttaa tehtävänsä järjestämällä Sampoissa nuorille ja aikuisille ammatillisiin perustutkintoihin tähtäävää koulutusta, työvoimakoulutusta, oppisopimuskoulutusta, ammatillista lisäkoulutusta ja henkilöstökoulutusta. Opetusta järjestetään pääosin Imatralla ja Lappeenrannassa sekä Ruokolahdella. Etelä-Karjalan kunnat ovat yhdessä sopineet ammatillisen koulutuksen järjestämisestä yhteisessä koulutuskuntayhtymässä.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta ja tuloksen toteutumisesta verrattuna talousarvioon 2018 ja kehittymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Kuntayhtymän tilikauden taloudellinen tulos oli hyvä. Toimintatuotot kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 4,2 % ja kulut pienenevät 4,4 %. Toimintatuotot olivat 34,2 M€ ja toimintakulut lisättyinä valmisvarastojen muutoksella olivat 30,5 M€. Tilikauden ylijäämä oli 0,6 M€.

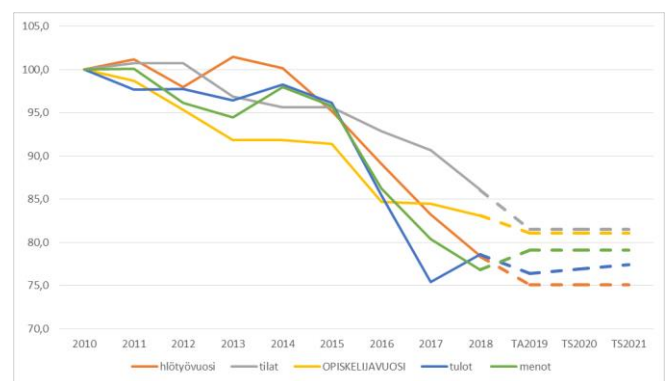
Vuoden aikana Sampoissa kertyi yhteensä 3286 opiskelijavuotta, joista 2983 rahoitettiin valtionosuusrahoituksella, 19 valtionavustuksilla, 48 TEM-rahoituksella ja 237 myytiin tytäryhtiö Edusampo Oy:lle. Henkilöstökulujen suhteellinen osuus toimintakuluista nousi hieman ollen nyt 70,3 %. Henkilöstökulujen määrä väheni 1,1 M€ eli 4,8 % edellisvuodesta. Henkilötyövuosien määrä oli 376, joka on 23 vähemmän kuin vuonna 2017. Palveluiden ostojen määrä sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostojen määrä on pudonnut 5,9 % edellisvuodesta.

Uusi ammatillisen koulutuksen rahoituslaki tuli voimaan vuoden 2018 alusta. Laissa on lukuisia siirtymäsäännöksiä, joten sen vaikutukset näkyvät portaittain vuoteen 2022 mennessä. Ammatillisen koulutuksen reformin myötä muutokset opetuksessa ovat olleet merkittäviä sekä henkilöstön että opiskelijan näkökulmasta. Uusia toimintatapojen kehitetään ja käyttöön otetaan edelleen.

Vuonna 2017 käydyissä yhteistoimintaneuvotteluissa sovittujen toimenpiteiden vaikutukset näkyvät jo vuoden 2018 tuloksessa, joten uusia sopeuttamistoimenpiteitä ei näillä näkymin tarvita.

Kuntayhtymän vuoden 2019 talousarvio on 0,5 M€ alijäämäinen. Myös vuoden 2020 arvioidaan jäävän hieman alijäämäiseksi. Kertyneiden voittovarojen ansiosta taloussuunnitelma on kuitenkin tasapainossa, eikä uutta lainaa ole tarkoitus nostaa.

Oheinen kaavio kuvaa eri resurssien kehittymistä suhteessa toisiinsa.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Ei ole kaupunginvaltuustoon nähden sitovia tavoitteita. Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Investointeja toteutui nettona 4,2 M€ talousarvion ollessa 4,8 M€. Pohjolankatu 12:ssa oleva elintarvike-, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan tilojen peruskorjaushanke oli keskeneräisenä tilinpäätöshetkellä. Talousarviossa 2019 on annettu valtuutus jatkaa tilinpäätöksessä 2018 todettavia keskeneräisiä hankkeita vuoden 2018 talousarviomäärärahan puitteissa, vaikka hankkeeseen ei vuoden 2019 talousarviossa olisi määrärahaa.

Talousarviovuodelle 2019 on suunnitteilla investointeja 3,1 M€. Suunnitelmakauden 2019 - 2021 investoinnit yhteensä ovat 8,0 M€.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Ei tehty rakenne- ja rahoitusjärjestelyjä.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Ammatillisen koulutuksen reformin toteutus ja rahoitusjärjestelmän uudistuminen vuoden 2018 alusta luovat epävarmuustekijöitä. Vuoden 2019 valtionosuusrahoitus tulee olemaan 1,1 M€ enemmän kuin vuonna

2018, sillä tavoitteellista opiskelijavuosimäärää nostettiin 151 opiskelijavuodella. Opiskelijavuosien saavuttaminen on suuri haaste, sillä se on lähes 400 enemmän kuin vuonna 2018 toteutui. Mikäli tavoitetta ei saavuteta, tulee se todennäköisesti pienentämään tulevien vuosien rahoitusta. Tämä riippuu kuitenkin muiden koulutuksen järjestäjien toimista, sillä uusi rahoitusmalli on suhteellinen koko maan tasoon.

ETELÄ-KARJALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN NUMEERINEN OSA:

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA2018		Muutos TP 2018/TP2017	
				€	%	€	%
Toimintatuotot	32 844	32 413	34 228	1 815	5,6	1 384	4,2
Valmistevarastojen muutokset	353	-331	131	462	-139,6	-222	-62,9
Toimintakulut	-32 318	-31 374	-30 677	697	-2,2	1 641	-5,1
TOIMINTAKATE	879	708	3 682	2 974	420,1	2 803	318,9
Rahoitustuotot	23	7	11	4	57,1	-12	-52,2
Rahoituskulut	-39	-17	-18	-1	5,9	21	-53,8
VUOSIKATE	863	698	3 675	2 977	426,5	2 812	325,8
Poistot ja arvonalentumiset	-2 725	-2 827	-2 720	107	-3,8	5	-0,2
TILIKAUDEN TULOS	-1 862	-2 129	955	3 084	-144,9	2 817	-151,3
Tilinpäätössiirot	597	629	-338		0,0	-935	-156,6
Verot	0	0	0				
ALIJÄÄMÄ	-1 265	-1 500	617	2 117	-141,1	1 882	-148,8

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP 2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	31 269	32 708	1 439	4,6
Aineettomat hyödykkeet	74	52	-22	-29,7
Aineelliset hyödykkeet	31 132	32 593	1 461	4,7
Sijoitukset	63	63	0	0,0
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	8 727	7 672	-1 055	-12,1
Vaihto-omaisuus	1 503	1 633	130	8,6
Saamiset	1 549	1 372	-177	-11,4
Rahoitusarvopaperit			0	
Rahat ja pankkisaamiset	5 675	4 667	-1 008	-17,8
VASTAAVAA YHTEENSÄ	39 996	40 380	384	1,0

VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	17 788	18 405	617	3,5
Peruspääoma	2 249	2 249	0	0,0
Arvonkorotusrahasto	1 431	1 431	0	0,0
Muut omat rahastot	0	0	0	
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	15 373	14 108	-1 265	-8,2
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 265	617	1 882	-148,8
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	13 420	13 758	338	2,5
Pakolliset varaukset			0	
Lahjoitusrah. ja muiden toimeksiant. pääomat			0	
Vieras pääoma (yht.)	8 788	8 217	-571	-6,5
Pitkäaikainen vieraspääoma	2 172	1 821	-351	-16,2
Lyhytaikainen vieraspääoma	6 616	6 396	-220	-3,3
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	39 996	40 380	384	1,0

Rahoituslaskelma 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP 2017	
			€	%
TOIMINNAN RAHAVIRTA	863	3676	2813	326,0
Vuosikate	863	3676	2813	326,0
Tulorahoituksen korjaukset	0	0	0	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2437	-4159	-1722	70,7
Investointimenot	-2462	-4380	-1918	77,9
Rahoitusosuudet investointimenoihin	20	0	-20	-100,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	5	221	216	4320,0
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN	-1574	-483	1091	-69,3
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-430	-430	0	0,0
Lyhyt aikaisten lainojen muutos				
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset	-204	-95	109	-53,4
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-634	-525	109	-17,2
RAHAVAROJEN MUUTOS	-2208	-1008	1200	-54,3
Rahavarat 31.12.	5675	4667	-1008	-17,8
Rahavarat 1.1.	7884	5675	-2209	-28,0
Lainakanta 31.12.	2602	2172	-430	-16,5
Lainakanta 1.1.	3033	2602	-431	-14,2

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus	48,62	48,62	0
Konsernin omistusosuus	48,62	48,62	0
Henkilöstöä keskimäärin	399	375,5	-23,5
Investoinnit (1000 €)	2462	4380	1918
Konsernin sis.lainat (1000 €)	0	0	0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)	0	0	0
Kaupungin antolainat (1000 €)	0	0	0
Leasingvastuut (1000 €)	439	305	-134
Rahoituslaskelman tunnusluvut			
Investointien tulorahoitus %	35,3	83,9	48,6
Pääomamenojen tulorahoitus %	30,0	76,4	46,4
Lainanhoitokate	2,0	8,3	6,3
Kassan riittävyys, pv	59	48	-11
Kassan riittävyys, pv (lpr konsernitilit)			0
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, (1000 €) euroina	2121	-812	-2933
Taseen tunnusluvut			
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	24,1	20,6	-3,5
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	14108	14725	617
Lainakanta 31.12., 1000 €	2602	2172	-430
Omavaraisuusaste %	79,8	82,0	2,2
Tuloslaskelman tunnusluvut			
Vuosikate /poistot, %	31,7	135,1	103,4
Toimintatuotot / toimintakulut, %	102,7	112,1	9,3

TALOUS JA RAHOITUS - TIIMIN ANALYYSI KUNTAYHTYMÄN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Tuloslaskelma

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymän tilivuoden 2018 toimintatuotot olivat 34,2 milj. euroa. Toimintatuotot toteutuivat 1,8 milj. euroa arvioitua suurempina. Toimintakate oli 3,7 milj. euroa, mikä oli talousarviota selvästi parempi. Vuosikate oli myös 3,7 milj. euroa, mikä on noin 2,8 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin 2,7 milj. euroa. Varausten, rahastojen ja poistoeron muutoksen jälkeen tilikauden ylijäämä oli 617 tuhatta euroa.

Kuntayhtymän tuloslaskelmassa toimintakate ilmoittaa kuntayhtymän korko- ja muihin rahoituskuluihin sekä poistojen ja arvonalennusten kattamiseen käytettävissä olevan käyttötalouden tulo-rahoituksen määrän. Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen, tulo-rahoitus on riittävä.

Toimintatuottojen ja toimintakulujen suhde oli noin 112 %. Vuosikate kattoi 135 % poistoista ja arvonalentumisista. Vuosikate riitti siten hyvin korvausinvestointeihin.

Tase

Taseen loppusumma oli tilivuoden lopussa 40,4 milj. euroa ja omavaraisuusaste erinomainen 82,0 %. Omavaraisuusaste mittaa kuntayhtymän vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.

Suhteellinen velkaantuneisuus - % kertoo vieraan pääoman suhteesta toiminnan tuottoihin. Koulutuskuntayhtymän suhteellinen velkaantuneisuus - % on 20,6 %. Kun vieraasta pääomasta korollista velkaa on vain 27 %, on tunnusluku erittäin hyvä. On kuitenkin muistettava, että tunnusluku vertaa vierasta pääomaa tuottoihin, eikä katteeseen.

Kertynyttä ylijäämää tilivuoden lopussa kuntayhtymällä oli 14,7 milj. euroa.

Rahoitus

Investointien tulo-rahoitusprosentti 83,9 % on selvästi parempi kuin edellisenä vuotena (35,3 %). Vaikka investoinnit kasvoivat, tulo-rahoitus parani huomattavasti. Tunnusluku voi vaihdella vuosittain paljonkin investointien ajoittumisesta riippuen. Vuonna 2018 kuntayhtymän tulo-rahoitus ei kuitenkaan kokonaan riittänyt investointien rahoittamiseen, vaan kuntayhtymän rahavarat vähenivät noin 1,0 milj. eurolla. Rahavarat olivat kuitenkin edelleen lähes 4,7 milj. euroa.

Lainanhoitokate 8,3 osoittaa, että kuntayhtymän tulo-rahoitus riitti erittäin hyvin vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Vuoden 2018 aikana lainakanta pieneni 0,4 milj. euroa ollen 2,2 milj. euroa.

Tunnuslukuja tarkasteltaessa voidaan todeta tulo-rahoitustason olleen selvästi parempi kuin edellisenä vuotena. Vuonna 2018 rahavarat vähenivät edelleen investointien takia.

Henkilöstö

Kuntayhtymän henkilömäärä oli vuonna 2018 375,5 henkilöä, joka on 23,5 henkilöä vähemmän kuin edellisenä vuonna (399) henkilöä. Toimintatuotot per henkilö olivat 91 tuhatta euroa, mikä on 10,7 % enemmän kuin edellisenä vuonna (82 t€).

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymän talousluvuissa on näkynyt ammatillisen koulutuksen rahoituksen kohdistetut säästöt. Vuosi 2018 olikin toimintaympäristö huomioiden erittäin hyvä. Kuntayhtymä on pyrkinyt huomioimaan toiminnassaan rahoituksen vähenemisen vaikutuksia toimintaan ja talouteen sopeuttamalla menoja ja tiloja opiskelijamäärien suhteessa. Tulevina vuosina toimintakulujen ja investointien sopeuttaminen tulo-rahoitusta vastaavalle tasolle korostuu entisestään. Tilannetta helpottaa kuntayhtymän vahva rahoitusasema ja kertyneet ylijäämät.

ETELÄ-KARJALAN LIITTO

Kuntayhtymän toiminta-ajatus

Manner-Suomen jokaisessa 18 maakunnassa on maakunnan liitto. Ne ovat kunnallisen itsehallinnon periaatteiden mukaan toimivia lakisääteisiä kuntayhtymiä. Etelä-Karjalan liiton jäseniä ovat kaikki Etelä-Karjalan kunnat. Liiton lakisääteisiä tehtäviä ovat alueiden kehittäminen sekä maakuntakaavoitus.

Etelä-Karjalan liitto on myös suunnittelu- ja edunvalvontayksikkö, joka tekee työtä maakunnan henkisen ja aineellisen hyvinvoinnin sekä kulttuurin edistämiseksi. Toiminta sisältää myös muita kuin laissa säädettyjä tehtäviä. Etelä-Karjalan liitto ajaa maakunnan, sen kuntien, väestön ja elinkeinoelämän etuja. Liitossa tehdään myös maakuntaa koskevia tutkimuksia, tilastointia, suunnitelmia ja selvityksiä.

Yleiskuvaus vuoden 2018 toiminnasta, liikevaihdon ja tuloksen toteutumisesta vuonna 2018 verrattuna talousarvioon 2018 että kehitymisestä verrattuna tilinpäätökseen 2017 sekä suunta vuosille 2019–2021

Liiton toiminta voidaan jakaa neljään osaan: 1) Varsinainen (jäsenmaksuilla rahoitettava) toiminta. 2) Rajaohjelmat (CBC). 3) Maakuntaudistuksen esivalmistelu. 4) Muu projektitoiminta. Aikaisemmin vain varsinainen toiminta on budjetoitu siten, että se on sisältänyt myös projektien omarahoitusosuudet. Vuoden 2019 talousarvio laadittiin koko toiminnasta siten, että projektien toimintakate osoittaa omarahoituksen määrän. Sama muutos tehtiin vuoden 2018 tilinpäätökseen, jolloin tuloslaskelma on vertailukelpoinen vasta toimintakatteesta alaspäin.

Edellä sanotusta syystä sekä toimintatuotot että toimintakulut olivat yli kaksinkertaiset talousarvioon verrattuna. Tilinpäätökseen 2017 verrattuna ne kasvoivat selvästi, mihin suurimpana syynä oli maakuntaudistuksen esivalmistelun pitkittyminen. Valtiorahoitus kattoi esivalmistelusta 90 % ja loppu jäi liiton omarahoitusosuudeksi.

Talousarvio suunniteltiin alijäämäiseksi -400t€, mutta toteuma oli hieman parempi. Suurin syy siihen oli projektien ulkopuolinen rahoitus, joka toteutui ennakoitua suurempana. Liiton toimintaan vuosille 2019 – 2021 vaikuttaa merkittävästi maakuntaudistuksen suunta

ETELÄ-KARJALAN LIITON NUMEERINEN OSA:

eli jatketaanko esivalmistelua, siirrytäänkö toteutukseen vai muutetaanko suunta kokonaan. Tulevat vuodet on budjetoitu selkeästi negatiivisiksi (2019: -235t€ ja 2020: -200t€). Tämä on mahdollista, koska liitolla on kassavaroja ja kertynyttä ylijäämää. Kuntien jäsenmaksuihin on suunniteltu vuodesta 2020 lukien pientä palkkakustannusten mukaista nousua, mikä sovittiin syksyn 2018 kuntakierroksella eli liiton ja kuntajohtojen tapamisissa.

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2018 sekä suunta vuosille 2019–2021

Ei sitovia tavoitteita Lappeenrannan kaupunginvaltuuston nähden.

Suunniteltujen ja mahdollisten muiden investointihankkeiden toteutuminen vuonna 2018 myös kustannusten osalta sekä suunta vuosille 2019–2021

Vuonna 2018 tehtiin vain pieniä kalustoinvestointeja. Mitään sen suurempaa ei ole suunnitelmissa jatkossakaan.

Suunniteltujen ja mahdollisen muiden rakenne- ja rahoitusjärjestelyjen toteutuminen vuonna 2018. Lisäksi selvitys kaupungilta haetuista takauksista ja lainoista.

Vuonna 2018 ei ollut rakenne- tai rahoitusjärjestelyjä eikä kaupungilta haettuja takauksia tai lainoja eikä niitä ole suunnitelmissa tulevinakaan vuosina.

Toiminnan merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Riskianalyyssissä on määritelty merkittävimmät riskit, niiden suuruus, tarvittavat hallintatoimet ja vastuuhenkilöt. Sisäisen valvonnan avulla seurataan ja arvioidaan riskien hallintatoimien onnistumista ja toimivuutta. Riskien luokituksessa on keskitytty toiminnan ja talouden kannalta merkittäviin riskeihin. Vuoden 2018 osalta riskikisterissä mainittuja asioita seurattiin ja tehtiin tarvittavat toimenpiteet havaintojen pohjalta. Merkittävimmät riskit lähivuosina liittyvät maakuntaudistuksen kuormitukseen henkilöstölle.

Tuloslaskelma 1 000 €	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Muutos TP 2018/TA2018		Muutos TP 2018/TP2017	
				€	%	€	%
Toimintatuotot	4 246	2 202	5 071	2 870	130,3 %	825	19,4 %
Valmisteverastojen muutos				0		0	
Toimintakulut	-4 415	-2 588	-5 460	-2 872	111,0 %	-1 045	23,7 %
TOIMINTAKATE	-169	-386	-389	-3	0,7 %	-220	129,6 %
Rahoitustuotot	18		10	10		-8	-43,4 %
Rahoituskulut	-19	-4	-5	-1	24,6 %	14	-73,9 %
VUOSIKATE	-171	-390	-384	6	-1,6 %	-213	124,8 %
Poistot ja arvonalentumiset	-12	-10	-17	-7	70,0 %	-5	37,0 %
TILIKAUDEN TULOS	-183	-400	-401	-1	0,2 %	-218	118,8 %
Tilinpäätössiirrot	80		57	57		-23	-28,7 %
Verot							
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/TILIKAUDEN ALIJÄÄMÄ	-103	-400	-344	56	-14,0 %	-344	332,7 %

Tase 1 000 €	TP 2017	TP 2018	Muutos TP 2018/TP 2017	
			€	%
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat (yht.)	1 620	1 629	9	0,5 %
Aineettomat hyödykkeet	12	6	-6	-50,0 %
Aineelliset hyödykkeet	12	27	15	120,7 %
Sijoitukset	1 595	1 595	0	0,0 %
Toimeksiantojen varat (yht.)	11 144	10 038	-1 106	-9,9 %
<i>Valtion toimeksiannot</i>	11 144	10 038	-1 106	-9,9 %
Vaihtuvat vastaavat (yht.)	2 983	2 821	-162	-5,4 %
Vaihto-omaisuus				
Saamiset	372	369	-3	-0,8 %
Rahoitusarvopaperit	345	352	7	2,0 %
Rahat ja pankkisaamiset	2 265	2 099	-166	-7,3 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 747	14 487	-1 260	-8,0 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma (yht.)	2 470	2 069	-401	-16,2 %
Peruspääoma	334	334	0	0,0 %
Arvonkorotusrahasto			0	
Muut omat rahastot	415	358	-57	-13,7 %
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	1 824	1 720	-103	-5,7 %
Tilikauden yli-/alijäämä	-103	-344	-241	232,7 %
Toimeksiantojen pääomat	11 916	10 976	-940	-7,9 %
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset			0	
Pakolliset varaukset			0	
Vieras pääoma (yht.)	1 361	1 443	81	6,0 %
Pitkäaikainen vieraspääoma	432	384	-48	-11,1 %
Lyhytaikainen vieraspääoma	929	1 059	129	13,9 %
VASTATTAVAA YHTEENSA	15 747	14 487	-1 260	-8,0 %

Rahoituslaskelma 1 000 €	TP	TP	Muutos TP 2018/TP 2017	
	2017	2018	€	%
TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Vuosikate	-171	-384	-213	124,8 %
Tulorahoituksen korjauserät	-100			0,0 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investointimenot		-26	-26	
Rahoitusosuudet investointimenoihin				
Pysyvien vast. hyöd. luovutusvoitot	300			0,0 %
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	29	-410	-439	-1506,9 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset			0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-48	-48		0,0 %
Lyhyt aikaisten lainojen muutos	0			0,0 %
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 099	299	-800	-72,8 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	1 051	251	-800	-76,1 %
RAHAVAROJEN MUUTOS	1 081	-159	-1 239	-114,7 %
Rahavarat 31.12.	2 610	2 452	-159	-6,1 %
Rahavarat 1.1.	1 530	2 610	1 081	70,6 %
Lainakanta 31.12.	480	432	-48	-10,0 %
Lainakanta 1.1.	528	480	-48	-9,1 %

Tunnusluvut laskentakauden lopussa	TP 2017	TP 2018	TP 2018/TP2017 Muutos
Kaupungin omistusosuus kuntayhtymästä %	51,33	51,33	0,00
Konsernin omistusosuus kuntayhtymästä %	51,33	51,33	0,00
Henkilöstöä keskimäärin	32	39	7
Investoinnit (1000 €)		26	26
Konsernin sis.lainat (1000 €)			0
Kaupungin takausvastuut (1000 €)			0
Kaupungin antolainat (1000 €)			0
Leasingvastuut (1000 €)	58	39	-20
Rahoituslaskelman tunnusluvut			
Investointien tulorahoitus %		-1 494	-1 494
Pääomamenojen tulorahoitus %	-356	-521	-165
Lainanhoitokate	-2,4	-7,5	-5,1
Kassan riittävyys, pv	213	162	-51
Kassan riittävyys, pv (Lpr konsernitilit mukana)	213	162	-51
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, (1000 €) euroina	637	-5	-642
Taseen tunnusluvut			
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	32,1	28,4	-3,7
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	1 720	1 376	-344
Lainakanta 31.12., 1000 €	480	432	-48
Omavaraisuusaste %	15,7	14,3	-1,4
Tuloslaskelman tunnusluvut			
Vuosikate /poistot, %	-1 377,4	-2 259,4	-
Toimintatuotot / toimintakulut, %	96,2	92,9	-3,3

TALOUS JA RAHOITUS – TIIMIN ANALYYSI KUNTAYHTYMÄN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2018

Tuloslaskelma

Etelä-Karjalan liiton tilivuoden 2018 toimintatuotot olivat 5,1 milj. euroa. Toimintatuotot ja toimintakulut kasvoivat johtuen muun muassa maakuntauudistukseen liittyvästä valmistelusta. Toimintakate oli -389 tuhatta euroa (vuonna 2017 -169 t€). Vuosikate oli -384 tuhatta euroa, kun talousarviossa arvioitiin vuosikatteen jäävän 390 tuhatta euroa negatiiviseksi. Kuntayhtymän tilikauden tulos oli -344 tuhatta euroa vuonna 2018. Talousarviossa arvioitiin alijäämäksi 400 tuhatta euroa. Vuonna 2017 kuntayhtymä teki myös alijäämäisen tuloksen (-103 t€). Tulosta ja toimintakuluja arvioitaessa olisi pystyttävä erottamaan, mikä osuus tuottojen ja kulujen kasvusta on väliaikaista maakuntauudistuksen valmisteluun liittyvää kasvua. Verrattuna edelliseen vuoteen tuotot ovat kasvaneet 220 tuhatta euroa vähemmän kuin kulut.

Kuntayhtymän tuloslaskelmassa toimintakate ilmoittaa kuntayhtymän korko- ja muihin rahoituskuluihin sekä poistojen ja arvonalennusten kattamiseen käytettävissä olevan käyttötalouden tulorahoituksen määrän. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä.

Etelä-Karjalan liiton tilivuoden 2018 toimintatuotot riittivät kattamaan 92,9 % toimintakuluista. Tämä tarkoittaa sitä, että tilikauden aikaisia ns. juoksevia menoja rahoitettiin kassavaroilla. Kuntayhtymän vuosikate oli negatiivinen.

Tase

Taseen loppusumma oli tilivuoden lopussa 14,5 milj. euroa, mikä on 1,26 milj. euroa edellistä tilinpäätöstä

pienempi. Alijäämäisen tuloksen lisäksi ero selittyy valtion toimeksiantoihin sitoutuneiden varojen pienene-
misellä. Rahojen ja pankkisaamisten määrä pieneni 166
tuhatta euroa. Omavaraisuusaste - % on heikko (14,3 %) ja se heikkeni hieman edellisestä vuodesta (15,7 %).
Etelä-Karjalan liiton hankerahojen välittämistehtävän
vuoksi omavaraisuusaste on tyyppillisesti heikohkolla ta-
solla eikä sen nousu ole tarkoituksenmukaista. Vieraan
pääoman määrä taseen loppusummasta ilman valtion
toimeksiantojen pääomia oli 10 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus - % kertoo velkojen ja
toimintatuottojen suhteen. E-K liiton suhteellinen vel-
kaantuneisuus oli 28,4 %. Velkojen määrä vastaa siis
noin 3,5 kuukauden toimintatuottoja. Tunnuksluvun ar-
vot vaihtelevat erittäin paljon toimialasta riippuen.

Kertynyttä ylijäämää vuoden lopussa E-K liitolla oli 1,7
milj. euroa, mistä muihin omiin rahastoihin oli siirret-
tynä 0,4 milj. euroa.

Rahoitus

Negatiivinen lainanhoitokate tarkoittaa, että tilikau-
della 2018 kuntayhtymän tulo-rahoitus ei riittänyt laino-
jen lyhennyksiin. Koska toimintakate edellä kerrotun
mukaisesti oli negatiivinen, ei tulo-rahoitus riittänyt toi-
mintamenoihinkaan. Toiminnan ja investointien raha-
virta oli -410 tuhatta euroa.

Vuoden 2018 aikana lainakanta pieneni 48 tuhatta eu-
roa ollen 432 tuhatta euroa. Vastaavasti tilinpäätöshet-
ken rahat ja pankkisaamiset riittävät noin 5,5 kuukau-
den kassasta maksuihin.

Henkilöstö

Kuntayhtymän henkilömäärä oli vuonna 2018 keski-
määrin 39 henkilöä, mikä on 7 henkilöä enemmän kuin
edellisenä vuonna. Toimintatuotot per henkilö oli 130
tuhatta euroa. Kuntayhtymän toiminnan tehokkuutta
jatkossa arvioitaessa tärkeä kriteeri on se, onko henki-
lömäärän lisäys maakuntauudistuksen valmistelusta
johtuvaa väliaikaista, erillisrahoitettavaa lisäystä vai ei.